

Møteinnkalling

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Møtested: , Hamar
Dato: 28.06.2019
Tidspunkt: 10-15

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter(fmopebe@fylkesmannen.no)
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 13/2019	Godkjenning av protokoll fra siste møte		
ST 14/2019	Referatsaker		
ST 15/2019	Delegerte vedtak		
DS 19/2019	Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel snødekt mark 2019 - 2022 - Gbnr 8/2 - Randi Bolstad		2019/9268
DS 20/2019	Delegert sak - Rondane nasjonalpark - Motorferdsel 2019-2021 - snødekt mark - Skogseter til Knartbu - Jan Sætrom		2019/4417
DS 21/2019	Delegert vedtak - Rondane NP -Motorferdsel snødekt mark 2019 - Mysusæter Vel		2019/7356
DS 22/2019	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel snødekt mark 2019 - K. F. Stor-Elvdal kommuneskoger		2019/8243
DS 23/2019	Delegert sak - Rondane nasjonalpark - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 snødekt mark - Jonas Ottesen		2019/6317
DS 24/2019	Delegert sak - Rondane nasjonalpark - Dispensasjon - Motorferdsel snødekt mark 2019 - Transport av brensel, varer mm. Rondhøbu - Jørn L Dalseg		2019/8934
DS 25/2019	Delegert sak - Rondane NP og Grimsdalen LVO - tillatelse til uttak av ved og motorferdsel 2019-2022 - Knut Ståle Sætrom		2019/10268
DS 26/2019	Delegert vedtak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - 2019 - 2022 - Løypekjøring - Myklebysetra vel		2019/1609
DS 27/2019	Delegert vedtak - Hemmeldalen naturreservat - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - Bruk av skuter til Østre Søkkundsjøen og Himmelsjøen - Jens Naas-Bibow		2019/8223
DS 28/2019	Delegert sak -Frydalen LVO - Dispensasjon motorferdsel 2019 - Knut Engemoen		2019/5078
DS 29/2019	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel snødekt mark 2019 - Skramstadseter - Stensjø - Brudefallet Gård - Tim Knackstedt		2019/7352
DS 30/2019	Delegert sak - Rondane NP og Grimsdalen LVO - motorferdsel 2019 - Dørålvassbu - Dovre fjellstyre		2019/7086
DS 31/2019	Delegert sak - Hemmeldalen naturreservat - Motorferdsel 2019 - Snødekt mark - Knut Løvlien		2019/3251
DS 32/2019	Delegert sak - Grimsdalen LVO - Motorferdsel 2019-2022 - Dispensasjon - snøskuter og beltebil til Grimsdalshytta - DNT Oslo og Omegn		2019/6401

DS 33/2019	Hemmeldalen naturreservat - Klopplegging Rondanestien - Hamar og Hedemarken turistforening	2019/9073
DS 34/2019	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel barmark 2019-2022 -Søkkundsetra - Kiær Mykleby	2019/11166
DS 35/2019	Delegert sak - Hovdsjømyrene NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - båt med påhengsmotor på Storhovden - Aslak Bjerke Grimsgaard	2019/10438
DS 36/2019	Delegert vedtak - Rondane NP - Dispensasjon - Leietranspost snøskuter - 2019-2022 - Skogsætre til Kuva - Arve Stokstad	2019/7098
ST 16/2019	Sak - Rondane NP - Retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane 2019-2021	2019/3531
ST 17/2019	Sak - Rondane NP - Søknad om organisert ferdsl - Rondaneguiden	2019/10937
ST 18/2019	Sak - Rondane NP- Organsiert ridning - Storengen Islandshest	2019/8513
ST 19/2019	Sak - Dovre NP-Organisert ferdsl sommer 2019 - Grimsdalshytta AS v/Sonja Rykhus og Are Sundt	2019/7543
ST 20/2019	Klage - Dørålen LVO - Klage på vedtak om avvisning av klage - Ingar og Solveig Elgevasslien	2019/5941
ST 21/2019	Klage - Hemmeldalen NR - Forberedende klagebehandling - Motorferdsel barmark og snødekt mark - Erik Hartz	2019/2853
ST 22/2019	Sak - Dovre NP - Økologisk feltarbeid, fjerning og tilsåing av planter - NTNU v/Ronja Wedegärtner	2019/8134
ST 23/2019	Sak - Rondane NP - Endret byggesøknad, utvidelse Eldåbu turisthytte - DNT Oslo og omegn	2019/9023
ST 24/2019	Sak - Rondane NP - Søknad om riving og oppføring av bu og utedo ved Rauhamran - Dovre fjellstyre	2019/6289
ST 25/2019	Sak - Grimsdalen LVO - behandling av søknad om nydyrking på Haverdalsetrene gbnr. 58/1 Dovre kommune - Ingvild Haugom	2019/10186
ST 26/2019	Sak - Rondane NP og Myldingi NR - Motorferdsel og brøyting av vegen påske 2019 -Bjørnhollia turisthytte	2019/9164
ST 27/2019	Sak - Frydalen LVO - søknad om dispensasjon - byggetiltak gbnr. 343/11 Nord-Fron kommune - Morten Skoglund	2019/3917
ST 28/2019	Eventuelt	

ST 13/2019 Godkjenning av protokoll fra siste møte

ST 14/2019 Referatsaker

ST 15/2019 Delegerte vedtak

DS 19/2019 Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel snødekt mark 2019 - 2022 - Gbnr 8/2 - Randi Bolstad 2019/9268 8. apr 2019 00:00:00

DS 20/2019 Delegert sak - Rondane nasjonalpark - Motorferdsel 2019-2021 - snødekt mark - Skogseter til Knartbu - Jan Sætrum 2019/4417 14. mar 2019 00:00:00

DS 21/2019 Delegert vedtak - Rondane NP -Motorferdsel snødekt mark 2019 - Mysusæter Vel 2019/7356 29. mar 2019 00:00:00

DS 22/2019 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel snødekt mark 2019 - K. F. Stor-Elvdal kommuneskoger 2019/8243 29. mar 2019 00:00:00

DS 23/2019 Delegert sak - Rondane nasjonalpark - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 snødekt mark - Jonas Ottesen 2019/6317 2. apr 2019 00:00:00

DS 24/2019 Delegert sak - Rondane nasjonalpark - Dispensasjon - Motorferdsel snødekt mark 2019 - Transport av brensel, varer mm. Rondhøbu - Jørn L Dalseg 2019/8934 4. apr 2019 00:00:00

DS 25/2019 Delegert sak - Rondane NP og Grimsdalen LVO - tillatelse til uttak av ved og motorferdsel 2019-2022 - Knut Ståle Sætrum 2019/10268 2. mai 2019 00:00:00

DS 26/2019 Delegert vedtak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - 2019 - 2022 - Løypekjøring - Myklebysetra vel 2019/1609 4. apr 2019 00:00:00

DS 27/2019 Delegert vedtak - Hemmeldalen naturreservat - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - Bruk av skuter til Østre Søkkundsjøen og Himmelsjøen - Jens Naas-Bibow 2019/8223 1. apr 2019 00:00:00

DS 28/2019 Delegert sak -Frydalen LVO - Dispensasjon motorferdsel 2019 - Knut Engemoen 2019/5078 11. jun 2019 00:00:00

DS 29/2019 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel snødekt mark 2019 - Skramstadseter - Stensjø - Brudéfallet Gård - Tim Knackstedt 2019/7352 29. mar 2019 00:00:00

DS 30/2019 Delegert sak - Rondane NP og Grimsdalen LVO - motorferdsel 2019 - Dørålvassbu - Dovre fjellstyre 2019/7086 27. mar 2019 00:00:00

DS 31/2019 Delegert sak - Hemmeldalen naturreservat - Motorferdsel 2019 - Snødekt mark - Knut Løvlien 2019/3251 27. mar 2019 00:00:00

DS 32/2019 Delegert sak - Grimsdalen LVO - Motorferdsel 2019-2022 - Dispensasjon - snøskuter og beltebil til Grimsdalshytta - DNT Oslo og Omegn 2019/6401 1. mar 2019 00:00:00

DS 33/2019 Hemmeldalen naturreservat - Klopplegging Rondanestien - Hamar og Hedemarken turistforening 2019/9073 5. apr 2019 00:00:00

DS 34/2019 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel barmark 2019-2022 -Søkkundsetra - Kiær Mykleby 2019/11166 3. jun 2019 00:00:00

DS 35/2019 Delegert sak - Hovdsjømyrene NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - båt med påhengsmotor på Storhovden - Aslak Bjerke Grimsgaard 2019/10438 26. mai 2019 00:00:00

**DS 36/2019 Delegert vedtak - Rondane NP - Dispensasjon -
Leietranspost snøskuter - 2019-2022 - Skogsætre til Kuva - Arve
Stokstad 2019/7098 13. mar 2019 00:00:00**

Arkivsaksnummer: 2019/3531-16

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 05.06.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	16/2019	28.06.2019

Sak - Rondane NP - Retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane 2019-2022

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 28.juni 2019 besluttet at «*Retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane datert 28.juni 2019*» sammen med verneforskrifter og forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane, skal legges til grunn ved behandling av søknader om organisert ferdsel som foreligger pr idag og som mottas i det videre. I andre områder innenfor de store verneområdene i Rondane vil dagens praksis og forvaltningsplanen fortsatt gjelde.

Retningslinjene vil være en prøveordning som etter 3 år skal evalueres og eventuelt justeres. Evalueringen skal synliggjøre hvordan retningslinjene har fungert som grunnlag for saksbehandling og forutsigbarhet for reiselivet. Erfaringene skal bringes inn i arbeidet med revidering av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane, der organisert ferdsel ses i sammenheng med andre tema og vernehensyn i en større sammenheng.

Når det gjelder delegering knyttet til behandling av søknader om organisert ferdsel, vises det til vedtak fra nasjonalparkstyret den 25. september 2015 hvor myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, er delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat i saker som blant annet gjelder organisert ferdsel.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Forslag at «*Retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane datert 28.juni 2019*» (vedlegg 1)
- Sammenstillingsnotat over høringsuttalelser med sekretariatets kommentarer (vedlegg 2)
- Samtlige høringsuttalelser (9 stk) vedlegg 4-12
- Saksframlegg og styre vedtak i sak 2018/9495 den 30.november 2018

- Besøksstrategi for Rondane nasjonalpark datert november 2015
- Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

Saksopplysninger

Temaet organisert ferdsel ble satt på dagsorden på styremøtet den 13. september 2018. Styret ba sekretariatet om å lage et forslag til retningslinjer for hvordan en skulle håndtere søknader om organisert ferdsel som kunne bidra til å gjøre det mer forutsigbart for reiselivet ved at nasjonalparkstyret mente noe om *hvor* denne type ferdsel kunne foregå, og *når* den kunne foregå uten at det skulle påvirke verneverdiene negativt.

I det påfølgende styremøte den 30. november 2018 ble det lagt frem en sak for styret om forslag til retningslinjer for organisert ferdsel i Rondane med innstilling om at disse skulle sendes på høring. Saksfremlegget gir en grundig gjennomgang av de rammene som ligger til grunn. Retningslinjene har tatt utgangspunkt i de søknader om organisert ferdsel knyttet til dette området i Rondane som er mottatt de siste par årene samt NINA rapport 1013 Villrein og ferdsel, i tillegg til besøksstrategi og forvaltningsplan.

Utkast til retningslinjer ble sendt på høring i januar 2019 med en 4 ukers høringsfrist til:

- Sel kommune
- DNT Oslo og Omegn
- Nasjonalparkriket reiseliv
- Høvringen Aktivitetsselskap,
- villreinnemda for Rondane-Sølnkletten
- villreinutvalget Rondane Nord,
- Sel fjellstyre,
- Oppland fylkeskommune.

I tillegg ble forslaget ettersendt på forespørsel til Norges nasjonalparklandsbyer.

Vedlagt i denne saken ligger et notat som oppsummerer høringsuttalelsene med kommentarer fra sekretariatet. Samtlige høringsuttalelser (9) er også lagt ved.

I forbindelse med at det skulle være et dialogmøte med reiselivet på Dombås den 18. mars 2019 besluttet styret at en skulle benytte dette fora for å få opp innspill til retningslinjene.

I etterkant av møtet på Dombås og på bakgrunn av de innkomne høringsuttalelsene, har sekretariatet bearbeidet retningslinjene. Sekretariatet inviterte utvalgte reiselivsbedrifter og villreininteresser til et møte på Hjerkinnd den 16.mai 2019 for å diskutere de omarbeidede retningslinjene. På dette møte var reiselivet representert v/Nasjonalparkriket reiseliv, Rondvassbu AS og Smuksjøseter turisthytte. Rondaneguiden AS var også invitert med men meldte forfall grunnet sykdom. De fikk anledning til å sende et skriftlig innspill, men sekretariatet har pr 12.juni ikke mottatt noe skriftlig innspill Villreinutvalget Nord og Sel fjellstyre var også tilstede. Villreinnemda hadde ikke anledning til å møte men fra sekretæren i nemda kom det tilbakemelding pr epost.

Vurdering

Flere av høringsuttalelsene fra reiselivet mener at høringen kom på et dårlig tidspunkt og med for kort tidsfrist og at de kom brått på. Sekretariat viser likevel til at det er gitt gode og poengterte uttalelser fra flere, og synes det er positivt at til tross for opplevelsen av dårlig tidspunkt og liten tid er gjort et grundig arbeid med høringsuttalelsene. Det er kommet flere konstruktive og konkrete forslag til endringer både når det gjelder prosess og innhold i retningslinjene. Forvaltninga er avhengige av dialog med andre interesser i sitt arbeid. Medvirkning i form av høringer er derfor en vanlig praksis på flere forvaltningsområder, og også noe verneområdeforvaltninga generelt benytter seg av.

Det understrekes at det ikke bare er reiselivet som har interesser i området hvor retningslinjene er foreslått, men også villrein-interesser og andre. Naturlig nok er uttalelsene til retningslinjene gitt med utgangspunkt i høringsinstansens eget ståsted. Forvaltning av verneområder vil alltid måtte omfatte avveininger og balanse ganger i forhold til de ulike interessene – som ofte er motstridende. Dette er også tilfellet for organisert ferdsel i verneområdene, og her viser høringsinnspillene at det er ulik oppfatning mellom ulike interesser hvordan denne aktiviteten best kan foregå.

Forvaltningen av Rondane nasjonalpark har siden 2009, da forvaltningsplanen ble godkjent, hatt et overordnet grep om å kanalisere mest mulig ferdsel ut til utkanten av verneområdene. Det er lagt opp til at organisert ferdsel skal skje i spesielle soner avsatt til dette i forvaltningsplanen, der organiserte turer til fots og på ski ikke er søknadspiklige. At mest mulig ferdsel skal kanaliseres til utkanten av verneområdene ble igjen bestemt å være et overordnet grep da nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre i 2015 godkjente besøksstrategien.

Det har vært stor interesse fra mange hold knyttet til retningslinjene. Med bakgrunn i noe av det som har kommet opp ser sekretariatet det som nødvendig å presisere følgende:

- De foreslåtte retningslinjene **utvider** mulighetene for å drive organisert ferdsel i deler av Rondane sammenlignet med hva som gjelder i dag.
- Organisert ferdsel utenom stier og løyper som skjer flere ganger i løpet av sesongen eller med grupper større enn 20 personer er søknadspiklig og har vært det siden 2009 (unntak er turistforening, skoler, barnehager, frivillige organisasjoner)
Retningslinjene endrer ikke på søknadspikten, den ligger fast.

Reiselivet anbefaler nasjonalparkstyret å trekke retningslinjene og gå i dialog med reiselivet. Sekretariatet vurderer at arbeidet med retningslinjene ikke bør forkastes, men er enig i at det kan legges til rette for en bedre dialog. På møtet den 16.mai oppfattet sekretariatet at det var enighet mellom alle parter at dialogen hadde de beste forutsetninger dersom den skjedde mellom de involverte, og ikke gjennom media.

For en oppsummering av uttalelsene med kommentarer fra sekretariatet vises det til vedlagt notat (vedlegg 2). Det vises også til de vedlagte høringsuttalelsene.

På møtet med berørte interesser den 16.mai ble det omarbeidede forslaget til retningslinjer lagt frem. Det kom ikke frem motforestillinger til det omarbeidede forslaget på møtet, men det ble kommentert at det var ulike reiselivsaktører som drev virksomhet på ulikt vis.

Følgende innspill fra møtet den 16.mai ble notert:

- Postitivt til sesongavgrensninger, bør starte 1.juli.
- Ønsker at botnene ved Veslesmeden/Trolltind skal være rolige, ingen ferdsel hit
- Det ble etterspurt mer oppsyn og mer informasjon
- Bra at krav om maksimal gruppestørrelse er tatt bort
- Også Trolltind bør tas med ettersom både Storsmeden og Veslesmeden ligger inne i områdene

Villreinnemdas tilbakemelding (sekretæren) var at også de omarbeidede retningslinjene helt klart er utfordrende. De mener en burde sett dette i en helhetlig forvaltningsplan-revisjon. Likevel viktig å få retningslinjene for organisert ferdsel på plass før en kan gjennomføre en full revisjon av forvaltningsplanen dersom dette kan bidra til å forhindre turer til mer uheldige områder, som Høgloftet og Vassberget.

Sekretariatet viser til vedlegg 1 «Retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane datert 28.juni 2019» som viser sommerkart og vinterkart over områdene hvor det er vurdert at organsiert ferdsel kan skje etter søknad og tillatelse i bestemte tidsrom. De turene som reiselivet har omsøkt og som vi er kjent med er inntegnet.

Følgende endringer er gjort sammenlignet med det som ble sendt på høring:

1. Kartet viser områder der organisert ferdsel er tillatt/kan gis tillatelse i grønt
2. Digerronden, Midtronden og Høgronden oppgang fra godkjente merka stier (sommer), er tatt med som grønt område
3. Området ved Bråkdalen/Smiubelgen er noe utvidet (vinter) og dekker også besøkende fra Smuksjøseter
4. Området ved Vassberget tatt ut (jf. punkt 3 knyttet til Smuksjøseter) pga villrein
5. Område Losjåbelgen/Smiubelgen vises grønt med muligheter for organisert ferdsel i perioden 1.mars – 2.påskedag (dagsbegrensninger 1.mars – palmesøndag)
6. Det blir ikke satt et «tak» på gruppestørrelse, men det må knyttes vilkår til forholdet mellom antall guider og gruppestørrelse

I tillegg til de områdene som er foreslått som områder hvor det kan foregå organsiert ferdsel til fots og på ski etter søknad (i tillegg til de eksisterende sonene i forvaltningsplanen), dvs ferdsel i rom, sier retningslinjene noe om tiden den organiserte ferdselen kan foregå

Tidsrom/sesongavgrensning for den organiserte ferdselen som foreslått i høringen holdes i all hovedsak fast, med noen mindre tilpasninger for å komme reiselivet i møte i vinterperioden (se punkt 5 over). Sekretariatet har sett det som viktig å ha tydelige «skuldersesonger» som strekker seg over noe tid av hensyn til villreinen..

SOMMER

- Lavsosong: Perioden fra 15. juni – 15. juli og perioden fra 10. august - 1. oktober.
- Høysesong: Perioden fra 15. juli – 10. august.

VINTER:

- Lavsosong 1.mars - palmesøndag
- Høysesong palmesøndag – 2.påskedag

Når det gjelder innspill om å ta med Trolltind (fra møtet 16.mai) vurderer sekretariatet at dette vil kunne være uheldig for villreinen da ferdsele vil bevege seg mot områder knyttet til botndalene i Langholet. Her var det tidligere merka sti hvor merkinga ble fjernet av hensyn til villrein.

Forslag om å gi flerårige tillatelser for å sikre forutsigbarhet for reiselivsvirksomheten, opprettholdes.

I de foreslåtte retningslinjene er spesielt områdene som åpner for organisert ferdsel er området ved Per Gynt hytta/Bråkdalen og opp mot Smiubelgen et område som villreinen tidligere brukte for å flytte seg mellom funksjonsområdene, da spesielt sommer og vinterbeiter. Det er også her det vil være størst sjans for kryssning, gitt at det ikke er forstyrrelser. Når det likevel åpnes for at det her skal tillates organisert ferdsel er dette knyttet til en tidsperiode hvor det er stor allmenn ferdsel i utgangspunktet og kryssning vil være lite sannsynlig av den grunn.

Når det gjelder sertifisering har Miljødirektoratet nå nylig utarbeidet retningslinjer og avtaler for kommersiell bruk av merkevaren. Sekretariatet vurderer at en bør følge opp dette arbeidet i Rondane nasjonalpark, og ta initiativ mot næringslivet i forhold til muligheten for kommersiell bruk. Nasjonalparkstyret bør være positive til å bidra på eventuelle guide-kurs eller annet som kommer som initiativ fra næringa selv.

Sekretariatet minner styret om at det i besøksstrategien for Rondane fra 2015 ble besluttet at et viktig prinsipp er at i de tilfeller det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt. Dette prinsippet er det viktig å ta med seg.

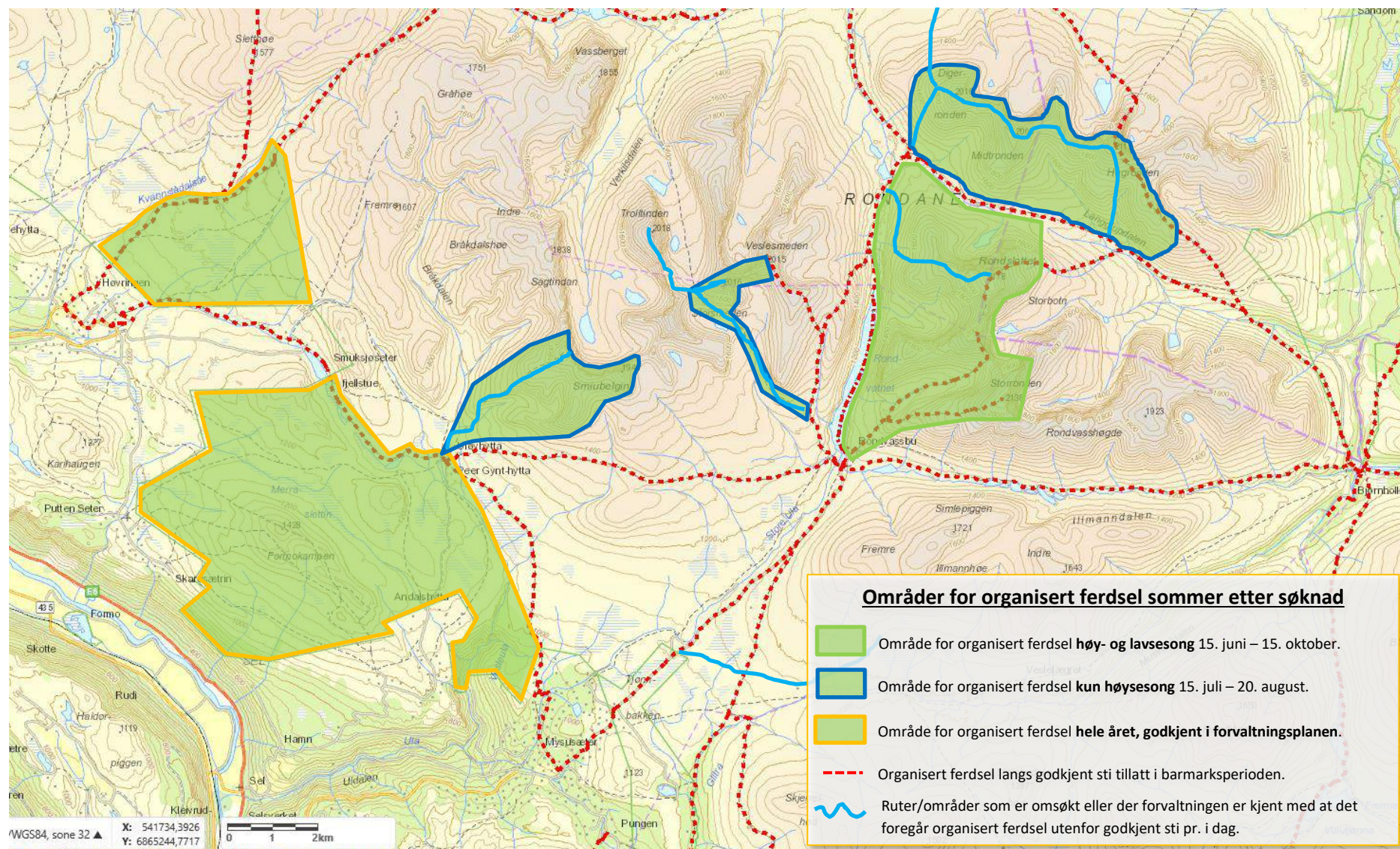
Retningslinjene gjelder deler av Rondane nasjonalpark knyttet til hovedinnfallsporten i Rondane der det er stor ferdsel i deler av året. I andre områder der en i dag har lite ferdsel, og som særskilt utpeker seg som viktige funksjonsområder for villreinen i Rondane, må forvaltningsplan og tidligere praksis legges til grunn ved behandling av søknader, slik at disse områdene skjermes. Organisert ferdsel må tas som et helhetlig tema i revisjon av forvaltningsplan der den samla påvirkning veies opp mot verneverdiene.

De foreslåtte retningslinjene bør være en prøveordning. Det foreslås en evaluering av ordningen etter 3 år, dvs i løpet av 2022.

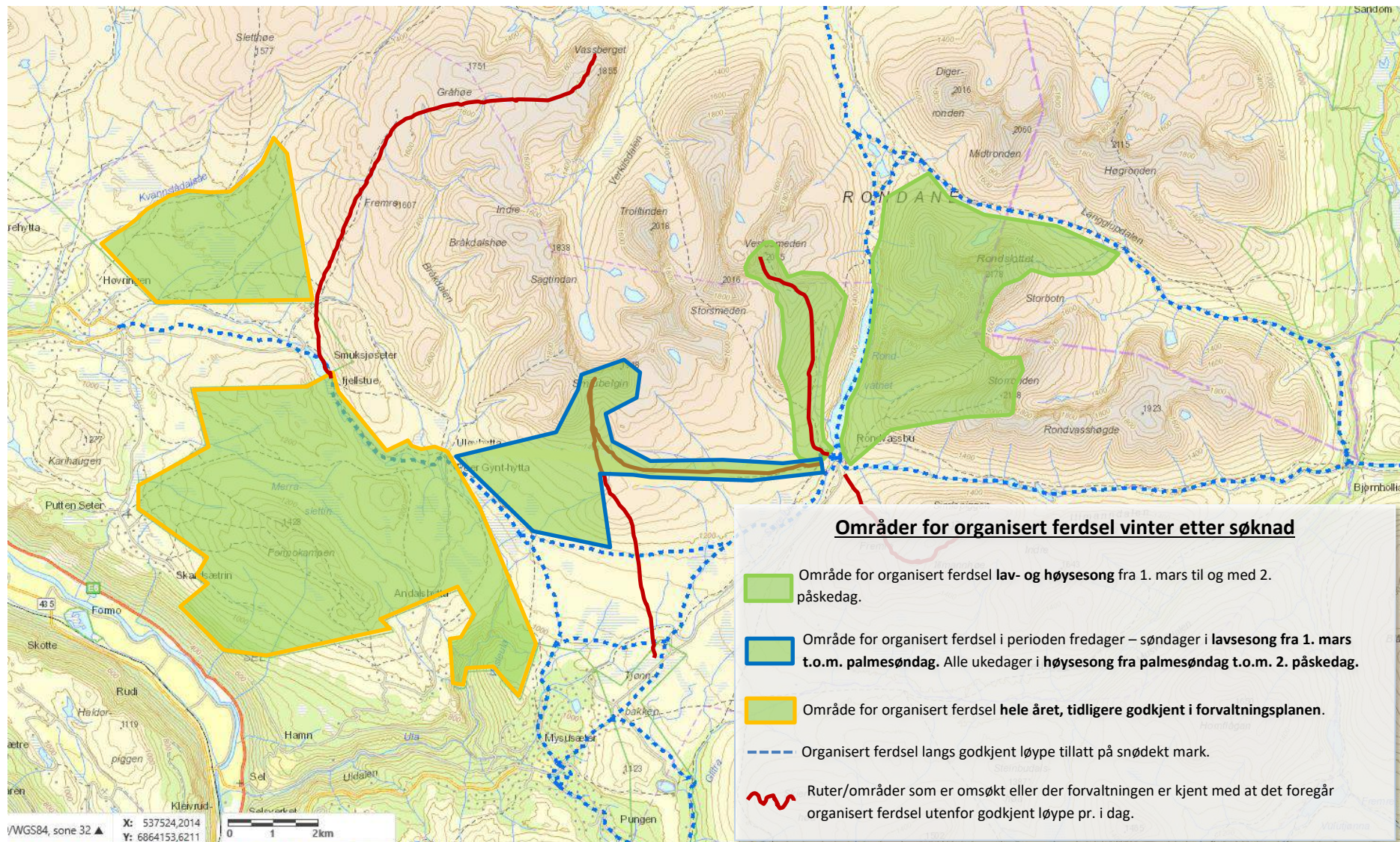
Konklusjon

Sekretariatet tilrår at vedlagte retningslinjer for organisert ferdsel formelt legges til grunn for behandling av søknader om organisert ferdsel i området som en prøveordning. Ordningen bør evalueres etter 3 år og erfaringene med ordningen tas inn i arbeidet med revidering av forvaltningsplan. For andre områder der en i dag har lite ferdsel og som særskilt peker seg ut som viktige funksjonsområder skal forvaltningsplan og tidligere praksis legges til grunn for behandling av søknader om organisert ferdsel.

Organisert ferdsel sommer Rondane NP

Organisert ferdsel vinter Rondane NP

Definisjon organisert ferdsel (jf. forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane)

Ferdsel der en planlegger, koordinerer eller arrangerer en aktivitet som blir kunngjort/markedsført på forhånd

Søknadsplikt

Organisert ferdsel til fot og på ski, utenfor stier og løyper som skjer flere ganger i løpet av sesongen eller med grupper større enn 20 personer, er søknadspliktig (unntak er turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger).

Soner uten søknadsplikt

I soner vist med oransje omriss er organisert ferdsel til fots og på ski utenfor stier og løyper tillatt hele året uten søknad. Her kan en også drive organisert riding, kjøring med hundespenn og sykling på godkjente stier/løyper uten å søke.

Gruppestørrelse/guides

Det vil i tillatelsen bli gitt vilkår knyttet til antall guides i forhold til gruppestørrelse

Tillatelsens tidsperiode

Tillatelser til organisert ferdsel gis som flerårige tillatelser.

Rapportering

Det vil i tillatelsen bli stilt vilkår om rapportering der for eksempel opplysninger om gruppestørrelse, antall turer, startpunkt og turmål samt ev villreinobservasjoner vil bli etterspurt

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Postadresse
Postboks 987
2626 Lillehammer

Kontakt
Tlf: +47 948 50 236
Tlf: +47 916 23 715
fmopost@fylkesmannen.no

Notat - Organisert ferdsel – høringsinnspill

I styremøte den 30. november ble det lagt frem en sak for styret om forslag til retningslinjer for organisert ferdsel i Rondane med innstilling om at disse skulle sendes på høring. I henhold til styrevedtak ble det i høringsbrevet spesielt etterspurt hva en eventuell sertifiseringsordning bør bestå av og hva reiselivet selv kan gjøre for å få på plass en slik ordning. Det ble også etterspurt om de utvalgte områdene anses som relevante for det lokale reiselivet og om de opplever at retningslinjer gir forutsigbarhet.

Høringsbrevet ble sendt til Sel kommune, DNT Oslo og Omegn, Nasjonalparkriket reiseliv, Høvringen Aktivitetsselskap, villreinnemda for Rondane-Sølnkletten, villreinutvalget Rondane Nord, Sel fjellstyre, Oppland fylkeskommune. I tillegg ettersendt på forespørsel til Norges nasjonalparklandsbyer. Det ble gitt 4 ukers høringsfrist.

Innen 22.februar, som var høringsfristen, var det mottatt høringsuttalelser fra følgende instanser/sammenslutninger:

1. NHO reiseliv
2. Nasjonalparkriket reiseliv*
3. DNT Oslo og omegn
4. Norges nasjonalparkkommuner
5. Sel fjellstyre
6. Villreinnemda for Rondane-Sølnkletten
7. Villreinutvalget Rondane Nord
8. Sel kommune

*Nasjonalparkriket reiseliv representerer flere bedrifter som har gitt uttale i denne sammenheng

Oppland fylkeskommune kom også med en høringsuttale som vi mottok noe senere, den er også lagt ved.

Under er det forsøkt å oppsummere høringsuttalelsene i punkter ut fra de ulike interessene. Samtlige høringsuttalelser er lagt ved i sin helhet som vedlegg til dette notatet, og det oppfordres til å lese disse. Sekretariatet har kommentert enkelte av temaene som høringsinnspillene tar opp.

Høringsinnspill fra reiselivet (NHO Reiseliv, Nasjonalparkriket reiseliv, DNT)

1. Usikkerhet knyttet til formålet med slike retningslinjer.
2. Allerede en stor dokumentmengde for reiselivet å sette seg inn i.
3. Ønsker seg jevnbyrdige møteplasser og vil gjerne være en aktiv part i forskning og utvikling av verneområdene.
4. Ønsker dialog med forvaltninga.
5. Bakgrunnsdokumentene for retningslinjene baserer seg kun på NINA rapporter, og ikke noe fra reiselivet sin side.
6. Sesongdefinisjonen i retningslinjene følger ikke reiselivet sine sesonger
7. Ønsker å løfte «skuldresesongene».
8. Reiselivet har stort fokus på sikkerhet i fjellet og at guida turer bidrar til å styrke sikkerheten – ved å gjøre organisert ferdsel ulovlig i reduseres sikkerheten.
9. Konkrete innspill til turer som bør tillates (Vassberget, topp-turer fra Rondvassbu, Trolltind, traversen Digerronden-Midtronden-Høgrenden, «Bumillom», dvs Gjetarbua, Vesllægerbua, Høgloftet, Rustbua og Illmanbua).
10. Snevert å sette tak på gruppestørrelser og utfordrende hvordan reiselivet skal håndtere dette dersom henvendelser fra større grupper.
11. Positive til sertifisering, ønsker å guide ut fra et bredt kunnskapsgrunnlag, men ser også utfordringer knyttet til sertifisering i «hver lille krok» av Norge og bør ikke være noe eget for Rondane
12. NHO er ikke tilhenger av sertifiseringsordninger – føre til en unødvendig profesjonalisering og setter stopper for etablering av opplevelsesbedrifter, gå på bekostning av frivilligheten.
13. For mange områder som blir forbudt slik retningslinjene er utformet.
14. Saksbehandlingen ved søknader så lang at det er umulige å lansere og markedsføre turer som krever søknad.
15. Savner definisjon av organisert ferdsel.
16. Mener retningslinjene forverrer rammebetingelsene og snevrer inn mulighetene for reiselivet og gjør det mindre forutsigbart enn hva som er tilfellet i dag.

17. Forutsigbarheten ligger i det at forslaget til retningslinjer er konkrete og definerte i tilknytning til vern.
18. Urimelig at andre områder blir vanskeligere tilgjengelig for organisert ferdsel dersom området nevnt i retningslinjene åpnes opp.
19. Oppfordrer til å trekke tilbake høringsutkastet og begynne på nytt.

Kommentarer fra sekretariatet

Reiselivet ønsker dialog fremfor noe. Det er klart positivt, og vi har en forventning at de som vet hvor skoen trykker også tar initiativ til en slik dialog. Erfaringsmessig opplever sekretariatet at reiselivet i de ulike delene av vårt forvaltningsområde har ulike måter å forholde seg til vernebestemmelsene og forvaltninga på. Det bør legges til grunn at de som driver næringsbasert virksomhet i verneområdene selv tar et ansvar for å sette seg inn i hva som gjelder av rammer for utøvelsen av sin virksomhet. Når det gjelder den tiden det tar for å behandle søknader hos forvaltninga er denne er helt klart for lang, selv om forvaltningslovens tidsfrist på 3 måneder er målsetningen.

Etter en gjennomgang av høringsuttalelsene sitter vi igjen med et inntrykk av at det er ulikt kunnskapsnivå hva gjelder verneområder, bestemmelser og forvaltning knyttet til verneområder. Dette gir seg utslag i noe vi oppfatter som rene misforståelser hva gjelder innholdet og konsekvenser av de foreslåtte retningslinjene. Dette er i seg selv noe som er bra kommer frem, og tydeliggjør behovet for bedre dialog mellom forvaltninga og reiselivet.

Organisert ferdsel er klart definert i de dokumentene som høringsbrevet viser til som bakgrunnen for høringa. Forvaltninga har kanskje feilaktig forutsatt at reiselivet har kjennskap til rammene som ligger i verneforskrift og forvaltningsplan. I dokumentene som er knyttet til høringa er begrepet «organisert ferdsel» definert og også andre rammer beskrevet.

Formålet med retningslinjene – er å bidra til mindre byråkrati og en forutsigbarhet overfor reiselivet hvor og når det kan påregnes at det kan bli gitt flerårige tillatelser. Til sammenligning er det slik nå at når en søker om tillatelse til organisert ferdsel skal forvaltninga legge til grunn at slik ferdsel ikke skal forstyrre dyrelivet og ikke føre til uheldig markslitasje. Disse vurderingene må synliggjøres i den enkelte sak. Forvaltninga kan avslå søknader/nekte opplegg som er i konflikt med verneformålet. For å ha et grunnlag for våre vurderinger, spesielt i forhold til villreinen, sendes ofte søknader på høring til andre som har tyngre fagkompetanse på ulike områder (villrein, bygningskultur, osv). Ordinær tidsramme for høring er 4 uker. Deretter vil forvaltninga vurdere og avveie den enkelte søknad fra sak til sak og gi et vedtak (som oftest med vilkår).

Forutsigbarheten og til dels forenklingen sett fra sekretariatets ståsted ligger i det at i de foreslåtte «grønne områder» i retningslinjene, vil være områder hvor avklaringene vil anses å være gjort i forkant. Det vil kunne påregnes at en får en tillatelse som omsøkt dersom søknaden følger retningslinjene. Vedtak om tillatelse sendes ut til parter i saken, og kan påklages, men selve søknadsbehandlingen er antatt å gå smidigere. Dette vil kunne forkorte saksbehandlingstiden vesentlig, samt legge til rette for at reiselivet kan markedsføre turer i god tid (det kan eksempelvis gis tillatelser som gjelder for 3-4 år). Det er forsøkt å legge både villreinkunnskap og reiselivets tidlige og foreliggende søknader til grunn når det

gjelder de ulike områdene. Det er selvsagt også lagt vekt på besøksstrategi og retningslinjene i forvaltningsplanen, og gjort en avveining av de ulike interessene i forslaget til retningslinjer.

Når det gjelder de røde områdene er det verken sagt eller skrevet at dette er «forbudt-soner» eller at det er ulovlig å drive organisert ferdsel her. At en aktivitet er pålagt søknadsplikt er ikke det samme som at forvaltningsmyndighetene forbyr aktiviteten. Det var også et mål at forvaltningen skulle få direkte innspill fra villreininteressene på hvordan de så på denne type aktivitet i de røde områdene på kartene i høringsbrevet. I områdene som er gule er organisert ferdsel til fots tillatt hele året. Det er selvsagt anledning til å søke om tillatelse til organisert ferdsel utenom de viste områdene med gul, rød og grønn farge, men det vil her være vanskeligere å få en tillatelse grunnet hensynet til verneverdiene og da spesielt villreinen. Men også andre verneformål må tillegges vekt.

Reiselivet tar opp dette med sikkerhet – som vi forstår er relevant i den næringsutøvelsen de driver. Dette er likevel noe utenfor nasjonalparkstyrets forvaltningsområde, selv om det er forsøkt tatt høyde for dette i forhold til de områdene og traséene som er foreslått i retningslinjene. Det fremstilles som at alternativet til å gå med guide er å gå i fjellet på egenhånd og «virre rundt» og at dette utgjør et vesentlig dårligere tilbud i forhold til sikkerhet. Det pekes i denne sammenhengen på at det legges ned et betydelig arbeid og ressurser med merking av stier og løyper i Rondane, som gjør at også denne siden delvis er ivaretatt om en følger denne merkinga. At det å ha guidede turer kan gjøre turene både sikrere og mer interessante bestrides ikke, men den allmenne frie ferdselen står sterkt i Norge. Å henvise til merka stier og løyper vil derfor bidra til å ivareta sikkerheten til de som går i fjellet på egen hånd. Også av hensyn til verneverdiene ønsker forvaltninga å kanalisere ferdselen til merka stier og løyper.

Gruppestørrelser – bakgrunnen for en foreslått begrensning her er knyttet til guidenes mulighet til å holde oversikt over gruppa dersom den blir for stor. Fra oppsynet i andre verneområder er det meldt fra om store grupper med få guider der guider som går bakerst for å få med seg alle ikke klarer å forhindre at gruppedeltakere som går foran eksempelvis går rett mot reinsflokker som forsøker å forflytte seg/krysse stier med mye ferdsel. Resultatet blir at reinen flykter. Blant annet av denne grunn bør det være en viss sammenheng mellom gruppestørrelse og guider. Dersom den foreslåtte begrensningen oppleves som en utfordring og belastning kan forvaltningen være villig til å eventuelt se på andre løsninger som ivaretar dette punktet på en bedre måte.

Rondvassbu og DNT- Det synes å være en uoverensstemmelse mellom hvordan turisthyttene ser på sin virksomhet og det som var utgangspunktet for verneforskrift og forvaltningsplan for 10-15 år siden. I henhold til det som fremkommer i høringsuttalelsene blir for eksempel Rondvassbu AS sammenlignet med andre kommersielle reiselivsbedrifter. DNT Oslo og omegn viser i sin høringsuttale til unntaksbestemmelsen for turistforeninger og andre frivillige, men sier også at de ikke oppfatter denne bestemmelsen slik at de kan gjøre hva de vil. Her er det nødvendig å gå opp linjer for hva som var utgangspunktet for bestemmelsen og forvaltningsplan, utviklingen og strukturen, og hva som er dagens situasjon knyttet til dette. Et slikt tema vil være naturlig å løfte til overordnet myndighet på nytt.

Konkrete innspill på endringer i retningslinjene- her er det flere konkrete innspill som må ses på og avveies. Området knyttet til traversen Digerronden, Midtronden og Høgronden nevnes

som et område det bør tillates organisert ferdsel om sommeren. Sesongavgrensningene er det også konkrete innspill til da disse oppleves å ta for lite hensyn til reiselivet.

Sertifisering - det er delte oppfatninger i reiselivet om dette, men de fleste synes å være opptatt av kunnskap og at kunnskap skal være en viktig del av guidetjenesten på alle vis. Unntaket er NHO reiseliv som mener sertifisering vil bidra til en uheldig profesjonalisering av reiselivet. Det er ingen i næringa som kommer med forslag om hvordan de selv kan bidra til dette, men det er forslag om at det er forvaltninga som skal ta initiativ til kunnskapsløft hos aktørene.

Høringsinnspill fra villrein-interesser (Villreinutvalget, villreinnemnda, Sel fjellstyre)

1. Svært positivt at nasjonalparkstyret tar tak i utfordringene knyttet til organisert ferdsel i Rondane. Bidrar til en helhetlig vurdering av området, framfor en sak-til-sak behandling med korte frister
2. De foreslåtte retningslinjene innebærer en utvidelse av organisert ferdsel i forhold til forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane.
3. Uheldig at de som følger lovverket og søker, er de som får sin aktivitet begrenset, mens de som ikke søker sjelden opplever noen kontroll/sanksjoner.
4. Den organiserte ferdselen i de avsatte sonene anbefales å følge etablerte merkede stier, også vinterstid der det er praktisk mulig
5. Det er viktig at ferdselen samles, og ikke spres utover (nye «turpunkt», benyttes i større grad utenom periodene for organisert ferdsel., «villmerking»).
6. Forslaget vil medføre en økning i den generelle ferdselen hele året
7. Ut fra villreinhensyn og målsettingene i besøksstrategien, er det viktig at de foreslåtte soner og tidsperioder ikke utvides utover det som ligger i høringsforslaget.
8. Støtter forslaget om lav/høysesong men det tas for lite hensyn til når det er naturlig for villrein å krysse gjennom Sel. «Lavesong» bør starte i august og ikke november da det er forskjell på når de to ulike delstammene gjør sine forsøk på å krysse aksene Rondvassbu – Spranget.
9. Viktig at retningslinjene også omfatter DNTs virksomhet. - den situasjonen som nå eksisterer med at DNT kan styrke besøksgrunnet for sine hytter gjennom å tilby organiserte turer uten de begrensninger lokale bedrifter har, er svært uheldig for lokal oppslutning om vernet.
10. Organiserte ferdselssonene var opprettet for å skjerme områdene lengre inn (gule soner)
11. Positive til at det utvikler seg lokal næringsvirksomhet med kunnskapsbasert guiding

Konkrete innspill på endringer i retningslinjene- her er det flere konkrete innspill som må ses på og avveies. Blant annet bes det om at en i området Vassberget og Bråkdalsbelgen ikke tillates organisert ferdsel av hensyn til villrein. Videre er området Vinjeronden/Rondeslottet foreslått omgjort til grønt område også vinterstid, noe som også må vurderes i det videre arbeidet med retningslinjene.

Utvidelse av den organiserte ferdselen i Rondane og økning av den generelle ferdselen hele året. Sekretariatet er for så vidt enig i at en med disse retningslinjene utvider områder hvor den organiserte ferdselen kan skje. I verneforskrift og forvaltningsplan ligger at deler av den organiserte ferdselen er søknadspliktig og er betinget av en tillatelse for å gjennomføre aktiviteten. Det er aktivitetens innvirkning på verneverdiene som vil avgjøre hvorvidt det gis dispensasjoner eller ikke, og denne innvirkningen og avveiningen mot andre interesser vil være gjort i forkant for den søknadspliktige aktiviteten i de «grønne» og eventuelt de røde områdene vist i utkast til retningslinjer. Forvaltninga vil likevel ha en mulighet til følge med på og eventuelt begrense aktiviteten dersom den skulle vise seg å medføre nevneverdig negativ påvirkning på verneverdiene. Verneforskriften for Rondane har, i likhet med mange andre verneområder, en bestemmelse knyttet til muligheten for å innføre ferdselsrestriksjoner. Det står at ved forskrift kan direktoratet regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet. Så vidt sekretariatet kjenner til er denne bestemmelsen ikke blitt brukt for å styre ferdselen i nasjonalparker.

DNT sin virksomhet- som nevnt under kommentarene knyttet til reiselivet er dette noe vi ser bør løftes til overordnet myndighet. Sekretariatet ser det uheldige ved at situasjonen oppleves som forskjellsbehandling.

Sesongavgrensningene - det er tatt utgangspunkt i forskningsrapporten til NINA Villrein og ferdsel, men også strukket tidsrommet for muligheten til organisert ferdsel knyttet til tidspunkt der en vet at den allmenne, frie ferdselen allerede er stor i området pga faste ferier. Den store allmenne frie ferdselen er oppfattet som noe av det som ligger til grunn for NINAs uttale om når det er mest sannsynlig at reinen vil trekke. Det er også lagt vekt på at høstferie er en periode hvor reiselivet ønsker å ha anledning til organiserte turer.

Følge etablerte stier – bruke samme trasé sommer og vinter. Der dette er mulig – også ut fra sikkerhetshensyn, vurderer sekretariatet dette som mest ønskelig. Men det er ikke til å komme bort fra at enkelte stier/løyper ikke kan brukes både sommer og vinter grunnet sikkerhetshensyn. Retningslinjene kan ikke være rent teoretiske – det må være praktisk mulig å gjennomføre turer i de ulike områdene hvor det gis tillatelse.

Oppsynsvirksomhet- Rondane er et område som har mye besøk og oppsynet bør av denne grunn ha enda mer fokus på området enn de har i dag.

Høringsinnspill fra andre (Norges nasjonalparkkommuner, Sel kommune, Oppland fylkeskommune)

1. SNO kan spille en viktig rolle i sammenheng med at lokale næringsaktører utøver organiserte aktiviteter i nasjonalparken og det bør vurderes et formalisert samarbeid mellom SNO, nasjonalparkstyret og de lokale næringsaktørene som ønsker å drive organisert ferdsel i verneområdet.
2. Foreslår at SNO skal være tilgjengelig og ha kjennskap til hvor reinen står i sanntid og at dette viderefremmes til reiselivet som da legger opp til guiding i forhold til dette.
3. Trekker frem Svalbard som et eksempel på hvor den organiserte ferdselen er mye større og mer regulert enn på fastlandet (Visit Svalbard arrangerer guidekurs med bistand fra alle med en «aksje» innenfor området)
4. Anbefaler at alle virksomheter skal behandles likt uavhengig av ordlyden i verneforskriftens bestemmelse § 3 punkt 5.2 (som unntar turistforeninger, skoler, barnehager, frivillige lag og foreninger).
5. Alle må søke sertifisering for en gitt periode med mulighet for fornyelse
6. Forvaltninga oppfordres til å legge til rette for og gjennomføre kompetansegivende tiltak for lokale næringsaktører som vil drive organisert ferdsel i Rondane – krav om kursing
7. Retningslinjene må utarbeides i en tett dialog mellom forvaltningsmyndighetene og næringslivet.
8. Ønskelig at mer av aktiviteten foregår i organiserte former.
9. Alle parter er tjent med retningslinjer som gir forutsigbarhet.
10. Første generasjons retningslinjer må ha en tidsavgrensning på f.eks. 2 år. Det må være fortløpende samarbeid og dialog mellom forvaltninga og arrangører av turer i forsøksperioden, og en samlet evaluering før utløpet av forsøksperioden.
11. Vurdere en utvidelse av røde områder og tidsperiodene det kan tillates guidede turer i forhold til utkastet.
12. Retningslinjene må inneholde en beskrivelse av hvordan det skal føres tilsyn med organiserte turer.
13. Det bør stilles krav om at arrangører av organiserte turer skal føre logg for hver tur. Kravene til og innholdet i loggføring må fastsettes av nasjonalparkstyret.
14. Rondane Dovre nasjonalparkstyre i samarbeid med næringslivet bør starte et arbeid med sikte på innføring av en sertifiseringsordning for guider i Rondane nasjonalpark.
15. Burde være sertifisering – slike ordninger bør løftes inn i den videre prosess i samarbeid med reiselivet
16. Forvaltningsplanen trenger revidering

Kommentarer fra sekretariatet

Sekretariatet vil ikke anbefale den type «millimeter»-forvaltning som her foreslås ved at en skal ha sanntid informasjon om hvor reinen står som en så skal legge opp de guidede turene etter. Rondane nasjonalpark er i utgangspunktet et verneområde som er lite. Villreinens biologi tilsier at de har behov for store områder å bevege seg over og rondanereinen er i tillegg svært sky. Samtidig vil en slik type styring av ferdselen være lite forutsigbar for reiselivet i forhold til planlegging av turer, og kreve ressurser som verken SNO eller nasjonalparkstyret i dag har.

Sertifisering - som nevnt i dokumentene knyttet til høringen er både dette med sertifisering og krav om en viss type kompetanse en utfordring rent juridisk da slike eventuelle vilkår vil kunne oppfattes som urimelig i henhold til vilkårlæren. Sekretariatet stiller seg bak forslaget om å bidra på et eventuelt guide-kurs slik som beskrevet at Visit Svalbard har ansvaret for. Det vil være positivt at næringa selv tar ansvaret for kompetansehevede tiltak som de selv mener de har behov for og henter inn den kunnskapen fra andre som trengs knyttet til dette.

Hvorvidt nasjonalparkstyret skal ta initiativ til en egen ordning knyttet til sertifisering er mer usikker. Miljødirektoratet har nå nylig utarbeidet retningslinjer og avtaler for kommersiell bruk av merkevaren (portal «n» se øverst på dokumentet). Det er lagt til rette for at virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke for denne merkevaren sammen med logo for egen virksomhet i markedsføringen av et produkt, tjeneste eller aktivitet. Det er laget egne merker for formålet (kommersielt merke) og det er nasjonalparkstyret (eller annen forvaltningsmyndighet) for den aktuelle nasjonalparken som skal behandle søknad og gir tillatelse til denne type bruk. Styret eller forvaltningsmyndighet skal ha godkjent besøksstrategi for området. Miljødirektoratet skriver følgende:

«Det kommersielle merket er utviklet for å hjelpe deg med å markedsføre din bedrift, aktivitet eller produkt i relasjon til Norges nasjonalparker, og sier noe om geografisk tilhørighet til en nasjonalpark eller et verneområde. Merket er ikke et kvalitetsstempel, og representerer ikke en godkjenning, noen form for finansiering eller annen støtte fra nasjonalparken eller forvaltningsmyndigheten. I seg selv ligger det en kvalitet i å ligge i nærheten av en nasjonalpark eller verneområde, det er dette vi ønsker at din bedrift skal kunne nyte godt av.»

Sekretariatet vurderer at en i første omgang bør legge denne strategien til grunn. Å starte opp et arbeid med sertifisering av guider som kun skal gjelde i Rondane synes lite hensiktsmessig. En slik ordning bør eventuelt gjelde for verneområdene i Norge og ikke kun et lite geografisk område.

Logg/rapportering – det er allerede krav i dag i de tillatelsene som gis til organisert ferdsel at det skal rapporteres. Det kan helt klart ses på innholdet i vilkåret om rapportering og på nytt vurdere hva som skal rapporteres. Det må være informasjon som er relevant for forvaltninga.

Tilsyn- Statens naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsyn i verneområdene. Det foregår også en del tjenestekjøp av oppsyn fra de ulike fjellstyrene. Sekretariatet har pr i dag ingen god oversikt over hvor mye ressurser (årsverk) som brukes på oppsyn i Rondane og heller

ikke hva oppsynet møter når de er ute i våre områder. I dialog med SNO bør det ses på om en i større grad kan se på hvordan oppsynet rapporterer bruk av ressurser, behovet for mer ressurser og hvilket inntrykk oppsynet har når det gjelder situasjonen i Rondane. Tilstedeværelse av oppsyn i verneområdene kan bidra både i forhold til rettledning og forebygging.

Forvaltningsplan – sekretariatet er enig i at forvaltningsplanen for 2009 har behov for revidering. En har både nytt kunnskapsgrunnlag og besøksstrategi som skal være en del av denne revideringa. I tillegg bør det arbeidet en nå gjør i forhold til retningslinjer for organisert ferdsel tas med inn i arbeidet med revidering av forvaltningsplan.

Konklusjon

En viktig konklusjon fra innspillene fra reiselivet er at de er opptatt av at prosessen med retningslinjene ikke har vært god nok. De etterlyser dialog gjennom samtaler og møteplasser. Dette er en tilbakemelding nasjonalparkstyret må ta inn over seg. Samtidig er det slik at også reiselivet selv må ta et ansvar for å komme i dialog med forvaltninga for verneområdene i Rondane, da det er de selv som vet best hvor skoen trykker. Det er tatt initiativ fra forvaltninga sin side til å ha et dialogmøte med reiselivet og det har vært jobbet med dette gjennom høsten 2018. Planen var at møtet skulle være i januar 2019. På grunn av dårlig tid ble dette utsatt til mars 2019. Møtet er planlagt sammen med Nasjonalparkriket reiseliv, informasjonsmedarbeider for Dovrefjell og Rondane-Dovre nasjonalparkstyrer og prosjektleder for Villreinløypa. Det har også tidligere vært gjennomført møter med reiselivet, hvor i hovedsak SNO har hatt kurs om verneområdeforvaltning og verneverdier knyttet til ferdsel, senest i 2015 (men også i 2013). På disse møtene har reiselivet som bruker Rondane vært tilstede.

Utkastet til retningslinjer bør bearbejdes etter innspill fra de som har gitt høringsuttalelse og etter møtet i mars med reiselivet i regionen hvor det forventes ytterligere innspill.

Sekretariatet anbefaler ikke å trekke retningslinjene, da flere av de som har gitt uttale mener at dette er en riktig vei å gå, og vil gi mer forutsigbarhet for alle parter. Sekretariatet vurderer at saksbehandlingstiden vil kunne reduseres på bakgrunn av slike retningslinjer, da en ser for seg at søknader i tråd med det retningslinjene etter hvert faller ned på i forhold til tid og rom, vil gjøre høring av den enkelte søknad unødvendig, saksbehandlingstiden reduseres, det kan gis flerårige tillatelser slik at reiselivet kan markedsføre ulike turer gjennom flere sesonger osv.

Som en av høringsinstansene skriver: Verdiskaping i nasjonalparker og muligheter for friluftslivutøvelse er i økende grad vektlagt politisk de siste årene. Det sies imidlertid samtidig at dette ikke skal gå på bekostning av verneverdiene, jfr. f.eks. «*Handlingsplan for friluftsliv*» som ble lagt fram av Klima- og miljødepartementet i 2018:

«Det er viktig at friluftslivet og den økte turismen i fjellet ikke går ut over bestandene av villrein og andre dyr i fjellet, eller gir stor slitasje på sårbar vegetasjon. Dette reduserer også opplevelsesverdiene. Det må derfor iverksettes tiltak som både styrer ferdselen, hindrer slitasje, letter ferdselen på stiene og gir turister informasjon om turene».

FYLKESMANNEN I OPPLAND
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Vår dato: 22.02.2019
Deres dato:

Vår referanse: 2016/984-17
Deres referanse:

Saksbehandler:
Ingunn Synstnes
90269957

MELDING OM VEDTAK - Høringsuttalelse - utkast til retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane nasjonalpark

Sel formannskap behandlet utkast til retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane nasjonalpark, i sak 14/19, den 19.02.19. Vedlagt følger utskrift av møtebok.

Med vennlig hilsen

Ingunn Synstnes
Kommuneplanlegger
Plan og teknisk

Dokumentet er godkjent elektronisk og er derfor ikke signert.

SAKSUTREDNING

Dato: 11.02.2019

Arkivsak: 2016/984-15

Saksbehandler:
Ingunn Synstnes
90269957

Utv.saksnr.	Utvalg	Møtedato
14/19	Formannskapet	19.02.2019

Høringsuttalelse - utkast til retningslinjer for organisert ferdse i deler av Rondane nasjonalpark

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev
- 2 Utkast til retningslinjer for organisert ferdse i deler av Rondane nasjonalpark
- 3 Adresseliste

Saksutredning

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har laget et utkast til retningslinjer for organisert ferdse knyttet til bestemte områder i Rondane nasjonalpark. Nasjonalparkstyret vedtok i styremøte den 30.11.18 å sende retningslinjene ut på høring, med høringsfrist 22.02.19.

Retningslinjene er laget for å gi forutsigbarhet for reiselivet i forhold til hvor og når den organiserte ferdselen til fots og på ski/truger kan aksepteres og for å ivareta verneverdiene i område med mye ferdse.

Retningslinjene er knyttet opp mot område Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter og 2000 meterstoppene. Dette området er i dag den største innfallsporten til Rondane. Dersom en åpner opp for organisert ferdse i ett område, vil en ellers i Rondaneområde være mer restriktiv med når og hvor lignende organisert ferdse kan skje.

Organisert ferdse både i de foreslåtte områdene og utenom, vil være søknadspliktig. Det er bare organisert ferdse langs stier og løyper som er godkjent i forvaltningsplanen for Rondane som er unntatt søknadsplikt, i tillegg til de områdene som er markert med gul farge i kart, se kart.

Retningslinjene gir ikke selvstendig hjemmelsgrunnlag for å fatte vedtak etter verneforskriften, men sammen med forvaltningsplanen vil de være retningsgivende for nasjonalparkstyrets behandling av søknader om organisert ferdse i dette området. Retningslinjene for organisert ferdse vil være en prøveordning som må evalueres.

Det er ingen lovhjemmel for å stille krav om guidesertifisering. Pr. i dag kan alle kalle seg guide og ta betalt for det. En guidesertifisering må komme som initiativ fra næringen selv. Nasjonalparkstyre ønsker derfor synspunkter på dette fra næringen i Rondane.

Det er definert hvilke tidsperioder organisert aktivitet vil berøre verneverdiene minst mulig, ut i fra tidsperiodeinndelingen i NINA-rapport 1013 «Villrein og ferdsel i Rondane».

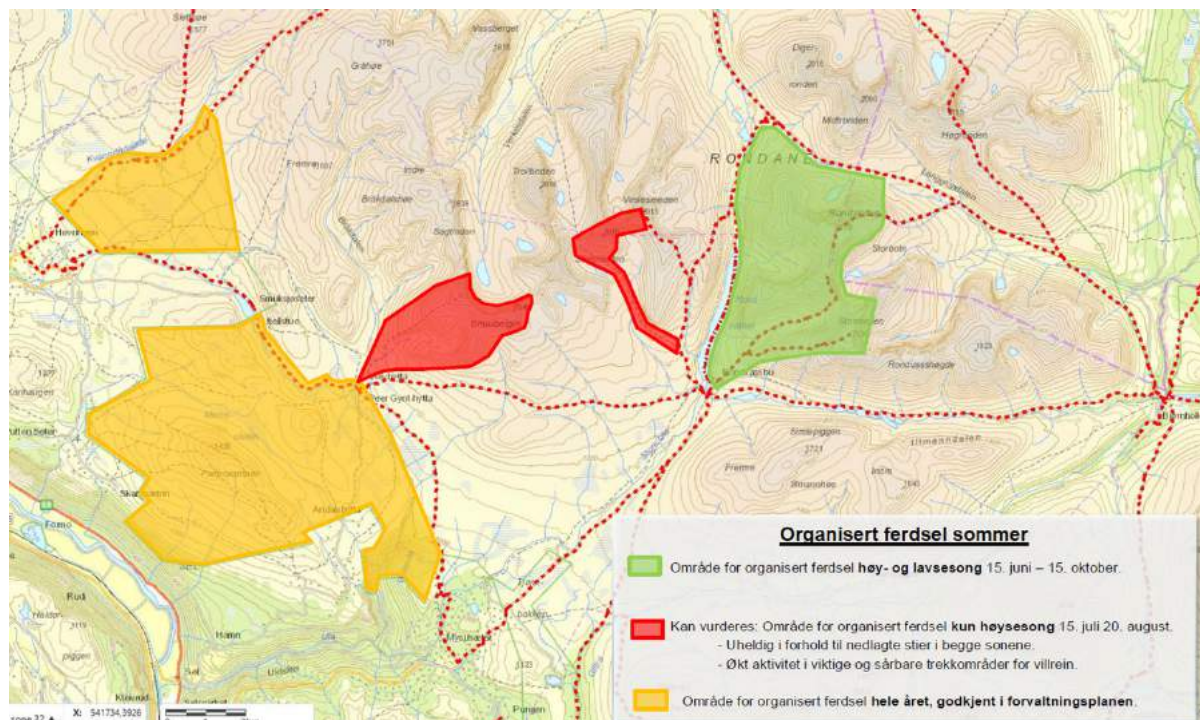
Sommer

I området vist med grønn farge kan det påregnes tillatelser for organisert ferdsel i både høy – og lavsesong (15. juni – 15. oktober).

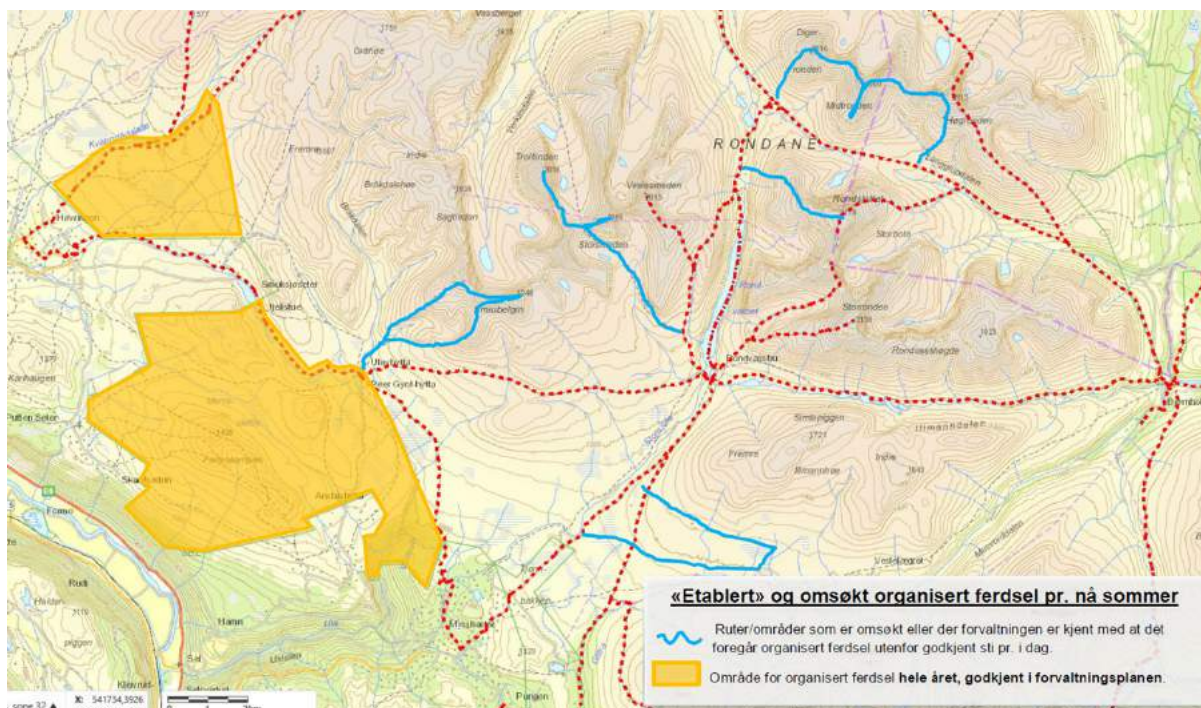
I området vist med rød farge *kan det vurderes* å gi tillatelser til organisert ferdsel i høysesong (15. juli – 20. august). I begge områdene som er vist med rød farge er det stier som er nedlagte av hensyn til villrein (Storsmeden og Bråkdalsbelgen). Det kan vurderes å knytte eventuell organisert ferdsel i disse områdene til de ukedagene med størst utfart ellers i området, eksempelvis torsdager - søndager.

Felles for sommer og vinter:

I grønne og røde områder skal det kunne gis flerårige tillatelser med rapportering etter endt sesong. Maksimalt antall deltakere pr. tur foreslås til 15 stk.

Kartet viser forslag til områder for organisert ferdsel om sommeren. Godkjente sommerstier er markert med rød stiplet linje

Kartet viser «etablert» og omsøkt organisert ferdsel på sommerstid

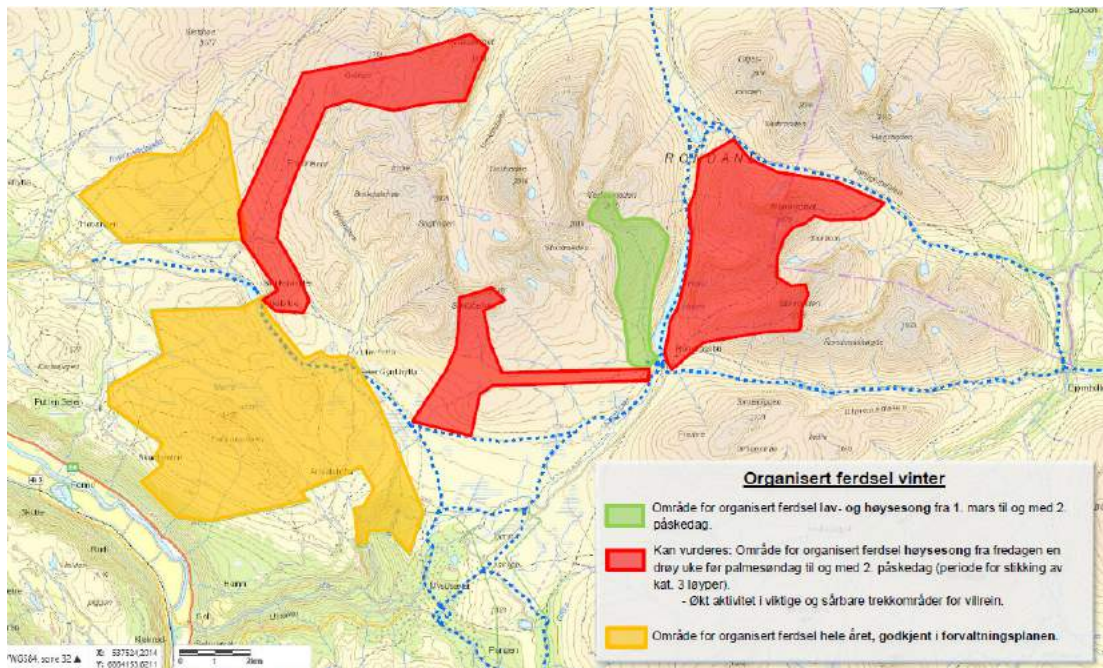
Det åpnes ikke for organisert ferdsel til område ved Illmannhøe, østsida av Rondane, mot Langlupdalen, Digerronden, Midtronden og Høgronden, til Trolltind, Vassberget og Gråhøe.

VINTER

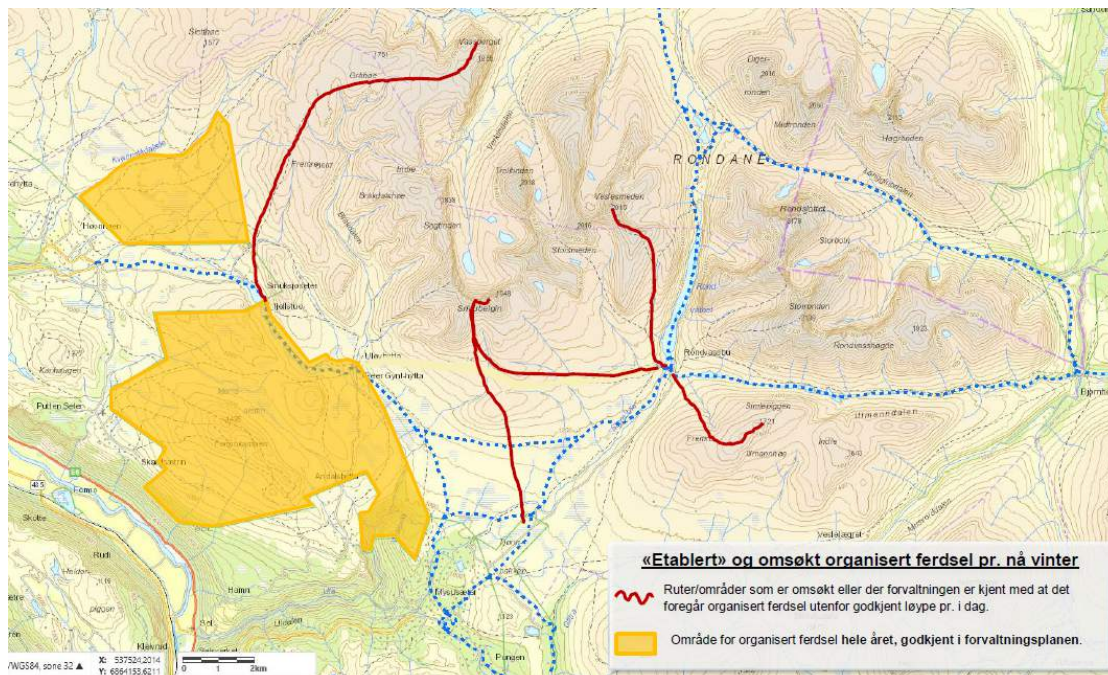
I området vist med grønn farge kan det påregnes tillatelse til organisert ferdsel i både høy- og lavsesong vinter (1. mars til og med 2. påskedag).

I områder vist med rød farge kan det vurderes å gi tillatelser til organisert ferdsel i høysesong (fra fredagen en drøy uke før palmesøndag til og med 2. påskedag, periode for stikking av kat. 3 løyper). Det understrekes at i de 3 områdene som er vist med rød farge er det viktige og sårbare trekkområder for villrein.

Vinteren er i utgangspunktet en tid med lite ferdsel i Rondane. Enkelte skiløyper i ytterkant av nasjonalparken stikkes/prepareres f.o.m. 10. februar, men ellers stikkes løypene uka før påske.

Organisert ferdsel vinter, godkjente vinterruter er markert med blå stiplet linje

«Etablert» og omsøkt organisert ferdsel vinterstid

Det åpnes ikke for organiserte skiturer til Ljosåbelgen med skikjøring ned til Mysusæter før påske, og ikke til Illmannhøe som holdes utenfor område for organisert ferdsel.

Vurdering

Området er hovedinnfallsporten for besøkende i Rondane, med mye besøk og mye ferdsel i deler av året. Det er positivt at det åpnes områder for organisert ferdsel. Retningslinjene vil gi reiselivet forutsigbarhet for hvor og når den organiserte ferdselen kan skje, og hvilke områder og tider en ikke ønsker ferdsel. Denne forutsigbarheten er viktig for reiselivet.

Organisert aktivitet bidrar til at flere vil få oppleve disse områdene, samtidig som de vil få positive opplevelser av fjellområdet. Positive opplevelser er viktig og vil bidra til å trekke flere turister til distriktet vårt og til Rondane. I dag foregår mye av markedsføringen på nettet, ved at turister legger ut bilder av turer de har vært på, som familie, venner og andre kan se.

Organiserte turer der turlleder har gode kunnskaper om området og naturmiljøet de ferdes i, og som videreformidler denne kunnskapen, vil kunne bidra til å øke forståelsen av sårbare områder. Guidede turer er i utgangspunktet positivt. Det er næringsutvikling, og det virker kanalisierende.

Guidede turer er et tilbud til folk som ikke har erfaring i å gå på turer i denne type natur, og som ønsker å oppleve Rondane. Guiding med erfarne og kjente guider kan også være en sikkerhet for de som ønsker å gå tur, dette gjelder spesielt utenfor merkede stier og løyper.

Organisert ferdsel i områdene vil fortsatt være søknadspliktig, i likhet med organisert ferdsel i andre deler av nasjonalparken. Det er aktiviteten som er søknadspliktig, og ikke hvilken organisasjon som arrangerer turen. Det gjør at nesten alle aktører som driver organisert virksomhet likestilles, det er viktig. Det en må være klar over er at det åpnes opp for alle som ønsker det kan drive organisert ferdsel i disse områdene. Det er i dag ikke anledning til å stille krav til sertifisering av guidene.

Forvaltningsplanen og vernebestemmelser skiller mellom kommersiell og ikke-kommersiell ferdsel, der turistforeninger, skoler og barnehager er unntatt søknadsplikt. Bakgrunn for unntaket er at disse brukergruppene sannsynligvis i stor grad tidligere har benyttet merka stier og løyper. Dette har gradvis endret seg, og nå tilbyr Den Norske Turistforening (DNT) intro.kurs for randonee, snøskredkurs/opplæring og guida toppturer til 2000 meterstoppene og andre topper med grupper hvor traséene som brukes ikke nødvendigvis er godkjent sti eller løype. DNT har endret turvirksomheten sin siden forvaltningsplanen og vernebestemmelsene ble vedtatt, og guider folk utenfor stier og løyper. For å unngå forskjellsbehandling av aktører som driver i samme område må forvaltningen kreve at DNT må søke når de guider utenfor merka stier og løyper. All organisert ferdsel må behandles likt. Det er ingen grunn til å anta at guidede turer arrangert av andre enn DNT skader naturmiljøet mer enn turer arrangert av DNT.

Det står i forslag til retningslinjer at organisert ferdsel i de «røde» områdene, kan vurderes. Det gir lite forutsigbarhet, det står ikke i retningslinjene hva det skal vurderes etter. Det

positive er at det kan åpnes for flerårige tillatelser. For bedrifter som ønsker å drive guiding er det viktig å kunne tilby dette når kunden etterspør det. Derfor er det viktig å vurdere om sesongen i de «røde» områdene kan utvides.

Det bør også vurderes om de «røde» områdene kan utvides i areal. Blant annet bør det vurderes om det i vintersesongen kan åpnes for guiding fra Rondvassbu til Ljosåbelgen. Ljosåbelgen, Veslesmeden og Vassberget er hovedtoppene for guidaturer vinterstid i Rondane.

Rådmannens forslag til vedtak:

Sel formannskap er positive til at det utarbeides retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane.

Det må gjøres en ny vurdering av tidsperioden og hvor organisert ferdsel kan skje i de «røde» områder.

DNT sentralt og lokalt må ses på som en reislivsaktør på lik linje med andre, og forholde seg til de retningslinjer for organisert ferdsel nasjonalparkstyret vedtar.

Behandling i Formannskapet - 19.02.2019:

Ap og Sv v/ordfører fremmet følgende forslag til vedtak:

1. Staten ved Stortinget og regjeringa har gjennom flere år, i ulike utredninger og plandokumenter, satt mål om økt tilrettelegging og verdiskapning i og rundt nasjonalparkene. Det er blant andre forvaltningsmyndighetenes ansvar å følge opp dette i praksis i samarbeid med kommunene, grunneierne og næringslivet.
2. Sel kommune er positive til at det utarbeides retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane. Retningslinjene må gi størst mulig forutsigbarhet og sikre likebehandling av arrangører av organiserte, guidede turer.
3. Retningslinjene må utarbeides i en tett dialog mellom forvaltningsmyndighetene og næringslivet.
4. Første generasjons retningslinjer må ha en tidsavgrensning på f.eks. 2 år. Det må være fortløpende samarbeid og dialog mellom forvaltninga og arrangører av turer i forsøksperioden, og en samlet evaluering før utløpet av forsøksperioden.
5. Basert på en forutsetning om tett kontakt mellom forvaltninga og arrangørene av turer i forberedelser til og gjennomføring av turer ber Sel kommune om at det blir sett på en utvidelse av røde områder og tidsperiodene det kan tillates guidede turer i forhold til utkastet. En slik tilnærming vil blant annet bety at planer for guidede turer vil kunne bli endret på kort varsel viss en gjennomføring kan føre til uønskede forstyrrelser av villreinen og vernet dyre- og fugleliv.
6. Retningslinjene må inneholde en beskrivelse av hvordan det skal føres tilsyn med organiserte turer. Tilsynet må i tillegg ha søkelys på organisert ferdsel der det i forkant ikke er søkt/gitt tillatelse.

7. Det bør stilles krav om at arrangører av organiserte turer skal føre logg for hver tur. Kravene til og innholdet i loggføring må fastsettes av nasjonalparkstyret.
8. Alle arrangører av guidede turer, inklusiv arrangører som direkte eller indirekte opererer på en kommersiell plattform, må behandles likt. Dette betyr at blant annet DNT må følge de samme retningslinjene som øvrige arrangører av organiserte, guidede turer.
9. Sel kommune vil be Rondane Dovre nasjonalparkstyre i samarbeid med næringslivet starte et arbeid med sikte på innføring av en sertifiseringsordning for guider i Rondane nasjonalpark. Dette vil kunne være et viktig tiltak for å sikre nødvendig balanse mellom målet om økt verdiskapning i næringslivet og ivaretagelse av verneformålet.
10. Forvaltningsplanen for Rondane trenger revidering. Sel kommune vil henstille til nasjonalparkstyret å iverksette en rullering av planen.

Sp v/Eldri Siem fremmet følgende forslag:

- Sel formannskap er positive til at det utarbeides retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane.
- Sel formannskap ser det som svært viktig at retningslinjene blir utarbeidet i tett samarbeid med reiselivet/næringslivet. Deretter sendes forslag til retningslinjer på høring til aktuelle instanser.
- Sel formannskap ser det som positivt at det kan utarbeides en sertifiseringsordning for guider.
- DNT sentralt og lokalt må ses på som en reiselivsaktør på lik linje med andre, og forholde seg til de retningslinjer for organisert ferdsel som nasjonalparkstyret vedtar.

Forslaget fra Sp falt med 1 mot 6 stemmer.

Forslaget fra Ap og SV ble deretter enstemmig vedtatt.

Vedtak i Formannskapet - 19.02.2019:

Sel formannskap har følgende innspill:

1. Staten ved Stortinget og regjeringa har gjennom flere år, i ulike utredninger og plandokumenter, satt mål om økt tilrettelegging og verdiskapning i og rundt nasjonalparkene. Det er blant andre forvaltningsmyndighetenes ansvar å følge opp dette i praksis i samarbeid med kommunene, grunneierne og næringslivet.
2. Sel kommune er positive til at det utarbeides retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane. Retningslinjene må gi størst mulig forutsigbarhet og sikre likebehandling av arrangører av organiserte, guidede turer.
3. Retningslinjene må utarbeides i en tett dialog mellom forvaltningsmyndighetene og næringslivet.
4. Første generasjons retningslinjer må ha en tidsavgrensning på f.eks. 2 år. Det må være fortløpende samarbeid og dialog mellom forvaltninga og arrangører av turer i forsøksperioden, og en samlet evaluering før utløpet av forsøksperioden.

5. Basert på en forutsetning om tett kontakt mellom forvaltninga og arrangørene av turer i forberedelser til og gjennomføring av turer ber Sel kommune om at det blir sett på en utvidelse av røde områder og tidsperiodene det kan tillates guidede turer i forhold til utkastet. En slik tilnærming vil blant annet bety at planer for guidede turer vil kunne bli endret på kort varsel viss en gjennomføring kan føre til uønskede forstyrrelser av villreinen og vernet dyre- og fugleliv.
6. Retningslinjene må inneholde en beskrivelse av hvordan det skal føres tilsyn med organiserte turer. Tilsynet må i tillegg ha søkelys på organisert ferdsel der det i forkant ikke er søkt/gitt tillatelse.
7. Det bør stilles krav om at arrangører av organiserte turer skal føre logg for hver tur. Kravene til og innholdet i loggføring må fastsettes av nasjonalparkstyret.
8. Alle arrangører av guidede turer, inklusiv arrangører som direkte eller indirekte opererer på en kommersiell plattform, må behandles likt. Dette betyr at blant annet DNT må følge de samme retningslinjene som øvrige arrangører av organiserte, guidede turer.
9. Sel kommune vil be Rondane Dovre nasjonalparkstyre i samarbeid med næringslivet starte et arbeid med sikte på innføring av en sertifiseringsordning for guider i Rondane nasjonalpark. Dette vil kunne være et viktig tiltak for å sikre nødvendig balanse mellom målet om økt verdiskapning i næringslivet og ivaretagelse av verneformålet.
10. Forvaltningsplanen for Rondane trenger revidering. Sel kommune vil henstille til nasjonalparkstyret å iverksette en rullering av planen.

Rondane-Dovre Nasjonalparkstyre
Postboks 987
2626 LILLEHAMMER

Vår ref.: 201615873-38
Deres ref.:

Lillehammer, 28. februar 2019

HØRING - Utkast til retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane nasjonalpark.

Forslag til vedtak:

- 1) I forhold til der ferdsel i dag foregår og der en mener at det foregår noe organisert ferdsel virker forslaget fornuftig. Det er ønskelig at mere av trafikken i området foregår i organiserte former.
- 2) Vi mener at forslaget er et godt utgangspunkt for videre diskusjon, og at alle parter er tjent med slike retningslinjer for å ha forutsigbarhet.
- 3) Når det gjelder kulepunkt 3 om sertifiseringsordninger, kunne vi gjerne sett at det var slike ordninger, men når situasjonen er som beskrevet i høringsbrevet ser vi også at dette er en sak som bør løftes inn i den videre prosess og i samarbeid med reiselivet i området.

Bakgrunn.

Rondane -Dovre nasjonalparkstyre har sendt på høring et utkast til retningslinjer for organisert ferdsel knyttet til et bestemt område i Rondane nasjonalpark.

Retningslinjene har til hensikt å gi forutsigbarhet i forhold til *hvor* og *når* den organiserte ferdselen til fots og på ski/truger kan aksepteres innenfor rammene av verneforskriften. Retningslinjene er knyttet spesifikt opp mot området Høvringen – Rondvassbu - Mysusæter og 2000 meters toppene som har stor attraksjonsverdi. Dette området er i dag den største innfallsporten til Rondane. Retningslinjene for organisert ferdsel vil være en prøveordning som må evalueres. Organisert ferdsel både i områder som vist i kart og i områder utenom disse, vil være søknadspliktig på vanlig måte.

Postadresse:
Postboks 988
2626 LILLEHAMMER
Org. nr: 961382335

Besøksadresse:
Kirkegt. 76, Lillehammer
Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:
Jon Halvor Midtmageli
Telefon:
E-post: Jon.Halvor.Midtmageli@oppland.org

Det er bare organisert ferdsel langs stier og løyper som er godkjent i forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane som er unntatt søknadsplikten.

Nasjonalparkstyret ber om at høringsinnspillene spesielt vektlegger følgende:

- De utvalgte arealene/områdene – er de relevante for lokalt reiseliv?
- Opplever næringen at slike retningslinjer gir forutsigbarhet?
- Hva bør en eventuell sertifiseringsordning bestå av, og hva kan reiselivet selv gjøre for å få på plass en slik ordning?

Saksutredning:

Oppland fylkeskommune har som sitt overordna styringsverktøy for utviklingen i Rondane-Dovre nasjonalpark, Regional plan for Rondane - Sølknletten. Denne regionale planen har som sitt hovedmål å forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder.

Den regionale planen har en soneinndeling der sone 1 er definert som Nasjonalt villreinområde. De delene av nasjonalt villreinområde som ligger innenfor nasjonalparkene har ikke retningslinjer utover de gjeldende forskrifter. For resterende områder i sone 1 og i sone 2 og 3 legger en opp til tiltak som en håper skal gi gode opplevelser utenom de mest sårbare områdene for villrein.

Oppland fylkeskommune har etter søknad fått tildelt kr. 3 mill fra Miljødirektoratet til prosjektet Villrein fjellet som verdiskaper.

Et av delprosjektene her tar for seg registreringer av kulturminner og opplevelsestiltak knyttet til de mest brukte områdene i Rondane med utgangspunkt Mysusæter. Registreringsarbeidet vil foregå i hele Rondane og for 2019 vil en jobbe spesielt i Rondane sør. Arbeidet med tiltak rundt Mysusæter er i gang sammen med andre aktører i området.

Etter Oppland fylkeskommunes syn er det framlagte forslag til retningslinjer et godt skritt i riktig retning for å kunne gi mere forutsigbare forhold for utviklingen av næringsvirksomhet i området. Det har tidligere vært etterspurt både klarere retningslinjer og utsikter for mere langsiktig planlegging for næringsaktørene. Vi mener at dette første forslaget til retningslinjer imøtekommer dette. Oppland fylkeskommune mener også at det i næringssammenheng er riktig og legge opp til at mere av ferdselen kan foregå som organiserte turer. Med gode opplegg vil dette bedre kunne ivareta ferdselen i forhold til villreinen. Datoene for bruk av områdene for å tillate organisert ferdsel bør være det samme som forvaltningsplanen har for stikking av løyper.

Vi mener at det kunne vært noe mere involvering av andre aktører i arbeidet med dette første utkastet. Vi håper derfor at flere blir tatt med på det videre arbeidet og i evalueringa av disse retningslinjene. Vårt forslag er at det allerede fra første sesong nedsettes en gruppe av interessenter for å kunne være med på en evaluering og videreutvikling av dette første forslaget. Disse interessentene bør møtes jevnlig.

Oppland fylkeskommune, med våre interesser knyttet både til reiselivet og til kulturarven i området, deltar gjerne i en slik prosess. Dette også sett i forhold til det prosjektet vi deltar i rundt Mysusæter som vi håper kan bidra positivt inn i det videre arbeid for en bærekraftig næringsutvikling i området.

Når det gjelder kulepunkt 3 om sertifiseringsordninger, kunne vi gjerne sett at det var slike ordninger, men når situasjonen er som beskrevet i høringsbrevet ser vi også at dette er en sak som bør løftes inn i den videre prosess og i samarbeid med reiselivet i området. Forvaltningen (Nasjonalparkstyret, Miljødirektoratet og OFK) og reiselivsaktørene bør sammen se til samarbeidsmodeller for naturbasert reiseliv og sertifiseringsordninger i andre land. OFK bidrar gjerne inn i et slikt samarbeid.»

Med hilsen

Trond Carlson
Teamleder
Regionalenheten

Jon Halvor Midtmageli
Rådgiver
Regionalenheten

Kopi til: FYLKESMANNEN I INNLANDET, Postboks 987, 2604 LILLEHAMMER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

22. februar 2019

Høringsinnspill fra Nasjonalparkriket Reiseliv AS

Presisering:

Reiselivsnæringen knyttet til verneområdene har stor respekt for dyreliv og utfordringer knyttet til forvaltning til disse. De ønsker villreinen bare godt og ønsker at levevilkårene for disse skal bli best mulig, i harmoni med næringsutvikling og organiseringen av denne.

Sammendrag:

Vi ble bedt om at høringsinnspillene spesielt vektla følgende: *(svarene her må kobles med resten av høringsinnspillet)*

De utvalgte arealene/områdene – er de relevante for lokalt reiseliv?

Vi vurderer arealene/områdene som viktig for det lokale reiselivet. Da spesielt for de bedriftene som satser på organisert ferdsel og utvikle reiselivsproduktene sine, og har som mål å skal skape arbeidsplasser og verdiskapning ut fra dette.

Opplever næringen at slike retningslinjer gir forutsigbarhet?

Retningslinjene er på mange måter forutsigbare, med tanke på at de er veldig konkrete og svært definerte i tilknytning til vern. Det føles likevel som lite forutsigbarhet for næringsutvikling og planleggingen av denne. Gjennom **dialog** og gjensidig forståelse, så kan retningslinjer være bra, men ikke i den formen de er i nå.

Hva bør en eventuell sertifiseringsordning bestå av, og hva kan reiselivet selv gjøre for å få på plass en slik ordning?

Vi er positive til sertifisering, eller påkrevd tilegnet kunnskap. Disse må utvikles i samarbeid, slik at det oppleves til det beste for alle. Det er av interesse for alle parter at kvaliteten på produktene som blir levert er gode og innehar en viss kvalitet, både for reiselivet og verneverdiene.

Vi ønsker å presisere at vi synes prosessen oppleves forhastet og dårlig planlagt. Høringsutkastet kom brått på, inn mot sesongstart og med en kort frist for å sammenfatte et innspill for såpass mange aktører. Det er gjort uten noen form for kommunikasjon gjennom **dialog** på jevnlike og jevnbyrdige **møteplasser**, noe som har skapt ganske stor støy i reiselivsnæringen. Det ser ikke ut som at saksbehandlerne har vurdert organisert ferdsel som god forvaltning og pleie av verneverdiene.

Dialog er nøkkelordet. Gjennom gode **samtaler** og **møteplasser** kan man **øke** forståelsen for hverandres utfordringer og fordeler. I tillegg ønsker reiselivet å bli en del av prosessen og at man ikke bare baserer seg på rapporter som veker kun den ene siden av saken. Ta oss med i arbeidet for en god forvaltning. Da kan vi sammen oppnå ønsket bruk av Rondane, siden folkene kommer likevel.

Den 18. mars har Nasjonalparkriket sammen med Nasjonalparkstyret på Dovrefjell-Rondane invitert til et felles **møte** der vi skal snakke om de utfordringene som vårt høringsinnspill inneholder. Dette kan bli den første arenaen der vi **møtes** jevnbyrdig og starter en god **dialog**.

Derfor vil vi komme med en oppfordring:

Trekk tilbake høringsutkastet og bruk det som et bakgrunnsdokument til en åpen dialog med reiselivsnæringen, der man sammen kan finne de gode løsningene og alternativene.

Innledning

Nasjonalparkriket reiseliv har på vegne av reiselivsnæringen tilknyttet Rondanemassivet, samlet innspill og tanker rundt forslaget om retningslinjer for organisert ferdsel i Rondane. Det kommer ikke frem i innspillet hvilke bedrifter som har deltatt, men vi har gått bredt ut blant bedriftene som påvirkes av slike retningslinjer

Det er likevel behov for å komme med noen bemerkninger først.

Proessen:

Vi opplever prosessen rundt høringsdokumentet som forhastet og dårlig planlagt. Det er en kort høringsfrist på et såpass ømtålig tema, der det kreves tid og tankevirksomhet for å kunne få gode og reflekterte innspill. Mange av de aktuelle bedriftene knyttet til Rondane er enten i oppstart av sesong, eller i drift. I tillegg er vi usikre på hva som er formålet med slike retningslinjer. Er det å høre hva næringen mener, eller er det for å stoppe en næringsutvikling som oppleves som en trussel?

Dokumentmengden

I tillegg, så oppleves det at slike retningslinjer kommer på toppen av en allerede stor dokumentmengde og øker byråkratiet og behovet for kunnskapsnivået for reiselivsnæringen.

Hva mener Nasjonalparkriket?

Styret i Nasjonalparkriket Reiseliv har sett på problematikken som blant annet omfatter organisert ferdsel i verneområder.

Vårt ønske er å redusere polariseringen, men opplever at denne prosessen har gitt motsatt effekt.

Vårt standpunkt er som følger (med kommentarer knyttet til dette høringsinnspillet):

- ✿ *Organisert ferdsel kan være et viktig virkemiddel for forvaltningen som kontroll, så lenge vi har fri ferdsel.*
- ✿ *Vi vil gjerne ha sertifisering av guiding og bedrifter for å sikre kvalitet i langsiktig ivaretagelse av våre naturressurser.*
- ✿ *Vi ønsker oss jevnlige og jevnbyrdige møteplasser med forvaltningen*
- ✿ *Vi vil gjerne være en aktiv part i forskning og utvikling av nasjonalparkene for å sikre en bærekraftig bruk (Bakgrunnsdokumentene i dette forslaget baserer seg på NINA sine rapporter og ingenting fra reiselivsnæringens side. I dette temaet og den balansegangen vi lever i, så kan dette oppleves som skjev vektning. Her vil dialog være viktig.)*

Våre standpunkt er kommunisert i to formelle arenaer:

1. Lukket **dialogmøte** om villrein på Hjerkin 29.09.18 v/Geir Arne Hageland
2. Villreinkonferanse for Rondane - Sølknletten, publikumsinnlegg ved daglig leder i Nasjonalparkriket Reiseliv 18.10.18

Sesonger - definisjon

Som tidligere nevnt så vil vi alle villreinen godt. Derfor er det viktig at man i perioder verner områdene for å gi villreinen ro. Det som likevel er viktig for forutsigbarheten er at man lar sesong være sesong uten at det brytes opp med for mange datoer å forholde seg til.

Sesong sett fra saksbehandlerens side, og reiselivsnæringen Rondane sin side.

	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept	Okt.	Nov.	Des.
Saks-behandler	Red	Red	Green	Green	Yellow	Yellow	Green	Green	Yellow	Yellow	Red	Red
Reiselivs-næringen	Red	Green	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red
		Vinterferier og påske				Norsk og utenlandsk sommerferie+høstferier						Gester jul hos noen.
Forklaring	Red	Ikke sesong		Yellow	Lavesesong		Green	Høysesong				

Allerede i januar åpner de første bedriftene, selv om dette ikke er høysesong. (Noen har åpent hele året)

Februar er en veldig travel måned for reiselivet. Da er det mange turister i området. Det samme gjelder i påske-perioden. Samtidig er det også ønskelig å fylle ukene mellom feriene. I mai «renner» fjellet bort og mange bedrifter har stengt. Fjellet bør i den perioden uansett skånes, for villreinenens beste. Det vil nok likevel være et behov for å moderer forbudet mot fri ferdsel i disse periodene.

Sommersesong 15.juni til 15.oktober og vintersesong fra starten av februar til 2.påskedag. Dette er datoer som går igjen i forvaltningsplanen og som er definert som sesong i fjellet. Å begynne å dele opp i flere tidsperioder vanskeliggjør hele prosessen med å få til flyt i planleggingen og gjennomføringsevnen i en kortere periode tar bort mye av markedet.

«Hele Norge, hele året»

I Innovasjon Norge sin definisjon av bærekraft i reiselivet, så er det tre faktorer som spiller inn:

- ✿ Økonomisk - det skal være lønnsomt å drive reiselivsbedrift nå, og i fremtiden
- ✿ Sosialt - balansen mellom de tilreisende og lokalbefolkningen
- ✿ Miljø - vi skal sørge for å verne om våre områder

Vi har bedrifter som ønsker å satse på samme måte som Innovasjon Norge; «Hele Norge, hele året». For å sikre drift og økonomisk forutsigbarhet må bedriftene utvide sesongene og prøve å løfte skuldresesongene. Dette vil si at flere ønsker å strekke høsten, og utvide vinteren. Dette kan innebære åpning helt fram til november, og oppstart allerede i januar for enkelte bedrifter. Dette bør forvaltningen være klar over, og være i tett **dialog** med næringen om disse periodene. Kanskje gjøre perioden søkbar for organisert ferdsel. Uansett så må organisert ferdsel i disse periodene være bedre for å begrense «fri flyt».

Sikkerhet

Sikkerhet i fjellet bør være av alles interesse. Organisert ferdsel med guider som innehar riktig kompetanse knyttet til vurdering av sikkerhet og hva som skal gjøres hvis situasjoner oppstår må være noe alle ønsker. Gjennom dette høringsinnspillet vil det flere ganger bli vektlagt sikkerhet og hvordan organisert ferdsel kan gjøre opplevelsen bedre for våre gjester.

Organisert ferdsel

«Kan du guide meg?»

«Nei, beklager, men du kan få gå selv»

Vinter

Under dette avsnittet blir vi veldig konkrete på steder og utfordringer/bekymringer fra bedriftene. Mye baserer seg på sikkerhetsaspektet. I tillegg så er det viktig å ha med seg historiefortellingen, kunnskapsformidlingen og vertskapsrollen som guider tilbyr. Dette er særst viktig for opplevelsen til turisten.

Vassberget er en topp langt inne i Rondane. Det er en populær topp, spesielt vinterstid. Dette område i Rondane utgjør en av de mest skredfarlige områdene i Rondane selv om det kan virke harmløst. Tenker da både på Lårgardsglupen (det har vært flere ulykker her), skavlen på Vassberget (minst en dødsulykke) og Kjondalsbekken for å nevne noen områder. Det er også et svært værhardt område med hyppige endringer i vindretning og sikt. 0-sikt i dette områder er rett og slett livsfarlig uten gode navigasjonshjelpemidler og lokalkunnskap. Nettopp dette synliggjør at lokalkunnskap er viktig for å ta vare på sikkerheten, noe mange turister ikke har forutsetninger for å klare. Her bør det altså tillates organisert ferdsel hele vinteren, ikke bare i høysesong.

Ljosåbelgen er en topp som går på lagdelt snø over 30 grader om man entrer fra øst. Dvs: Et stort potensiale for dødelige snøskred om man ferdes. Derfor er det helt avgjørende for mange turister at de både har med guide, kan låne sikkerhetsutstyr som sender/mottaker, spade og søkestang. Her bør organisert ferdsel tillates hele vintersesongen.

Rondvassbu som et eksempel:

Rondvassbu har restriksjoner i forvaltningsplan på sine åpningstider med sine kjøretillatelse i Nasjonalparken. De kan ha vinterdrift fra 10.februar – 2.påskedag(uansett når påsken er) Sommer er åpningstiden 15.juni til 31.oktober.

Grunnen til at de ikke har åpnet i februar er både at trafikkgrunnlaget er relativt lite og signaler fra forvaltningen. Forvaltningen setter stor pris på at det ikke åpnes før 1.mars. Rondvassbu har ingen interesse av å utvide åpningstidene, men har veldig lyst til å utvikle plassen for å håndtere gjestene på en mye bedre måte enn det som gjøres i dag.

Vinterguiding og kurs har reddet Rondvassbu som vinterdestinasjon. Historisk sett så har vintersesongen vært et pengesluk som til tider har vært tungt økonomisk. Første vintersesongene på Rondvassbu tapte de rundt 3 - 400.000,- hvert år. Rondvassbu lå på en brutto omsetning på 1 - 1,2 mill. pr vintersesong. De bestemte seg for å satse på randonee. De trengte to topper å gå på og valget falt på de to mest snørike toppene i Rondane, Veslesmeden og Ljosåbelgen. Begge to ligger på nordsiden av Ula i et område hvor det ikke er Villrein i turistsesongen.

Etter å ha lansert produktet ble det veldig godt mottatt av turistene og alle turer ble fullbooket både i 2017 og 2018. For turene i 2019 har de nå fem ledige plasser helgen 5 - 7.april. De resterende fem helgene er fullbooket. Det er 180 personer delt på seks helger med full pakke fra fredag-søndag. Omsetningen og verdien av turene blir på godt over 1 million kroner, så for Rondvassbu blir det store konsekvenser om forslaget går gjennom og blir vedtatt. De har investert ca 600.000,- i turutstyr de siste to årene (handlet på Otta) og har endelig fått i gang igjen vintertrafikken.

Om forslaget går gjennom så må Rondvassbu slutte med turer og kurs på vinterstid.

Dette illustrerer viktigheten av forutsigbarhet for planlegging av disse turene. Det ligger mye jobb for å lage disse produktene og markedsføre de.

Sommer

Også under dette avsnittet blir vi veldig konkrete på steder og utfordringer/bekymringer fra bedriftene. Mye baserer seg på sikkerhetsaspektet. I tillegg så er det viktig å ha med seg historiefortellingen, kunnskapsformidlingen og vertskapsrollen som guider tilbyr. Dette er særst viktig for opplevelsen til turisten.

Trolltind er den mest krevende toppen i Rondane å gå på. Både med tanke på tidvis eksponering for løse steinmasser, variabel merking og lengde på turen. Å gjøre denne til en forbudt topp og drive organisert ferdsel oppleves som et skritt i feil retning. Her kommer nok en gang sikkerhetsaspektet inn.

I samme moment sies det at Storsmeden kan tillates i høysesong. Det kan være vanskelig å forstå at belastningen på fjellet blir særlig større av å tillate Trolltind i tillegg. Mange av de som allerede går på Trolltind, har faktisk med seg guide. Ved eventuelt kompromiss er det bedre å tillate Trolltind enn Storsmeden.

Digerronden, Midtronden og Høgronden. Høgronden er T-merket og vil vel tillates i fremtiden. Men disse tre toppene utgjør en travers som er populær med guide. Både fra Rondvassbu og Dørålen. Et forbud mot organisert ferdsel her har stor betydning for innteksgrunnlaget til flere bedrifter. Denne traversen er også en lang tur der en guide ofte vil være viktig.

«Bumillom». Dvs: Gjetarbua, Vesllægerbua, Høgloftet, Rustbua og Illmannbua utgjør en viktig del av Rondanes historie og tradisjoner. Gjennom dette området går den nedlagte stien til Bjørnhollia. Område er et av Rondanes vakreste. Det er ikke spesielt utfordrende terreng. Men en guide er essensielt for å få formidlet fakta om alt dette området byr på.

Innovasjon Norge, Fylkeskommunen og senest mulighetstudien på Spranget kommer med klare tale når det gjelder fremtidens turisme. De ønsker tilrettelagt, bærekraftig reiseliv med fokus på økt salg av aktiviteter. Forslaget som nå kommer fra Nasjonalparkstyret er stikk motsatt av dette og gjør det vanskelig å tilby aktiviteter i og rundt Rondane. Det er viktig med god forutsigbarhet og **dialog** for å kunne bygge et aktivitetstilbud i og rundt nasjonalparken. Mange gjester som kjøper aktiviteter ønsker å ha flere tilbud over flere dager.

Gruppestørrelser:

Å sette et tak på antall i et følge blir for snevert. En grense på 15 deltakere pr tur vil gjøre at bedrifter mister mange firmaturer etc av en viss størrelse. Det samme gjelder skoleklasser som er viktig i formidlingsarbeidet og videreføring av verneverdier til neste generasjon.

På Rondvassbu sine vinterturer er det 22-24 turister og fire guider. Hva er grunnlaget for å si at 15 personer er mer skremmende i en gruppe på 30 som går samlet, og hva blir konsekvensen om man får en forespørsel på et firma med 50 ansatte. Må bedriftene si nei, eller evt sende inn tre søknader?

Sertifisering:

Som tidligere nevnt så er Nasjonalparkriket og flere bedrifter positive til en form for sertifisering. Vi ser likevel at det kan være utfordrende med en sertifisering for en hver lille krok i Norge. Det finnes ulike sertifiseringer/guideutdanninger i Norge som kan bære preg av å være «de eneste rette». Likevel så vil det være viktig å kunne guide ut fra et bredt kunnskapsgrunnlag om området de skal gå i. Dette vil også gjøre kundeopplevelsen enda bedre, Seriøse aktører bør få lov til å skreddersy organisert ferdsel i turistsesongen i fjellet og villreinen får bedre vilkår.

Det er uansett viktig at en slik **prosess** knyttet til sertifisering eller kunnskapsgrunnlag må skapes gjennom **dialog**.

Søknadsplikt og resultat av disse

Det ligger særdeles klare føringer i forslaget. I tillegg er det en ordlyd og formuleringer som kan oppleves demotiverende:

«I området vist med rød farge kan det vurderes å gi tillatelse til organisert ferdsel....»

«Det er således ikke uproblematisk å tillate organisert ferdsel i disse områdene.» (understrekinger gjort av Nasjonalparkriket)

Det blir altfor mange områder som blir forbudt. Selv om denne retningslinjen ikke er en lov eller forskrift sees det som utfordrende å få tillatelse til organisert ferdsel flere steder. Det kan være vanskelig å forstå argumentasjonen for å nekte ferdsel en del plasser. Gjennom **dialog** og felles forståelse og kunnskapsgrunnlag om hverandres utfordringer, vil man kunne bli enige om hva som er lurt å gjøre, ut fra forvaltningens og reiselivets premisser.

Forutsigbarhet

Til slutt må vi også få lov til å si at saksbehandlingstiden ved søknader er så lang, at det er umulig å lansere og markedsføre turer som krever søknad. Reiselivet planlegger sesongene sine med turer og opplegg i god tid, samtidig som det også kan komme bestillinger tett på. Slik er hverdagen i reiselivet. Derfor må det prioriteres å håndtere søknader for de planlagte turene. Vi vet at det er ekstremt arbeidspress på forvalterne, men vi tror dette er et viktig arbeid.

Nasjonalparkriket
nasjonalparkriket.no

Det aller beste er å ha **samtaler** med reiselivet, slik at man kan se på begrunnelser, og eventuelle alternativer som finnes. Derfor avslutte vi med å si:

Trekk tilbake høringsutkastet og bruk det som et bakgrunnsdokument til en åpen dialog med reiselivsnæringen, der man sammen kan finne de gode løsningene og alternativene.

For Nasjonalparkriket Reiseliv
Ole Erik Bjørnstadhaugen, daglig leder

Fra: Jan Erik Reiten[jan.reiten@dntoslo.no]

Dato: 22. feb 2019 12:53:28

Til: Postmottak Fylkesmannen i Innlandet

Tittel: Høring organiserte turer i Rondane

Til

Fylkesmannen i Innlandet

Rondane Dovre Nasjonalparkstyre.

Vi viser til brev av 24.01.19 vedr høring av retningslinjer for organisert ferdsel i Rondane.

Dagens forvaltningsplan er et omfattende dokument som på en del områder ikke gir tilstrekkelig veiledning for verken forvaltningen eller ulike aktører. Vi forstår forslaget til retningslinjer for organisert ferdsel som et forsøk på forbedre veiledningen som er i forvaltningsplanen, men etter vårt syn bør en ta seg tid til en bredere og bedre behandling før en vedtar nye retningslinjer for organiserte turer.

Fra vårt ståsted oppleves det slik at forvaltningen er i ferd med å bli unødig komplisert med svært mange plannivåer. I tillegg til verneplanen og forvaltningsplanen er en «Besøksstrategi» under arbeid, det er etablert er «Regional plan for villrein», og det er naturlig å stille spørsmål om det er riktig å etablere enda et «regelnivå» med retningslinjer for organisert ferdsel. Når ulike planer, retningslinjer mv i tillegg har ulik virkning blir det uryddig, og isolert sett hadde det kanskje vært best å lage ny og forbedret forvaltningsplan.

Vi vil likevel ikke avvise at en retningslinje for organisert ferdsel kan fungere. Vi ber primært om at prosessen starter på nytt slik at aktuelle parter involveres for å drøfte hva som er viktig å ta hensyn til og hvordan dette kan reguleres. Siden dette er et nytt plangrep anbefaler vi også at det vurderes å legge det fram for Rådgivende utvalg for nasjonalparken før det konkluderes.

Hovedårsaken til at vi foreslår en ny start er derfor at høringsforslaget ikke virker godt nok gjennomarbeidet, og vi vil bla nevne:

- ~~Organisert-ferdsel-er-en-begrenset-del-av-ferdselen-og-i-mange-andre-sammenhenger-er-mer-organisering-ønsket-fordi-det-gir-grunnlag-for-mer-styring.-Her-legges-det-opp-til-å-regulere-organisert-ferdsel-på-en-måte-som-rammer-de-som-tilbyr-organiserte-turer-unødig-strengt-mens-de-fleste-«ulemper»-av-allmenn-ferdsel-beholdes.~~
- Det stilles spørsmål om de utvalgte arealene / områdene er relevante? Og det er de naturligvis siden 2000 metertoppene er de største turattraksjonene for mange guidede turer. Hvilke områder som enten åpnes eller begrenses for organiserte turer er derfor viktig. Vi har tro på at med bedre involvering kunne de aktuelle arealene (røde og grønne) vært bedre tilpasset de aktuelle aktivitetene uten ulemper av betydning for villreinen.
- ~~Om-en-ny-retningslinjene-gir-forutsigbarhet-kommer-mye-an-på-hvilken-praksis-som-etableres.-Hvis-arealer-i-rød-sone-stort-sett-avslås-eller-innvilges-er-det-noe-annet-enn-hvis-det-blir-ulike-vurderinger-fra-gang-til-gang.-I-avsnittet-over-«Forslag-til-retningslinjer-....-(som-en-prøveordning)»-på-s-2-i-vedlegget,-er-det-sagt-at-«Dersom-en-skal-åpne-opp-for-organisert-ferdsel-i-et-område-på-en-måte-som-beskrivet-her,-må-det-samtidig-påregnes-at-en-i-Rondaneområdet-ellers-vil-være-mer-restriktiv-med-når-og-hvor-lignende-organisert-ferdsel-kan-skje». I-tillegg-til-at-dette-kan-være-en-urimelig-konsekvens,-evt-søknader-bør-vurderes-ut-fra-omfang-og-evt.-ulemper,-kan-dette-virke-lite-forutsigbarhet.-Eksempler-på-turer-kan-være-Barnas-Turlag-som-ønsker-kortere-turer-rundt-våre-hytter.~~
- Tidsperiodene som foreslås har basis villreinrapporten og utgangspunktet er forståelig, men vinterstid stiller vi spørsmål om foreslåtte tidsrom, aktuelle områder for organiser aktivitet står i forhold til ulempene for guidede turer. Guiding vinterstid er f.eks. viktigere på

Rondvassbu-enn-sommerstid,-og-det-bør-vurderes-om-det-kan-søkes-om-dette-i-hele
åpningstiden-for-Rondvassbu.-Det-kan-også-stilles-spørsmål-om-villreinjakta-fra-20.-august
påvirker-villreinen-så-mye-at-det-ikke-gir-mening-å-regulere-guiding-til-toppene-i-den
periode.

- Dagens bestemmelse i forvaltningsplanen gir lokale lag og foreninger og DNT anledning til å ha organiserte turer. Vi oppfatter ikke dette som en mulighet til frivillige organisasjoner til gjøre hva en vil, men som en praktisk ordning for at skoleklasser, lokale turlag mv. kan arrangere turer uten for mye byråkrati. Dette må i alle fall drøftes siden dette er omtalt i forvaltningsplanen, og uansett står der som en bestemmelse uavhengig av en ny retningslinje.
- Spørsmålet-om-sertifisering-eller-godkjenning-av-guider-kommer-opp-jevnlign-med-ulike-utgangspunkt.-I-høringsbrevet-og-saken-for-nasjonalparkstyret-er-det-ikke-helt-klart-hvorfor-det-ønskes-sertifisering,-men-vi-antar-at-det-er-hensynet-til-villreinen-som-er-overordnet. Siden-organisert-ferdsel-er-en-«bred-aktivitet»-med-mange-problemstillinger-som-angår-mer-enn-verneområdene-i-Rondane,-er-vi-av-den-oppfatning-at-det-ikke-er-riktig-å-etablere-en-godkjenningsordning-bare-for-Rondane.-Dette-omfatter-alt-fra-utenlandske-grupper-/guider-til-skoler,-barnehager,-ulike-lag-og-foreninger-til-DNTs-grupper-og-turledere,-lange-turer,-korte-turer-om-sommeren-og-lange-turer-om-vinteren.

Å-øke-kompetansen-til-guider-turledere-er-en-god-ide,-men-siden-turledere-og-guider-og-utdannes-på-mange-måter-er-det-krevende-å-finne-en-enkel-godkjenningsordning-med-grunnlaget-som-er-i-høringsforslaget.-En-mulighet-er-at-nasjonalparkforvaltningen-legger-til-rette-for-at-de-som-guider-/leder-turer-lett-kan-sette-seg-inn-i-sentrale-punkter-de-ønsker-at-guider-og-turleder-skal-kunne-når-de-guider.-

Her-kan-det-også-nevnes-at-DNT-har-en-utdanningsstige-der-vi-utdanner-turledere-for-nærturer,-turer-i-fjellet-på-sommeren-og-turer-i-fjellet-på-vinteren-mv.-I-våre-kurs-er-naturgrunnlag-og-verneverdier-tema,-men-dette-kan-utvikles.-DNT-Oslo-og-Omegn-har-drøftet-dette-med-DNT-sentralt-som-har-ansvar-for-turlederutdanningen,-og-vi-ønsker-å-utvikle-denne-delen-av-turlederutdanningen-slik-at-våre-turledere-lærer-enda-mer-om-bla.-ferdsel-i-villreinområder.

- Vi mener at grensen på 15 deltagere ikke er godt nok begrunnet. Det vil f.eks gjøre det vanskelig å ta med skoleklasser på guidede turer siden de gjerne er flere. En mulig effekt kan også være at det blir to grupper på 10-15 framfor en større gruppe som går sammen. For DNTs fellesturer har det liten betydning siden DNT turene ofte har under 15 deltagere, men guiding til toppene har ofte flere deltagere uten at vi helt ser at dette har avgjørende betydning for evt ulemper for villreinen. Vinterstid vil det også ofte være med to guider som bidrar til holde grupper samlet mv. Etter vårt syn er derfor forslaget om maks antall ikke godt nok gjennomtenkt.

Et annet eksempel som ikke løses slik forslaget nå, er firmagrupper med mer av 15 stk på tur sommerstid som bor på en turisthytte el. og ønsker guide/turleder til en av toppene i Rondane. Dvs ikke en annonsert tur med påmelding, men guiding av noen som kommer uansett. Vi tror det ville vært en fordel om dette kunne løses med turleder uten for mye formaliteter.

Samlet sett mener vi derfor at høringsgrunnlaget burde vært bedre gjennomarbeidet, og som nevnt tidligere anbefaler vi at prosessen starter på nytt. Om dette innebærer å gjennomføre møtet som i utgangspunktet var planlagt i januar eller å invitere ulike parter til egne møter kan vurderes, men vi ønsker å bli involvert i dette arbeidet.

Hvis det er spørsmål til våre merknader kan det tas kontakt med undertegnede.

Med vennlig hilsen

Jan Erik Reiten

Eiendomssjef
DNT Oslo og Omegn
Pb 7 Sentrum, 0101 Oslo

Mob +47 97 08 15 10
<http://www.dntoslo.no>

Besøk vår nettbutikk for kart og turutstyr: <http://www.nettbutikken.dntoslo.no>

[DNT Oslo og Omegn er på Facebook – følg oss og se hva som skjer!](#)

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
fminpost@fylkesmannen.no

Vår dato: 22.02.2019

Hørings svar NHO Reiseliv - Utkast til retningslinjer for organisert ferdsl i deler av Rondane nasjonalpark

NHO Reiseliv viser til høring fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre om utkast til retningslinjer for organisert ferdsl knyttet til et bestemt område i Rondane nasjonalpark.

- Oppsummert mener NHO Reiseliv at forslaget har uheldige konsekvenser for både reiselivsnæringen, naturforvaltningen og sikkerheten i områdene som berøres av høringen. NHO Reiseliv anbefaler derfor at forslaget trekkes tilbake og heller brukes som et grunnlag for dialog om utfordringer med berørte parter som opererer i området, hvor man sammen kan finne de gode løsningene og alternativene.

NHO Reiseliv representerer over 3000 medlemsbedrifter innen alle områder av norsk reiseliv. Norsk reiselivsnæring er opptatt av bærekraft og reiselivet har stor respekt for forvaltning av dyreliv, naturområder og verneområder. Mange av reiselivsbedriftene lever da også av å bringe gjester og besøkende inn i den uberørte og ville naturen som vi har i Norge. De har således en økonomisk interesse av å bevare natur og dyreliv for fremtidige gjester. På den måten er organisert ferdsl og næringsutvikling også et middel for god naturforvaltning.

NHO Reiseliv mener at prosessen rundt høringsdokumentet som forhastet og dårlig planlagt. Det er en kort høringsfrist om et vanskelig tema, og mange av de berørte bedriftene knyttet til Rondane er enten i oppstart av sesong, eller i drift. En innskrenkning av rammebetingelsene midt i sesongen er svært uheldig, og vil ha alvorlige økonomiske konsekvenser for mange bedrifter, både på kort og lang sikt.

Høringsnotatet savner i tillegg en definisjon av organisert ferdsl, og har heller ingen tanker om hvordan det skal kontrolleres at de som ferdes i de regulerte områdene er organisert. Med en mangelfull definisjon vil man risikere at flere forsøker å omgå nye regler. Samtidig er det en utfordring å kontrollere bedrifter. NHO Reiseliv savner derfor en forklaring på hvem som skal gjøre kontrollene, hvilke sanksjoner som vil bli ilagt hvilken klageadgang man eventuelt har på ulike vedtak.

Ved å gjøre organisert ferdsl ulovlig i visse områder, reduserer man sikkerheten i disse områdene. Hvis for eksempel et hotell eller en opplevelsesbedrift får spørsmål fra sine gjester om å gå i disse områdene, må svaret da bli at gjestene kun kan ferdes der på egen hånd. Ved å stanse organisert ferdsl men tillate at privatpersoner kan bevege seg i disse områdene, øker man risikoen for ulykker. Guider har verdifull kunnskap om både sikkerhet, naturforvaltning, vær og vind og lokale forhold som er et gode for de besøkende. Det er også grunn til å påpeke at guider har bedre kunnskap om hvordan man skal te seg

om man møter på dyr, for eksempel villrein. I mange tilfeller er organisert ferdsel bedre enn at uerfarne privatpersoner beveger seg i et område. Dette godet vil man med de foreslåtte endringene miste.

Det er også grunn til å påpeke at i stedet for forbud mot eller innskrenkninger av organisert ferdsel i ulike områder, er god dialog med bedrifter som driver med organisert ferdsel et virkemiddel som forvaltningen bør benytte seg av. Dette vil legge grunnlaget for mer styring og kontroll i sårbare områder og vil kunne styrke forvaltningen av områdene.

Både overnattingsbedrifter og opplevelsesbedrifter blir rammet av retningslinjene som Nasjonalparkstyret foreslår. Opplevelser er selve drivkraften for reiselyst og helt avgjørende for hvor turister reiser, og om de kommer tilbake. Opplevelser gir merverdi til overnatting, restaurantbesøk, handel og transport. Våre tall viser at Oppland fylke er Norges syvende største fylke innen opplevelsesnæringen, og omsetter for nesten 500 mill. kroner. Denne næringen har økt sin omsetning i Oppland med over 110 % fra 2004 til 2017. Dette har de klart gjennom å utvikle seg til å bli et attraktivt reisemål gjennom hele året, og reiselivsaktørene i denne regionen har lyktes med å utvikle og selge unike opplevelser året rundt. Å forverre rammebetingelsene for denne næringen vil ramme verdiskapingen og sysselsetting i regionen.

Regjeringen i Norge har som strategi å utvide sesongene og å spre besøkene ut over hele året. Kort oppsummert ønsker man å bidra til besøk i «hele Norge, hele året». Å utvide sesongene og å løfte skuldresesongene er noe også bedriftene jobber mye med, blant annet for å sikre driften og den økonomiske forutsigbarheten. Dette kan innebære åpning helt fram til november, og oppstart allerede i januar. Dette er lite forenlig med saksbehandlernes definisjon av sesonger som innebærer forbud mot organisert ferdsel i nov. – februar.

Til slutt vil vi kort svare ut de tre momentene som etterspørres i høringen.

- De utvalgte arealene/områdene – er de relevante for lokalt reiseliv?

Ja, i aller høyeste grad. Vi kjenner til bedrifter som har satset på disse områdene, og som har utvidet driften og sesongen, gjort investeringer og som nå står i fare for å tape store beløp dersom disse områdene får innskrenket adgang til organisert ferdsel.

- Opplever næringen at slike retningslinjer gir forutsigbarhet?

Her viser vi til den korte fristen for høringen. Mange er allerede i gang med driften og har solgt turer ut 2019, så det rammer allerede forutsigbarheten. Som nevnt er definisjonen av organisert ferdsel mangelfull, og det er usikkerhet rundt kontrollvirksomheten. Det er også slik at de mengdebegrensninger som er satt oppleves som upraktiske.

- Hva bør en eventuell sertifiseringsordning bestå av, og hva kan reiselivet selv gjøre for å få på plass en slik ordning?

NHO Reiseliv er på generell basis ikke tilhenger av sertifiseringsordninger for guider i Norge. En sertifiseringsordning kan medføre nye og urimelige krav, som kan virke ekskluderende for mange og være en terskel for etablering og utvikling for opplevelsesbedrifter. Det kan bidra til å sette en stopper for initiativ ved å etablere opplevelsesbedrifter. En slik ordning kan og bidra til en unødvendig profesjonalisering og klar favorisering av kommersielle aktører på bekostning av frivilligheten. NHO Reiseliv

har derimot forståelse for om man gjennom dialog og samarbeid med operatører i området utvikler et sett kriterier for ansvarlig og bærekraftig ferdsel i området. Om dette skal være et krav for å få lov til å drive i området må man så komme tilbake til når kriteriene er klare.

Med vennlig hilsen

Kristin Krohn Devold
Adm.dir. NHO Reiseliv

Ole Michael Bjørndal
Næringspolitisk fagsjef

**Norges
nasjonalparkkommuner**

Besøksadresse
Brubakken 2
2686 Lom

Postadresse
Postboks 5
2688 Lom

Kontakt
Sentral +47 61 21 12 00
Direkte +47 974 22 461
post@npkl.no
Organisasjonsnummer 914 889 375

Rondane-Dovre nasjonalpark
att. verneområdestyret
Fylkesmannen i Innlandet
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Deres ref. 2019/3531-2 432.2

Dato 21. februar 2019

Høringsuttalelse - Utkast til retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane nasjonalpark

Norges nasjonalparkkommuner er en forening med 32 kommuner som medlemmer, alle med status som nasjonalparkkommune og/eller kommunen har et tettsted med status som nasjonalparklandsby. Dovre, Folldal og Sel har areal i Rondane nasjonalpark, har status som nasjonalparkkommune og er medlemmer i Norges nasjonalparkkommuner.

Norges nasjonalparkkommuner har som formål å stimulere og bidra til lokal verdiskaping og næringsutvikling med grunnlag i merkevaren Norges nasjonalparker. Nasjonalparkene gir mulighet for økonomisk, kulturell, sosial og miljømessig verdiskaping. Foreningen skal samle og koordinere ressursene og innsatsen slik at medlemmene som aktører under merkevaren Norges nasjonalparker kan bidra til at merkevarens intensjoner og muligheter blir oppfylt. Foreningen skal ikke delta i forvaltningen av nasjonalparkene.

For å innfri merkevarens intensjoner om økt besøk, god besøksforvaltning og bedre vern er det avgjørende at aktørene under merkevaren, sammen med lokalt næringsliv, samarbeider godt og at det gjøres bruk av egnede plattformer som for eksempel administrativt kontaktutvalg.

Som det framgår av Rondane-Dovre nasjonalpark sine vedtekter, § 8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning, kan styret som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskaping utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrige reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter.

Verneformålet for Rondane nasjonalpark er blant flere å ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane. I tråd med vedtektene skal styret etablere et nært samarbeid med Statens naturoppsyn (SNO) lokalt. SNO kan spille en viktig rolle i sammenheng med at lokale næringsaktører utøver organiserte aktiviteter i nasjonalparken.

Det bør vurderes et formalisert samarbeid mellom nasjonalparkstyret, SNO og de lokale næringsaktørene som ønsker å drive organisert ferdsel i verneområdet. I 2017 bestemte regjeringen at SNO sin rolle innenfor naturveiledning skal være en oppgave for private aktører. Denne rollen ivaretas best av de lokale guidene som tar med gjester på organiserte turer.

Med dette oppnår man:

- riktig informasjon om verneområdet og verneformålet.
- mer kompetente veiledere/guidere når det gjelder naturinformasjon
- bedre opplevelser og mer læring for deltakerne
- kanalisering av ferdsel til de stedene nasjonalparkstyret ønsker (besøksforvaltning og vern)
- rapportering på egen virksomhet i verneområdene, herunder antall deltakere og egne avvik (erfaringsdata)
- rapportering på annen type ferdsel og virksomhet av interesse for forvaltningsmyndigheten (erfaringsdata)
- rettleiding av andre utover egne deltakere (sikkerhet, besøksforvaltning, vern, mv)
- bedre grunnlag for lokal verdiskaping og næringsutvikling gjennom kvalitativt gode opplevelser som generer gode tilbakemeldinger på bl. a. sosiale medier
- at man kan være mer fleksibel i forhold til tidsperiodene som framgår av høringsutkastet. Står reinen langt nok unna et ønsket turområde/turmål bør turen kunne gjennomføres. Denne formen for adaptiv forvaltning er krevende og forutsetter at SNO er tilgjengelig og kjent med hvor det er rein i sanntid.

Erfaringsdata nevnt over er pr. i dag ikke tilgjengelig for nasjonalparkstyret. Gjennom enkle grep kan nasjonalparkstyret få tilgang til disse erfaringsdataene, noe som vil gi bedre beslutningsgrunnlag for saker som har med ferdsel/organisert ferdsel å gjøre.

Norges nasjonalparkkommuner er kjent med flere samarbeid mellom forvaltnings-/oppsynsmyndighet og lokale næringsaktører, eksempelvis:

- Moskussafari-modellen som kjøres på Hjerkin. Nasjonalparkforvalter Carl S. Bjurstedt kan orientere nærmere om dette.
- Appen «Haugastøl Wind Meter» som SNO Geilo bruker for å varsle kitere og andre om villrein i området. Folk holder seg unna områder det varsles om villrein og resultatene er gode ifølge SNO.
- Svalbard hvor den organiserte ferdselen er mye større og mer regulert enn på fastlandet. Visit Svalbard arrangerer guidekurs med bistand fra alle med en aksje innen- og utenfor verneområdene, herunder Politiet,

sysselmannen og Røde Kors Hjelpekorps. Dette har bidratt til god kvalitet på framferd og oppførsel.

Norges nasjonalparkkommuner uttaler seg i mer generelle ordelag. De spesifikke spørsmålene nasjonalparkstyret ber om kan best besvares av de lokale næringsaktørene.

Anbefalinger:

I den grad det er mulig er det hensiktsmessig å styre så mye som mulig av trafikken i nasjonalparken gjennom den organiserte virksomheten lokale næringsaktører bedriver, fordi nasjonalparkstyret gjennom et slikt grep i større grad kan samle og kanalisere ferdselen. Informasjonen til gjesten blir enhetlig og korrekt og turopplevelsen blir bedre.

Kommuner med planmyndighet i de aktuelle områdene, utenfor vernegrensene, er også viktige i denne sammenhengen.

Alle virksomheter skal behandles likt uavhengig av ordlyden om organisert ferdsel i verneforskriftens § 5 Ferdsel.

Der det ikke er til hinder for det bør lokale næringsaktører prioriteres. De er lojale mot verneformålet og vil være en god samarbeidspart til nasjonalparkstyret. Dette er også i tråd med de nasjonale føringene i merkevaren «Norges nasjonalparker»

Det bør være krav om at alle virksomheter som ønsker å drive organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark må søke sertifisering for en gitt periode med mulighet for fornyelse.

Hvilke krav som skal gjelde bør framkomme i en dialog mellom nasjonalparkstyret, SNO, lokale næringsaktører og kommunene. Det er viktig at etablerte retningslinjer er forutsigbare og langsiktige. Dersom evaluering av den organiserte ferdselen viser at det er behov for korrigeringer skal verneformålet prioriteres først.

Nasjonalparkstyret, sammen med SNO, oppfordres til å legge til rette for og gjennomføre kompetansegivende tiltak for lokale næringsaktører som vil drive organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark. Krav om kursing bør vurderes i og med at alle guider som skal ta med folk på tur i nasjonalparken har vært gjennom samme program. Dette er ikke det samme som å sertifisere guider og derfor heller ikke noe juridisk problem ref. høringsutkastet.

Norges nasjonalparkkommuner ønsker lykke til med et svært viktig tiltak!

Med vennlig hilsen

Lars Erik Hyllvang
Styreleder

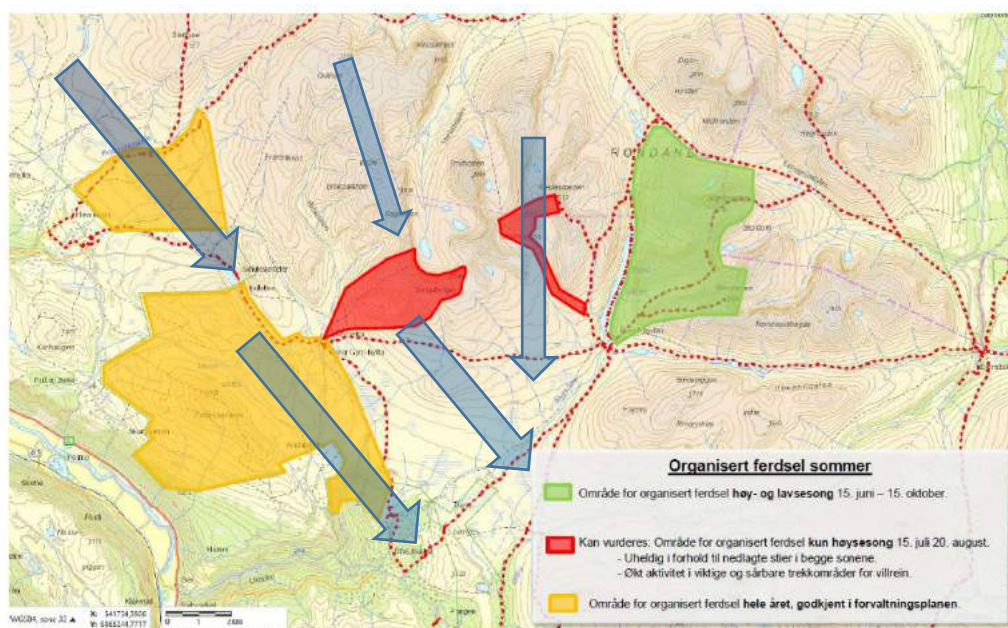
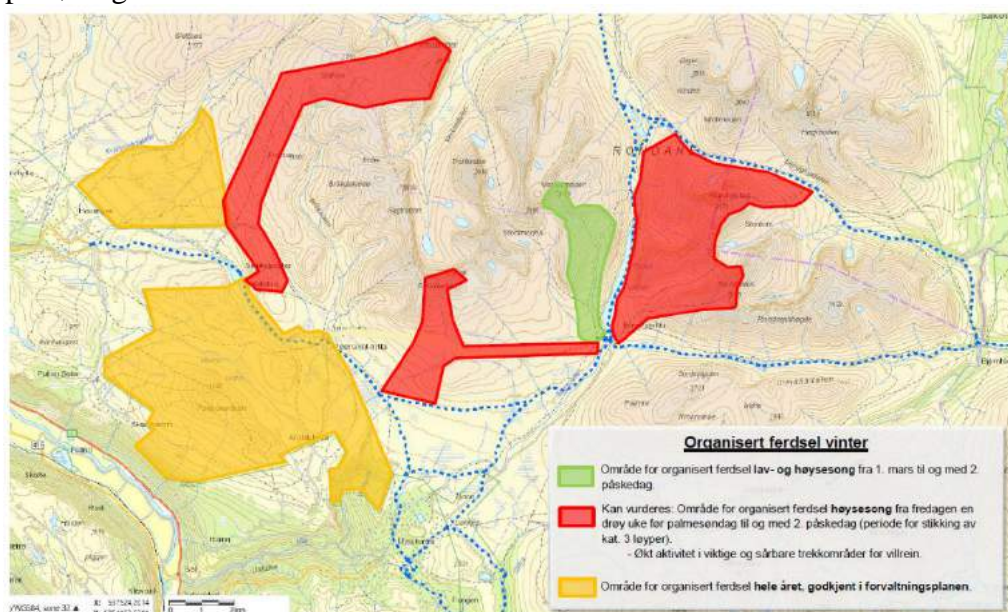
Styre, råd,utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Fjellstyrekontoret	20.02.2019

Sak 2/19

HØRING - UTKAST TIL RETNINGSLINJER FOR ORGANISERT FERDSEL I DELER AV RONDANE NASJONALPARK

Nasjonalparkstyret for Rondane og Dovrefjell har sendt forslag til retningslinjer for organisert ferdsel på høring med frist 22.2.

Blå piler viser trekkveier.

Styre, råd,utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Fjellstyrekontoret	20.02.2019

FJELLSTYRETS UTTALELSE:

Sel fjellstyre stiller seg i hovedsak positive til høringsforslaget. Fjellstyre vil allikevel påpeke enkelte punkt:

- 1) Det er svært positivt at nasjonalparkstyret tar tak i utfordringene knytta til organisert ferdsel og gir dette ei helhetlig vurdering. I tillegg vil dette gi arrangørene av slike turer større forutsigbarhet.
- 2) Fjellstyre ser det som hensiktsmessig å tillate samme traseer/områder sommer og vinter. I barmarksesongen bør allerede merkede stier benyttes og vinterstid bør traseer der sommerstiene går benyttes der det er praktisk mulig. Fjellstyret mener at den generelle trafikken hele året vil øke som en konsekvens av forslaget, men har forståelse for at det må lages retningslinjer for adkomst til 2000 m toppene vinterstid.
- 3) Fjellstyret støtter tanken om lav og høysesong, men mener forslaget tar for mye hensyn til når det er lite ferdsel, og ikke når det kan være naturlig for rein å krysse gjennom Sel. Fjellstyret er uenig i det som er definert som "tidsperioden det er størst sannsynlighet for kryssing av villrein på akse Rondvassbu - Spranget". Denne perioden bør starte i slutten av august, og ikke i november som foreslått.
- 4) Området Vassberget og Bråkdalsbelgen. Her bør det ikke tillates organisert ferdsel. Dette vil medføre mer generell ferdsel gjennom året. Det er ikke ønskelig at disse områdene blir markedsført som turmål. Det legges ned et betydelig arbeid for å få i gang trekket nord-sør. Økt aktivitet her og i området Illmannhø vil kunne sette dette arbeidet tilbake. Se vedlagte kart med inntegnet trekk-korridorer.
- 5) Området Vinjeronden/Rondeslottet bør vurderes omgjort til grønt område også vinterstid. Dette er et område for organisert ferdsel i lav –og høysesong.
- 6) Fjellstyret mener at også DNT sentralt og lokalt må ses på som en reislivsaktør på lik linje med andre, og forholde seg til de retningslinjer for organisert ferdsel nasjonalparkstyret vedtar.
- 7) Fjellstyret er positive til at det utvikler seg lokal næringsvirksomhet med kunnskapsbasert guiding. Det er også viktig at en etterhvert innfører sertifisering av guider. På den måten kan en i stor grad sørge for at verdiskapningen blir igjen lokalt/til lokale aktører og at de useriøse selskapene uten sertifisering, ikke får ta del i markedet. Dette krever også større fokus på oppsyn for å etterse at regelverket blir fulgt.

Uttalelsen var enstemmig.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

PROTOKOLL FRA MØTE 2/2019

Venabu Fjellhotell, 07.02.2019

2019/12 HØRING - UTKAST TIL RETNINGSLINJER FOR ORGANISERT FERDSEL I DELER AV RONDANE NASJONALPARK

SAKSOPPLYSNINGER

I gjeldende forvaltningsplan for verneområdene i Rondane er det avsatt noen områder der organisert ferdsel kan foregå uten søknad (se gule områder i kartene i figur 2). Det er heller ikke nødvendig å søke om tillatelse til organisert ferdsel dersom ferdselen foregår langs stier og løyper som er godkjent i forvaltningsplanen (røde og blå stiplede linjer i figur 2).

Forvaltningen mottar imidlertid jevnlig også søknader om organisert ferdsel i andre deler av verneområdene. For å øke forutsigbarheten for arrangørene av organisert ferdsel (som reiselivsbedriftene), har Rondane-Dovre nasjonalparkstyre utarbeidet et forslag til retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen – Rondvassbu - Mysusetter (inkl. 2000-meters toppene). Retningslinjene er nå sendt på høring.

Retningslinjene gir ikke selvstendig hjemmelsgrunnlag for å fatte vedtak etter verneforskriften, men sammen med forvaltningsplanen vil de være retningsgivende for nasjonalparkstyrets behandling av søknader om organisert ferdsel i dette spesifikke området. Retningslinjene for organisert ferdsel vil være en prøveordning som må evalueres.

Ved utarbeidelse av retningslinjene er det tatt utgangspunkt i hvilke perioder på året organisert ferdsel vil berøre verneverdiene minst mulig, basert på NINA rapport 1013 «*Villrein og ferdsel i Rondane*».

I grønne områder på kartene i figur 2 kan det påregnes tillatelser for organisert ferdsel både i høy- og lavsesong (se definisjonen av sesongene i figur 2). I røde områder *kan* det vurderes å gi tillatelser til organisert ferdsel i høysesongen. Det legges opp til at det kan gis flerårige tillatelser. Maks. antall deltakere pr. tur foreslås satt til 15.

Begrunnelsen for soneringen er som følger:

Perioden november, desember, januar og februar er den perioden der ferdselen i Rondane er minst. Dette er også definert som den tidsperioden det er størst sannsynlighet for kryssing av villrein på akse Rondvassbu – Spranget, og det legges derfor ikke opp til at organisert aktivitet blir tillatt i denne perioden.

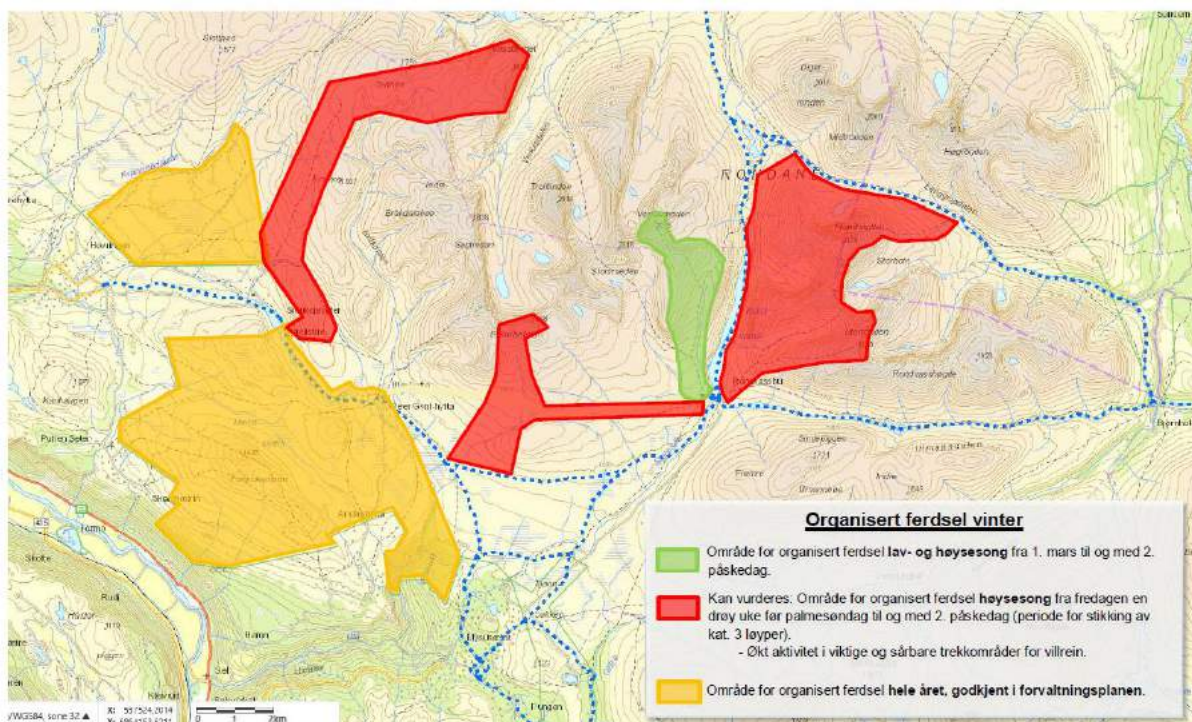
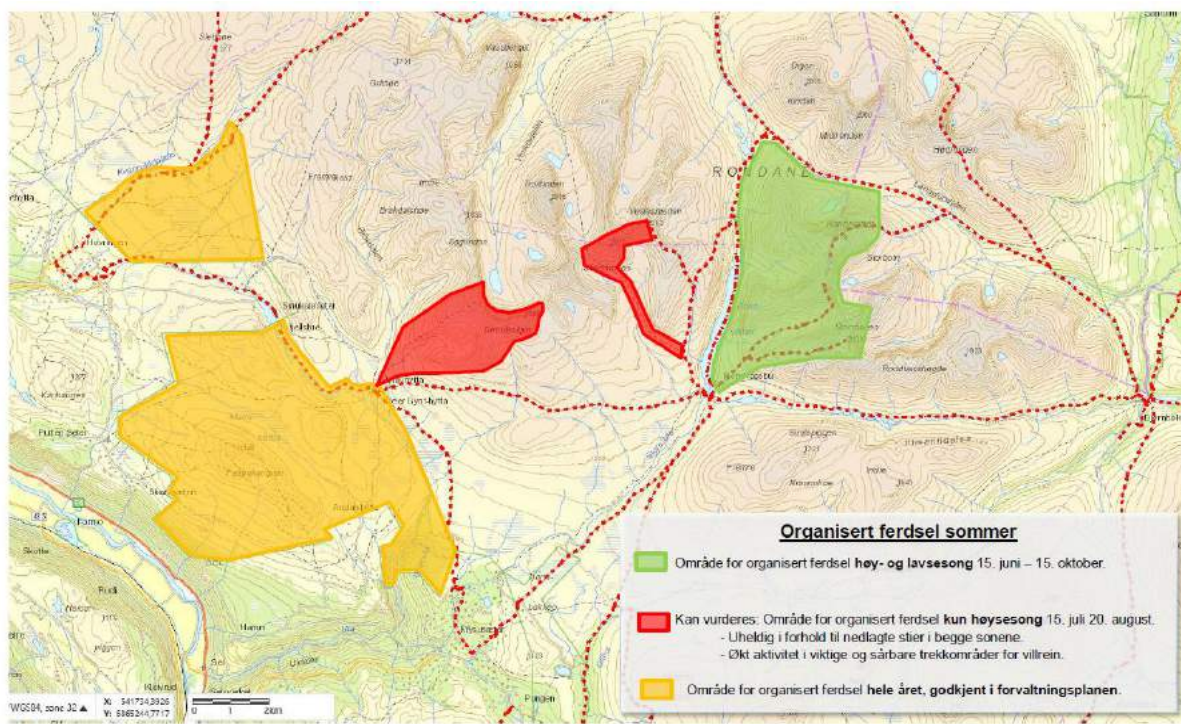
Turer til Vassberget (kun høysesong på vinteren) vil ha begrensning om å ikke gå ned Bråkdalen men å bruke samme løype opp og ned. Dette er et område hvor det er en del ferdsel i tilknytning til påsken, men ut fra de gps-dataene en har, er det nærliggende areal som brukes av villrein.

NINA rapport 1013 Villrein og ferdsel viser høy aktivitet av villrein ved Illmannhøe stort sett gjennom hele året. Dette området bør av den grunn holdes utenfor område for organisert ferdsel.

Østsida av Rondane har mindre ferdsel enn vestsida. Det anbefales ikke å øke tilrettelegging og bruk her. Området har en viss funksjonalitet når det gjelder trekk og utveksling av reinsdyr nord og sør i Rondane nord, men et langt mindre potensial enn Spranget - Rondvassbu når en legger til grunn

historiske kilder om fangstanlegg. Sett i lys av dette forslår derfor ikke sekretariatet å åpne for organiserte turer til Digerronden, Midtronden og Høgronden.

Vassberget og Gråhøe er områder hvor reinen trekker opp på sommerstid og det vurderes som uheldig å åpne opp for organisert ferdsel her om sommeren. Turer til Trolltind anses som problematiske da denne toppen ligger langt inn i nasjonalparken og botndalene i Langholet. Stien hit ble på samme måte som stien opp Bråkdalen lagt ned for å styre ferdselen bort fra området.

Figur 2 Forslag til retningslinjer for organisert ferdsel sommer og vinter

VURDERING

Verdiskaping i nasjonalparker og muligheter for friluftslivutøvelse er i økende grad vektlagt politisk de siste årene. Det sies imidlertid samtidig at dette ikke skal gå på bekostning av verneverdiene, jfr. f.eks. «*Handlingsplan for friluftsliv*» som ble lagt fram av Klima- og miljødepartementet i 2018: «*Det er viktig at friluftslivet og den økte turismen i fjellet ikke går ut over bestandene av villrein og andre dyr i fjellet, eller gir stor slitasje på sårbar vegetasjon. Dette reduserer også opplevelsesverdiene. Det må derfor iverksettes tiltak som både styrer ferdselen, hindrer slitasje, letter ferdselen på stiene og gir turister informasjon om turene*».

Det har vært stort fokus på det aktuelle området de siste årene. Villreintrekket mellom nordlige og midtre deler av Rondane som har gått gjennom området ser ut til å ha gått ut av bruk. Det jobbes med tiltak for å reetablere dette trekket som oppfølging av besøksstrategien for Rondane. Det er også bevilget midler til arbeidet gjennom det nasjonale verdiskapingsprogrammet "*Villreinfjellet som verdiskaper*». De foreslåtte retningslinjene må ses på bakgrunn av disse prosessene.

Det er svært positivt at Nasjonalparkstyret tar tak i utfordringene knyttet til organisert ferdsel i Rondane. En får nå en helhetlig vurdering av området, framfor en sak-til-sak behandling med korte frister, og som kan medføre betydelig «støy» i media. Retningslinjer som foreslått vil også gi arrangørene av slike turer større forutsigbarhet.

De foreslåtte retningslinjene for organisert ferdsel er et godt eksempel på å styre ferdselen. Det er tatt utgangspunkt i de siste årenes forskningsresultater, forvaltningsplan og besøksstrategien for verneområdene i Rondane. I tillegg til de områder/stier der forvaltningsplanen som allerede åpner for organisert ferdsel, åpnes det for organiserte turer i områder som er mindre viktige for villreinen/der ferdselen i perioder er stor av uorganiserte friluftslivutøvere.

De foreslåtte retningslinjene innebærer imidlertid en utvidelse av organisert ferdsel i forhold til forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane. Selv om ordningen er å anse som en prøveordning som skal evalueres, så er det erfaringsmessig vanskelig å snevre inn på en etablert praksis. Ut fra villreinhensyn og målsettingene i besøksstrategien, er det derfor viktig at de foreslåtte soner og tidsperioder ikke utvides utover det som ligger i høringsforslaget. Det er også å anbefale at den organiserte ferdselen i de avsatte sonene følger etablerte stier, og ikke spres utover.

Det savnes at DNTs virksomhet ikke er diskutert i retningslinjene. DNT gjennomfører en rekke organiserte turer i området i dag. I verneforskriften for Rondane nasjonalpark heter det bl.a. at «*Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger*». DNT mener at deres virksomhet kan kategoriseres som tradisjonell turvirksomhet til fots, og at de derfor ikke trenger å søke om å arrangere slike turer. Det har imidlertid vokst fram en rekke nye ferdselsformer siden verneforskriften ble vedtatt. Det er derfor behov for en nasjonal grenseoppgang i forhold til type aktivitet og søknadsplikt. Den situasjonen som nå eksisterer med at DNT kan styrke besøksgrunnlaget for sine hytter gjennom å tilby organiserte turer uten de begrensninger lokale bedrifter har, er svært uheldig i forhold til lokal oppslutning om vernet.

FORSLAG TIL VEDTAK

Området som omfattes av forslaget til retningslinjer er et konfliktfylt område for villreinen. Det er derfor svært positivt at Nasjonalparkstyret tar tak i utfordringene knyttet til organisert ferdsel, og gir dette en helhetlig vurdering, framfor at det foretas en sak-til-sak behandling. Retningslinjer som foreslått vil også gi arrangørene av slike turer større forutsigbarhet.

Forslaget åpner for organiserte turer i områder som er mindre viktige for villreinen/der ferdselen i perioder er stor av uorganiserte friluftslivutøvere. Retningslinjene vurderes derfor å være akseptable

ut fra villreinhensyn. Nemnda anbefaler imidlertid at den organiserte ferdselen i de avsatte sonene følger etablerte stier, og ikke spres utover.

De foreslåtte retningslinjene innebærer en utvidelse av organisert ferdsel i forhold til forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane. Selv om ordningen er å anse som en prøveordning som skal evalueres, så er det erfaringsmessig vanskelig å snevre inn på en etablert praksis. Ut fra villreinhensyn og målsettingene i besøksstrategien, er det derfor viktig at de foreslåtte soner og tidsperioder ikke utvides utover det som ligger i høringsforslaget.

Den situasjonen som nå eksisterer med at DNT kan styrke besøksgrunnlaget for sine hytter gjennom å tilby organiserte turer uten de begrensninger lokale bedrifter har, er svært uheldig for lokal oppslutning om vernet. Dette er en problemstilling nasjonalparkstyret oppfordres til å løfte opp på nasjonalt nivå.

STYRETS BEHANDLING

Det ble reist spørsmål om hvordan reglene skal håndheves. Det ble imidlertid presisert at forslaget først og fremst skal gi retningslinjer for nasjonalparkforvaltningens behandling av dispensasjonssaker.

Det ble videre pekt på at det er uheldig at de som følger lovverket og søker, er de som får sin aktivitet begrenset, mens de som ikke søker sjelden opplever noen kontroll/sanksjoner.

Nemnda mente også at det er viktig at retningslinjene også omfatter DNTs virksomhet.

VEDTAK

Området som omfattes av forslaget til retningslinjer er et konfliktfylt område for villreinen. Det er derfor svært positivt at Nasjonalparkstyret tar tak i utfordringene knyttet til organisert ferdsel, og gir dette en helhetlig vurdering, framfor at det foretas en sak-til-sak behandling. Retningslinjer som foreslått vil også gi arrangørene av slike turer større forutsigbarhet.

Forslaget åpner for organiserte turer i områder som er mindre viktige for villreinen/der ferdselen i perioder er stor av uorganiserte friluftslivutøvere. Retningslinjene vurderes derfor å være akseptable ut fra villreinhensyn. Nemnda anbefaler imidlertid at den organiserte ferdselen i de avsatte sonene følger etablerte stier, og ikke spres utover.

De foreslåtte retningslinjene innebærer en utvidelse av organisert ferdsel i forhold til forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane. Selv om ordningen er å anse som en prøveordning som skal evalueres, så er det erfaringsmessig vanskelig å snevre inn på en etablert praksis. Ut fra villreinhensyn og målsettingene i besøksstrategien, er det derfor viktig at de foreslåtte soner og tidsperioder ikke utvides utover det som ligger i høringsforslaget.

Den situasjonen som nå eksisterer med at DNT kan styrke besøksgrunnlaget for sine hytter gjennom å tilby organiserte turer uten de begrensninger lokale bedrifter har, er svært uheldig for lokal oppslutning om vernet. Dette er en problemstilling nasjonalparkstyret oppfordres til å løfte opp på nasjonalt nivå.

VILLREINUTVALGET FOR RONDANE NORD

Sak 4/2019

HØRING - UTKAST TIL RETNINGSLINJER FOR ORGANISERT FERDSEL I DELER AV RONDANE NASJONALPARK

SAKSOPPLYSNINGER

I gjeldende forvaltningsplan for verneområdene i Rondane er det avsatt noen områder der organisert ferdsel kan foregå uten søknad (se gule områder i kartene i figur 2). Det er heller ikke nødvendig å søke om tillatelse til organisert ferdsel dersom ferdselen foregår langs stier og løyper som er godkjent i forvaltningsplanen (røde og blå stiplede linjer i figur 2).

Forvaltningen mottar imidlertid jevnlig også søknader om organisert ferdsel i andre deler av verneområdene. For å øke forutsigbarheten for arrangørene av organisert ferdsel (som reiselivsbedriftene), har Rondane-Dovre nasjonalparkstyre utarbeidet et forslag til retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen – Rondvassbu - Mysusester (inkl. 2000-meters toppene). Retningslinjene er nå sendt på høring.

Retningslinjene gir ikke selvstendig hjemmelsgrunnlag for å fatte vedtak etter verneforskriften, men sammen med forvaltningsplanen vil de være retningsgivende for nasjonalparkstyrets behandling av søknader om organisert ferdsel i dette spesifikke området. Retningslinjene for organisert ferdsel vil være en prøveordning som må evalueres.

Ved utarbeidelse av retningslinjene er det tatt utgangspunkt i hvilke perioder på året organisert ferdsel vil berøre verneverdiene minst mulig, basert på NINA rapport 1013 «Villrein og ferdsel i Rondane».

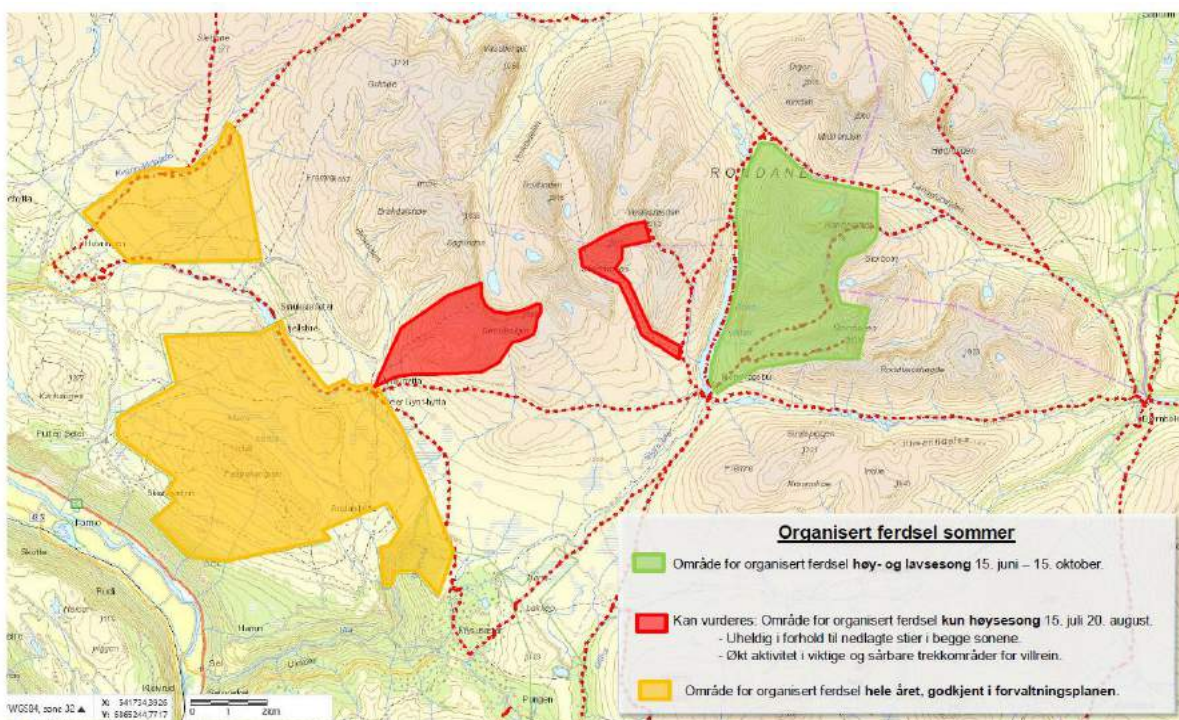
I grønne områder på kartene i figur 2 kan det påregnes tillatelser for organisert ferdsel både i høy- og lavsesong. I røde områder *kan* det vurderes å gi tillatelser til organisert ferdsel i høysesongen. Det legges opp til at det kan gis flerårige tillatelser. Maks. antall deltakere pr. tur foreslås satt til 15.

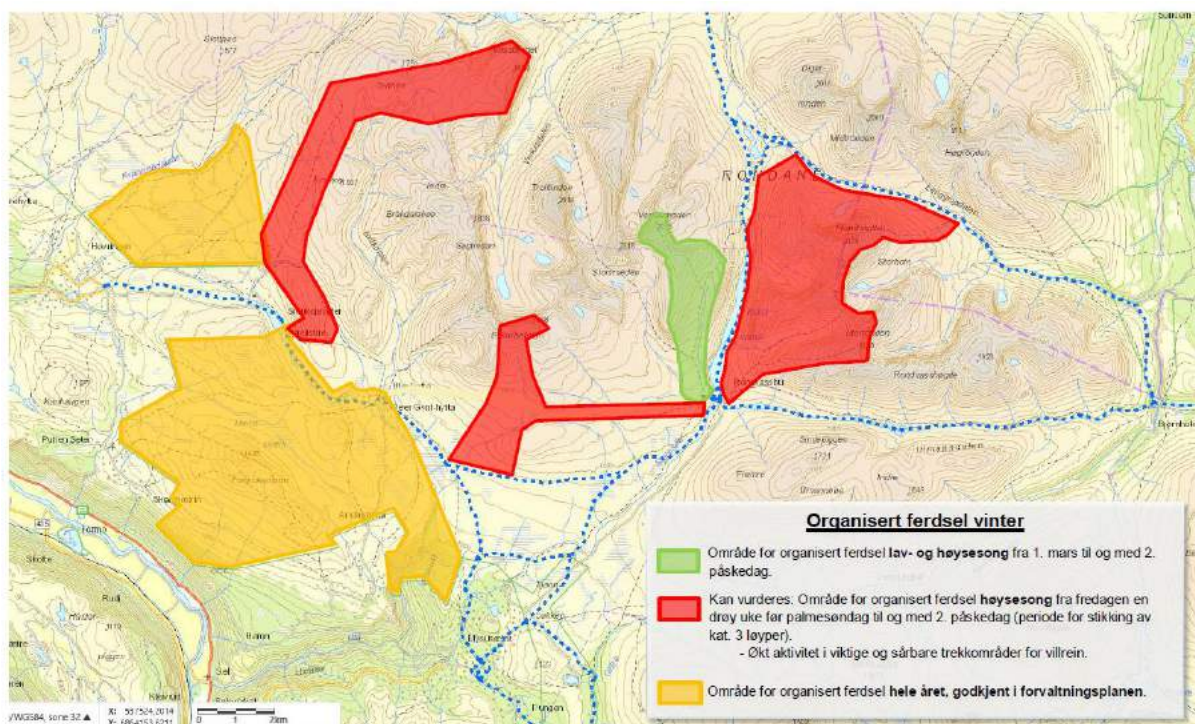
Begrunnelsen for soneringen er som følger:

- Perioden november, desember, januar og februar er den perioden med minst ferdsel i Rondane. Dette er også definert som den tidsperioden det er størst sannsynlighet for kryssing av villrein på akse Rondvassbu – Spranget, og det legges derfor ikke opp til at organisert aktivitet blir tillatt i denne perioden.
- Turer til Vassberget (kun høysesong på vinteren) vil ha begrensning om å ikke gå ned Bråkdalen men å bruke samme løype opp og ned. Dette er et område hvor det er en del

ferdsel i tilknytning til påsken, men ut fra de gps-dataene en har, er det nærliggende areal som brukes av villrein.

- NINA rapport 1013 Villrein og ferdsel viser høy aktivitet av villrein ved Illmannhøe stort sett gjennom hele året. Dette området bør av den grunn holdes utenfor område for organisert ferdsel.
- Østsida av Rondane har mindre ferdsel enn vestsiden. Det anbefales ikke å øke tilrettelegging og bruk her. Området har en viss funksjonalitet når det gjelder trekk og utveksling av reinsdyr nord og sør i Rondane nord, men et langt mindre potensial enn Spranget - Rondvassbu når en legger til grunn historiske kilder om fangstanlegg. Sett i lys av dette forslår derfor ikke sekretariatet å åpne for organiserte turer til Digerronden, Midtronden og Høgronden.
- Vassberget og Gråhøe er områder hvor reinen trekker opp på sommerstid og det vurderes som uheldig å åpne opp for organisert ferdsel her om sommeren.
- Turer til Trolltind anses som problematiske da denne toppen ligger langt inn i nasjonalparken og botndalene i Langholet. Stien hit ble på samme måte som stien opp Bråkdalen lagt ned for å styre ferdsele bort fra området.

Figur 2 Forslag til retningslinjer for organisert ferdsel sommer og vinter

VURDERING

Verdiskaping i nasjonalparker og muligheter for friluftslivutøvelse er i økende grad vektlagt politisk de siste årene. Det sies imidlertid samtidig at dette ikke skal gå på bekostning av verneverdiene, jfr. f.eks. «Handlingsplan for friluftsliv» som ble lagt fram av Klima- og miljødepartementet i 2018:

«Det er viktig at friluftslivet og den økte turismen i fjellet ikke går ut over bestandene av villrein og andre dyr i fjellet, eller gir stor slitasje på sårbar vegetasjon. Dette reduserer også opplevelsesverdiene. Det må derfor iverksettes tiltak som både styrer ferdselen, hindrer slitasje, letter ferdselen på stiene og gir turister informasjon om turene».

Det har vært stort fokus på det aktuelle området de siste årene. Villreintrekket mellom nordlige og midtre deler av Rondane som har gått gjennom området ser ut til å ha gått ut av bruk. Det jobbes med tiltak for å reetablere dette trekket som oppfølging av besøksstrategien for Rondane. Det er også bevilget midler til arbeidet gjennom det nasjonale verdiskapingsprogrammet "Villreinfjellet som verdiskaper». De foreslåtte retningslinjene må ses på bakgrunn av disse prosessene.

Området som omfattes av forslaget til retningslinjer er et konfliktfylt område i forhold til villreinen. Det er derfor svært positivt at Nasjonalparkstyret tar tak i utfordringene knyttet til organisert ferdsel, og gir dette en helhetlig vurdering, framfor at det foretas en sak-til-sak behandling. Retningslinjer som foreslått vil også gi arrangørene av slike turer større forutsigbarhet.

De foreslåtte retningslinjene for organisert ferdsel er et godt eksempel på å styre ferdselen. Det er tatt utgangspunkt i de siste årenes forskningsresultater, forvaltningsplan og besøksstrategien for verneområdene i Rondane. I tillegg til de områder/stier der forvaltningsplanen allerede åpner for organisert ferdsel, åpnes det for organiserte turer i områder som er mindre viktige for villreinen i dag, og der ferdselen i perioder er stor av uorganiserte friluftslivutøvere vinterstid (2000m toppene).

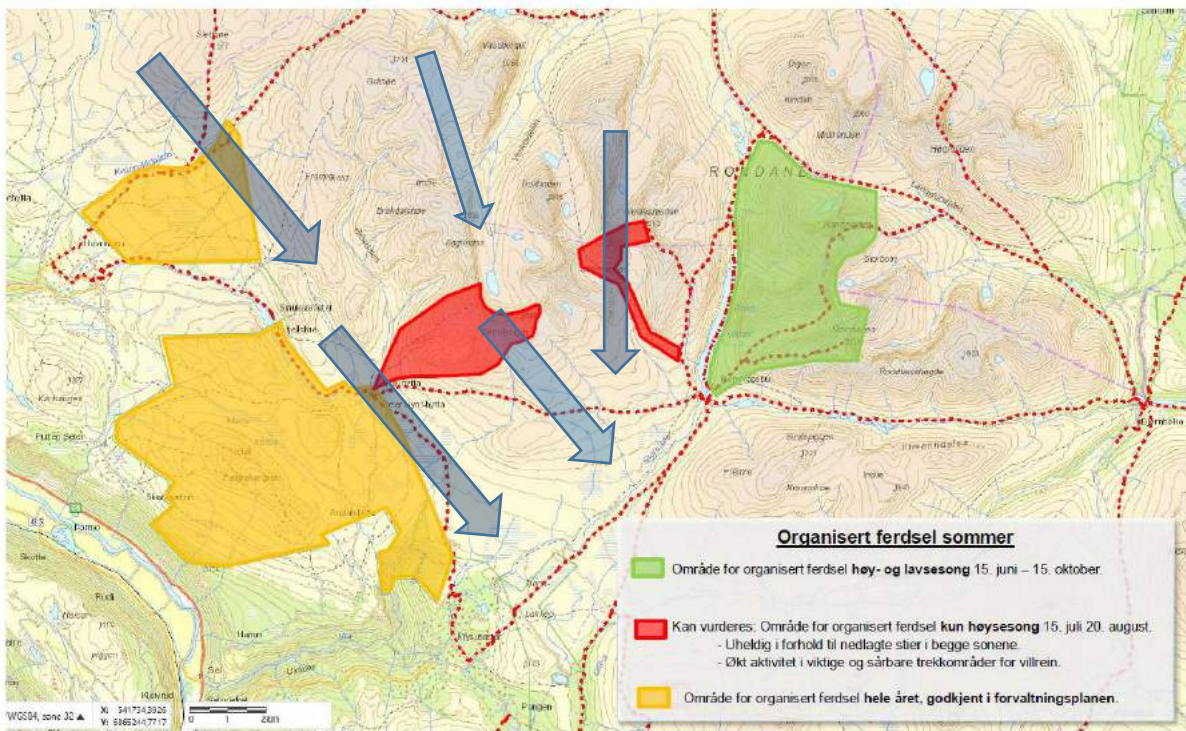
De foreslåtte retningslinjene innebærer imidlertid en utvidelse av organisert ferdsel i forhold til forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane. Selv om ordningen er å anse som en prøveordning som skal evalueres, så er det erfaringsmessig vanskelig å snevre inn på en etablert praksis. Ut fra villreinhensyn og målsettingene i besøksstrategien, er det derfor viktig at de foreslåtte soner og tidsperioder ikke utvides utover det som ligger i høringsforslaget, heller snevres inn iht. forslaget fra utvalget.

Det anbefales imidlertid at den organiserte ferdselen i de avsatte sonene følger etablerte merkede stier, også vinterstid. Det er viktig at ferdselen samles, og ikke spres utover. Å tillate organiserte turer utenom merkede stier vil medføre nye «turpunkt», som også vil benyttes i større grad utenom periodene for organisert ferdsel. Vi vil raskt få «villmerking» av disse nye traseene noe som er et problem i Rondane i dag.

Tidsperioden det er størst sannsynlighet for kryssing av villrein er i høringsutkastet upresis. Denne perioden er beregnet ut ifra den menneskelige ferdsel i området, og ikke villreinen sitt naturlige trekk-mønster. Det er forskjell på når de to ulike delstammene gjør sine forsøk på å krysse akse Rondvassbu – Spranget. **Sør for Ula:** Disse trekker nordover til Høgloftet rundt første uka i september, og trekket stanser opp i Illmannhø. Tidligere trakk disse videre nordover for så å vende tilbake i november etter brunsten. Det vil derfor være ugunstig å spre ferdselen utenfor merkede stier i dette området og i trekk-korridorene. **Nord for Ula:** Villreinen fra Dovre starter sine forsøk på å trekke sørover allerede i slutten av august. I dag blir reinen stoppet allerede på Høvringen på vei sørover.

Det savnes at DNTs virksomhet ikke er diskutert i retningslinjene. DNT gjennomfører en rekke organiserte turer i området i dag. I verneforskriften for Rondane nasjonalpark heter det bl.a. at «*Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for **tradisjonell turvirksomhet til fots** i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger*». DNT mener at deres virksomhet kan kategoriseres som tradisjonell turvirksomhet til fots, og at de derfor ikke trenger å søke om å arrangere slike turer. Det har imidlertid vokst fram en rekke nye ferdselsformer siden verneforskriften ble vedtatt. Det er derfor behov for en nasjonal grenseoppgang i forhold til type aktivitet og søknadsplikt.

Den situasjonen som nå eksisterer med at DNT kan styrke besøksgrunnet for sine hytter gjennom å tilby organiserte turer uten de begrensninger lokale bedrifter har, er svært uheldig i forhold til lokal oppslutning om vernet. Dette er en problemstilling nasjonalparkstyret oppfordres til å løfte opp på nasjonalt nivå.

I Sel Kommune er det i dag avsatt 2 områder til organisert ferdsel uten søknad. Årsaken til dette var at man ønsket å kanalisere trafikken til disse områdene og skjerme områdene lenger inn.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Villreинutvalget for Rondane nord stiller seg i hovedsak positive til høringsforslaget. Utvalget vil allikevel påpeke enkelte punkt:

- 1) Villreинutvalget ser det som hensiktsmessig å tillate samme traseer/områder sommer og vinter. I barmarksesongen bør allerede merkede stier benyttes og vinterstid bør traseer der sommerstiene går benyttes der det er praktisk mulig. Utvalget mener at den generelle trafikken hele året vil øke som en konsekvens av forslaget, men har forståelse for at det må lages retningslinjer for adkomst til 2000 m toppene vinterstid.
- 2) Utvalget støtter tanken om lav og høysesong, men mener forslaget tar for mye hensyn til når det er lite ferdsel, og ikke når det kan være naturlig for rein å krysse gjennom Sel. Utvalget er uenig i det som er definert som "tidsperioden det er størst sannsynlighet for kryssing av villrein på akse Rondvassbu - Spranget". Denne perioden bør starte i slutten av august, og ikke i november som foreslått.
- 3) Området Vassberget og Bråkdalsbelgen. Her bør det ikke tillates organisert ferdsel. Dette vil medføre mer generell ferdsel gjennom året. Det er ikke ønskelig at disse områdene blir markedsført som turmål. Det legges ned et betydelig arbeid for å få i gang trekket nord-sør. Økt aktivitet her og i området Illmannhø vil sette dette arbeidet betydelig tilbake. Se vedlagte kart med inntegnet trekk-korridorer.
- 4) Området Veslesmeden bør så langt det er mulig følge merket sommersti også

vinterstid.

- 5) Området Vinjeronden/Rondeslottet bør vurderes omgjort til grønt område også vinterstid. Dette er et område for organisert ferdsel i lav –og høysesong. Det forutsettes at merkede sommertraseer følges der det er mulig også vinterstid.
- 6) Villreinutvalget mener at også DNT sentralt og lokalt må ses på som en reislivsaktør på lik linje med andre, og forholde seg til de retningslinjer for organisert ferdsel nasjonalparkstyret vedtar.

VEDTAK:

Villreinutvalget for Rondane nord stiller seg i hovedsak positive til høringsforslaget. Utvalget vil allikevel påpeke enkelte punkt:

- 1) Villreinutvalget ser det som hensiktsmessig å tillate samme traseer/områder sommer og vinter. I barmarksesongen bør allerede merkede stier benyttes og vinterstid bør traseer der sommerstiene går benyttes der det er praktisk mulig. Utvalget mener at den generelle trafikken hele året vil øke som en konsekvens av forslaget, men har forståelse for at det må lages retningslinjer for adkomst til 2000 m toppene vinterstid.
- 2) Utvalget støtter tanken om lav og høysesong, men mener forslaget tar for mye hensyn til når det er lite ferdsel, og ikke når det kan være naturlig for rein å krysse gjennom Sel. Utvalget er uenig i det som er definert som "tidsperioden det er størst sannsynlighet for kryssing av villrein på akse Rondvassbu - Spranget". Denne perioden bør starte i slutten av august, og ikke i november som foreslått.
- 3) Området Vassberget og Bråkdalsbelgen. Her bør det ikke tillates organisert ferdsel. Dette vil medføre mer generell ferdsel gjennom året. Det er ikke ønskelig at disse områdene blir markedsført som turmål. Det legges ned et betydelig arbeid for å få i gang trekket nord-sør. Økt aktivitet her og i området Illmannhø vil sette dette arbeidet betydelig tilbake. Se vedlagte kart med inntegnet trekk-korridorer.
- 4) Området Veslesmeden bør så langt det er mulig følge merket sommersti også vinterstid.
- 5) Området Vinjeronden/Rondeslottet bør vurderes omgjort til grønt område også vinterstid. Dette er et område for organisert ferdsel i lav –og høysesong. Det forutsettes at merkede sommertraseer følges der det er mulig også vinterstid.
- 6) Villreinutvalget mener at også DNT sentralt og lokalt må ses på som en reislivsaktør på lik linje med andre, og forholde seg til de retningslinjer for organisert ferdsel nasjonalparkstyret vedtar.

Vedtaket var enstemmig.

Dombås 18.februar2019

Kari Svendsgard

Sekretær

Arkivsaksnummer: 2019/10937-3

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 14.06.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	17/2019	28.06.2019

Sak - Rondane NP - Søknad om organisert ferdsel – Rondaneguiden AS

Innstilling fra forvalter

Rondaneguiden AS får med dette tillatelse til å gjennomføre organisert ferdsel i deler av Rondane nasjonalpark til tumålene Storsmeden, Bråkdalsbelgen, Rondslottet og Midtronden-Digerronden. Tillatelsen er gitt med hjemmel i § 3 pkt. 5.2 i verneforskriften for Rondane nasjonalpark. Søknad om organisert ferdsel i forbindelse med turer til Fremre Gjetarbue/Høgloftet og Trolltind avslås da disse er vurdert å påvirke verneformålet og ikke er i tråd med retningslinjer for organisert ferdsel i deler av Rondane.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Tillatelsen gjelder organisert ferdsel til fots innenfor Rondane nasjonalpark
- For turmålene Bråkdalsbelgen og Storsmeden gis det anledning til 2 turer for hver av turmålene i perioden 15.juli -20.august 2019
- For turmålet Midtronden og Digerronden gjelder tillatelsen i perioden 15-juli - 20.august 2019 – 2021. Trasé som skal nyttes skal følge merka og godkjent sti fra Dørålseter nr 15 el 16 alternativt nr 18 og 20 fra Rondvassbu (jf. vedlegg 17 i forvaltningsplan). Det er ikke anledning til å gå Vidjedalsflye slik som omsøkt
- For Rondslottet gjelder tillatelsen i perioden 15.juni – 15.oktober 2019 – 2021
- Det forutsettes at daglig leder og de som utfører virksomheten har nødvendig kompetanse for å ivareta hensyn til verneverdiene i området.
- Telting i lengre tid enn en uke med annet enn vandretelt krever særskilt tillatelse, jf. forskrift for nasjonalparken.
- Virksomheten skal skje til fots uten bruk av motoriserte kjøretøy eller annen fysisk tilrettelegging innenfor nasjonalparken.

- Aktiviteten må ikke forstyrre villrein. Reinen er svært sårbar for forstyrrelser, og det er viktig at virksomheten ikke kommer i konflikt med villreinen i området. I møte med villrein, må guidene trekke gruppen unna området. Man kan sette seg ned for å observere. Det er ikke anledning til å dra ut for å finne villrein.
- Turdeltagerne skal orienteres om at de er i en nasjonalpark, og hvilke regler som gjelder.
- Det skal være minst én guide pr 20 deltakere
- Forsøpling er ikke tillatt, og all ferdsel skal være skånsom mot naturen. Virksomheten skal ha et opplegg for håndtering av avfall inklusive toalettavfall. Sjøppel, inklusive eventuelt latrineavfall fra fast leir, skal bringes ut fra nasjonalparken.
- Etter sesongen skal det sendes rapport til nasjonalparkstyret på hvilke turer som har blitt gjennomført og hvor mange deltakere som har deltatt på turene. Frist for innsending er 1.november til fminpost@fylkesmannen.no Merk oversendelsen med saksnummer
- Der innehaver av tillatelsen er et firma, er daglig leder ansvarlig for at guidene har nødvendig kompetanse og kjennskap til overstående.

Vedtaket er gjort med hjemmel i naturmanfoldloven og verneforskrift. Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad med vedlagt kart fra Rondaneguiden, datert 28.april 2019, journalført 10.mai 2019.
- Uttale fra villreinnemda for Rondane og Sølknkletten, arbeidsutvalget epost behandling mai 2019
- Uttale fra villreinutvalget Rondane Nord, datert 11.juni 2019

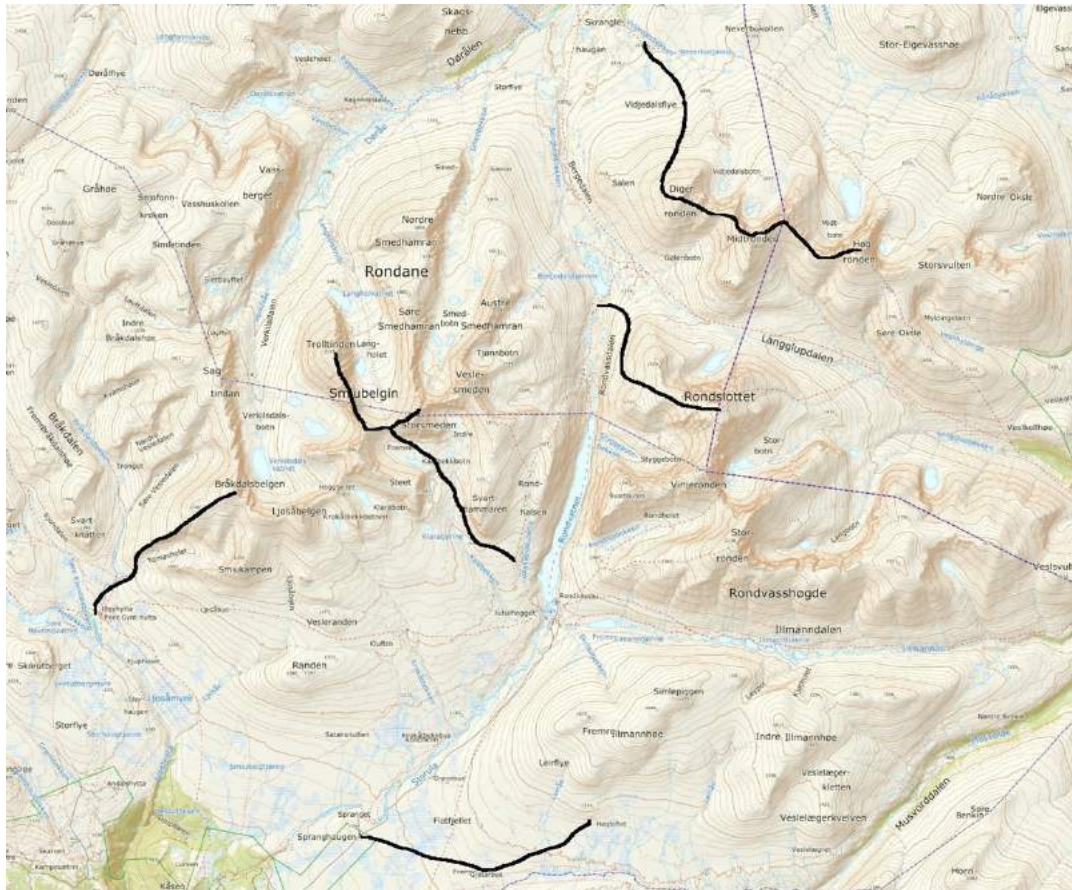
Saksopplysninger

Rondaneguiden søker om å gjennomføre guida fotturer til seks turmål i Rondane nasjonalpark, delvis utenfor godkjente stier. Søknaden er to-delt:

1. Det søkes om en ett-årig tillatelse til å drive organisert ferdsel fra 15. juni til 15. august 2019 til følgende turmål: Høgloftet/Fremre Gjetarbue – 2 turer, Bråkdalsbelgen – 2 turer, Trolltind – 2 turer, Storsmeden – 2 turer. Det er ikke planlagt å arrangere åpne turer til disse stedene, men det søkes om tillatelse i tilfelle behovet melder seg for en privat gruppe.

2. Rondaneguiden søker også om en flerårig tillatelse i perioden 15.juni til 6.oktober til følgende turmål: Nordvestryggen til Rondslottet samt Midtronden og Digerronden.

Turalternativene er vist i kartet under.

Kart som viser de omsøkte turene, vedlegg i søknad

Rondaneguiden skriver i søknaden at de har avventet med denne søknaden i tilfelle det ville komme oppdaterte retningslinjer omkring organisert ferdsel i verneområdene. Da dette ikke har kommet, sender de nå en søknad. De gjør også oppmerksom på at de er avhengig av å begynne å markedsføre de potensielle turene før denne søknaden blir behandlet.

Søknaden opplyser at den organiserte ferdselen vil skje uten bruk av motorisert kjøretøy eller droner. Rondaneguiden opplyser at de vil sørge for at ferdselen skjer varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner og formidle dette til deltakerne.

Uttale fra villreinnemnda i Rondane og Sølknletten

«Ut fra søknadstilgangen ser det ut til at ønskene om organiserte turer i Rondane er økende. Det er derfor viktig at nasjonalparkstyret ser søknadene i sammenheng og vurderer samla belastning (jfr. naturmangfoldlovas §10). Det er også viktig at nasjonalparkstyret ikke fraviker de retningslinjene som styret har utarbeidet. Villreinnemnda vil sterkt frarå at det gis tillatelse

til en organisert tur inn til Fremre Gjetarbu/Høgloftet. I dette området er det tidligere gjennomført tiltak for å redusere ferdselen, og det vil derfor være uheldig å tillate organiserte turer som leder trafikk inn i dette området. Dette gjelder ikke bare selve turen i seg selv, men også at det er en mulighet for at turdeltakerne som blir kjent i området vil bruke området seinere og også trekke lenger innover i området. En risikerer da at den reinen som fortsatt bruker Illmannhøa blir trykt enda lengre østover.»

Uttale fra villreinutvalget Rondane Nord:

Villreinutvalget støtter villreinnemdas uttale i saken. I tillegg skriver de i sitt vedtak: «Villreinutvalget frarår videre at turen fra Peer-Gynt hytta til Bråkdalsbelgen tillates. For å ha håp om å få i gang trekket nord-sør i Rondane, må ferdselen her reduseres. Denne stien er i dag ikke merket, men det foregår en del villmerking. Ved å reklamere og markedsføre denne turen, vil dette bli et økende problem. Vi vil få en økning i trafikken som i dag stenger villreinen i å komme sørover. Sekundært ber villreinutvalget om at søknader om organisert ferdsel utsettes til retningslinjene er fastsatt».

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for de store verneområdene i Rondaneregionen til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Området for omsøkt aktivitet ligger i Rondane nasjonalpark. Verneforskriftens § 2 angir følgende formål med opprettelsen av Rondane nasjonalpark:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I verneforskriftens § 3 pkt. 5.2 om ferdsel står det følgende:

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen.

Forvaltningsplan

I forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane er organisert ferdsel til fots og på ski *utenfor* godkjente turstier eller skiløyper antatt å kunne skade naturmiljøet, og er derfor søknadspliktig. Søknadsplikten gjelder for de som arrangerer *gjentatte turer over sesongen, eller for grupper større enn 20 personer.*

I forvaltningsplanen legges det også til grunn at all organisert ferdsel til fots og på ski som følger *merkete stier og skiløyper* som er godkjente i forvaltningsplanen ikke er til skade for naturmiljøet, og at dette derfor er tillatt uten spesiell tillatelse. (Se vedlegg 17 og 18 i forvaltningsplanen på www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/) I motsetning til det tradisjonelle friluftslivet innebærer annen organisert ferdsel ofte et større antall mennesker på samme sted på samme tid, og det er i første rekke faren for uheldig forstyrrelser av dyrelivet og markslitasje som gjør at organiserte opplegg og arrangementer er underlagt søknadsplikt. Forvaltningsmyndigheten vil om nødvendig kunne nekte gjennomføring av arrangementer og opplegg som er i konflikt med verneformålet.

Naturmangfoldloven

Denne saken må i tillegg vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Vurdering

Rondaneguiden har i sin søknad skissert 6 turalternativer i sitt opplegg som går delvis på og delvis utenfor det godkjente stinettet i Rondane nasjonalpark. Turene er synliggjort på kart som er vedlagt søknaden..

Organisert ferdsel som foregår utenfor godkjente stier kan fort komme i konflikt med verneverdiene i Rondane nasjonalpark, og i hovedsak dreier dette seg om eventuell markslitasje eller forstyrrelse av bl.a. villrein eller hekkelokaliteter for fugl. Villrein er generelt sårbar for forstyrrelser fra menneskelig aktivitet, og villreinen i Rondane er regnet som spesielt sky.

Organisert ferdsel var av de tema som ble vurdert i arbeidet med forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane, og forvaltningsplanen utpekte egne soner for slik ferdsel. Ut fra antall søknader de siste årene synes det som om det er et økende ønske om å arrangere organiserte turer i nasjonalparken. I den vedtatte besøksstrategien for Rondane nasjonalpark ønsker nasjonalparkstyret å bedre villreinens mulighet for å trekke mellom området Sletthø - Bråkdalen - Illmannhøe, legge til rette for økt verdiskaping i randområdene og legge til rette for en bedre opplevelse for turistene på de ulike innfallsporene i området. For området Spranget – Rondvassbu – Høvringen betyr dette bl.a. å tilrettelegge og flytte deler av trykket fra menneskelig ferdsel fra de indre områdene til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk.

For å øke forutsigbarheten og gi bl.a. kommersielle aktører større muligheter, har nasjonalparkstyret tatt likevel tatt et initiativ til å få utarbeidet forslag til nye retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen-Rondvassbu. Disse retningslinjene gir utvidede rammer for organisert ferdsel enn dagens forvaltningsplan og rokker ved den vedtatte besøksstrategien når det gjelder å flytte deler av trykket utenfor nasjonalparken. I arbeidet med retningslinjene er det likevel vurdert og gjort en avveining mellom hvor og når den organiserte ferdselen kan foregå uten at det vil gå på bekostning av verneverdiene.

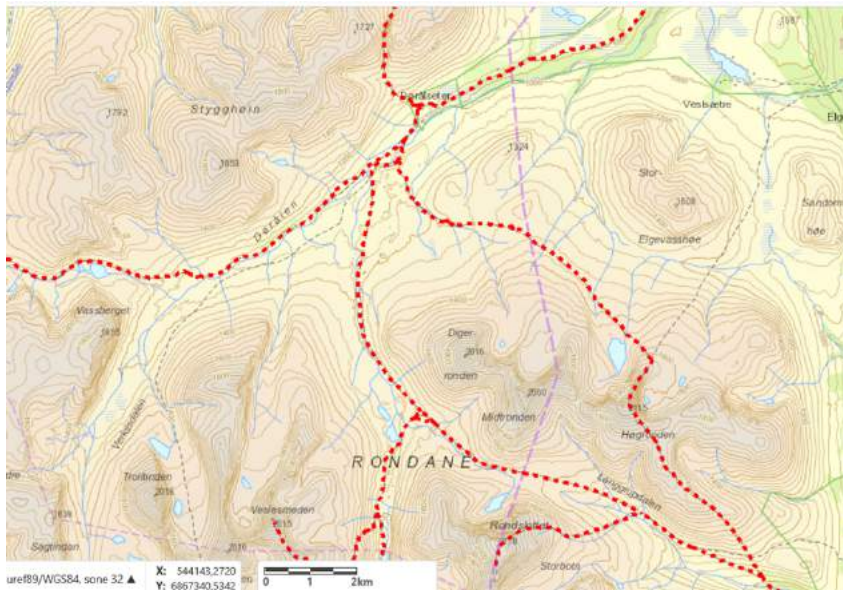
Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i Rondane nasjonalpark er tilfredsstillende. Når det gjelder villreinsens bruk av området foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 (2008) som oppsummerer kunnskapsstatus om villreinsens leveområde både med tekst og tilhørende arealbrukskart. NINA Rapport 551 (2010) beskriver forholdet mellom villrein og menneskelig ferdsel i blant annet Rondane villreinområde (§ 8).

Fjelltoppene, og spesielt 2000-meterstoppene, på begge sider av Rondvatnet er ansett for å være en av de største attraksjonene for mange av turistene som besøker Rondane nasjonalpark. Generelt sett er toppene øst for Rondvatnet mindre konflikthyt med tanke på ferdsel og villreinen enn toppene vest for Rondvatnet. Forvaltningsmyndigheten har tidligere fjernet stimerking langs deler av turalternativene for å redusere den menneskelige ferdselen i områder som tilhører viktige trekkveier for villreinen i dette området

Turalternativet til Fremre Gjetarbue/Høgloftet ligger i et område som kan være konflikthyt i forhold til villreinsens trekk øst – vest i Rondane. Områdene ved Illmannhøa er viktige trekkområder og størst potensiale for trekk her er i perioden fra villreinjakta, utover høsten, vinteren og våren.. På 1990-tallet ble merkingen av to stier knyttet til området Fremre Gjetarbue/Høgloftet fjernet av hensyn til villreinen. Forvaltningsplanen viser til at effekten av å fjerne denne merkingen har vært positivt for villreinen, som igjen har begynt å ta områdene i bruk igjen. Å legge til rette for organisert ferdsel her vil kunne åpne for mere ferdsel her. Området her har ifølge reiselivet selv kvaliteter knyttet til Rondanes historie og tradisjoner. Sekretariatet viser til at mye av tilsvarende formidlingsverdi kan en finne i området knyttet til Formokampen og at organiserte turer hit vil være et alternativ.

Turen til Trolltind fører ferdsel nærmere botnene og er ifølge de foreslåtte retningslinjene ikke et turmål det vil være tilrådelig med mer ferdsel..Også til Trolltind var det en sti hvor merkingen er fjernet av hensyn til villrein. I tråd med retningslinjene kan organiserte turer til Storsmeden aksepteres.

Organiserte turer til Midtronden og Digerronden er tatt inn i retningslinjene, men forutsetter at ruta følger merka si fra Dørålen eller Rondvassbu, ikke ruta som Rondaneguiden søker om langs Vidjedalflye. Turen til disse toppene bør tillates under forutsetning at de følger retningslinjene som legger til grunn at de to merka stiene på hver side følges så langt råd er, jf kartutsnitt under.

Kartutsnitt som viser merka, godkjente stier fra Dørålseter mot Digerronden og Midtronden.

Turalternativ nord-vestryggen av Rondslottet blir vurdert til å ikke komme i konflikt med verneverdiene i Rondane nasjonalpark. Det meste av denne turen går langs godkjent sti, og det er bare deler av turen langs nordryggen som går utenfor det godkjente stinettet. Denne turen faller også inn under det retningslinjene for organisert ferdsel i Rondane legger opp til.

Når det gjelder Bråkdalsbelgen fraråder villreinreutvalget Rondane Nord at det legges opp til organisert ferdsel her med bakgrunn i villreintrekket og målsetningen om å få i gang dette igjen. I arbeidet med retningslinjene ble det lagt til grunn at i den omsøkte perioden er det stor ferdsel her i utgangspunktet. Sekretariatet er enig i at organisert ferdsel her kan medføre økning i trafikken, men har etter en avveining etter høringa og innspill til retningslinjene falt ned på at det i en prøveperiode vil være tilrådelig å tillate noe ferdsel her. Når det gjelder villvarding er dette noe de som arrangerer turene må ha fokus på.

Samlet sett er det vurdert at gjennomføring av turene knyttet til Rondslottet, Storsmeden, Bråkdalsbelgen, samt Midftonden og Digerronden gitt at retningslinjene sine trasévalg følger, ikke vil påvirke verneverdiene og verneformålet i området nevneverdig. Dette forutsetter at vilkårene i tillatelsen følges. Gjennomføring av disse turene er også vurdert som akseptable med tanke på at tidsrommet for tillatelsen er satt til en konsentrert periode midt på sommeren da det ellers er mye ferdsel i dette området. De er også i tråd med de foreslåtte retningslinjene for organisert ferdsel.

Turalternativene til Fremre Gjetarbue/Høgloftet og Trolltind vurdert å påvirke verneverdiene og verneformålet nevneverdig og ikke i tråd med de foreslåtte retningslinjene for organisert ferdsel. Sekretariatet tilrår derfor at disse turene ikke tillates. Det vises forøvring til bakgrunnen for dette ovenfor. Den samlede belastningen på området blir vurdert som fortsatt høyt med tanke på det totale besøkstrykket som hele området opplever spesielt i barmarksperioden fra juli - september. I forbindelse med denne type saker i prøveperiiden må den samlede belastningen vurderes fortløpende, bl.a. med bakgrunn i at sekretariatet opplever en økning i antall henvendelser angående organisert ferdsel i Rondane generelt. Førre-var-prinsippet blir i denne sammenhengen tatt i bruk i forbindelse med turalternativene

til Fremre Gjetarbue/Høgloftet og Trolltind, men ikke i forbindelse med de andre turene (§§ 9-10).

Ved bruk av begrensning på antall turer, definert ruter, tidsavgrensning på tillatelse og andre vilkår, gir dette godt grunnlag for at naturmangfoldet ikke skal bli nevneverdig belastet. Tiltakshaver plikter å iverksette de tiltak som er nødvendig for at naturmangfoldet ikke skal bli skadelidende. Om ikke dette blir gjort kan tiltakshaver bli pålagt å iverksette tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Konklusjon

Sekretariatet tilrår at det gis tillatelse med vilkår til 4 av de 6 omsøkte turene i tråd med retningslinjene for organisert ferdsel i visse deler av Rondane

Arkivsaksnummer: 2019/8513-5

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 29.05.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	18/2019	28.06.2019

Sak - Rondane NP- Organsiert ridning - Storengen Islandshest

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gitt Storengen islandshest avslag på søknad om organisert ferdsel i Rondane nasjonalpark.

Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 punkt 5.2, 2.ledd. Tiltaket er vurdert å være i strid med verneformålet om ivaretagelse av villreinens leveområder. Tiltaket er heller ikke i tråd med føringer i forvaltningsplanen.

Vedtaket er gjort med bakgrunn i verneforskrift og naturmangfold lov. Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Storengen islandshest ved Per Erik Hjelle. mottatt 20.mars 2019
- Uttale fra villreinnemda for Rondane og Sølnekletten datert 6. mai 2019
- Uttale fra villreinutvalget Rondane Nord, datert 11.juni 2019

Saksopplysninger

Søknaden er gjengitt under:

«Storengen islandshest er et Dovre-basert firma med ridning som hovedaktivitet. Vi driver rideskole i vinterhalvåret, og arrangerer turer og leirer om sommeren og ellers på bestilling. I

motsetning til en del andre aktører i området, driver vi småskala og har tenkt å fortsette med dette, da vi erfarer at markedet savner nettopp et tilbud for mindre grupper og enkelt-personer.

Siden vi startet rideskolen i 2012, har vi sett et behov for å videreutvikle sommertilbudet, for å få bedriften til å bære seg økonomisk. Vi ser også at vi må ha et unikt turtilbud som kan trekke oppmerksomhet til driften og gjøre oss konkurransedyktige i markedet. Siden sommeren 2017 har vi vært så heldige å få låne/leie seter på Ivarslåen i fjellet på Dovre østside, med seterstue og inngjerdet beite. Sommeren 2019 ønsker vi å tilby en seksdagers rideopplevelse, med base på setra. I hovedsak vil turene følge opparbeidete stier og veier utenom nasjonalparken, men den ene dagen er vi usikre på om dette lar seg gjøre. Turen skal da gå fra Ivarslåen og over til Høvringen, der vi skal spise middag. Det ser ut til å gå en sti langs dalsiden rundt Kuva, men vi har ikke ferdes i det området før, så vi er usikre på om det er trygt å ri der, da området ellers er nokså bratt og steinete.

Dato for den omsøkte turen: Tirsdag, 2. juli 2019

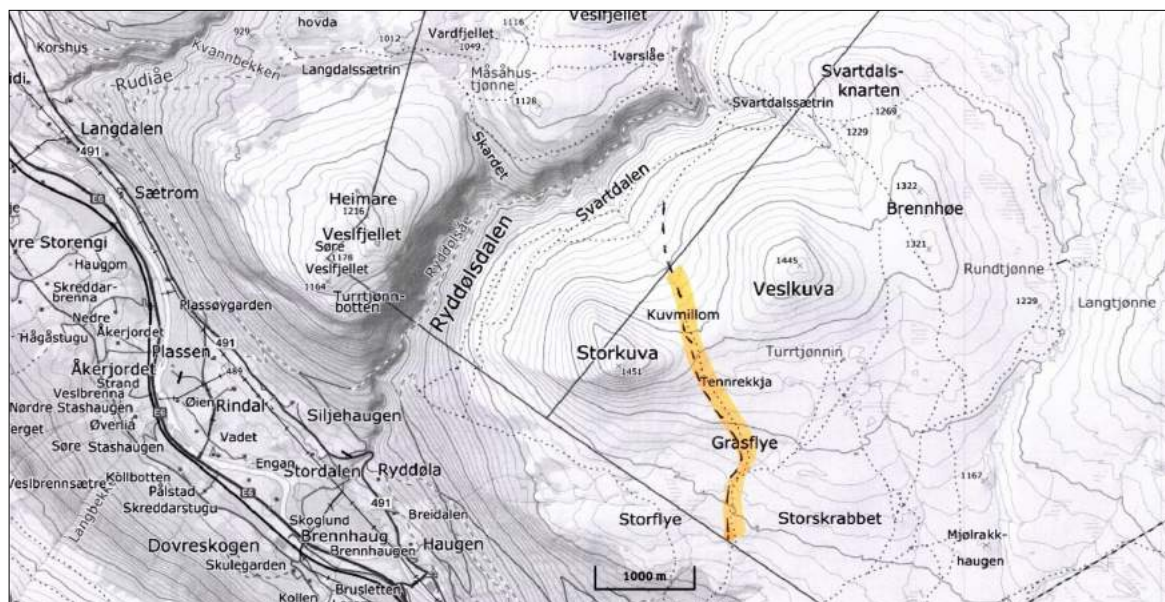
Strekning: «Kuvmillom», altså via sti fra Svartdalssetrene og over mot Skogsetrene.

Strekning innen nasjonalparken er ca 2,5 km — hvorav minst 2 km følger sti (se inntegning på kart)

Antall ryttere: Max 10

For oss er det svært viktig å kunne gjennomføre denne turen, med høy kvalitet. Dette skal være vår premiumtur, og vi er helt avhengige av en rekke eksterne tilbydere av middagsservering for å kunne gjennomføre. Derav turen til Høvringen.

Vi er klar over at søknaden kommer i seineste laget, men vi har forsøkt å innhente opplysninger om alternativ og gjennomførbar rute — utenfor nasjonalparken — uten hell. Håper saken likevel kan vurderes så snart som råd.»

Kart som fulgte søknaden. Strekingen som ris i nasjonalparken vises med gult

Saken har vært sendt på høring til villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten og Villreirutvalget for Rondane Nord:

Uttale fra Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten

Nasjonalparkstyret er i ferd med å utarbeide retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen-Rondvassbu, som vil gi videre rammer for organisert ferdsel enn dagens forvaltningsplan. Det er uheldig dersom styret gjennom dispensasjonspraksis åpner opp for ytterligere organisert ferdsel, uten en helhetsvurdering gjennom revisjon av forvaltningsplanen.

I det nordvestre «hjørnet» av Rondane nasjonalpark er ferdselsnivået lavere enn i de sentrale delene av nasjonalparken, og det er lite ønskelig å øke ferdselen her. Selv om det kun søkes om en tur i 2019, vil en måtte påregne at det vil bli søkt om tilsvarende turer også kommende år.

Villreinnemnda frarår derfor at søknaden innvilges.

Villreirutvalget Rondane Nord støtter villreinnemndas uttale i saken.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til verneforskriftens § 3 punkt 5.2, annet ledd krever organisert ferdsel med hest tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Ridingen foregår også i Grimsdalen landskapsvernområde, men vernebestemmelsene her gir ingen anledning til å regulere organisert ferdsel.

Forvaltningsplan

Organisert bruk av hest er av de aktiviteter som regnes for å kunne skade naturmiljøet slik at dispensasjon er nødvendig. Årsaken til dette er økt bruk med potensial for mer forstyrning av villrein, terreng- og stislitasje, samt brukerkonflikt.

Organisert bruk av hest er imidlertid tillatt på godkjente og merkede stier i sonene avsatt for organisert ferdsel rundt Høvringen og Dombås, på veien til Bjørnhollia og på veien til Rondvassbu i perioden 1 juli til 31. august. Forvaltningsplanen åpner også for at det kan gis dispensasjon for slik ferdsel i Dovre nasjonalpark, øst for den T-merka stien mellom Gautåseter og Grimsdalshytta, og i ytterkanten av Rondane nasjonalpark mellom Mysusæter og Bølhøgda.

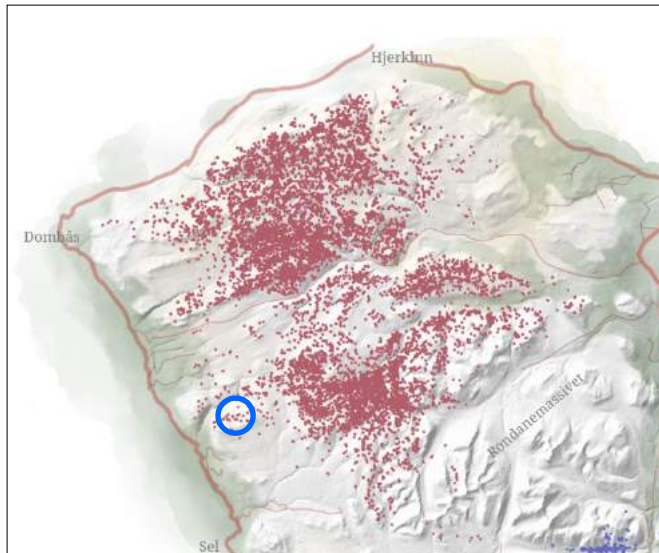
Naturmangfoldloven

I tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan må saken også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf § 7.

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknletten. NINA har også videreført GPS-registreringene av villrein, jfr. kart under.

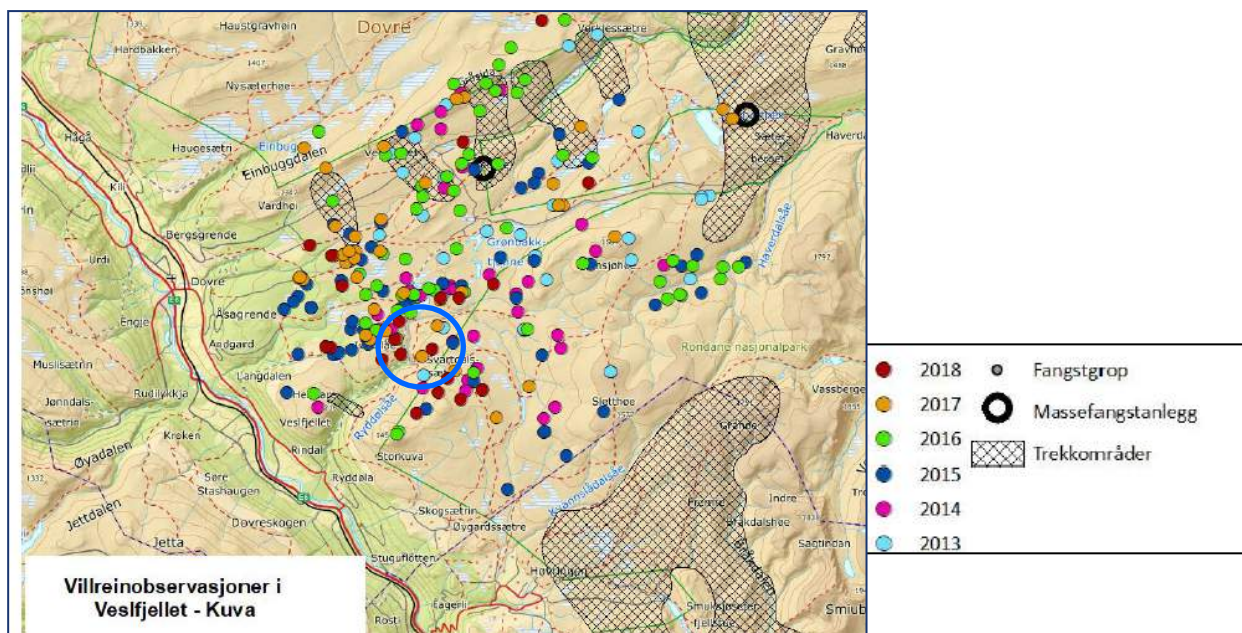
Resultatene viser at det er et stort ferdselstrykk i Rondane, noe som ser ut til å ha medført at villreintrekket øst og vest for Rondanemassivet er gått ut av bruk (NINA Rapport 1013). Rondane er også blant de områdene i Norge der det advares mot en ytterligere fragmentering av villreinens leveområder (NINA Temahefte 70).

GPS-registreringer av merka simler, sommer, 2009-2017 (Kilde: NINA). Ridetrasé er avmerka med blå ring.

Traséen ligger også innenfor områdene som inngår i det lokale prosjektet «*Registrering av villreinen sin områdebruk innan Gråhø/Tjønnseterfjellet i Nord-Fron og Sør-Fron og i Veslefjellet/Kuva i Dovre*». Her er det foretatt registreringer siden 2013. Disse registreringene omfatter alle typer dyr, ikke bare simler (se neste kart).

Kartet viser en rekke observasjoner av flokker også i Grimsdalen landskapsvernområde, der turen skal starte. I Grimsdalen landskapsvernområde er ikke organisert ferdsel søknadspliktig. All ferdsel skal likevel skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på landskap eller naturmiljø. Dyrelivet skal ikke forstyrres.

Utbredelse av flokkobservasjoner i Kuva-Gråsida 2013-2018. Ridetrasé avmerket med blå ring.

Det søkes om å gjennomføre én ridetur i løpet av sommeren med maksimalt 10 ryttere. Denne turen alene vil neppe ha store negative effekter for villreinen i området. Turen oppgis imidlertid å være en del av videreutviklingen av sommertilbudet til Storengen islandshest, og har status som «premiumtur». Det vil derfor kunne bli søkt om tilsvarende turer også kommende år.

Organisert ferdsel var av de tema som ble vurdert i arbeidet med forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane, og forvaltningsplanen utpekte egne soner for slik ferdsel, i tillegg til at planen gir retningslinjer for hvor det kan påregnes at dispensasjon innvilges for denne typen ferdsel, jfr. omtale foran. Ut fra antall søknader de siste årene synes det som om det er et økende ønske om å arrangere organiserte turer i nasjonalparken. For å øke forutsigbarheten og gi bl.a. kommersielle aktører større muligheter, er det derfor utarbeidet forslag til nye retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen-Rondvassbu. Disse retningslinjene vil gi utvidede rammer for organisert ferdsel enn dagens forvaltningsplan.

Forvaltningsplanen er resultat av en omfattende prosess med bred involvering, og en helhetlig avveining av ulike interesser. Å åpne opp for ytterligere organisert ferdsel, i tillegg til utvidelsene som skjer gjennom de nye retningslinjene, vil være uheldig og skape forventninger om likebehandling av tilsvarende søknader om organisert ferdsel utenom de avsatte sonene

Sivilombudsmannen drøftet i en klagesak i 2018 betydningen av enkeltsaker i forhold til presedens og samla belastning (Nml §10):

«I saker som denne, hvor naturmangfoldet er berørt, er det ikke tilstrekkelig å vurdere skadevirkningene isolert og kun ut fra et nåtidsperspektiv. Etter naturmangfoldloven § 10 skal «påvirkning av et økosystem ... vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for». Denne bestemmelsen skal blant annet forhindre en gradvis forvitring av leveområder hvor inngrepene gjerne finner sted «bit for bit, over tid, til den samlede belastningen er så stor at leveområder, arter eller genetisk mangfold kan gå tapt», jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 104.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ga i september 2018 Sulseter rideleir tillatelse til organiserte rideturer i Rondane nasjonalpark for 2018 og 2019. En av turene gikk i utkanten av nasjonalparken sørover fra Mysusæter. Den andre typen tur var knyttet til fedrifta i Vuludalen (ut-/inndriving av fe), en praksis som er særskilt omtalt i forvaltningsplanen. Tillatelsen var med andre ord i samsvar med forvaltningsplanen for verneområdene, noe denne søknaden ikke er.

Men den nasjonale og regionale reiselivssatsingen en har på naturbasert reiseliv og fjell, er det sannsynlig at nasjonalparkstyret vil motta en rekke søknader for organisert ferdsel framover. Organisert ferdsel og guida turer er i utgangspunktet ikke negativt, men med det ferdselspress en har i Rondane er det viktig at slike søknader ses i sammenheng og at totalbelastningen vurderes opp mot vernehensynene. Også i forhold til føre-var prinsippet (nml § 9) vurderer sekretariatet at søknaden bør avslås da en slik samlet vurdering bør skje som en del av revisjonen av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Konklusjon

Ut fra samla belastning (Nml §10) tilrår derfor nasjonalparkforvalter at det gis avslag på foreliggende søknad om organisert ridetur i Rondane nasjonalpark.

Arkivsaksnummer: 2019/7543-5

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 31.05.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	19/2019	28.06.2019

Sak - Dovre NP-Organisert ferdsel sommer 2019 - Grimsdalshytta AS v/Sonja Rykhus og Are Sundt

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gitt Grimsdalshytta AS /v Sonja Rykhus og Rune Sundt avslag på søknad om organisert ferdsel i Dovre nasjonalpark.

Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriften for Dovre nasjonalpark, § 3 punkt 5.2, 2.ledd. Omsøkt aktivitet er vurdert å være i strid med verneformålet om ivaretagelse av villreinens leveområder. Tiltaket er heller ikke i tråd med føringer i forvaltningsplanen der det legges til grunn at denne type ferdsel skal skje i spesielle utpekte soner.

Vedtaket er gjort med bakgrunn i verneforskrift og naturmangfold lov. Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Grimsdalshytta AS v/Sonja Rykhus og Rune Sundt datert 23.02.2019
- Uttale fra Villreinnemda for Rondane og Sølnekletten datert 25.04.2019
- Uttale fra villreinutvalget Rondane nord datert 11.6. 2019

Saksopplysninger

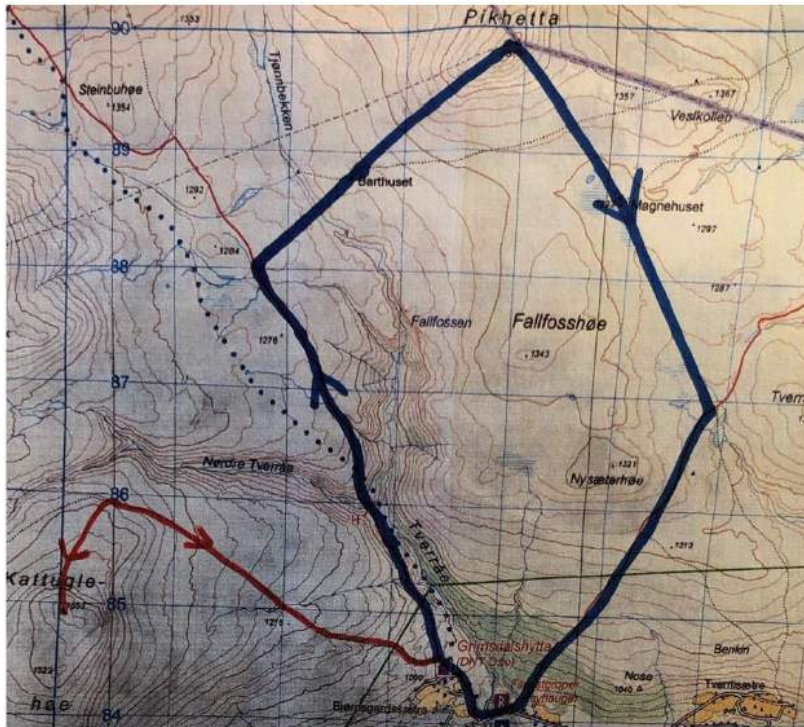
Søknaden er gjengitt under:

Vi søker herved om tillatelse til å guide turister på toppturer ut fra Grimsdalshytta.

Vi ønsker å tilby våre gjester på Grimsdalshytta guidet tur til Pikhetta og Kattuglehø i løpet av

sommersesongen 2019.

Planen er å gjennomføre 4 turer til Kattuglehø og 4 turer til Pikhetta i løpet av juli måned. Gruppestørrelse vil være mellom 4 - 15 personer. Guiden er lokalkjent og vil følge T merkede løyper så langt det lar seg gjøre. Våre guidede grupper vil selvfølgelig vise hensyn til villrein, naturen og annet vilt.

Kart som ble ettersendt søknaden.

Saken har vært sendt på høring til villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten og Villreinutvalget for Rondane Nord:

Uttale fra Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

Nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre er i ferd med å utarbeide retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen-Rondvassbu, som vil gi videre rammer for organisert ferdsel enn dagens forvaltningsplan. Det er uheldig dersom styret gjennom dispensasjonspraksis åpner opp for ytterligere organisert ferdsel, uten en helhetsvurdering gjennom revisjon av forvaltningsplanen.

Villreinnemnda vil derfor frarå at dispensasjon innvilges som omsøkt. Dersom nasjonalparkstyret likevel finner å innvilge dispensasjon til slike turer, bør disse avgrenses til Kattuglehøa og avgrenses til så få turer som er nødvendig i forhold til å teste ut etterspørselen. I forhold til revisjon av forvaltningsplanen kan det være nyttig å vite hvilken etterspørsel slike turer har

Villreinutvalget Nord støtter villreinnemnda sin uttale.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til verneforskriftens § 3 punkt 5.2, annet ledd krever organisert ferdsel tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Traséen for turene går delvis i Grimsdalen landskapsvernområde, men vernebestemmelsene her gir ingen anledning til å regulere organisert ferdsel.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen sier at *«Organisert ferdsel til fots og på ski utenfor godkjente turstier og skiløyper regnes for å kunne skade naturmiljøet, og er søknadspliktig. Søknadsplikten gjelder for de som arrangerer gjentatte turen over sesongen, eller for grupper større enn 20 personer»*.

Organisert ferdsel til fots som følger merkete stier er likevel unntatt fra søknadsplikten.

For all annen ferdsel/ferdselsformer som kan skade naturmiljøet enn ovennevnte turer til fots og på ski utenfor merkete traseer, må alle, inkl turistforeninger mv, søke om tillatelse. Dette er uavhengig av arrangør, gruppestørrelse eller hvor ofte aktiviteten foregår.

Begrunnelsen for disse retningslinjene er at organisert ferdsel medfører et større antall mennesker på samme sted på samme tid, og at dette vil kunne medføre uheldig markslitasje eller forstyrrelser på dyrelivet.

Naturmangfoldloven

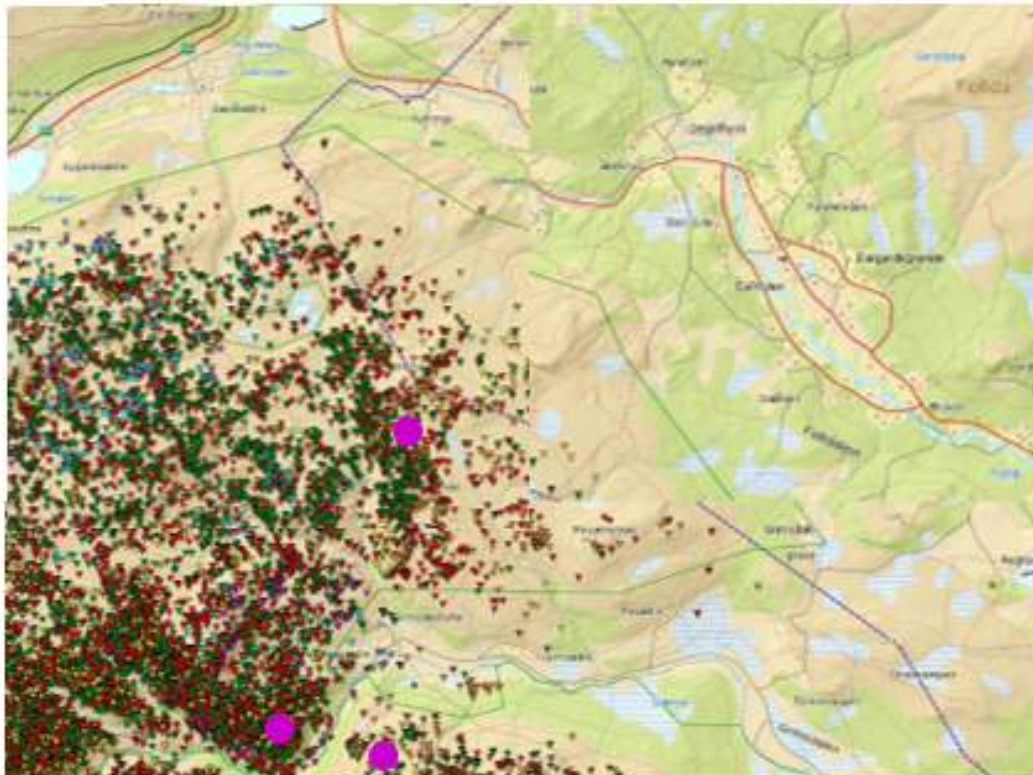
I tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan må saken også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf § 7.

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten. NINA har også videreført GPS-registreringene av villrein, jfr. kart under.

I NINA Rapport 1013 vises det til at «Områdene nord for Grimsdalsvegen i Dovre nasjonalpark er viktige både som beite- og kalvingsområde og det er av stor funksjonell betydning at villreinen fortsatt kan trekke over Grimsdalsvegen. ....Situasjonen for Grimsdalen er at det meste av turisttrafikken forgår med utgangspunkt i området ved Grimsdalshytta; her er det rasteplass, camping og T-merka stier i tre retninger. Det er også en del stopp og kortere turer fra bilen langs vegene i Grimsdalen som ikke kommer til uttrykk i kartet (figur 69a-b). Reinens kryssninger av Grimsdalsvegen foregår i områder der det i hovedsak er biltrafikk, i tillegg til enkelte turer med utgangspunkt i vegene. Turisttrafikken er desidert størst med utgangspunkt i Grimsdalshytta, og der har kryssingsfrekvensen for rein vært lavest..... Villreinen trekker fortsatt over Grimsdalen, men GPS-registreringene viser at det er stor fart på villreinen når den krysser dalen. Dataene viser samtidig at det er store arealer langs vegen/dalen som reinen i liten grad benytter seg av; dvs. reinen viser stor arealunnvikelse. Disse to forholdene gjør at situasjonen er ustabil og kan endres med forhold knyttet til bruk av vegen og ferdsel i Grimsdalen. Økt trafikk, sommer og vinter, kan forverre situasjonen og føre til nok en oppsplitting av bestanden i Rondane Nord».

Det ser altså ut til at aktivitetsnivået ved Grimsdalshytta allerede i 2013 påvirket villreinens arealbruk på en negativ måte.

GPS-posisjoner merka simler 2009-2016 (fra wwwold.dyreposisjoner.no)

(Kartutsnitt fra Villreinnemndas uttale). Lyselilla punkter markerer turmål og utgangspunkt.

Nasjonalparkstyret har mottatt en rekke søknader om tiltak i Dovre nasjonalpark/Grimsdalen landskapsvernområde den siste tiden:

- FYSAK turmål – Utsetting av turkasser (Delegert sak 2018/3876) (Delvis tillatelse).
- Oppføring av gapahuk på Pundarvangen (Utvalgssak 5/2019) (Avslag).
- Kjerneboring og motorferdsel i tilknytning til dette (Utvalgssak 10/2019) (Avslag).
-

I tillegg til arbeides det med planer om å ruste opp gamle kongeveg fra Dovre til Fokstua.

Når hver enkelt sak vurderes for seg er det vanskelig å peke på at tiltakene isolert sett har negative konsekvenser for villreinen. Det er imidlertid ingen gitt å kunne forutsi når den samla belastningen blir for stor for villreinen. Her er det viktig at nasjonalparkstyret har en føre-var-holdning, og ser de ulike søknadene i sammenheng, jfr. Nml §10.

Det søkes om å gjennomføre 4 turer til Kattuglehø og 4 turer til Pikhetta i løpet av juli måned, hver tur med mellom 4-15 personer. De organiserte turene vil dels følge t-merka stier, men også gå utenfor. 8 turer i løpet av en måned (juli) med opptil 15 deltakere er relativt mye i et område med lite ferdsel. I foreliggende søknad om guida turer søkes det kun for en måned i en sommersesong. Dette er imidlertid et nytt tilbud, og dersom det er vellykket, vil en kunne forvente tilsvarende søknader for kommende år, og muligens også for en utvidet periode på sommeren. Forvaltningsplanen skriver følgende på s 16 «Når det gjelder villreinens arealbruk i Rondane Nord er det to områder som peker seg ut som særlige viktige

leveområder. Det nordligste er fjellområdene fra E6 over Dovrefjell (Dovrefjellaksen) og sørover til og med Grimsdalen»

Etter 2009 da forvaltningsplanen ble godkjent har det vært sett på muligheten for en sti opp på Kattuglehøi, nettopp fordi dette er en populær topp. Men den leder også ferdsel inn i sentrale deler av Dovre nasjonalpark. I 2010 ble det gjennomført en befaringsferd for å se på muligheten for å merke en sti, men konklusjonen var at dette var lite ønskelig. Som en kompensasjon fikk DNT anledning til å merke en dagsturtrasé til Storberget.

Organisert ferdsel var av de tema som ble vurdert i arbeidet med forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane, og forvaltningsplanen utpekte egne soner for slik ferdsel. Ut fra antall søknader de siste årene synes det som om det er et økende ønske om å arrangere organiserte turer i nasjonalparken. For å øke forutsigbarheten og gi bl.a. kommersielle aktører større muligheter, er det derfor utarbeidet forslag til nye retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen-Rondvassbu. Disse retningslinjene gir utvidede rammer for organisert ferdsel enn dagens forvaltningsplan. I arbeidet med retningslinjer for organisert ferdsel ble det blant annet pekt på at dersom en åpner for mer organisert ferdsel i noen områder, må ferdselen i andre områder, holdes lav. Det ble i denne sammenhengen pekt på områder som i dag har lav ferdsel og som er viktige for villreinen. Dovre nasjonalpark, Vulufjell og Sletthø ble trukket frem. Å åpne opp for ytterligere organisert ferdsel i områder som utgjør særlige viktige leveområder for villreinen, uten at dette gis en helhetlig vurdering gjennom revisjon av forvaltningsplanen, vurderes å være uheldig.

Forvaltningsplanen er resultat av en omfattende prosess med bred involvering, og en helhetlig avveining av ulike interesser. Ved å åpne opp for ytterligere organisert ferdsel, i tillegg til utvidelsene som skjer gjennom de nye retningslinjene, gjennom enkeltsaker vil en bidra til å tilrettelegge for ferdsel som kan fortrenge villreinen bort fra arealer. Det vil også kunne skape en forventning om at det er kurant å få tillatelse til denne type aktivitet, og en forventning om likebehandling av tilsvarende søknader. I forhold til nml § 9 om føre-var-prinsippet og mulige virkninger av å tillate aktiviteten vurderer sekretariatet at nml § 9 legges til grunn i saken.

Sivilombudsmannen drøftet i en klagesak i 2018 betydningen av enkeltsaker i forhold til presedens og samla belastning (Nml §10):

«I saker som denne, hvor naturmangfoldet er berørt, er det ikke tilstrekkelig å vurdere skadevirkningene isolert og kun ut fra et nåtidsperspektiv. Etter naturmangfoldloven § 10 skal «påvirkning av et økosystem ... vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for». Denne bestemmelsen skal blant annet forhindre en gradvis forvitring av leveområder hvor inngrepene gjerne finner sted «bit for bit, over tid, til den samlede belastningen er så stor at leveområder, arter eller genetisk mangfold kan gå tapt», jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 104.

Konklusjon

Men den nasjonale og regionale reiselivssatsingen en har på naturbasert reiseliv og fjell, er det sannsynlig at nasjonalparkstyret vil motta en rekke dispensasjonssøknader for organisert ferdsel framover. Med det aktivitetsnivå en har sett det siste i områdene Dovre nasjonalpark

og Grimsdalen landskapsvernområde, er det viktig at slike søknader ses i sammenheng og at totalbelastningen vurderes opp mot vernehensynene. En slik vurdering bør primært skje som en del av revisjonen av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Ut fra kunnskapen en har om villreinens arealbruk og eksisterende ferdselspress, bør søknaden om guida turer til Pikhetta og Kattulgehøi utenfor oppmerka stier i Dovre nasjonalpark avslås, da disse vurderes å kunne påvirke verneverdiene.

Arkivsaksnummer: 2019/5941-8

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 02.05.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	20/2019	28.06.2019

Sak - Dørålen LVO - Klage på vedtak om avvisning av klage - Ingar og Solveig Elgevasslien

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gjort følgende vedtak i forbindelse med forberedende klagebehandling:

Det vises til klage fra Ingar og Solveig Elgevasslien datert 19.april 2019 der nasjonalparkstyrets vedtak om avvisning av klage datert 8.mars 2019, påklages.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre kan ikke se at klagen kommer med noen vesentlig nye momenter som ikke var kjent og vurdert på vedtakstidspunktet, og som gjør at vi endrer vårt vedtak. Klagen med vedlegg sendes derfor over til Miljødirektoratet for endelig behandling, jf. forvaltningsloven § 33.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Klage datert 19.april 2019 på nasjonalparkstyrets vedtak datert 8.mars 2019 (vedtak oversendt 26.mars)
- Nasjonalparkstyrets vedtak datert 8.mars 2019.

Saksopplysninger

Kort oppsummering av saksgang

Arbeidsutvalget gjorde vedtak i sak som dreide seg om oppføring av et tilbygg til en fiskebu i Dørålen landskapsvernområde. Det ble gitt avslag på omsøkt tilbygg, men tillatt en mindre tilbygg for å dekke behov for vedlagring og utedo. Vedtaket ble gjort i epostbehandling 12.juli 2018. Vedtaket ble mottatt av søker den 23.august. Den 13.september mottar

nasjonalparkstyret en epost om at en klager over vedtaket og at utfyllende begrunnelse ville komme om få dager. Eposten datert 13.september inneholdt ingen beskrivelse av den endring som var ønsket i vedtaket eller de grunner klagen støttet seg til. Utfyllende begrunnelse sendes deretter over til forvaltningsmyndigheten 30.november 2018 (journalføres 7.desember 2018).

I saksvurderinga og vedtak i utvalgssak 9/2019 den 8.mars er forvaltningslovens klagevilkår vurdert og ikke funnet oppfylt. Det er også vurdert forvaltningsloven § 31 om særlig vilkår for at klagen burde anses prøvd uten å ha funnet holdepunkter for det. Klagen ble avvist og klagen som nå behandles er klage på avvisningsvedtaket datert 8.mars 2019.

Klagens innhold:

«RDN påstår at vår klage på deres opprinnelige vedtak i denne saken ikke er levert rettidig. Denne påstanden er ikke riktig. Klage ble levert rettidig og det framgår tydelig av RDNs saksbehandling. RDN har gitt en «klagefrist» på sitt klagevedtak. En slik frist anerkjenner vi ikke. Dette er å ta et skritt tilbake og en avsporing av saken, krever juridisk spissfindighet og unødvendig arbeid. Vi krever at saken sendes til klageinstansen, MDIR, til behandling uten RDNs forutgående behandling av klagen på klagen.

RDN avviser vår klage av ovennevnte grunn, men gjør likevel en saksbehandling som om saken blir behandlet. Dette antakelig for å rettfærdiggjøre sin avvisning, men likevel unngå å ta stilling til innholdet i vår klage. Vi kommenterer ikke her saksbehandlers framstilling. Den er i hovedtrekk irrelevant i forhold til deres konklusjon i klagesaken, men relevant i når det kommer til faktisk behandling av klagesaken. Vi vil komme tilbake med kommentarer til denne når klagesaken forhåpentligvis tas opp til faktisk behandling av MDIR.

RDN bruker til sammen 8 måneder på denne saken. En arrogant og urimelig behandlingstid. I begge tilfeller må vi etterlyse orientering om sakens gang før vi får varsel om behandling fra RDN. Det er totalt urimelig å påberope seg å avvise vår klage når statens selv haler ut på denne måten. Vi har også «høyt arbeidspress» slik staten påberoper seg. Høsten er slåttetid, sanking og sortering av sau og «alt» må skje før vinteren setter inn. Derfor leverte vi klagen på et tidspunkt innenfor fristen og begrunnelsen senere.

Vi må be om kopi av saksbehandlers framstilling før den går til videre behandling. Dette for å kunne imøtegå framstilling vi eventuelt mener er urimelig og for å sikre at klagebehandler får alle relevante opplysninger og synspunkter».

Hjemmelsgrunnlag

Forvaltningsloven §§ 28-34 gir hjemmelsgrunnlaget for behandling av klager på enkeltvedtak.

En klage skal alltid sendes det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket. I henhold til forvaltningsloven § 33 skal underinstansen forberede klagen. Nasjonalparkstyret skal derfor foreta klageforberedelse og kan endre eller oppheve vedtaket som er påklaget dersom de finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken (jf. forvaltningsloven § 33, 2.ledd)

Opprettholdes vedtaket det klages på sendes klagen over til Miljødirektoratet som er klageinstans, jf. forvaltningsloven § 33, 4.ledd.

Vurdering

Klagevilkår

Vedtaket som er påklaget er et enkeltvedtak. Klager er part i saken og har rettslig klageinteresse, jf. forvaltningslovens § 28.

I forvaltningslovens § 29 fremgår det at klagefristen er 3 uker etter at vedtaket er kommet frem til vedkommende part eller fra det tidspunkt han har fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket. Klagen er mottatt rettidig.

Klagens innhold

Klager mener at nasjonalparkstyrets vurdering og vedtak om at hans klage på vedtak av 12.juli 2018, ikke er levert rettidig, er feil. Klager mener dette også fremkommer i sakvurderinga i vedtak av 8.mars der klagen er avvsit. Nasjonalparkforvalter viser til at dette er vurdert i sakvurderinga og konstaterer at det foreligger en uenighet her. I vedtak av 8.mars har en også valgt å ta høyde for at søker først ble gjort kjent med vedtaket 13.september og vurdert om klagevilkåret er oppfylt med dette tidspunkt som et utgangspunkt. Heller ikke med et slikt utgangspunkt forelå en begrunnet klage som kunne realitetsbehandles, innsendt innenfor 3 ukers fristen. Nasjonalparkforvalter er ikke kjent med at «varsel om klage» er et begrep innenfor forvaltningsjussen, men har likevel vurdert at eposten fra klager den 13.september var nettopp dette. Klager selv opplyste at en begrunnelse ville komme om få dager, noe som ikke skjedde.

Klagen er også vurdert i etter forvaltningsloven § 31 om særlige grunner uten at det er funnet at disse er oppfylt. Denne vurderingen er blant annet knyttet opp til klagens innhold, og av den grunn er både klagen i sin helhet lagt ved utvalgssak 9/2019, og det er gitt en kort punktvis oppsummering av klagens innhold i sakvurderingen. Klagens innhold er ikke realitetsbehandlet, det er kun vilkår om å få behandlet klagen som er vurdert etter forvaltningslovens regler.

Klager viser til han i perioden etter han hadde gjort seg kjent med vedtak av 12.juli hadde et høyt arbeidspress. Dette er nye opplysninger i saken, men slik nasjonalparkforvalter oppfatter forvaltningslovens § 31 omfattes ikke dette av «særlige grunner».

Et vedtak om å avvise en klage er et enkeltvedtak som igjen kan påklages, en rettighet som er gitt gjennom forvaltningslovens regler. Klager skriver at han ikke anerkjenner en slik frist og at det er en «juridisk spissfindighet». Videre at klagesaken må oversendes Miljødirektoratet uten noen forutgående behandling hos nasjonalparkstyret. Nasjonalparkforvalter viser til at en har fulgt forvaltningslovens regler. Forvaltningslovens § 23 beskriver hva som er et enkeltvedtak, § 28 omtaler vedtak som kan påklages og § 33 beskriver saksforberedelsene i en klagesak.

Søknaden om oppføring av et tilbygg ble sendt i april, behandlet i arbeidsutvalget i juli og søker ble underrettet i august. Klagen kunne først behandles etter 30. november (grunngitt klage) og ble gjort ved første styremøte i 2019, altså 8.mars. Sekretariatet er ikke delegert myndighet til å gjøre vedtak i klagesaker – slike saker skal avgjøres av styret. Nasjonalparkforvalter viser til at det ikke er gjort noen bevisst uthaling i saken.

Når det gjelder etterlysning av vedtaket fra 8.mars vises det til at det allerede var sendt ut samme dag som klager etterspurte, nemlig den 26.mars. Klager opplyste via epost at han hadde oversett den eposten som han hadde mottatt.

I vedtaket av 8.mars ble klager oppfordret til å eventuelt søke på nytt om en frittliggende bygning og ikke et tilbygg. Klager har således fått tillatelse til oppføring av tilbygg (men mindre enn omsøkt) i vedtak av 12.juli og tydelige signaler om at en søknad om frittliggende bygning av tilsvarende størrelse vil kunne bli akseptert.

Konklusjon

Klagen på vedtak om avvisning av klage anses ikke å ha kommet med vesentlige nye momenter som medfører at vedtak om avvisning datert 8.mars 2019 burde endres. Klagen med vedlegg sendes over til Miljødirektoratet for endelig klagebehandling. Miljødirektoratet har anledning til å vurdere alle sider i saken i sin behandling.

Arkivsaksnummer: 2019/2853-4

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 21.05.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	21/2019	28.06.2019

Klage - Hemmeldalen NR - Forberedende klagebehandling - Motorferdsel barmark og snødekt mark - Erik Hartz

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gjort følgende vedtak i forbindelse med forberedende klagebehandling:

Det vises til klage fra Erik Hartz datert 11.februar2019 der delegert vedtak av 18.januar om motorferdsel på snødekt mark og barmark påklages.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre kan ikke se at klagen kommer med noen vesentlig nye momenter som ikke var kjent og vurdert på vedtakstidspunktet, og som gjør at vi endrer vårt vedtak. Klagen med vedlegg sendes derfor over til Miljødirektoratet for endelig behandling, jf. forvaltningsloven § 33.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Delgert vedtak om motorferdsel 2019-2021 barmark og snødekt mark datert 18.januar.2019, saksnr 2019/2853 - vedlagt
- Klage på delgert vedtak om motorferdsel, klagen datert 11.februar 2019 - vedlagt
- Foreløpig tilbakemelding til klager i epost datert 23.mars 2019

Saksopplysninger

Erik Hartz har i flere år hatt tillatelse til motorferdsel på barmark og snødekt mark til sin hytte/fritidsbolig Øvre Himmeldalen seter. Grunnet den store bygningsmassen har det vært gitt anledning til et større antall turer sammenlignet med andre som har hytter/fritidsbolig i naturreservatet. Denne praksisen startet da Fylkesmannen i Hedmark hadde

forvaltningsansvaret for naturreservatet. Nasjonalparkstyret har fortsatt med å gi et betydelig antall flere turer enn de 2 som er vanlig, gitt bakgrunnen om vedlikeholdsbehov og mange bygninger på eiendommen. Også forvaltningsplanen omtaler at Øvre Himmeldalen seter kan være et bygningskompleks som har behov for et større antall turer enn det som normalt legges til grunn i forvaltningsplanen. Nasjonalparkstyret ved sekretariatet har de senere år formidlet til klager at det vil bli nødvendig å redusere antall turer, ikke minst knyttet til barmarkskjøring, selv om dette skjer langs et eksisterende slep.

I vedtaket om tillatelse til motorferdsel som nå påklages har klager fått anledning til å gjennomføre 10 turer på snødekt mark og 5 turer på barmark hvert år i årene 2019 – 2021. Det er gitt anledning til å benytte egen snøskuter og åpnet for at også søkers sønner kan disponere løyve til motorferdsel på snødekt mark. Det er ikke satt krav om bruk av leiekjører. Åmot kommune, hvor eiendommen ligger, har leiekjører-ordning, men slik sekretariatet har oppfattet det, dekker ikke denne ordningen hele kommunen. Videre er det gitt tillatelse til motorferdsel i forbindelse veduttak i tråd med forvaltningsplanens retningslinjer.

Det er knyttet vilkår til tillatelsen, jf vedtaket, blant annet vilkår om at det skal etterstrebtes å samordne transportene på en slik måte at antall turer begrenses til det aller mest nødvendige. Det er videre i sakvurderingen vist til forvaltningsplanen og presisert følgende:

- *Det regnes ikke som brudd på vernebestemmelsene at en person sitter på dersom det er plass til det sammen med transport av utstyr og materialer. (Dersom det er behov for å transportere inn flere håndverkere i forbindelse med vedlikeholdsarbeid ber vi om at det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten for å avtale en løsning på dette).*
- *Personer skal ikke tas med dersom det utløser behov for flere turer.*
- *Ren persontransport er ikke tillatt.*
- *Dersom en ikke har søkt om tillatelse som godkjent leiekjører vil en tillatelse for nevnte transport kun omfatte det behovet søker har knyttet til transport til sin fritidsbolig, og gir ikke anledning til å transportere utstyr for andre. Disse må eventuelt selv søke om tillatelse for slik transport.*

Eiendommen Øvre Himmeldalen seter (gbnr 10/2) ligger i Åmot kommune. I henhold til opplysninger i matrikkel er en grunneiendom med hovedsakelig fritidsbebyggelse (to mindre bygninger er registrert som seterhus, sel rorbu 171 og Skogs- og utmarkskoie 172). Ifølge opplysninger gitt tidligere knyttet til Øvre Himmeldalen seter var det full seterdrift her frem til tidlig 50-tallet, men nå har det ikke vært aktiv setring her på mange år. Bygningene er i henhold til matrikkel ikke SEFRAK -registrert. Det er opplyst at setervollen beites av sau fra Åmot beitelag, men det er ikke opplyst at klager har noe transportbehov knyttet til beitedyr. Fritidsbolig(e) på eiendommen har en høy bruksfrekvens.

I Åmot kommune sin kulturminneplan omtales Øvre Himmeldalen seter slik:

«Etter 1974 er det gjennomført en planmessig opprusting av hele setras bygningsmasse som i hovedsak gjelder bygningene fra 1892-94. Nye tak, piper/ildsteder, vinduer, utskifting av veggstokker, tjærebehandlete vegger på fjøs og låve. Setra består i dag av seks håndlaftede

bygninger, og har et samlet takareal på ca. 600 m². Den fremstår som et godt vedlikeholdt seterkompleks med tilhørende infrastruktur og setermiljø, også interiørmessig, slik det var på 50-tallet (Erik Hartz). Koia står åpen hele året til fri bruk for alle. Setra/setervollen er tilgjengelig med merkede turist-stier fra flere kanter (turistforeningen). Setra er det største bygningsskomplekset i Hemmeldalen naturreservat.»

Hjemmelsgrunnlag

Forvaltningsloven §§ 28-34 gir hjemmelsgrunnlaget for behandling av klager på enkeltvedtak.

En klage skal alltid sendes det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket. I henhold til forvaltningsloven § 33 skal underinstansen forberede klagen. Nasjonalparkstyret skal derfor foreta klageforberedelse og kan endre eller oppheve vedtaket som er påklaget dersom de finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken (jf. forvaltningsloven § 33, 2.ledd)

Opprettholdes vedtaket det klages på sendes klagen over til Miljødirektoratet som er klageinstans, jf. forvaltningsloven § 33, 4.ledd.

Hva gjelder hjemmelsgrunnlag for delegering og behandling etter verneforskrift og naturmangfoldlov, vises det til delegert vedtak datert 18.januar 2019 saksnr 2019/2853 som er vedlagt.

Vurdering

Klagevilkår

Vedtaket som er påklaget er et enkeltvedtak. Klager er part i saken og har rettslig klageinteresse, jf. forvaltningslovens § 28.

I forvaltningslovens § 29 fremgår det at klagefristen er 3 uker etter at vedtaket er kommet frem til vedkommende part eller fra det tidspunkt han har fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket. Klagen er mottatt rettidig.

Klagens innhold

Klagen fra Erik Hartz er datert 11.februar 2019 og er vedlagt saken. Det er kun s. 2 i dokumentet som sekretariatet har oppfattet som klagepunkt (dvs under overskriften «Klage til Miljødirektoratet/Rondane-Dovre nasjonalparkstyre»). Nedenfor blir det gjort en oppsummering av klagers anførsler og sekretariates vurderinger knyttet til de tema som frembringes i klagen. Klagen er lagt ved saken.

- Det klages på begrensninger i persontransport med snøskuter - at det ikke tillates mer enn én person på snøskuter i tillegg til proviant og rekvisita for en ukes opphold for familien.

Det fremholdes i klagen at det blir nærmest umulig for familien å bruke denne hytta i fellesskap i påsken dersom det ikke kan gis dispensasjon for at det på to av de allerede innvilgede turene kan tillates at flere enn én person kan tas med. Hytta/fritidsboligen ligger 13 km fra bilvei. Klager ber om at dispensasjonen omgjøres slik at det blir tillatt å ta med flere enn én person på kjelken ifm vinter -og påskeferiene. Den mangeårige tradisjonelle bruk av setra siden midten av 70-tallet er avhengig av det. Et avslag vil i tilfelle sterk begrense bruksretten. Slik dispensasjonen nå er formulert tillates ikke den vanlige familiebruk av hytta vinterstid som de tidligere har hatt.

Klager viser til at forvaltningsplanens omtale av motorferdsel på snødekt mark på s.37 kan misforstås. Følgende ordlyd står på s. 37 : *«Dersom det gis dispensasjon for transport av ved, materialer og utstyr til hytte, bu eller seter regnes det ikke som brudd på vernebestemmelsene at en person sitter på dersom det er plass til det. Personer skal imidlertid ikke tas med dersom det utløser et behov for flere turer, og ren persontransport er ikke tillatt»* Klager viser til at denne teksten kan misforstås dithen, slik klager har gjort, at det er tillatt å ta med flere enn en person på en ellers godkjent transport.

Videre ber klager om en vurdering av følgende situasjoner:

- Ved gjennomføring av et vinter vedlikeholdsoppdrag som det må leies inn flere fagfolk (tømrere, snekker) til, forutsettes at det er tilfredsstillende at det orienteres om det pr telefon, ikke søknad og mere papir.
- Vennetjenesten med oppkjøring av noen malingsspann – hvordan dette vurderes..

Klager viser til at han i arbeidet med verneprosessen for Hemmeldalen naturreservat engasjerte seg for å påvirke mulighetene for kjøring på snødekt mark og barmark til Øvre Himmeldalen seter. Dette i forbindelse med vedlikehold på en relativt omfattende bygningsmasse. Da innspill ikke gav gjennomslag i daværende Direktoratet for naturforvaltning klaget Hartz til daværende Miljødepartementet. Miljødepartementet svarte i brev av 6.desember 2006 blant annet: *«Miljødepartementet viser til at det i et naturreservat ikke kan legges opp til en mer liberal motorferdselspraksis enn det motorferdselsloven med forskrifter åpner for, men vi er enige med DN i at man innenfor rammen av verneformålet kan finne frem til rimelige ordninger for bruk og vedlikehold av setra gjennom praktisering av verneforskrift og forvaltningsplan»*. Tilsvarende ordlyd finnes også i kgl res om Hemmeldalen naturreservat.

I følge klager ble han beroliget av dette i forhold til sin bruk av Øvre Himmeldalen seter, og mener at delegert vedtak datert 18.januar der det i saksvurderingen understrekes at kun en person kan sitte på transport, ikke er i tråd med det som tidligere har vært uttalt.

Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat har følgende mål når det gjelder motorferdsel i naturreservatet:

- Omfanget av motorferdsel i Hemmeldalen naturreservat skal holdes så lite som mulig og begrenses til det absolutt nødvendige.
- Det skal være en strengere forvaltningspraksis for motorferdsel innenfor

naturreservatet enn det som følger av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

- Mest mulig av nødvendig nyttetransport skal forsøkes utført på vinterføre. Aktiviteter som krever motorisert transport må derfor planlegges ut fra dette overordnede målet.
- Kjøring med snøskuter skal så langt det er mulig unngås i den perioden villreinen har tilhold i området.

Sekretariatet er ikke uenig med klager i at omtalen av persontransport og antall personer på s 37 i forvaltningsplanen er lite presis.. Vi har derfor lagt vekt på de målene som forvaltningsplanen har for motorferdsel i naturreservatet (som står beskrevet over her, jf. prikkpunktene over) i vår tolkning av omtalen om persontransport.

Spesielt har vi sett hen til at omfanget av motorfersel skal holdes så lite som mulig, og at det innenfor naturreservatet skal være en strengere forvaltningspraksis enn det som følger av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (dvs utenfor naturreservatet) Dette er også den tilbakemeldingen klager fikk fra daværende Miljødirektoratet i 2006 at i et naturreservat kan det ikke være en mer liberal praksis enn utmark for øvrig. Det er lagt vekt på at formålet med transport til hytter skal være knyttet til behovet for å få bragt inn brensel, utstyr, materiale oa. Når skuteren er pålesset med det nødvendige utstyret og det fremdeles er plass kan det være rom for persontransport. For Hemmeldalen naturreservat har vi tolket denne ordlyden at det i utgangspunktet begrenser seg til én person.

Antall tranportturer på vinterstid i gitte vedtak er mange flere enn hva som er vanlig for andre hytter i naturreservatet. Det rause antall turer er gitt med bakgrunn i at klager i sine søknader viser til det store vedlikeholdsbehovet på eiendommen som har mange bygninger. Dette er også det klager viser til når han beskriver sitt engasjement i forbindelse med verneplanprosessen. Så vidt en kan se er persontransport ikke omtalt verken i tilknytning til verneplanprosessen eller i søknadene som er mottatt hos nasjonalparkstyret.

At klager mener det er nødvendig at familien transporteres opp for at hytta skal kunne tas i bruk anses ikke som en viktig grunn for å ha et høyt antall transportturer. Slik klager beskriver situasjonen oppfattes det at hensikten med flere av turene på snøskuter er persontransport i ferier, og at romsligheten i antall turer gir anledning til dette. Klager skriver at han bruker to av turene som det er gitt tilltelse til på å frakte familiemedlemmer på skuterkjelke i forbindelse med ferier. Dette kan oppfattes dithen at dersom det legges til grunn at det i tillegg fraktes noe bagasje, kan en anta at dersom det ikke skulle sitte på personer kunne det mulignes vært tilstrekkelig med én tur. En slik praksis som klager beskriver anses ikke å være i tråd med det som både er omtalt i forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat og også i nasjonal forskrift om motorferdsel - at personer ikke skal tas med dersom det utløser behov for flere turer. Det er behovet for bagasje som skal styre antall turer, ikke behovet for persontransport. Persontransport er kun omtalt i forvaltningsplanen knyttet til transport på snødekt mark, ikke barmark.

I henhold til både vilkår i vedtak og retningslinjene i forvaltningsplan for Hemmeldalen, er målet å begrense motorferdselen. Forvaltningsplanen for Hemmeldalen er klar på at

personer ikke skal sitte på dersom det utløser behov for flere turer, noe som etter sekretariatets oppfatning synes å være tilfelle her.

En slik forståelse av regelverket er også gjengitt i rundskriv-1/96 som gjelder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende nasjonal forskrift. I tillegg til at persontransporten ikke skal utløse et behov for flere turer, fremkommer det i dette regelverket at det kan gis dispensasjon til hytteeier for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte, der hytta ligger minst 2,5 km fra brøytet bilveg, og det i området ikke er mulighet for leiekjøring. Det er bare transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte som kan tillates; alminnelig persontransport kan ikke tillates.

Sekretariatet har via telefonsamtaler og kjørebøker blitt gjort oppmerksom på at klager både kjører materialer/varer for andre hytteeiere og at det regelmessig kjøres håndverkere opp til egen fritidsbolig i forbindelse med vedlikeholdsarbeid. Klager har bedt om at det spesielt gjøres en vurdering knyttet til følgende to forhold:

1. Transport av utstyr/materialer for andre
2. Transport av håndverkere

Ad punkt 1: Sekretariatet anser at denne type transport ikke faller inn under tillatelsen som er gitt og de vilkår som er satt. Klager er ikke godkjent som leiekjører i kommunen og kan derfor ikke påta seg transportoppdrag for andre. Transport av varer, materiale oa som ikke er til egen fritidsbolig kan ikke gjennomføres. Disse må de søke om egen tillatelse til motorferdsel og dersom det er leiekjøringsordninger i området, vil de bli henvist til denne ordningen.

Ad punkt 2: Nasjonal forskrift om motorferdsel åpner for bruk av motorkjøretøy på vinterføre til transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til bygging i samsvar med byggetillatelse. I rundskriv T-1/96 fremgår det hva slags transport som her tillates og at dette er knyttet til en tillatelse etter plan- og bygningsloven dersom det er snakk om transport av arbeidsfolk. Det er ikke adgang til kjøring utover det som er nødvendig for byggearbeidet. Det forutsettes at kjøringen skal gis så lite omfang som mulig og være knyttet til en vanlig byggeperiode. Kjøring i forbindelse med vanlig vedlikehold omfattes ikke av bestemmelsen i motorferdsellov med forskrift.

Sekretariatet legger derfor til grunn at når det er behov for håndverkere må det søkes konkret om dette knyttet til det særskilte byggeoppdraget. Praktiseringen av motorferdselregelverket i naturreservatet kan ikke være mindre streng enn hva som praktiseres i utmark forøvrig. Det legges derfor til grunn at arbeidsfolk ikke kan transporteres inn i form av ren persontransport som en del av arbeidet knyttet til det ordinære vedlikeholdet på eiendommen.

Vedtaket som er påklaget tillater klager og hans to sønner å benytte egen skuter til transport og det er gitt anledning til inntil 10 turer på snødekt mark og 5 turer på barmark hvert år fra 2019-2021 i forbindelse med vedlikehold og transport av materialer proviant oa. Ettersom

ved til eget bruk blir tatt ut i området rundt eiendommen anses transportbehovet fro brensel å være minimalt. Samlet sett legger sekretariatet til grunn at klager har fått anledning til en rimelig ordning for bruk og vedlikhold av sine bygninger innenfor rammen til verneforskrift og forvaltningsplan.

På bakgrunn av at det ser ut til å være rom for ulik oppfatning av hva forvaltningsplanen mener med persontransport og antall personer, tilrår sekretariatet at klagen blir oversendt Miljødirektoratet for en endelig avgjørelse. Også sett i lys av fremtidige saker i Hemmeldalen naturreservat vil det være nyttig å vite om den forståelsen som sekretariatet har lagt til grunn er riktig.

Konklusjon

Sekretariatet kan ikke se at det i klagen er frembragt nye momenter som ikke var kjent på vedtakstidspunktet. At forvaltningsplanens omtale av persontransport kan oppfattes ulikt gjør at det vil være nyttig å få klarhet i hvordan den skal tolkes. Sekretariatet tilrår at saken sendes over til Miljødirektoratet for endelig klagebehandling.

Fra: Erik Hartz[e-hart@online.no]

Dato: 11. feb 2019 16:33:37

Til: Grevrusten, Stein Magne; Postmottak Fylkesmannen i Innlandet

Kopi: e-hart@online.no

Tittel: Dispensasjon for motorferdsel på barmark og snødekt mark til Øvre Himmeldalen Seter 2019, 2020, 2021. Kommentarer til og klage på vedtaket.

Miljødirektoratet

Rondane – Dovre nasjonalparkstyre
Postboks 978
2626 Lillehammer.

Orientering

Jeg leste dispensasjonspapirene datert 16. januar først mandag 21.januar, dette som opplysning for klagefristens tidsramme. Pga reise og fravær fra Rena hele uke 5 (25. jan-3.febr), har jeg først i denne uke begynt å studere dispensasjonens innhold og forutsetninger. Det resulterte i at jeg bad om et telefonmøte med nasjonalparkforvalteren (npf) tirsdag 5. februar. Pga opptatthet fra begge parter gjennomførte vi samtalen først fredag 8.januar. I samtalen kommenterte jeg enkelte forhold som burde vært klarere presisert og også noen som ikke var riktig beskrevet av npf i saksopplysningen. Dette kommer jeg tilbake til nedenfor.

At beskrivelsene i dispensasjonen har blitt såpass omfattende går jeg ut fra har sin årsak i mitt oppsummeringsnotat av 27.november (vedlegg) etter et felles telefonmøte mellom npf, Åmot kommune og meg. Møtet hadde som målsetting etter forslag fra npf om å synkronisere dispensasjonstidene mellom kommune og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, forenkle/rasjonalisere søknadsprosess/papirarbeid og diskutere behovet for antall transporter til setra samt rapporteringsform.

Under samtalen som fra min side var helt åpen og forklarende for hvordan jeg hadde oppfattet dispensasjonene for sommer- og vinterkjøringen (anslagsvis 25 stk. dispensasjoner etter 2006) i fbm vinter- og sommerferieopphold, bruk og transport av håndverkere, uttak av ved, transport-tjeneste for nabosetra. Svarene på de eksempeltransporter som ble nevnt i telefonmøtet finnes i mottatt dispensasjonsbeskrivelse. Enkelte er etter min oppfatning ikke i tråd med og ulogisk i forhold til forutsetningen om at motorferdsel i naturreservatet skal holdes på et så lavt nivå som mulig (eks. transporthjelp for nabo) og at papirarbeid skal reduseres til det nødvendige (for eksempel transport av håndverkere). Noe av dette vil jeg også ta opp i klagen nedenfor.

Jeg synes den gitte dispensasjon er tilfredsstillende med 10 turer på vinterstid (red. 30%). For barmarktransporter 5 turer (red 50%) mener jeg blir for lavt. Jeg skal forsøke å imøtekomme barmarkskravet og søke tilleggsturer hvis det blir behov. Nedenfor har jeg også utvidet tur-oversikten npf har satt inn i dispensasjonsbeskrivelsen slik at også tiden før npf kom inn i bildet kommer frem. Oversiktene viser at aktiviteten i sommersesongen har variert, men har alltid vært mer enn de 5 turer som det nå er gitt dispensasjon for. At antall turer til setra er høyt i fht andre i området som npf hevder kan ha sin forklaring i at Øvre Himmeldalen har den desidert største bygningsmassen i reservatet og at eieren er spesielt interessert i å holde orden på seterkomplekset. Det vet npf.

Det jeg ikke aksepterer og vil klage på er npf's oppfatning av transporter til setra ifbm vinter- og påskeferie. Jeg er uenig i hans tolkning som kun er basert på ensidig tolkning av forskrift og verneplan. Innspill om behandling av Øvre Himmeldalen Seter fra Fylkesmannen, Direktoratet for Naturforvaltning og Miljøverndepartementet er ikke hensyntatt, heller ikke setra's historie og bruksfrekvens som jeg fremhevet både muntlig og skriftlig i de årene diskusjonene om naturreservat-etableringen foregikk.

Kommentarer til Dispensasjonen

Side 1

- «Headingen» burde også ta med at dispensasjonen dekker barmark

• Jeg har gitt uttrykk for som npf også er kjent med at årets påske er svært sen og varer frem til 21 april. Vi ble enige på mobil om at npf gir melding i god tid dersom det er forhold som tilsier at det ikke kan kjøres til/fra setra ifbm påsken i år.

Side 5

• Jeg har etter beste evne fulgt de retningslinjer om vedhogst som er beskrevet i forvaltningsplanen. Under forvaltningsdiskusjonen om uttak av ved sendte jeg notat til Fylkesmannen om at jeg ville hente ved i en omkrets på 200 m fra yttergrensene av setervollen. Jeg mente med dette å ha gitt tilstrekkelig opplysning om setras veduttak. Jeg har ingen kommentarer til npf's forslag om uttaksgrense 300 m fra seterstu-bygningen selv om det på nord-, øst- og vestsiden er setervoll med ca. 100 m til skogbandet .

Side 6

• Til opplysning er beiterettighetene til setra leid ut til Vestre Åmot Beitelag. Det settes ut sauer på setervollen som oppholder seg der det meste av sommeren. Ly under fjøs. Setras beiterettigheter er utnyttet i en årrekke. Antall sauer i området er redusert de siste årene.

- Tillegg opplysninger antall turer, de jeg kunne finne !

1997-98	ca.80	mest snøscooter, skiftet tak på seterstue
1999	ca.50	« « , torvballer til tak seterstue
2000	?	finner ikke kjørerapport
2001	?	finner ikke kjørerapport
2002	19 v – 8 s	storm tok gml tak fjøs, nytt
2003	?	finner ikke kjørerapport
2004	12 v - ?	
2005	13 v - ?	
2006	14 v - 9 s	
2007	26 v - 8 s	
2008	12 v - 10 s	
2009	12 v - ?	
2010	? - 12 s	
2011	34 v - 12 s	kombibod oppsatt, hvorav 9 turer leiescooter
2012	16 v - 9 s	
2013	11 v - 9 s	
2014	16 v – 8 s	

Oversikten viser at det også i år med liten sommer vedlikeholdsaktivitet som må være inkludert i noen av disse årene ikke har vært under 8 turer noen gang.

Side 7

• Det skrives i kommentarene at det er rapportert om ren persontransport. Det er ikke riktig fordi det alltid ifbm. ferier på setra tas med proviant, propan og ofte parafin i tillegg til materialer for saker vi har til hensikt å vedlikeholde i ferien eller senere. Ved avvikling av påske/vinterferie har det også blitt tatt med personer på kjelken som ikke på egen hånd har kunnet ta seg inn til setra (13 km fra bilvei). Jeg har rapportert ferieavviklinger og transporter tilknytning til disse i alle år og har i det minste handlet i god tro i disse tilfellene.

Klagen til Miljødirektoratet/Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Som nevnt i innledningen klager jeg på det som npf oppfatter som et brudd på vernebestemmelsene hvis det tas med flere enn en person på vintertransporten til setra i tillegg til proviant og rekvisita som trengs til et ukes opphold for familien. Det er nemlig slik de årvisse påsketransportene til setra er gjennomført siden midt på 70-tallet. Den første perioden frem til 1998 med leieskuter fra Skramstadsetra, deretter med egen skuter opp Hovdliveien og over Hemmelneset. På Himmeldalen Setra har vår familie sin eneste hytte. Jeg ber om forståelse for at det blir nærmest umulig for oss å bruke denne hytta i fellesskap i påsken dersom det ikke kan gis dispensasjon for at det på to av de allerede innvilgede turene kan tillates at flere enn en person kan tas med. I en årrekke er det arbeidet for bringe setra opp i en bra stand. Kombinasjon av bruken av setra og tilfredsstillelsen av å få skiftet ut og vedlikeholdt bygningene og omgivelsene er årsaken til at setra og vollen fremstår som en godt bevart i dag. Antagelig den best bevarte i reservatet som et vitnesbyrd på hvordan setermiljøer engang var.

Målsettingen har jo selvsagt også vært å bruke setra for familien. Om sommeren er det i hovedsak ikke noe problem, kun 3,7 km fra bilvei. Om vinteren er vi 13 km fra bilvei og helt avhengig av skuter. Det var nettopp redselen for å få sterke begrensninger på bruk (for min familie og andre etter meg) og muligheter for fortsatt oppgradering og vedlikehold av setra som ble min bekymring når det ble klart at seterområdet ville kunne bli en del av et naturreservat. Dette kjempet jeg for gjennom gruppen kommuner og grunneiere mfl som Fylkesmannen ledet under diskusjoner om rammebetingelser for naturreservatet. Det ble i gruppen gehør for at det i rammebetingelsene ikke skulle være hinder for Øvre Himmeldalen som det største bygningskompleks i naturreservatet å få benytte snøskuter og combitrac langs eksisterende slepvei fra Hovddalen ifbm bruk og vedlikehold. Det endelige forslaget som gruppen og Fylkesmannen hadde brukt flere år på og som inneholdt det viktige punktet for Øvre Himmeldalen i Fredningsforskriftens §4 Generelle unntak. For å imøtekomme særlige behov for jevnlig transport ble det satt inn følgende punkt « for nødvendig transport av materialer, utstyr, proviant m.m. til Øvre Himmeldalen Setra ved bruk av beltegående kjøretøy langs etablert trase fra Hovddalen i henhold til forvaltningsplan og innenfor motorferdsellovens bestemmelser». Etter lokal høring ble forskriftsforslaget sendt til Direktoratet for Naturforvaltning (DN) for gjennomgang. Punktet ble i sin helhet strøket av DN pga, ble det sagt, lovbestemmelsen om motorisert ferdsel i utmark. Jeg protesterte i brev datert 14.mai. 2006 til Fylkesmannen på at det vi etter demokratiske prinsipper og med fagpersoner hadde kommet frem til bare kunne slettes med et pennestrøk uten å forsøke å finne en løsning som også tilfredsstilte nevnte lovbestemmelse slik at punktet kunne bli stående i § 4. Jeg gav opp DN og klaget videre til Miljødepartementet i brev av 29. august. Miljødepartementet svarte i brev av 6.desember 2006 (Vedlegg 1) som bl.a svarte « **vi er enig med DN i at man innenfor rammen av verneformålet kan finne frem til rimelige ordninger for bruk og vedlikehold av setra gjennom praktisering av verneforskrift og forvaltningsplan** »

Det som kom ut av mine kommentarer og brev til Fylkesmann, DN og MD var at det i merknadene til verneplanen fra både Fylkesmann og DN ble gitt kommentarer om Himmeldalen. Disse finnes i Vedlegg 2 og er i prinsippet er lik kommentarene fra MD.

Kommentarene fra disse instansene roet meg i den forstand at jeg mente det ville være mulig å komme frem til fornuftige løsninger med forvaltningsmyndigheten også om bruk av setra. Jeg mener så ikke er tilfelle når det gjelder npf's understreking av at det brudd på vernebestemmelsen om det sitter på mer enn en person på en ellers godkjent transport til setra. Jeg ser nå at det npv har skrevet i dispensasjonen er i tråd kommentarene til forvaltningsplanen. Jeg ber allikevel om at det med basis i Himmeldalsetra's bakgrunn, diskusjonene og kommentarene om setra i sakspapirer før opprettelsen av naturreservatet og ikke minst kommentarene fra Fylkesmann, DN og MD at det på nytt vurderes om det er mulig å justere forutsetningen for overtredelse i forbindelse med min familie og neste eier av setras vinterbruk slik at vår 45-årige familietradisjon for påskeferien på setra kan opprettholdes. Slik dispensasjonen nå er formulert tillates ikke vår vanlige familiebruk av hytta vinterstid. Jeg vil også bemerke at den uthevede teksten for retningslinjer i Forvaltningsplanen under området motorferdsel kan misforstås dithen, slik jeg har gjort det, til at det er tillatt å ta med flere enn en på en ellers godkjent transport.

Jeg ber om at dispensasjonen omgjøres slik at det blir tillatt å ta med flere enn en person på kjelken ifm vinter -og påskeferiene. Våre mangeårige tradisjonelle bruk av setra siden midten av 70-tallet er avhengig av det. Et avslag vil i tilfelle sterk begrense bruksretten.

Jeg ber også om styrets vurdering av et par av eksemplene beskrevet i mitt vedlagte notat etter telefonmøte den 27. nov som det også er gitt klare svar på i dispensasjonen .

•Ved gjennomføring av et vinter vedlikeholdsoppdrag som det må leies inn flere fagfolk (tømmere, snekker) til, forutsettes at det er tilfredsstillende for npf at det orienteres om det pr telefon, ikke søknad og mere papir.

•Vennetjenesten med oppkjøring av noen malingsspann.

Ta kontakt om fremstillingen er uklar og tilleggsopplysninger ønskes.

Jeg håper at klagen kan legges frem til avklaring i styremøtet i mars.

Med vennlig hilsen
Erik Hartz

Erik Hartz

Fra: e-hart@online.no
Sendt: tirsdag 27. november 2018 08.10
Til: Grevrusten, Stein Magne; Jens Martin Persson
Kopi: Berge, Eirin
Emne: Oppsummering etter telefonmøte 26.nov 2018. Diskusjon om kjørebehov/forenkling av papirarbeide Søknad om nye kjøreløyver for Combitrac og snøscooter fra Øvre Himmeldalen Seter i Åmot.

Hei !

Viser til telefonmøtet vårt idag der jeg la fram mine synspunkter mht behovet for motorisert seteradkomst sommer som vinter basert på aktivitetene for vedlikehold, drift og bruk av setra.

Jeg fortalte hvorledes jeg hadde oppfattet løyvene som jeg nå har hatt i ca 20 år. Selvsagt dekker de trodde jeg all transport av byggematerialer og med tilhørende utstyr og innleide håndverkere jeg har måttet benytte for å få gjennomført de oppgaver jeg selv ikke har hatt kunnskap og kapasitet til å gjøre. Innleide håndverkere (laftespesialister) feks fra Romedal Almenning har ved ett tilfelle kjørt seg selv med alt utstyret de trengte for utskifting av bunnstokker mm. på låven for noen år siden. Tilsvarende for et laftelag fra Åmot som skiftet bunnstokker og deler av veggen på fjøset. Disse transportene ble registrert som turer i min kjørerapportering. Må jeg søke spesielt i slike tilfelle når jeg selv er med med egen scooter ?

Min familie har også i alle år også lenge før søknader var aktuelt dekket alt vedbehov til setra gjennom egen vedhogst. På 60-70-tallet med hjelp av traktor om sommeren og senere frem til slutten av 90-tallet i hovedsak med elgtrac'n om sommeren, men også noen ganger med hjelp fra innleid scooter. Deretter er all vedhogst utført av meg selv med sønner og egen scooter. Setra har egen vedrett og vedbehovet er stort. Veden er tatt og kjørt frem i en omkrets på 200-300 m fra setra. Jeg har også registrert vedhogsten som gjerne kan gå over minst to turer/år i kjørebok-rapportene. Vedhogsten han vanligvis blitt utført etter påske og på skareføre.

Som det kom frem i dag skulle jeg ha søkt spesielt om vedhogsten hvilket jeg ikke har gjort tidligere. Ber om at naturparkforvalteren også tar hensyn til dette i den nye dispensasjonen. Kommunen lovet å ta vedhogsten opp som tilleggsorientering i møte morgen i Hovedutvalg for landbruk og utmark hvor Himmeldalsetras transportløyver for sommer og vinter for de neste 3 årene skal behandles.

I tillegg har jeg hvert år i forbindelse med lengre familieopphold deroppe (f.eks sommer-, vinter og påskeferie) transportert proviant og rekvisita som trengs for et ukesopphold med barnebarn og kone på lasset som ofte sammen med maling, trelast, utstyr, etc for oppgaver vi har tenkt å vedlikeholde i ferien. Også når det gjelder disse feriene med familien har jeg misoppfattet dispensasjonen. Nasjonalparkforvalteren gjorde meg oppmerksom på situasjonen for ca. 1 år siden. Jeg ber om forståelse for at det vil bli nærmest umulig for oss å benytte vår eneste hytte i fellesskap om vinteren slik vi har hatt som tradisjon siden midt på 70-tallet. Med en avstand på 12 km til nærmeste bilvei utelukkes den muligheten. Jeg har som jeg sa i møtet observert at leietransportene til hytter og setre fra den tid snøscootrene kom inn i området har utført transport av pargass og hyttebeboere inn i områdene til vinter- og påskeferier. Slik gjorde vi det også i sin tid. Jeg har absolutt ikke noe ønske om å gjøre noe ulovlig på dette område i fortsettningen. Hvordan dette skal kunne løses vet jeg ikke. Kanskje med en ekstra kjelke ifbm en materialtransport som jeg utsetter til disse feriene. Da utløser ikke det at noen sitter på kjelke 2 behov for flere turer, noe som er tillatt iflg. gitte retningslinjer i forvaltningsplanen så vidt jeg kan forstå. Jeg understreker også noe jeg sterkt hevdet i arbeidsgruppa av grunneiere, kommuner, miljøavd. Hemark fylke m.fl under behandling av forslag til forvaltningsplan at bruksfrekvensen på Øvre Himmeldalen er stor, hvilket den fortsatt er og at behovet for turer dit er større enn normalt i reservatet. Dette er nettopp også nevnt om setra i forvaltningsplanen at bruksfrekvensen av setra er registrert høy og at behov for flere turer trolig vil oppstå, som det står. Jeg nevner også at min klage til Miljødepartementet etterat omforent forskriftomluring i nevnte arbeidsgrupper om at Himmeldalsetra skulle ha permanent adgang til motorisert transport sommer som vinter ble strøket - at det i svaret fra departementet heter " **at man innefor rammen av vernemålet kan finne frem til rimelige ordninger for vedlikehold og bruk av setra gjennom praktisering av verneforskrift og forvaltningsplan**". Jeg ber om at nasjonalparkforvalteren vurderer om det er mulig å finne en rimelig ordning som kan tjene begge parter. Åmot

Kommune oppfordret også i sin høringsuttalelse til forslag til forvaltningsplan i juni 2010 til at eksisterende hytter/setre i naturreservatet må få bruke sine husvære som før.

Jeg har også behov for å nevne at det til min overraskelse kom frem at det er ulovlig for meg å ta med noen spenn maling opp til nabohytta (Prestsetra) når jeg allikevel skulle opp til setra i lovlig ærend. Eierne av Prestsetra hadde tilfeldig fått høre at jeg skulle opp på setra og spurte. Jeg ville gjerne gjøre en vennetjeneste. Konkret dreide dette seg 4-5 20 liter helt på slutten av sesongen. Alternativet for Prestsetra ville vært å få spennene kjørt opp med leiescooter fra Skramstadsetra eller med elgtrack tidlig på våren, vil jeg tro. Er det virkelig slik at det er ulovlig ? Jeg driver ikke med oppdragsvirksomhet i konkurranse med leiekjørere, hvis det er det som var underliggende for kommentarene fra natuparkforvalter og kommunen. Prestsetra leier så vidt jeg vet all sitt behov for kjøring fra Skramstadsetra.

Husk at vår felles målsetting fremover er å forenkle og redusere papirarbeide for alle parter og ikke lage unødige problemer der det må være mulig å komme frem til rimelige ordninger gjennom fornuftig praktisering av forvaltningsplan og verneforskrift slik MD oppfordrer til i tilfelle som dette !

Vennlig hilsen
Erik Hartz

*****

DN støtter fylkesmannens vurderinger mht. grenseendringer i dette området. En avveining mellom inngrepssituasjon, bruksmønster, aktuell verneform og verneverdier tilsier at nevnte arealer holdes utenfor naturreservatet.

Sør grensa for naturreservatet

Glommen Skogeierforening/Mjøsen Skogeierforening/Hedmark Bondelag, Åmot kommune, Raufjellsameiene/Skramstadseter Grunneierforening, og en grunneier mener at sør grensa for naturreservatet må trekkes nordover, helst slik at traséen for Birkebeinerrennet blir liggende utenfor.

Fylkesmannen viser til at fjellområdene og høyereliggende skog- og myrområder innenfor verneforslaget sør for traséen til Birkebeinerløypa er viktige leveområder for villrein. Arealer sørover til Rundhaugen-Bjørnåsberget brukes av fostringsflokker i vinter- og vårbeiteperioden og er viktige bruksarealer i sommerbeiteperioden. Fylkesmannen er enig i at Birkebeinertraséen og ferdsel knyttet til denne kan oppfattes som fremmedelement i et naturreservat, men vil ikke anbefale at viktige bruksområder for villreinen tas ut av verneforslaget for å unngå traséen. Ut fra kunnskap om villreinens arealbruk, kunne sør grensa for naturreservatet vært trukket enda et stykke sørover. Et viktig formål med vernet er å sikre villreinens leveområder, og fylkesmannen opprettholder sin anbefaling til sørlig avgrensning av naturreservatet.

Åmot kommune viser til, i en uttalelse gitt i tilknytning til sentral høring, at grensen kan trekkes nord for linjen Småvola-Gjetodden, alternativt med Birkebeinerløypa som sørlig avgrensning. Her finnes ikke spesielle verneverdier, og antall berørte grunneiere reduseres.

DN viser til fylkesmannens vurderinger etter lokal høring, og støtter disse. En merker seg forøvrig at gjennomføring av Birkebeinerrennet er tatt inn i forskriftsforslaget.

Himmelseset

En grunneier påpeker at Øvre Himmeldalen seter og produktiv skog på Himmelseset må holdes utenfor naturreservatet.

Fylkesmannen viser til at mesteparten av den produktive skogen på Himmelseset i utgangspunktet er holdt utenfor verneforslaget. En har også merket seg at den største grunneieren i dette området ikke har kommet med merknader til grenseforslaget på Himmelseset. Fylkesmannen har forståelse for at eieren av Øvre Himmeldalen seter er bekymret for at bruken av setra og adkomsten til denne kan bli vanskeliggjort ved opprettelse av et naturreservat. Fylkesmannen anbefaler imidlertid at dette forsøkes løst gjennom utforming og praktiseringen av forskriften, og ikke ved at store og verdifulle naturområder tas ut av verneplanen.

DN er enig i at det er viktig at disse områdene inngår i vernet. En merker seg at den aktuelle setra omfatter en betydelig bygningsmasse som er godt ivaretatt av grunneier, selv om her ikke foregår tradisjonell seterdrift. DN er enig med fylkesmannen i at man gjennom forskrift og forvaltningsplan kan finne frem til rimelige ordninger for bruk og vedlikehold av setra.

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Vedlegg 1/1

Erik Hartz
Hulda Garborgsgt 23
2317 Hamar

Deres ref

Vår ref
200601273-/EIB

Dato
- 6 DES 2006

Hemmeldalen naturreservat og motorferdsel

Miljøverndepartementet (MD) viser til mottatt brev av 29.8.06 og 4.9.06 der bruk av motorisert transport til Øvre Himmeldalsetra er tema. Vi viser også til brev fra MD datert 16.10.06 og senere telefonsamtale.

Generelt om motorferdsel

Motorferdsel i naturen medfører en rekke ulemper og skader, slik som støy og annen forurensning, terrengskader og vegetasjonsslitasje, forstyrrelser av dyrelivet og konflikter med friluftslivet. Det er særlig bruk av kjøretøy på barmark som medfører slitasje og skade på terrenget ved at belter og hjul vil etterlate seg merker og sår i naturen. I visse naturtyper som for eksempel myr, våtmark, sparsom og sentvoksende vegetasjon, kan sporene etter motorkjøretøy bli permanente eller meget langvarige.

Nedenfor følger en kort oversikt over regelverket for motorisert ferdsl i utmark og vassdrag. Merk at oversikten på enkelte punkter ikke er fullstendig. For en fullstendig oversikt, se vedlegg.

Motorferdsel i følge motorferdselloven

Motorisert ferdsl i utmark og vassdrag reguleres av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni 1977 nr 82. I utgangspunktet er motorferdsel i utmark og vassdrag ulovlig, men visse unntak følger av § 4 første ledd i loven. Disse er:

- Offentlig post- og teletjenester
- Nødvendig person- og godstransport til og fra faste bosteder og i jordbruks- skogbruks- og reindriftsnæring. Jakt, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse
- Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter
- Anlegg og drift av offentlige veier og anlegg
- Rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven

- Politi-, ambulanse- og redningstjeneste, oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov

Utover disse unntakene kan departementet ved forskrift gi andre tillatelser til motorferdsel, jf. § 4 andre ledd. Ferdsel med motorkjøretøy er i tillatt på innsjøer som er 2 kvadratkilometer eller større, på elvestrekninger, og på innsjøer mindre enn 2 kvadratkilometer dersom disse inngår som en del av et farbart vassdrag, jf. § 4 tredje ledd. Kommunen kan likevel bestemme at ferdsel som nevnt skal være helt eller delvis tillatt, jf. § 4 tredje ledd annet punktum.

Motorferdsel i følge nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

Forskriften, som utfyller loven, gir forskjellige regler for motorisert ferdsel på barmark og vinterføre. Reglene for barmarkskjøring som ikke trenger tillatelse følger av § 2 som gir hjemmel til slik kjøring for en rekke nytteformål, herunder nødvendig transport i forbindelse med anlegg og drift av veger.

Reglene for kjøring på vinterføre som ikke trenger tillatelse følger av § 3. Også her er det snakk om en rekke nytteformål blant annet transport som er nødvendig for drift av turistanlegg som ikke ligger til brøytet bilveg, transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til bygging i samsvar med byggetillatelse, opparbeiding og preparering av skiløyper og skibakker for allmennheten og for konkurranser på nærmere vilkår mv.

Til nærmere angitte formål kan kommunen etter skriftlig søknad gi tillatelse til bruk av snøscooter, jf. forskriften § 5.

Dersom man har et særlig behov for motorferdsel som ikke knytter seg til turkjøring og som ikke kan dekkes på annen måte, kan det søkes kommunen om slik ferdsel, jf. § 6.

Hemmaldalen naturreservat

Den 24.11.06 ble Hemmeldalen naturreservat opprettet ved kongelig resolusjon. Naturreservat er den strengeste formen for områdevern vi har i Norge. I utgangspunktet er all motorisert ferdsel forbudt i naturreservater.

I verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat åpnes det for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorisert ferdsel på snødekt mark til setre, hytter og buer for transport av materialer, ved, utstyr med mer (jf § 5 punkt 6). Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til motorisert ferdsel på barmark til setre for transport av materialer og utstyr som ikke kan fraktes på snødekt mark (jf § 5 punkt 7). Bakgrunnen for at dette er regulert ved søknad er at det er ønskelig at forvaltningsmyndigheten skal ha mulighet til å sette vilkår for motorisert transport av hensyn til verneverdiene i reservatet.

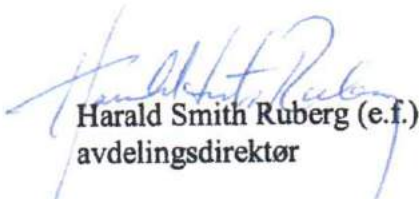
Forvaltningsmyndigheten for naturreservater ligger i utgangspunktet hos fylkesmannen, men for naturreservater, naturminner og landskapsvernområder er myndighet delegert til flere kommuner som selv har ønsket å påta seg dette ansvaret. Kommunene til Hemmeldalen naturreservat kan få forvaltningsmyndighet, men en forutsetning er at alle kommunene ønsker denne myndigheten.

I foredraget til kongelig resolusjon (se www.dep.no/md/norsk/tema/naturvern/) fremkommer det at Øvre Himmeldalen seter, som ligger innenfor naturreservatets grenser, omfatter et stort

bygningskompleks som er godt vedlikeholdt og mye brukt, men ikke til tradisjonelt landbruk. Det står videre at både fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning (DN) mener at bruken og adkomsten til setra skal forsøkes løst gjennom utforming og praktisering av verneforskrift og forvaltningsplan. Gjennom dette kan man finne frem til rimelige ordninger for bruk og vedlikehold av setra.

Miljøverndepartementet viser til at det i et naturreservat ikke kan legges opp til en mer liberal motorferdsel praksis enn det motorferdselloven med tilhørende forskrifter åpner for, men vi er enige med DN i at man innenfor rammen av verneformålet kan finne frem til rimelige ordninger for bruk og vedlikehold av setra gjennom praktisering av verneforskrift og forvaltningsplan,

Med hilsen

Harald Smith Ruberg (e.f.)
avdelingsdirektør

Eirin Berge
rådgiver

Kopi til: Fylkesmannen i Hedmark
Direktoratet for naturforvaltning

Vedlegg: Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag
Forskrift om verneplan for Rondane sør. Fredning av Hemmeldalen naturreservat

Erik Hartz
Sjøgata 12
2450 RENA

Saksbehandler Stein Magne Grevrusten

Vår ref. 2019/2853-1 432.4

Deres ref.

Dato 18.01.2019

Delegert sak-Hemmaldalen naturreservat-Dispensasjon- Motorferdsel snødekt mark 2019-2021-Erik Hartz

Delegert vedtak

- Erik Hartz får med dette tillatelse til motorferdsel på snødekt mark for vintersesongene 2019-2021 i forbindelse med frakt av materialer og utstyr til egen seter, Øvre Hemmeldalen seter, i Hemmeldalen naturreservat. Tillatelsen er gitt med hjemmel i § 5 punkt 6 i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat.
- Erik Hartz får med dette tillatelse til motorferdsel med lett beltegående kjøretøy fra Hovdedalen langs slepe til Øvre Hemmeldalen seter for transport av materialer og utstyr for barmarkssesongene 2019-2021. Tillatelsen er gitt med hjemmel i § 5 pkt. 7 i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat.
- Erik Hartz får med dette tillatelse til bruk av snøskuter i forbindelse med vedhogst rundt setra, jf. vedlagte kart. Tillatelsen er gitt med hjemmel i § 5 pkt. 14 i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen på snødekt mark:

- Tillatelsen gjelder for inntil 10 turer pr. år på snødekt mark fra 1. januar 2019 til og med 31. desember 2021.
- Andreas Hartz og Ole Anton Hartz kan om nødvendig disponere løyve dersom det er nødvendig for vedlikeholdsarbeidet på Øvre Hemmeldalen seter.
- Transporten skal følge etablert skutertrase fra Hovddalen, alternativt over Springarmyrene.
- Vedhogst skal gjennomføres i forbindelse med andre transportoppdrag til Øvre Hemmeldalen seter, og i henhold til forvaltningsplanens retningslinjer, jf saksvurdering. Tillatelsen til transport av ved gjelder innenfor en sone på 300 meter fra hovedbygningen.
- Motorferdselen skal holdes på et så lavt nivå som mulig og skal være avsluttet innen 15. april. Ved behov for kjøring etter 15. april må det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten før kjøring kan gjennomføres.

- Kjøringen skal skje på godt snødekt mark.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen til motorferdsel barmark på slepe fra Hovdedalen:

- Tillatelsen gjelder for inntil 5 turer pr. år med combitrack i barmarksperioden 2019-2021.

For all motorferdsel, både på barmark og snødekt mark gjelder følgende:

- All kjøring skal foregå hensynsfullt slik at skader på vegetasjon og unødig forstyrrelse av dyrelivet unngås.
- Det skal etterstrebtes å samordne transportene på en slik måte at antall turer begrenses til det aller mest nødvendige.
- Det skal føres kjørebok for all kjøring etter denne tillatelsen. Tillatelse og kjørebok skal medbringes under kjøring og kunne forevises ved eventuell kontroll. Kjørebok er vedlagt.
- Kopi av kjørebok sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre etter endt sesong, senest innen 1. desember hvert år (Rondane-Dovrenasjonalparkstyre v/Fylkesmannen i Innlandet, Postboks 987, 2604 Lillehammer eller via følgende e-post: fminpost@fylkesmannen.no)

Nasjonalparkforvalter gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriftene for Rondane nasjonalpark, og ikke i forhold til motorferdselloven med tilhørende forskrifter.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokumenter i saken

- Søknad/opplysninger fra Erik Hartz datert 2. januar 2018 og 27. november 2018.

Saksopplysninger

Om søknaden:

Erik Hartz søker om fornyelse av tidligere tillatelse for motorferdsel på snødekt mark og barmark i forbindelse med transport av materialer og utstyr for vedlikehold av Øvre Hemmeldalen seter i Hemmeldalen naturreservat. Det søkes også om motorferdsel knyttet til vedhogst i nærheten av setra.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

I medhold av vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 25. september 2015 er myndighet til å treffe vedtak i alle sår som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat. Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespenn.

Verneforskrift – formål

Området for omsøkt transport ligger i Hemmeldalen naturreservat. Verneforskriftens § 2 angir at formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser
- sentrale leveområder for villrein
- våtmarksområder med et rikt fugleliv
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Motorisert ferdsel i Hemmeldalen naturreservat er i utgangspunktet forbudt, jf. verneforskriftens § 3 pkt. 4. Etter § 5 pkt. 6 kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til nødvendig motorisert ferdsel på snødekt mark til setre, hytter og buer for transport av materialer, ved, utstyr m.m. Etter § 5 pkt. 7 kan forvaltningsmyndigheten i spesielle tilfeller gi tillatelse til motorisert transport på barmark av materialer og utstyr som ikke kan fraktes på snødekt mark til setre. Når det gjelder eventuell motorferdsel knyttet til vedhogst innenfor reservatet kan dette tillates etter § 5 punkt 14.

Forvaltningsplan

Til sammen er det et betydelig antall bygninger i Hemmeldalen naturreservatet som holdes godt i hevd, har en relativt høy bruksfrekvens og som ikke er tilgjengelige fra bilvei. Bruken av bygningene genererer behov for regelmessig transport av ved, utstyr, vedlikeholds materialer m.m. Det er ønskelig at mest mulig av slik nødvendig nyttetransport skjer med snøskuter på frossen og godt snødekt mark av hensyn til faren for terrengslitasje ved motorferdsel på barmark. Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat angir retningslinjer for bruk av motorisert transportmiddel på barmark:

«Mest mulig av nødvendig nyttetransport skal foregå med snøskuter på vinterføre, jf. drøfting av dette i punktet foran. Forskriftspunktet gir imidlertid adgang for forvaltningsmyndigheten i

tilfeller å gi tillatelse til motorferdsel på barmark for transport av materialer og utstyr som ikke kan fraktes inn på snødekt mark. Det er viktig å merke seg at denne adgangen gjelder transport til setre ikke til hytter og buer. En forutsetning for å skulle innvilge tillatelser vil også være at det finnes en bærekraftig kjøretrasé frem til setra, der kjøring i et begrenset omfang ikke lager skjemmende spor eller medfører unødige terrengslitasje. Gitt disse forutsetningene synes kun 3 seterområder å være aktuelle:

- Øvre Hemmeldalen seter av ved bruk av beltegående kjøretøy på slepveien fra Hovdedalen
- Nedre Hemmeldalen seter ved bruk av traktor langs Hemla en kort strekning helt øst i naturreservatet.
- Søkkundsetra ved bruk av traktor eller 4-hjulsdrevet bil på traktorslepet sørover fra Sjøveien over Graslifjellet.»

Uttak av trevirke til brensel for bygninger i naturreservatet krever ikke dispensasjon fra verneforskriften, forutsatt at uttaket er i tråd med retningslinjene i forvaltningsplanen jf. § 4 punkt 6 i verneforskriften. Forskriften hjemler ikke tillatelse til vedhogst innenfor naturreservatet for å forsyne bygninger som ligger utenfor.

Forvaltningsplanen skisserer 2 ulike løsninger for bruk av brensel:

1. ved fraktes inn utenfra med snøskuter.
2. det angis veduttakssoner for bygningene innenfor en viss radius.

Ut fra hensynet til verneverdiene vil valg av forsyningsstrategi bli en avveining mellom hva som miljømessig er gunstigst – motorisert transport på vinterføre eller inngrep i vegetasjonen. Forvaltningsplanen anbefaler at de som ønsker å frakte veden inn til husværene utenfra, innvilges dispensasjon fra motorferdselsbestemmelsene for et tilstrekkelig antall turer med snøskuter for slik transport. De som ønsker å hogge veden i setras eller hyttas nærområde må sende et kart til forvaltningsmyndigheten som viser ønsket hogstområde og samtidig opplyse om hva slags type virke som en ønsker å ta ut (bjørk, gran, furu osv.).

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan, må søknaden også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Vurdering

Vedhogst og motorferdsel

Uttak av trevirke til brensel for bygninger i naturreservatet krever ikke dispensasjon fra

verneforskriften, **forutsatt** at uttaket er i tråd med retningslinjene i forvaltningsplanen, jf. § 4 punkt 6. Eventuell motorferdsel knyttet til vedhogst må omsøkes og kan gis tillatelse til i medhold av forskriftens bestemmelser. Følgende retningslinjer må følges ved uttak av ved:

- Spesielt store, dekorative eller særmerkede trær, levende eller døde, skal ikke hogges.
- Veduttak skal i utgangspunktet begrenses til hogst av bjørk. I særlige tilfeller, eksempelvis dersom en ikke har tilgang på bjørkeskog, kan gran og furu hogges.

Kart som viser hvor det er ønskelig å hogge ved vil være nyttig informasjon for forvaltningsmyndigheten for å kunne utarbeide mer konkrete retningslinjer for veduttaket. Oversikter over aktuelle og ønskede veduttaksområder vil også være nyttig kunnskap for forvaltningsmyndigheten i lys av en målsetting om å arbeide for å unngå hogstingrep i områder med viktige dokumenterte skogfaglige verneverdier, herunder forekomster av sjeldne og truede arter. Søker har ikke oversendt et slik kart, men har angitt at uttak skjer innenfor en radius på 200-300 fra setra.

I utgangspunktet skal uttaket av ved begrenses til bjørk, men i spesielle tilfeller kan det tas ut gran og furu dersom det ikke er tilgang på bjørk i et område. Dette er i stor grad tilfellet her i Øvre Hemmeldalen der gran er det dominerende treslaget. Ut fra opplysninger i Artskart er lavarten Gubbeskjegg registrert innenfor en radius på 300 meter rett sør for setra. Arten er registrert som nær truet i Norsk Rødliste og har sitt kjerneområde på Østlandet og Midt-Norge, og vokser vanligvis epifyttisk på gamle bartrær, mest gran. Det legges derfor til grunn at uttaket av ved skal skje ved uttak av bjørk og yngre gran i dette området. Spesielt store, dekorative eller særmerkede trær, levende eller døde, skal ikke hogges. Område for godkjent hogst er satt til 300 meter radius fra hovedbygningen (se vedlagt kart).

De fleste tiltak som er nevnt i verneforskriftens § 15 punkt 14, inkludert uttak av trevirke og vedlikehold av bygninger, vil vanskelig la seg gjennomføre uten bruk av motorisert transport. Forvaltningsplanen trekker i denne sammenheng spesielt frem materialer til vedlikehold av bygninger og materialer til anlegg av nye sankekkeveer, gjerder og klopper. Forvaltningsplanen skriver: «*Forvaltningsmyndigheten er innstilt på å tillate den aller nødvendigste motoriserte ferdselen i forbindelse med gjennomføring av slik tiltak. Transportbehovene skal så langt råd er løses ved bruk av snøskuter på frossen og godt snødekt mark og i en periode av vinteren når sjansene for forstyrrelse av villreinen er minimal*». Sekretariatet vurderer derfor som forsvarlig og hensiktsmessig at det benyttes motorisert transport ved uttak av ved, såfremt andre vilkår til uttak av ved er oppfylt.

Transport av materialer og utstyr m.m. til vedlikehold av seterhus, hytter og buer

I forvaltningsplanens retningslinjer står det at **ordinært vedlikehold** av eksisterende bygninger er tillatt;

«*Ordinært vedlikehold og reparasjoner av eksisterende bygninger kan utføres uten at det krever melding til eller tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Vedlikeholdsarbeid på bygninger vil ofte være begrunnet i opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som*

tetting mot trekk, etterisolering, montering av nye vinduer, reparasjoner av tak, ytterkledning og fundamentering m.m. Utgangspunktet for vedlikehold av seterbygninger, buer, naust og hytter er at nødvendige arbeider skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk, og at reparasjoner er å foretrekke framfor hele utskiftinger der dette er mulig».

I dette ligger at ombygninger av eksisterende bygninger ikke er tillatt. Bygging av plattinger, oppføring av gjerder, tilbygg, oppføring av solcelleanlegg og antenner, legging av klopper, bygging av buer, oppføring av gjerde, grøfting osv. er tiltak som er søknadspliktig etter verneforskriften. Eksempelvis vil en fasadeendringer som oppføring av pipe på bygning som tidligere ikke har hatt pipe vil ikke falle inn under begrepet «ordinært vedlikehold» men må omsøkes utført, jf. verneforskriften for Hemmeldalen § 3 punkt 3: «*Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger, anlegg eller andre varige eller midlertidige innretninger,.....*» Tiltak som faller inn under denne bestemmelsen må omsøkes, og eventuell motorferdsel knyttet til disse tiltakene omsøkes samtidig og vurderes i samme søknad.

Øvre Hemmeldalen seter, gnr. 10, bnr 2 i Åmot kommune har i matrikkelen bygninger som er registrert som fritidsbolig, anneks/uthus/garasje til fritidsbolig. Det ligger også 2 bygninger som er registrert som landbruksbygg. Det drives ikke ordinær seterdrift eller beiting på setra/seterkvea som sekretariatet er kjent med.

I forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat står det i under kapittelet om motorferdsel på snødekt mark knyttet til transport av ved, utstyr mm til hytter og setre at det er naturlig at et kjøreomfang på 2 turer legges til grunn i denne forbindelse. Det står videre at i en del tilfeller vil dette kunne bli for lite, blant annet ved nyttetransport til seterområder og andre plasser med mange bygninger med høy bruksfrekvens, og her er Øvre Hemmeldalen seter trukket frem. Tidligere gitte dispensasjoner og brukte turer er som følger:

År og sesong	Antall turer gitt tillatelse til	Antall turer benyttet ihht rapportering
2015 vinter	15	11
2015 sommer	10	9
2016 vinter	15	14
2016 sommer	10	9
2017 vinter	15	14
2017 sommer	10	8
2018 vinter	15	13
2018 sommer	10	8

I forvaltningsplanen for Hemmeldalen er det utarbeidet bevaringsmål for naturreservatet. Noen av bevaringsmålene i forvaltningsplanen er bl.a. å unngå at omfanget av kjøretraseer øker i forhold til på vernetidspunktet, bevare kvaliteten på villreinens leveområde, bevare myrområder og landskapsformer. Ett av tiltakene som er nevnt i forvaltningsplanen for å

oppretholde disse verdiene er å gjennomføre en streng dispensasjonspraksis med hensyn til motorisert ferdsel, spesielt på barmark.

Når det gjelder barmarkskjøring åpner forvaltningsplanen for at dette kan skje knyttet til nyttetransport, men at mest mulig av denne type transport skal foregå på vinterføre med snøskuter. En forutsetning for å gi tillatelse til barmarkskjøring er at det finnes en bærekraftig kjøretrase som kan nyttes, og at kjøring i et begrenset omfang ikke lager skjemmende spor eller medfører unødig terrengslitasje. Slik barmarkstransport til Øvre Hemmeldalen seter med bruk av beltegående kjøretøy på slepveien fra Hoveddalen er vist som en av 3 aktuelle traseer.

Søker opplyser at han tar ut ved til setra innenfor verneområdet. Det legges derfor til grunn at transportturene inn til fritidsboligen (utenfra naturreservatet) ikke omfatter vedtransport, da ved hogges i nærområdet til Øvre Hemmeldalen seter og fraktes til eiendommen ved bruk av snøskuter.

Opplysninger fra søker viser at det er behov for en presisering om hva en slik tillatelse til motorferdsel omfatter, da det er rapportert om både ren persontransport og transport av materialer for andre til andre bygninger enn egne i verneområdet:

- Det regnes ikke som brudd på vernebestemmelsene at **en** person sitter på dersom det er plass til det sammen med transport av utstyr og materialer. (Dersom det er behov for å transportere inn flere håndverkere i forbindelse med vedlikeholdsarbeid ber vi om at det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten for å avtale en løsning på dette).
- Personer skal ikke tas med dersom det utløser behov for flere turer.
- Ren persontransport er ikke tillatt.
- Dersom en ikke har søkt om tillatelse som godkjent leiekjører vil en tillatelse for nevnte transport kun omfatte det behovet søker har knyttet til transport til sin fritidsbolig, og gir ikke anledning til å transportere utstyr for andre. Disse må eventuelt selv søke om tillatelse for slik transport.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8). GPS-merkeprosjektet viser at simlene begynner å komme inn i naturreservatet fra og med slutten av mars. Videre utover i april og mai sprer simlene seg utover i reservatet hvor kalvingen også foregår.

I denne saken har nasjonalparkforvalter lagt vekt på at det er et stort antall bygninger som holdes i hevd, og at det ikke er veiadkomst verken sommer eller vinter til Øvre Hemmeldalen.

Det er i søknaden beskrevet et vedlikeholdsbehov som tilsier at det i et begrenset omfang kan være nødvendig med noe transport på barmark og på snødekt mark, noe som også forvaltningsplanen åpner for i spesielle tilfeller. For eventuelle tiltak som ikke omfattes av begrepet «ordinært vedlikehold» må dette omsøkes. Det bør da søkes om nødvendig tillatelse til motorferdsel samtidig med at tiltaket omsøkes.

Et naturreservat er den strengeste verneformen vi har i dag. Denne verneformen brukes for å sikre urørt eller tilnærmet urørt natur eller en spesiell naturtype som det er knyttet internasjonale, nasjonale eller regionale verneverdier til. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt. Stillhet og fravær av motordur og motoriserte kjøretøy er et av karaktertrekkene ved urørt natur. Et enkelt motorisert kjøretøy behøver isolert sett ikke medføre vesentlig skade eller ulempe, men summen av mange vil uten tvil være en belastning for naturen. Det er derfor viktig at man ikke ser på den enkelte tur isolert sett, men vurderer kjøringen i et helhetsperspektiv, for på den måten best mulig å følge opp intensjonene med bestemmelsene om motorferdsel i utmark.

Det har over en lenger tidsperiode blitt gitt forholdsmessig rikelig med turer for å få gjennomført større vedlikehold av setra. Bare på de 4 årene fra og med 2015 er det gitt tillatelse til 60 turer med snøskuter og 40 turer på barmark. Før denne tidsperioden har det også blitt gitt tilsvarende over flere år. Ovenfor søker er det tidligere signalisert at antall turer som blir gitt til dette formålet må ned, og at det heller kan gis tillatelse til flere turer dersom dette er påkrevd i forbindelse med konkret vedlikeholdsoppgaver som dukker opp i framtiden. Det vil derfor være nødvendig å begrense antall turer i denne tillatelse i forhold til det som har vært vanlig over en lengere periode nå.

I forhold til økosystem-tilnærming og samlet belastning, vurderer nasjonalparkforvalter at det er forsvarlig å tillate noe transport i dette tilfellet. Det blir vurdert at villreinen ikke vil bli nevneverdig forstyrret ved gjennomføring av transporten, selv om det i perioder av senvinteren/sommeren/høsten kan være rein i området. I forvaltningsplanen er slepa mellom Hovdedalen og Øvre Hemmeldalen seter beskrevet som en bærekraftig trase der *kjøring i et begrenset omfang ikke lager skjemmende spor eller medfører unødig terrengslitasje*. Når det gjelder motorferdsel med snøskuter legges det vekt på at kjøringen skal foregå på godt snødekt mark slik at man unngår terreng- og vegetasjonsslitasje. I tillegg skal kjøringen foregå på en slik måte at dyreliv og brukere av områdene ikke blir unødig forstyrret av kjøringen. Det er viktig at det etterstrebes å samordne transportene på en slik måte at antall turer begrenses til det aller mest nødvendige. Påvirkning på verneverdien eller verneformålet i dette området vil på kort sikt være begrenset dersom kjøringen blir gjort på en hensynsfull måte. Med bakgrunn i momentene ovenfor vil ikke føre-var-prinsippet vil ikke bli tatt i bruk i saken. All transport og motorisert ferdsel skal avvikles senest 15. april på grunn av villreinen sitt trekk inn i området, men i år der påsken kommer seint, kan det vurderes å fravike denne datogrensen. Søker må ta kontakt med forvaltningsmyndigheten dersom dette er aktuelt. Det samlede behovet for motorisert transport til Øvre Hemmeldalen seter vil bli vurdert på ny etter at denne tillatelsen er utløpt (§10). Ved bruk av begrensning på antall turer, definert

kjørerute, tidsavgrensning på tillatelsen og andre vilkår, gir dette godt grunnlag for at naturmangfoldet ikke skal bli nevneverdig belastet på kort sikt. Tiltakshaver plikter å iverksette de tiltak som er nødvendig for at naturmangfoldet ikke skal bli skadelidende. Om ikke dette blir gjort kan tiltakshaver bli pålagt å gjøre tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Med hilsen

Stein Magne Grevrusten
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

Kart som viser hogstområde
Kjørebok vinter 2019-2021
Kjørebok barmark 2019-2021

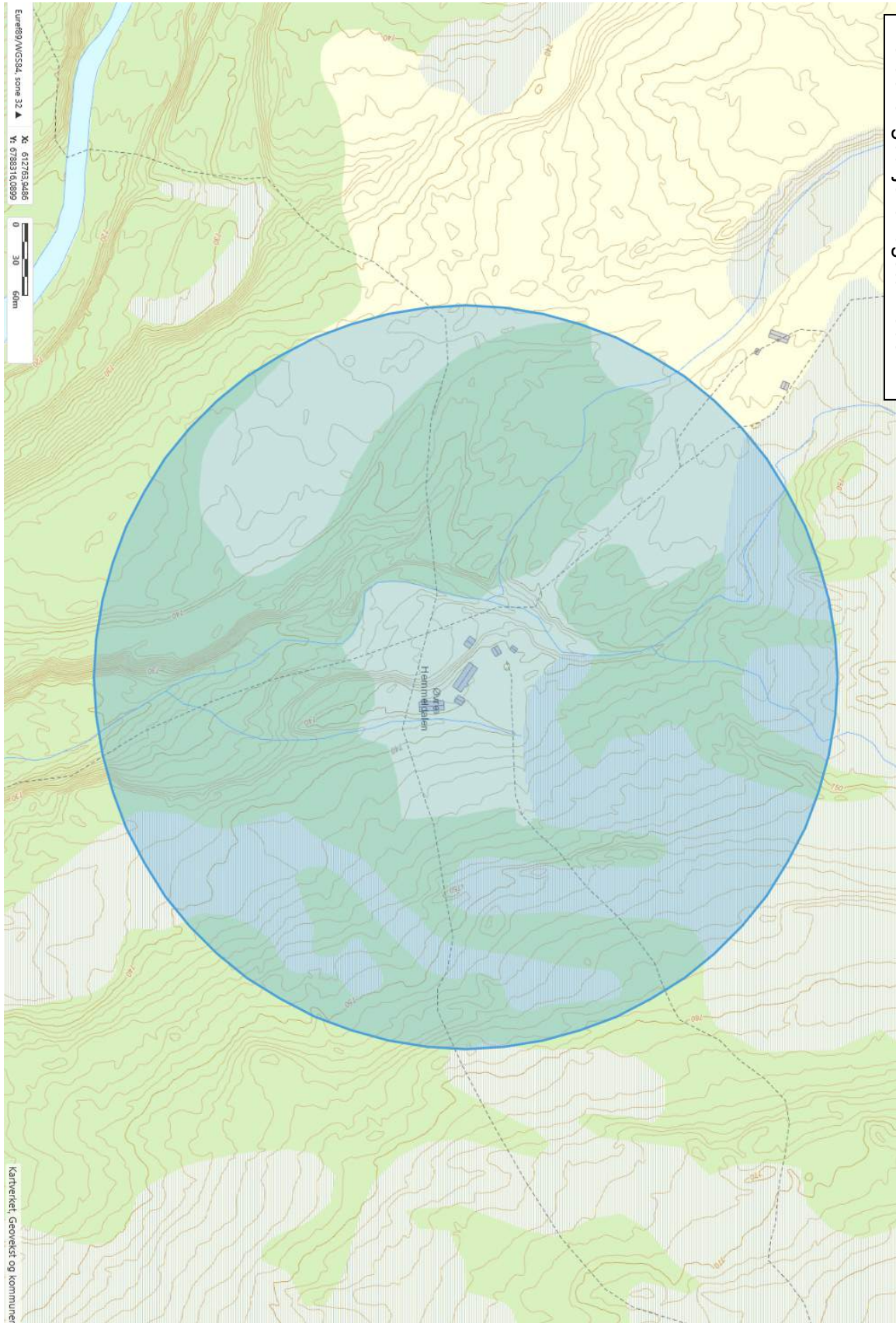
Kopi til:

Rådgivende utvalg for
nasjonalparker og
landskapsvernområder i
Rondane

Åmot kommune
Fylkesmannen i Innlandet
Villreinnemnda for Rondane og
Sølnkletten

Torget 1
Postboks 987
c/o Fylkesmannen i Oppland,
boks 987

2450 RENA
2604 LILLEHAMMER
2626 LILLEHAMMER

Kart over godkjent hogstområde

Arkivsaksnummer: 2019/8134-5

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 18.06.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	22/2019	28.06.2019

Sak - Dovre NP - Økologisk feltarbeid, fjerning og tilsåing av planter 2019-2021- NTNU v/Ronja Wedegärtner

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gjort følgende vedtak:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gir NTNU v/ Ronja Wedegärtner avslag på søknad om vitenskapelige undersøkelser i Dovre nasjonalpark. Begrunnelsen er at kunnskapen om de omsøkte tiltakens virkning på verneverdiene er usikre, og føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 legges til grunn.

Vedtaket er gjort med hjemmel i naturmangfoldlov og verneforskrift.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra NTNU v /Ronja Wedegärtner datert 4.mars 2019, vedlagt
- Epost fra søker med ytterligere opplysninger datert 9.mai 2019
- Brev fra NTNU datert 8.mai 2018

Saksopplysninger

Deler av søknaden er gjengitt under. Hele søknaden er lagt ved saken.

"We kindly request your permission to conduct research in the area of Dovre National Park from

summer 2019 to fall 2021. The insights from our project will allow for better understanding and management of plant community changes in mountain areas. Currently, we lack understanding of the combined effects of land use changes such as tourism and climate change on mountain ecosystems, especially with respect to the critically important aspects of plant colonization, biotic interactions, and changes in community composition. We will examine the effects of disturbance and climatic stress on plant colonization and persistence. This will allow better predictions on the effects of disturbances such as hiking trails on plant communities and give opportunities for contribution to informed management decisions concerning the effects of disturbance intensities in vulnerable alpine landscapes on different life stages of plants. The project is part of an international research network on the effects of global change on species' distributions and biodiversity in mountainous areas (MIREN, <http://www.mountaininvasions.org>).

Alpine plants are considered especially vulnerable to changes in community composition, since competitive exclusion from lowland habitats is an important determinant of high alpine species distributions. Colonization of high elevation areas by strong competitors from lower altitudes may therefore lead to increased local extinctions of alpine species

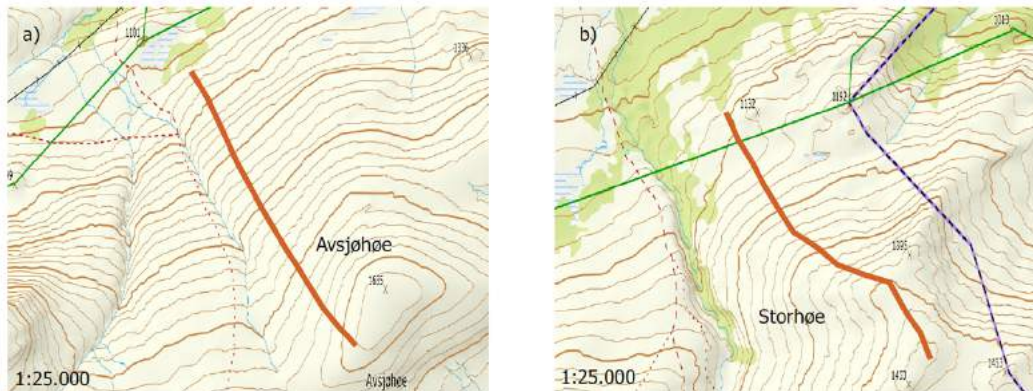
We will establish an experiment along two altitudinal gradients in Dovre National Park. Along each of the gradients three experimental sites will be established. At each of the experimental sites we will establish six blocks of a seed-sowing experiment, and six blocks of a vegetation removal experiment around established plants. The experiment will result in 15 m² of disturbance per experimental site along the gradients. We will place small temperature loggers in the gaps and mark their location with sticks (30 cm height). This will help us to link establishment success and persistence to climate stress.

The experiment includes the establishment of gaps, and the sowing of (local) species. It will result in a total of 90 m² of disturbed vegetation in Dovre National Park, distributed over six sites. We will also place climate loggers during the period of the experiment. We are aware of Vernebestemmelser § 3.1 and § 3.2 but expect the scientific gain to outweigh the costs for nature. We will of course follow up the experiment and follow the development until it is in a natural state of succession. We will access experimental sites by foot and will not employ motorized transportation inside the National Park. To limit the disturbance of vegetation we will use trails to access the sites as far as possible, following the trails up Avsjøhøe and Storhøe. From the trails to the experimental sites, we will walk carefully and pay attention to using different routes, so that no paths to the experimental sites establish due to repeated disturbances.”

Søker oversendte 9.mai en epost der hun beskriver hvordan de vil tilbakeføre vegetasjonen som planlegges fjernet i matter for å lage hullene:

“When setting up the experiment and creating the gaps, we will aim to remove the vegetation in the gaps in a thin, continuous layer. We will transport these layers, including the lichen mat, to the nearest suitable storage area, meaning an area without vegetation. These layers will be stored there throughout the experiment. In 2021, after the end of the experiment, we will re-install these layers in their original location. This will allow the natural seed bank to aid recovery of the site and will move the lichen back to their original location of growth. By

conducting these measures we are confident that the long-time impact of our experimental set-up will be minimized.”

Kart som viser områdene hvor prosjektet er planlagt lagt ved søknaden.

Bilde som viser temperaturlogger og merkepinner

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for de store verneområdene i Rondaneregionen til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Området for omsøkt tiltak ligger i Dovre nasjonalpark. Verneforskriftens § 2 angir følgende formål for vernet:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,

- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplan

Den type tiltak som er omsøkt er ikke omtalt i forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane. Under retningslinjene om forskning og undervisning i forvaltningsplanen står det følgende:

- Undervisning og forskning som kommer i konflikt med vernebestemmelsene skal søke forvaltningsmyndigheten om særskilt tillatelse. Slik aktivitet skal være i regi av en utdannings- eller forskningsinstitusjon.
- Ved søknader om forskningsvirksomhet i verneområdene etter § 4, prioriteres:
  - Fagområder med spesiell betydning/relevans for forvaltningen
  - Effektforskning på ulike aktiviteter der effektene kan ha innvirkning på verneformålet
  - Forskning på tilretteleggingstiltak som reduserer skadevirkninger av ulike aktiviteter
  - Prosjekter som er del av nasjonale eller internasjonale forsknings- eller overvåkingsprosjekter
  - Videreføring av prosjekter
- Undervisning og forskning som kan gjennomføres med tilnærmet samme verdi utenfor verneområdene, skal kanaliseres dit.

Naturmangfoldloven

Omsøkt tiltak har ikke hjemmel i verneforskriften for Dovre nasjonalpark og søknaden må derfor vurderes etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon fra vernevedtak:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig

I tillegg må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven (NML) nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) jamfør § 7.

Vurdering

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes

«dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Dispensasjon må heller ikke gis om vilkårene er oppfylt. Skjønn og instruksjoner fra overordnede myndigheter spiller også inn. I foreliggende sak vil verken sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser være relevant og søknaden vurderes etter 1.ledd, 1. alternativ.

Når det av nml § 48 fremgår at forvaltningsmyndigheten *kan* gjøre unntak fra vernevedtaket, ligger det i dette at tiltakshaver ikke har krav på å få dispensasjon selv om tiltaket ikke er i strid med verneformålet og heller ikke påvirker verneverdiene. Dersom disse vilkårene er oppfylt skal det foretas en skjønsmessig vurdering av om tiltaket *bør* tillates, der fordelene for tiltakshaver veies opp mot eventuelle ulemper for naturmangfoldet. Utgangspunktet for denne vurderingen er at bestemmelsen er en sikkerhetsventil som i første rekke skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I dette ligger at lista for å gi dispensasjoner fra forbudene i verneforskriften bør ligge høyt.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med ny regional plan for villreinen i Rondane og Sølknkletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel. Når det gjelder sårbare fuglelokaliteter er det utarbeidet egen rapport for deler av Dovre nasjonalpark (§ 8).

En del av verneformålet for Dovre nasjonalpark er blant annet å ta på på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold og å ta vare på i det vesentlige urørt fjellområde. Forskning er ikke en del av verneformålet. I hvilken grad tiltakene vil påvirke verneverdiene er vanskelig å vurdere. Tiltaket kan i større grad vurderes å stride mot verneformål, både når det gjelder urørthet og ivaretagelse av egenartetheten. Dovrefjellområdet er spesielt fordi en her har en rekke plantearter som har et bisentrisk utbredelsesmønster eller er unisentrisk. Videre er området mellom E6 over Dovrefjell og Grimsdalen et område med en svært variert og spesiell flora med en særpregede, kontinental arssammensetning med til dels unike forekomster i norsk sammenheng. Nasjonalparkens helhetlige natur er vernet og det er i utgangspunktet uheldig å åpne for manipulerende eksperimenter på vegetasjon innenfor Dovre nasjonalpark.

Tiltakene som er omsøkt omfatter flytting av planter, såing av plantefrø og midlertidige innretninger i form av temperaturloggere (5 cm store), samt merkepinner (30 cm) . Omsøkt aktivitet vil medføre at en forstyrrer den stedegne vegetasjonen i alpine områder, ved å innføre arter som naturlig hører hjemme i Dovre nasjonalpark, men har sitt voksested i lavereliggende områder. Særsilt er artene tunrapp, ryllik og kvitkløver arter som ikke er stedegne i alpine områder. Sekretariatet viser til at omsøkt manipulasjon av vegetasjonen kan gi en endret sammensetning av vegetasjonen i de høyreliggende områdene, enn det en ville hatt ved en urørt tilstand. Fjerning av de nevnte artene fra sin opprinnelige voksested vurderes å være kurant, jf. at det er anledning til å plukke planter til eget bruk. Erfaringer fra reetablering av vegetasjonen knyttet til tidligere skytefeltet på Dovrefjell viser at der en benyttet naturgjødsel med kvitkløver frø, slo kvitkløveren seg opp men klarte ikke å etablere seg og forsvant.

Prosjektet handler om å se på stisystemers påvirkning på vegetasjonen, og kunnskapen prosjektet tar sikte på å frembringe kan være verdifull i forhold til eventuelle tilretteleggingstiltak som reduserer skader av aktiviteten på vegetasjonen i fjellet, og også i verneområder. For forvaltningsmyndighetene vil denne type ny kunnskap på sikt føre til at kunnskapsgrunnlaget om naturområdene blir enda bedre.

Både verneforskriften og Miljødirektorates rundskiv om forvaltning av verneforskrifter fremholder at dersom forskning kan gjennomføres med tilnærmet samme verdi utenfor verneområdene skal den kanaliseres dit. Dette har vært tatt opp med søker som har sagt at de har forsøkt å legge disse undersøkelsene utenfor nasjonalparken, men ettersom de er avhengige av en viss høydegradient for å gjennomføre prosjektet og samtidig er forsvarlig for de som skal gjennomføre prosjektet, har dette vist seg vanskelig. Andre, potensielle steder har vært gjenstand for vurdering, men forkastet i henhold til søkers opplysninger.

Forskning gjennomført utenfor verneområder har stor overføringsverdi til verneområder. Selv om omsøkte forskningsaktivitet treffer flere av punktene som beskrevet i forvaltningsplanen, både effektforskning og del av en internasjonal forskningsprosjekt (MIREN) vurderer sekretariatet at kunnskapen om tiltakets virkning på den sårbare og spesielle floraen i Dovre nasjonalpark ikke er tilstrekkelig. Det oppfordres til at en legger slik forskningsaktivitet utenfor sårbare områder, og legger til grunn at steder med ønskede høydegradienter i forhold til klima, også finnes utenfor nasjonalparken.

Omfang av omsøkte tiltak (areal- og tid) vurderes å være begrenset, men i hvilken grad tiltaket vil påvirke verneverdiene er vanskelig å vurdere. Selv om søknaden beskriver tiltak som skal gjøres for å minimere prosjektets eventuelle påvirkning av den naturlige tilstanden. Det fjernede vegetasjonsdekke på totalt 90 m² skal oppbevares ute i nærmere 3 år før de skal legges tilbake. I hvilken grad dette vil gi en hurtigere reetablering av de stedegne planteartene er lite synliggjort. Flatene hvor vegetasjonsdekke er fjernet vil være utsatt for nedbør og påfølgende erosjon. Hvorvidt de kunstig tilførte artene vil etablere seg lettere på slike flater og dermed påskynde en ikke-ønsket utvikling, sier ikke søknaden noe om. Men i søknaden står det ” *Colonization of high elevation areas by strong competitors from lower altitudes may therefore lead to increased local extinctions of alpine species*”. Kunnskapen om hvilke virkninger prosjektet vil på naturmiljøet er usikkert, og føre-var prinsippet, jf. nml § 9, bør legges til grunn. I og med at en legger føre-var prinsippet til grunn, blir ikke nml § 10-12 vurdert i foreliggende sak.

Konklusjon

Sekretariatet vurderer at virkningene av de omsøkte tiltak er usikre for verneverdiene i Dovre nasjonalpark, og at føre-var-prinsippet bør legges til grunn. Sekretariatet tilår derfor avslag og at søker oppfordres til å legge de omsøkte tiltakene utenfor nasjonalparken.

Ronja Wedegärtner
Høgskoleringen 5
7491 Trondheim

Trondheim, 4.3.2019

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
v/Fylkesmannen i Innlandet

Research application for work on effects of disturbance on mountain plant communities in Dovre National Park

Dear Fylkesmannen i Innlandet, dear members of the board of Dovre National Park,

We kindly request your permission to conduct research in the area of Dovre National Park from summer 2019 to fall 2021. The insights from our project will allow for better understanding and management of plant community changes in mountain areas. Currently, we lack understanding of the combined effects of land use changes such as tourism and climate change on mountain ecosystems, especially with respect to the critically important aspects of plant colonization, biotic interactions, and changes in community composition. We will examine the effects of disturbance and climatic stress on plant colonization and persistence. This will allow better predictions on the effects of disturbances such as hiking trails on plant communities and give opportunities for contribution to informed management decisions concerning the effects of disturbance intensities in vulnerable alpine landscapes on different life stages of plants. The project is part of an international research network on the effects of global change on species' distributions and biodiversity in mountainous areas (MIREN, <http://www.mountaininvasions.org>).

Biological background

Friluftsliv is an integral part of Scandinavian life. Networks of trails link cabins and mountaintops to roads and settlements, canalizing the movements of hikers and other recreational users. Tourism and recreation belong to the manifold of ecosystem services provided to citizens by mountain areas (Grêt-Regamey et al. 2012). Interest in hiking is growing (Svenska Turistföreningen 2017) and increasing recreational activity is therefore an additional challenge that mountain ecosystems are facing (Debarbieux et al. 2014).

Plants can respond to changes in climate and land use in various ways: by persistence, extinction or migration (Theurillat and Guisan 2001, Graae et al. 2017). However, we lack understanding of the combined effects of land use changes such as tourism and climate change on mountain ecosystems, especially with respect to the critically important aspects of plant colonization, biotic interactions, and changes in community composition (Tolvanen 2016). This means we have little knowledge, which types of plants will benefit, and which ones will be harmed.

Alpine plants are considered especially vulnerable to changes in community composition (Gottfried et al. 2012), since competitive exclusion from lowland habitats is an important determinant of high alpine species distributions (Heegaard and Vandvik 2004). Colonization of high elevation areas by strong competitors from lower altitudes may therefore lead to increased local extinctions of alpine species (Gottfried et al. 2012, Wehn et al. 2014). Contrary to expectations (Bertness and Callaway 1994, Callaway et al. 2002a), competition - especially for light - appears to be a major structuring force (Milbau et al. 2017), even in high-latitude mountain ecosystems (Lembrechts et al. 2016, Klanderud et al. 2017).

Disturbance is an important determinant of plant colonization success for plants in mountain ecosystems (Graae et al. 2011, Milbau et al. 2013, Alexander et al. 2016, Lembrechts et al. 2016) and more seedlings seem to grow in disturbed sites. This means that disturbances such as hiking trails could lead to colonization of areas by plants that are not currently present (such as lowland or non-native plants). Established individuals appear to be negatively influenced by disturbance and stress, though (Callaway et al. 2002b, Olsen et al. 2016). We do not know whether this is a different reaction depending on the life-stage of a plant, or an artefact of methodological differences in previous studies. Better understanding of this will enable good management decisions to preserve plant communities and improve understanding of their dynamics.

We therefore want to set up an experiment along two altitudinal gradients in Dovre National Park to understand the effect of disturbance of different life stages of plants. An important aspect of our experiment will be the inclusion of different intensities of disturbance and stress.

Procedures during the experiment and timeline

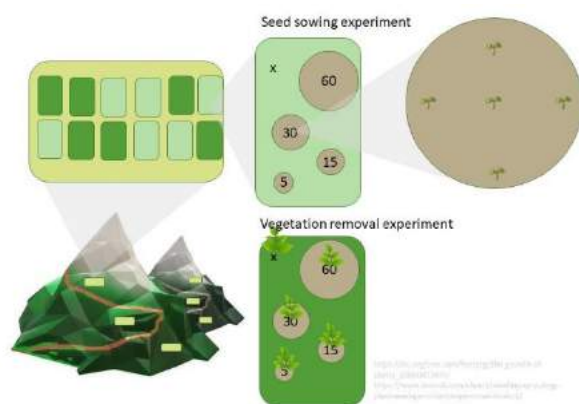

Figure 2: On two mountains in the Dovre area, three experimental sites respectively will be established along gradients of macroclimatic harshness. In each of the experimental sites, six replicate blocks of a seedling experiment and six replicate blocks of a vegetation removal experiment will be established.

We will establish an experiment along two altitudinal gradients in Dovre National Park. We are showing the location of these gradients in Map 1, which is included to this application). While it is necessary to cover the largest temperature gradient available in the research area by selecting those to mountains, the actual position of the gradients and study sites on the slopes can be adjusted in consultation with Dovre National Park to minimize adverse effects on plant and wildlife.

Along each of the gradients three experimental sites will be established (see Fig. 2). At each of the experimental sites we will establish six blocks of a seed-sowing experiment, and six blocks of a vegetation removal experiment around established plants. The experiment will result in 15 m² of disturbance per experimental site along

the gradients.

In the early summer of 2019 we will collect individuals of the Asteracea *Solidago virgaurea* (gullris) from each of the altitudinal bands and transplant them to the experimental sites. During the summer of 2019, they will establish at the experimental sites. In the fall of 2019, we will create gaps of 0, 5, 15, 30, and 60 cm in each experimental block by removing all vegetation and the uppermost 2 centimeters of soil around these established *Solidago* plants. We will simulate trail effects in all gaps through artificial trampling. We will monitor growth of established individuals in the vegetation removal experiment by measuring height and leaf number, and number of inflorescences each fall 2019-2021. For the seed sowing experiment, we will create gaps using the same diameters and artificial trampling as in the vegetation removal experiment. Then, we will sow seeds of representative lowland and alpine species at specific distances from the gap edge and record establishment success via germination counts in summer and record survival in fall in 2020 and 2021. The species we will sow are *Astragalus alpinus*, (setermjelt), *Trifolium repens* (hvitkløver), *Solidago virgaurea* (gullris), *Achillea millefolium* (rylлик), *Festuca rubra* (rødsvingel), *Poa annua* (tunrapp), *Betula nana* (fjellbjørk) and a *Salix* species (vide). These species are all currently established in Dovre National Park (artsdatabanken.no). We will place small temperature loggers in the gaps and mark their location with sticks (Fig. 3). This will help us to link establishment success and persistence to climate stress. Thermographic pictures will allow analysis of microclimate within the gaps and help to link plant performance to position in the gap. We

will analyze seedling emergence, seedling establishment, and seedling mortality using GLMM, taking macroclimatic harshness, gap size and position in the gap as predictor variables.

Figure 3: Size and marking of climate loggers that we will place during the experimental period. The marking sticks are ca 30 cm high.

Effects on wildlife and plant life

As described above the experiment includes the establishment of gaps, and the sowing of (local) species. It will result in a total of 90 m² of disturbed vegetation in Dovre National Park, distributed over six sites. We will also place climate loggers during the period of the experiment. We are aware of Vernebestemmelser § 3.1 and §3.2 but expect the scientific gain to outweigh the costs for nature. We will of course follow up the experiment and follow the development until it is in a natural state of succession.

We will access experimental sites by foot and will not employ motorized transportation inside the National Park. To limit the disturbance of vegetation we will use trails to access the sites as far as possible, following the trails up Avsjøhøe and Storhøe. From the trails to the experimental sites, we will walk carefully and pay attention to using different routes, so that no paths to the experimental sites establish due to repeated disturbances.

We will check the surrounding area for signs of animal burrows, nests, and breeding grounds, before establishing the experimental sites to prevent disturbance of animals as protected by Vernebestemmelser § 3.3. We are aware that the Dovre National Park is an important conservation area for wild reindeer. We will therefore limit our presence at the experimental sites to a minimum. After establishment of the experiment, two to four visits per year and experimental site will be necessary to collect data. Two to three people will conduct visits at a time for reasons of working safety and effectivity. Visits will mostly be concentrated in the time between July and September. If reindeer are present in the area, we will postpone our activities or wait until they have passed the location to minimize stress.

After the experiment, we will collect all loggers and all markings of plots. Any plants that are atypical for the corresponding altitudinal belt will be removed.

Research team

Ronja Wedegärtner, has a background in plant ecology and spatial analysis. She is currently pursuing a PhD in plant ecology based at NTNU, Trondheim, within the Graae Lab. Professor Bente Graae is her main supervisor, guiding the research and contributing her knowledge regarding colonization patterns, microclimate and work in the alpine tundra.

For any further questions please contact us at Ronja.e.m.wedegartner@ntnu.no or under 47740780.

We are hoping for a positive decision and remain with best regards,

Ronja Wedegärtner and Bente Jessen Graae

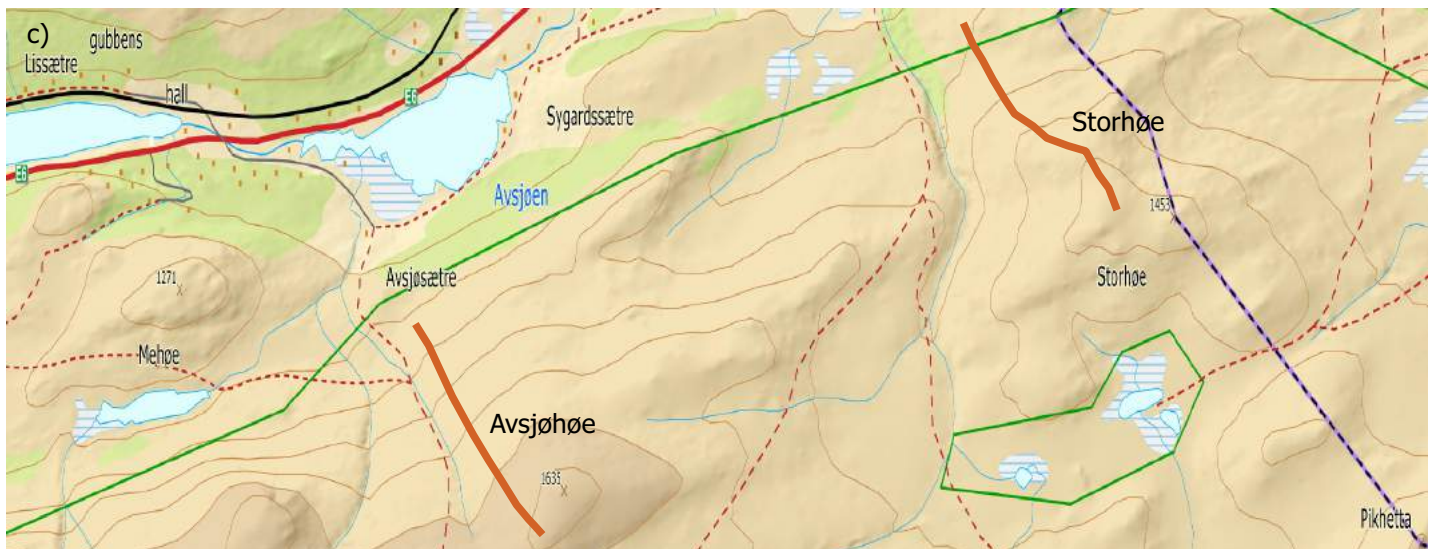
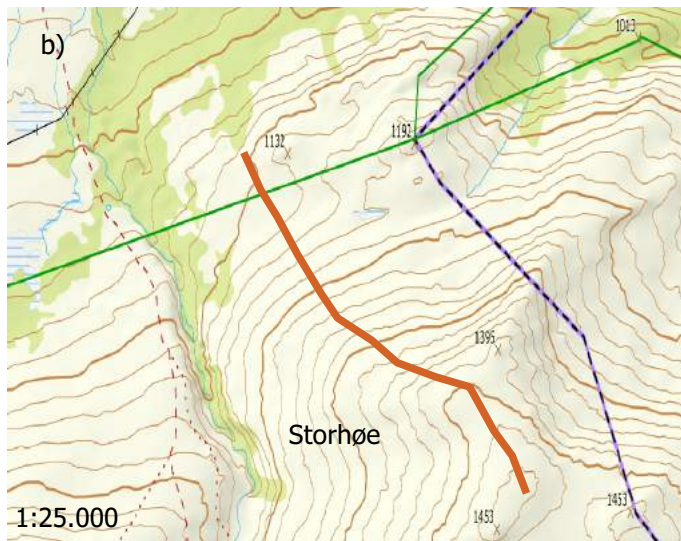
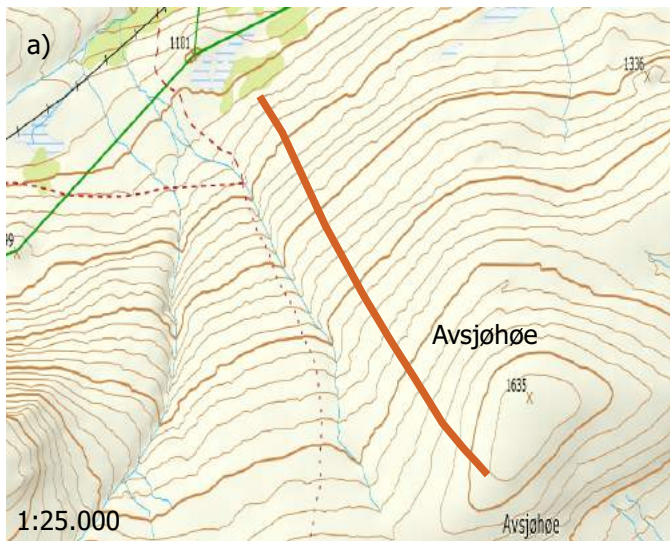

Attachement: Figure 1 – Map

Literature

- Alexander, J. M., J. J. Lembrechts, L. A. Cavieres, C. Daehler, S. Haider, C. Kueffer, G. Liu, K. Mcdougall, A. Milbau, A. Pauchard, L. J. Rew, and T. Seipel. 2016. Plant invasions into mountains and alpine ecosystems : current status and future challenges. *Alpine Botany*.
- Bertness, M. D., and R. M. Callaway. 1994. Positive Interactions in Communities. *Trends in Ecology & Evolution* 9:191–193.
- Callaway, R. M., R. W. Brooker, P. Choler, Z. Kikvidze, F. I. Pugnaire, B. Newingham, and E. T. Aschehoug. 2002a. Positive interactions among alpine plants increase with stress - Appendix I. *Nature* 418.
- Callaway, R. M., R. W. Brooker, P. Choler, Z. Kikvidze, F. I. Pugnaire, B. Newingham, and E. T. Aschehoug. 2002b. Positive interactions among alpine plants increase with stress. *nature* 417:844–848.
- Debarbieux, B., M. Oiry Varacca, and G. Rudaz. 2014. Challenges and opportunities for tourism development in mountain regions. Page 108 *in* Debarbieux B.; Oiry Varacca M; Rudaz G; Maselli D; Kohler T; Jurek, editor. *Tourism in Mountain Regions: Hopes, Fears and Realities*.
- Gottfried, M., H. Pauli, A. Futschik, M. Akhalkatsi, P. Barančok, B. Alonso, J. Luis, G. Coldea, J. Dick, B. Erschbamer, F. Calzado, M. Rosa, G. Kazakis, J. Krajči, P. Larsson, M. Mallaun, O. Michelsen, D. Moiseev, P. Moiseev, U. Molau, A. Merzouki, L. Nagy, G. Nakhutsrishvili, B. Pedersen, G. Pelino, M. Puscas, G. Rossi, A. Stanisci, J.-P. Theurillat, M. Tomaselli, L. Villar, P. Vittoz, I. Vogiatzakis, and G. Grabherr. 2012. Continent-wide response of mountain vegetation to climate change. *Nature Climate Change* 2:5.
- Graae, B. J., R. Ejrnæs, S. I. Lang, E. Meineri, P. T. Ibarra, and H. Henrik. 2011. Strong microsite control of seedling recruitment in tundra. *Oecologia*:565–576.
- Graae, B. J., V. Vandvik, W. S. Armbruster, W. L. Eiserhardt, J. Svenning, J. Ehlén, J. D. M. Speed, K. Klanderud, K. Anne, A. Milbau, Ø. H. Opedal, I. G. Alsos, R. Ejrnæs, H. Henrik, H. J. B. Birks, K. B. Westergaard, H. H. Birks, and J. Lenoir. 2017. Stay or go – how topographic complexity in fluences alpine plant population and community responses to climate change. *Perspectives in Plant Ecology , Evolution and Systematics*.
- Grêt-Regamey, A., S. H. Brunner, and F. Kienast. 2012. Mountain Ecosystem Services: Who Cares? *Mountain Research and Development* 32:S23–S34.
- Heegaard, E., and V. Vandvik. 2004. Climate change affects the outcome of competitive interactions - An application of principal response curves. *Oecologia* 139:459–466.
- Klanderud, K., E. Meineri, J. Töpper, P. Michel, and V. Vandvik. 2017. Biotic interaction effects on seedling recruitment along bioclimatic gradients: testing the stress-gradient hypothesis. *Journal of Vegetation Science* 28:347–356.
- Lembrechts, J. J., A. A. Pauchard, J. Lenoir, M. A. Nuñez, C. Geron, A. Ven, M. A. Nunez, C. Geron, A. Ven, E. Bravo-Monasterio, I. Nijs, and A. Milbau. 2016. Disturbance is the key to plant invasions in cold environments. *Proceedings of the National Academy of Sciences*:1–6.
- Milbau, A., A. Shevtsova, N. Osler, M. Mooshammer, and B. J. Graae. 2013. Plant community type and small-scale disturbances, but not altitude, influence the invasibility in subarctic ecosystems. *New Phytologist* 197.
- Milbau, A., N. Vandeplas, F. Kockelbergh, and I. Nijs. 2017. Both seed germination and seedling mortality increase with experimental warming and fertilization in a subarctic tundra. *AoB PLANTS* 9:1–13.
- Olsen, S. L., J. P. Töpper, O. Skarpaas, V. Vandvik, and K. Klanderud. 2016. From facilitation to competition: Temperature-driven shift in dominant plant interactions affects population dynamics in seminatural grasslands. *Global Change Biology* 22:1915–1926.
- Svenska Turistföreningen. 2017. Stort intresse för Lappland i sommar. <https://www.svenskaturistforeningen.se/aktuellt/stort-intresse-for-lappland-i-sommar/>.
- Theurillat, J., and A. Guisan. 2001. Potential Impact of Climate Change on Vegetation in the European Alps : A Review. *Climatic Change* 50:77–109.
- Tolvanen, A. 2016. Tourism , biodiversity and protected areas – Review from northern Fennoscandia. *Journal of Environmental Management* 169:58–66.
- Wehn, S., S. Lundemo, and J. I. Holten. 2014. Alpine vegetation along multiple environmental gradients and possible consequences of climate change. *Alpine Botany* 124:155–164.

Figure 1: Map of proposed gradients for research activities at Avsjøhøe and Storhøe in Dovre National Park. Gradients are marked in dark orange. Maps a) and b) give detailed 1:25.000 overview about location of gradients for study, maps c) and d) give the greater geographic context.

Arkivsaksnummer: 2019/9023-5

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 18.06.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	23/2019	28.06.2019

Sak - Rondane NP - Endret byggesøknad, utvidelse Eldåbu turisthytte gbnr 24/11 i Sør-Fron kommune - DNT Oslo og omegn

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gjort følgende vedtak:

Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark , § 3 pkt. 1.3.b), gis DNT Oslo og omegn avslag om omsøkt tilbygg på uthus ved Eldåbu turisthytte på 25 m².

Avslaget er begrunnet med at uthuset er en liten bygning i utgangspunktet og i henhold til retningslinjene i forvaltningsplanen skal et tilbygg være vesentlig mindre enn grunnflaten på eksisterende bygning. Behovet for tørkerom må løses innenfor eksisterende bygningsmasse slik at tilbygget til uthuset reduseres.

Det gis videre tillatelse til følgende tiltak ved Eldåbu turisthytte i medhold av verneforskriften for Rondane nasjonalpark , § 3 pkt. 1.3.b),:

- Utvidelse av uthuset med et areal på inntil 15 m² bruksareal (BRA) og inntil 18m² bebygd areal (BYA). Utvidelsen skal skje i lengderetningen av uthuset som vist i søknad
- Utvidelsen skal dekke/imøtekomme krav til oppbevaring av gass, gi rom for lagring av ved og søppel m.m, samt gi et tilbud til gjester med hund.

Nye tegninger som viser tiltaket i henhold til tillatelsen skal oversendes nasjonalparkstyre før tiltaket igangsettes.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Tilbygget skal oppføres med fasader og mønehøyde som opplyst i søknad, med eventuelt justering av vindusplassering der tørkerom bortfaller.
- Ytterkledning, detaljer og farger på fasader på tilbygg skal være tilsvarende som eksisterende bygning.
- Rivingsmaterialer og overskytende bygningsmaterialer skal bringes ut fra området.

- Tilbygget skal ha et bruksareal (BRA) på inntil 15 m² og et bebygd areal ((BYA) på maksimal 18 m²
- Tiltaket skal ikke medføre terrenginngrep over 0,5 meter, og tilbygget skal tilpasses terreng, ikke motsatt.
- Talmaterialet på tilbygg og eksisterende uthus skal være lik (takbord) som opplyst i søknad
- Mønehøyde skal være i tråd med tegninger vedlegg E2 oversendt pr 28.3.2019
- Statens naturoppsyn (SNO) kan utføre kontroll i henhold til vilkårene i tillatelsen.
- Tiltaket skal ferdigstilles senest 3 år etter vedtaksdato. Senest 4 uker etter tiltaket er gjennomført skal det sendes bilder av bygningens fasader (alle 4) til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, fminpost@fylkesmannen.no

Når det gjelder motorferdsel i tilknytning til de planlagte byggearbeidene, må det legges fram en søknad med en transportplan som tar sikte på minst mulig motorferdsel og i tidsrom utenom de mest sårbare periodene for villreinen.

Vedtaket er gjort i medhold av verneforskrift og naturmangfoldlov. Eventuelle tillatelser etter annet regelverk (PBL) eller samtykke fra grunneier er tiltakshavers ansvar.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

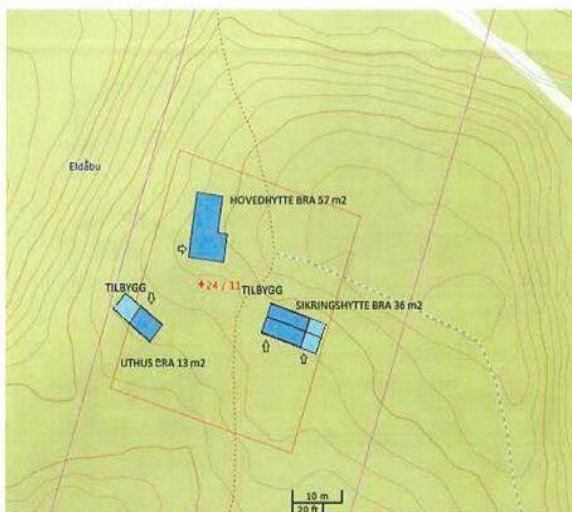
Dokumenter i saken

- Søknad datert 26.mars 2019
- Tilleggeopplysninger datert 28.mars og 29.april 2019
- Nasjonalparkstyrets tidligere vedtak om utbygging Eldåbu, datert 29.9.2017

Saksopplysninger

Denne saken har en historie og nasjonalparkstyre har behandlet byggesøknad på Eldåbu tidligere. Nedenfor gjøres derfor en kort gjennomgang av sakens historie og foreliggende søknad.

Nasjonalparkstyret behandlet i september 2017 en søknad fra DNT OO om utvidelse på Eldåbu. Det ble gitt tillatelse til tilbygg på uthuset på Eldåbu på 10 m² for å sikre trygg oppbevaring av gass og søppel, og et tilbygg på sikringshytta på Eldåbu med 15 m² for å tilrettelegge for et rom der eier med hund kunne oppholde seg uten at hunden måtte inn i fellesrommene (allergihensyn), 2-4 nye sengeplasser avhengig av køyesenger eller enkeltseger. Situasjonsplanen som er vist under synliggjør de tilbyggene som det ble gitt tillatelse til i 2017. Utvidelsen ble sett i sammenheng med flere tiltak som var en del av flytting av Gråhøgdbu. Også flytting/endring av sti og merking er en del av dette.

Eldåbu: Eksisterende situasjon (blå) og innvilgett utvidelse i 2017 (lyseblå)

Eldåbu turisthytte ble bygd i 1966 og har totalt 18 sengeplasser, hvorav 12 i hovedhytta og 6 i sikringshytta. Eksisterende uthus har rene uthusfunksjoner (utedo, ved osv). Hovedhyttas areal er opplyst å være på 57 m² og sikringshyttas areal er 36 m²

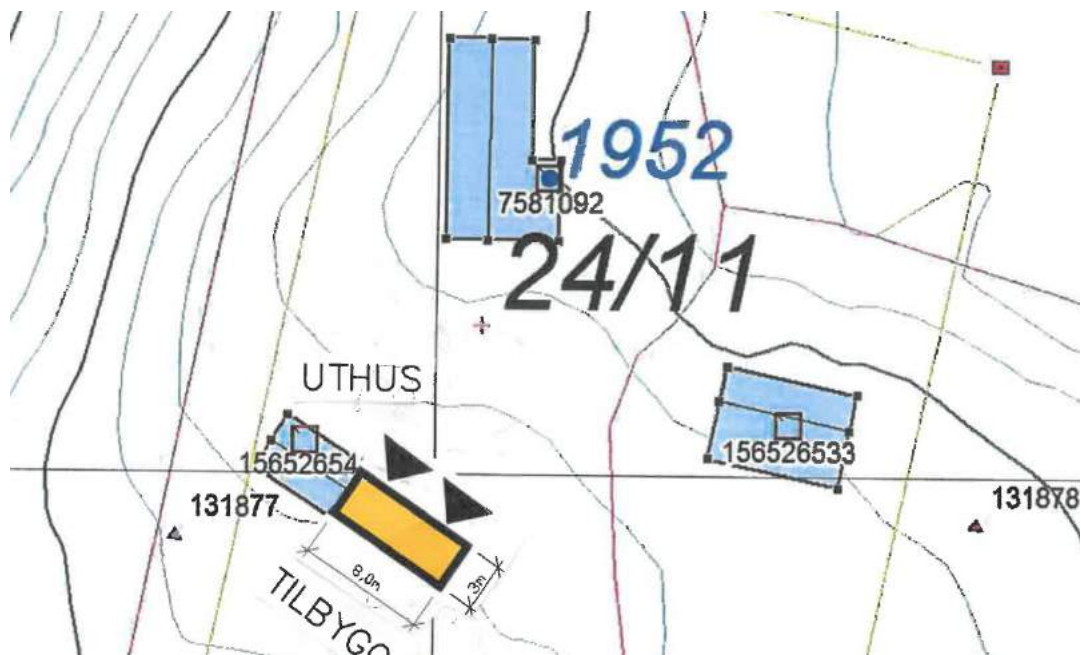
Om foreliggende søknad:

I mars 2019 mottar sekretariatet en henvendelse fra DNT OO der det kommer frem at på grunn av vanskelige terrengforhold er det ikke mulig å bygge et tilbygg på sikringshytta, og det er nå ønskelig å bygge alt arealet som et tilbygg på uthuset istedenfor. Tilbakemelding var at dette var en søknadspliktig endring som måtte behandles i nasjonalparkstyret.

DNT skriver i søknad tilbygg til uthuset datert 26.mars 2019 at de mener den gode situasjonen blir ivaretatt ved at alle dørene på tilbygget blir orientert inn mot tunet, samtidig som det er siktlinjer fra disse mot inngangen til sikringshytta. Utvidelsen styrker tunfølelsen uten at utsikten vestover blir berørt. Utvidelse av uthuset blir på 21,6 m² BRA, dvs 2,3 m² mindre enn tidligere planlagt.

Nye fasader får ytterkledning, detaljer og farger som eksisterende. Taket på eksisterende uthus har shingel. Etter utvidelsen får hele uthuset, både ny og gammel del, takbord. Det blir ikke terrenginngrep over 0,5 meter. Mønehøyde på tilbygg og uthus er opplyst i tegninger å bli ca 3,3 meter. Tegninger er vedlagt søknad og viser også at det er ønskelig med et tørkerom – noe som ikke var en del av den forrige søknaden, da var det lagerrom for søppel og ved samt rom for forsvarlig gassoppbevaring.

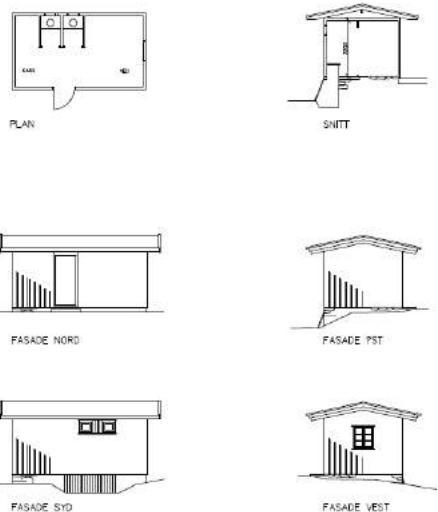
Når det gjelder inntransport av materialer ønsker DNT å samkjøre dette med helikoptertransporten til nye Gråhøgdbu, der de skal bygge hoved- og sikringshytte. Her forventes det fire helikopterfremmøter (dager med helikoptertransport). Dette planlegges utnyttet for transport til både Jammerdalsbu og Eldåbu. De opplyser at det utformes egen søknad med transportplan om dette, der det tas hensyn til de mest sårbare periodene for villreinen.

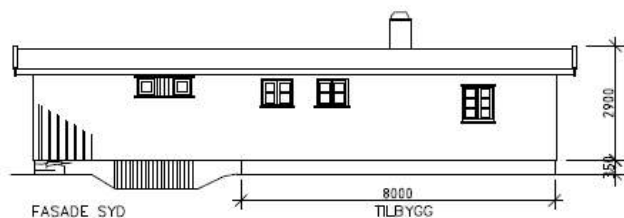
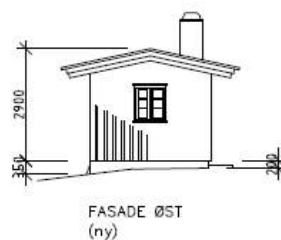
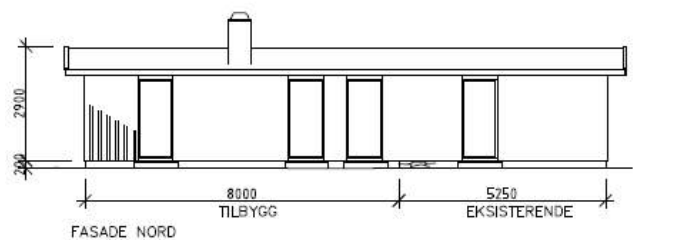
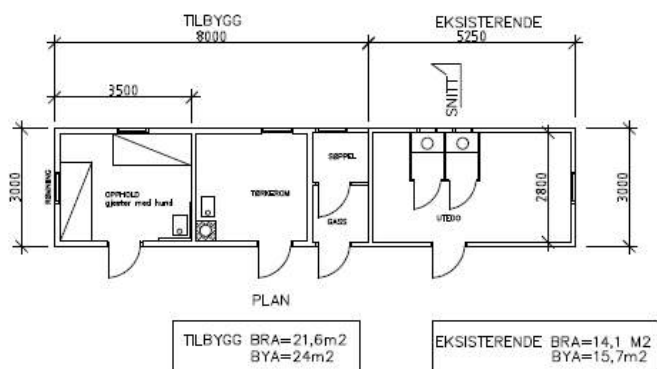
Situasjonsplan Eldåbu turisthytte. Omsøkt tilbygg vist i gult.

Eksisterende uthus. Hovedhytta ses i bakgrunnen.

Tegninger som viser planløsning og fasader på **eksisterende uthus** på Eldåbu turisthytte lagt ved søknad av mars 2019

Tegninger som viser **uthus med nytt tilbygg** og nye funksjoner og fasader på Eldåbu turisthytte (fulgte søknaden mars 2019)

Søknaden har vært sendt til uttale til Oppland fylkeskommune som ikke hadde noen merknader til endringen. Villreinutvalget og villreinnemnda uttalte seg i forhold til villrein i saken i 2017 slik at nye uttalelser fra disse er ansett som lite nødvendig.

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten, vedtak om uttalelse i møte 31.mai 2017:

«Det er i utgangspunktet ikke ønskelig med utvidelser av sengekapasiteten i nasjonalt villreinområde i Rondane. DNT Oslo og Omegn har imidlertid satt utvidelsene av Eldåbu og Jammerdalsbu som vilkår for å flytte Gråhøgdbu. Å få flytta Gråhøgdbu og T-stien mellom Eldåbu-Gråhøgdbu og Jammerdalsbu vesentlig lengre fram i fjellet og vekk fra villreinens leveområder, vil ha så store positive virkninger for villreinen at det langt overstiger eventuelle negative effekter av de foreslåtte utvidelsene på Eldåbu og Jammerdalsbu.

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten har derfor ikke innvendinger til utvidelser på Eldåbu som omsøkt, forutsatt at Gråhøgdbu og stinettet mellom Eldåbu og nye Gråhøgdbu flyttes vesentlig lengre fram i fjellet. Påbygg på uthuset for å imøtekomme nye krav til oppbevaring av gass kan gjennomføres før beslutningen om flytting av Gråhøgdbu er formalisert. Nemnda anbefaler imidlertid at det settes vilkår om at påbygg på sikringshytta med økning av antall sengeplasser avventer til flytting av Gråhøgdbu er formalisert.»

Villreinutvalget for Rondane Nord støtter villreinnemnda sin uttalelse.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for de store verneområdene i Rondaneregionen til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Området for omsøkt tiltak ligger innenfor Rondane nasjonalpark og verneforskriftens § 2 angir følgende formål for vernet av Rondane nasjonalpark:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereiggende bjørke- og barskog
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Innenfor Rondane nasjonalpark er inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter i utgangspunktet forbudt jf. verneforskriftens § 3 pkt. 1.1. Det

åpnes for noen unntak fra dette forbudet for enkelte formål, der pkt. 1.3.b) åpner for at: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til «ombygging og utvidelse av bygninger».

Forvaltningsplan

Søknad om ombygninger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygninger er blant annet at byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse. Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges. Montering av pipe og vinduer på bygg som av tradisjon ikke har slike elementer vil vurderes strengt.

Forvaltningsplanen har følgende føringer for **Turisthytter**

«For å ikke legge til rette for økt ferdsel inn i villreinens leveområder vil forvaltningsmyndighetene føre en meget restriktiv praksis for dispensasjoner for nybygg og tilbygg som fører til økt sengeplasskapasitet til utleie. Dette er i tråd med retningslinjene i fylkesdelplanen for Rondane. Verneområdene i Rondane ligger i all hovedsak innenfor, eller helt inntil, leveområdet slik det defineres i fylkesdelplanen. Det skal ikke bygges nye turisthytter. Det kan ikke påregnes tillatelse til ombygging eller utvidelse av eksisterende turisthytteanlegg, som medfører økt overnattingskapasitet. Ominnredning av eksisterende bygningsmasse er tillatt. Utbygging eller ombygging som er nødvendig som følge av annet regelverk vil være et argument for å kunne gi tillatelse. Primært skal en forsøke å utnytte eksisterende bygningsmasse før det kan være aktuelt å gi byggetillatelse.»

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Presedens

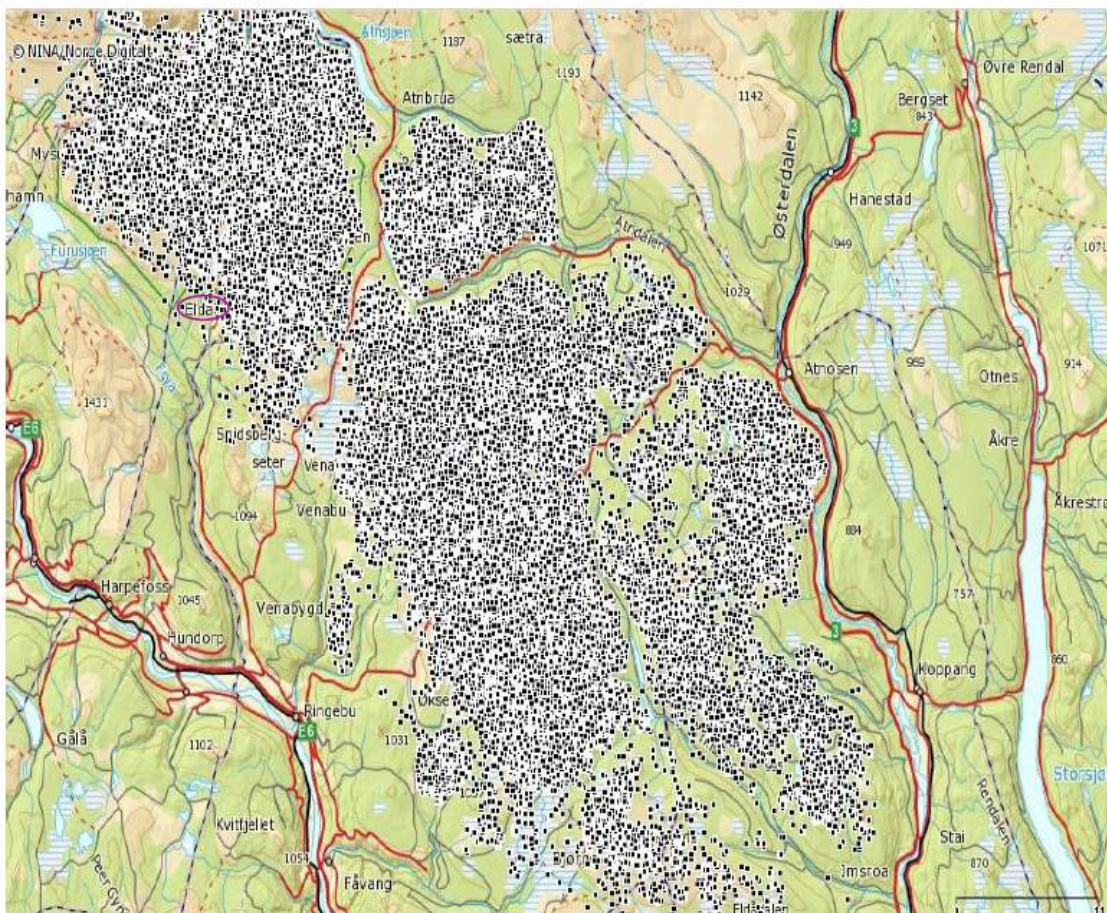
I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene.

Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling. Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

Utvidelsen av Eldåbu er fra DNT Oslo og Omegns side knyttet til flytting av Gråhøgdbu, lenger sør. Det har i mange år vært jobbet med å flytte Gråhøgdbu lenger fram på Venabygdsfjellet, og samtidig få lagt T-stien mellom Eldåbu-Gråhøgdbu-Jammerdalsbua. Planene om å flytte Gråhøgdbu er nå konkretisert; tomt er funnet nær Forrestadsætra på Venabygdsfjellet og dispensasjon etter plan- og bygningsloven er gitt av kommunen for oppføring av ny turisthytte. Byggeoppstart er planlagt i sommer. Turstien (T-merke) fra Eldåbu til Ramshøgda er planlagt flyttet. Etter planen skal det gjennomføres en befaring på stitraséens nordligste del, som delvis ligger innenfor Rondane nasjonalpark. Ringebu fjellstyre, DNT og SNO deltar i utgangspunktet på befaringen.

Kunnskapsgrunnlaget (jf. nml § 8) for området anses å være god. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknkletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området. Nedenfor vises kartutsnitt som er hentet fra villreinnemnda i Rondane og Sølknkletten sin uttale i forrige byggesøknad.

GPS-registreringer av simler januar 2010- desember 2016 (www.dyreposisjon.no)
Figuren viser at Eldåbu ligger svært nær områder som brukes av villrein

Istedenfor å fordele ønsket arealbehov på sikringshytta og uthuset, er det nå omsøkt alt areal som tilbygg til uthuset. Dette innebærer at uthuset går fra å være en bygning med rene uthusfunksjoner til å ha rom for overnatting og en økning i bruksareal fra 14 m² til 35 m². I tillegg til tidligere oppgitt behov som var rom for forskriftsmessig lagring av gass og lagring av søppel samt «hunderom» viser oversendte tegninger at det nå søkes om et tørkerom. Med bakgrunn i de oversendte tegningene vises at nødvendig areal til gass og søppel er relativt beskjedent, ca 4,5 m². Forskriftsmessig lagring av gass er et nødvendig tiltak for oppfølging av krav fra andre myndigheter, og vil være i tråd med det som står i forvaltningsplanen om at *«Utbygging eller ombygging som er nødvendig som følge av annet regelverk vil være et argument for å kunne gi tillatelse.»*

Tilbygget som nå er omsøkt på uthuset medfører en økning i uthusets lengde på 8 meter slik at den totale lengden på bygningen blir ca 13 meter. Uthusets bredde på 3 meter beholdes. Omsøkt tilbygg innebærer en økning av bruksarealet på 150 prosent (fra 14 til 35 m²).

I et møte sekretariatet hadde med DNT den 23.mai 2019 ble behovet for tørkerom tatt opp. DNT viste til at dette var et behov som hadde sikkerhetsmessige aspekter knyttet til seg, ettersom det pr i dag ble tørket klær i stua i hovedhytta der folk til enhver tid oppholdt seg, det ble laget mat osv.

Selv om utvidelse av overnattingskapasitet ikke er i tråd med føringer i forvaltningsplanen, ble det i vedtaket i 2017 gitt tillatelse til en utvidelse for å etablere et rom der hunder og eiere kan innkvarteres uten å være til sjenanse for allergikere. Dette ble sett i sammenheng med de fordeler flytting av Gråhøgdbu medførte, og tiltaket ble i derfor vurdert som akseptabelt. Denne vurderingen tilrår sekretariatet at nasjonalparkstyret holder fast på. Et soverom med 2-4 sengeplasser hvor hund og eier kan oppholde seg, anses i denne situasjonen som kurant. Til orientering søkte DNT OO om å få bygge hunderom i tilknytning til Reinheim turisthytte i Dovrefjell nasjonalpark. I den saken var høringsinstansene negative til utvidelse av bygningsmassen for dette formål, og DNT OO trakk den delen av søknaden som var knyttet til utvidelse av et slikt rom.

Omsøkte tilbygg er et stort tilbygg på et lite uthus. Omsøkt tilbygg medfører at uthuset blir 13 meter langt, og pga nytt rom for overnatting må det oppføres pipe. Tidligere opplyst behov for oppbevaring av gass, søppel og ved er i foreliggende søknad redusert til et mindre areal på ca 4,5 m². Ved forrige runde var romfunksjonen knyttet til tørkerom ikke oppgitt i søknad og heller ikke vurdert i saken.

Gitt at retningslinjene tilsier at et tilbygg skal være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate vurderer sekretariatet at foreliggende søknad ikke er i tråd med dette. Tilbygget bør derfor søkes redusert. Et tørkerom på 9-10 m² bidrar i stor grad til omsøkt utvidelse. Det vises til forvaltningsplanen der det står at en *primært skal forsøke å utnytte eksisterende bygningsmasse før det kan være aktuelt å gi byggetillatelse.*

Sekretariatet har forståelse for at det er behov for å ha mulighet til å tørke klær på hyttene. Vi har ikke blitt gjort oppmerksom på at det foreligger konkrete krav utenom forskrift om brannforebygging som gjelder for både private og virksomheter. Sekretariatet ser ikke at dette regelverket tilsier at det er krav om eget tørkerom på selvbetjente turisthytter. Det antas at DNT som andre virksomheter og private jobber forebyggende i forhold til brann.

Sekretariatet peker på at et eget tørkerom i en bygning som unntaksvis skulle ha behov for oppvarming (når hunderom er nødvendig å bruke), vil kunne medføre et økt behov for ved/brensel som må transporteres til Eldåbu og motorferdselen hit vil øke. Gitt turisthyttas lokalisering er dette ikke ønskelig av hensyn til verneverdiene. I henhold til forvaltningsplanen kan forvaltningsmyndigheten stille vilkår om eksteriørmessig utforming blant annet ut fra landskapshensyn. Sekretariatet tilrår derfor at det gis tillatelse til et tilbygg på eksisterende uthus som dekker hunderom med 2-4 sengeplasser, samt rom for oppbevaring av gass og søppel som beskrevet i søknad som til sammen bør ha et bruksareal på 15 m². Dette vil ikke gi et tilbygg som er vesentlig mindre enn eksisterende bygnings grunnflate, og vil likevel medføre en dobling av uthusets areal, men samtidig redusere lengden på tilbygget med ca 3 meter. Etter sekretariatets vurdering vil en slik reduksjon gi en bygning som er bedre tilpasset det åpne landskapet samtidig som romfunksjonene som det tidligere er gitt tillatelse til ivaretas. Tørking av klær må søkes løst innenfor eksisterende bygningsmasse.

Når det gjelder presedenshensyn viser villreinnemda i sin uttale til at det er få byggesaker der byggetiltak henger sammen med endring i stinettet som igjen sannsynliggjør positive virkninger for villrein. Verneområdene i Rondane innbefatter Grimsdalshytta og Rondvassbu som er DNTs betjente hytter i tillegg til Eldåbu som er selvbetjent. Også Peer-Gynt hytta omfattes, den er privat. Bjørnhollia omfattes ikke av verneforskriftene, det gjør heller ikke Dørålseter (privat). Forvaltningsplanen skriver at det vil være en meget restriktiv praksis for dispensasjoner i form av nybygg eller tilbygg som fører til økt sengekapasitet til utleie.

Grimsdalshytta økte sin overnattingskapasitet med 11 sengeplasser i 2001. Det ble i denne forbindelse fremholdt fra DNT OO at dette ikke ville føre til behov for utvidelser av de øvrige turistforeningshyttene i Rondaneområdet. DNT har et landstyrevedtak som sier at skal søkes å etablere egne hunderom med egen inngang på alle hytter når det gjennomføres andre byggetiltak. I den grad det er behov for endringer er forvaltningsplanen tydelig på at disse må søkes løst innenfor eksisterende bygningsmasse/bygningsareal.

I foreliggende sak er det hensyn som er spesielle for akkurat denne saken som medfører at presedenshensyn ikke gjør seg gjeldene, jf. også villreinnemdas uttale.

Kunnskapsgrunlaget er godt når det gjelder både naturmiljøet i det konkrete området, (§ 8), og føre-var § 9 blir ikke lagt til grunn. I forhold til økosystem-tilnærming og samlet belastning, vurderer sekretariaet at det er forsvarlig å tillate tiltak (nml § 10). Sakens særskilte karakter vil gjøre at den vil ha liten eller ingen presedensvirkning. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Konklusjon

Sekretariatet tilrår etter en samlet vurdering at nasjonalparkstyre ikke aksepterer et omsøkt tilbygg på ca 22 m² på eksisterende uthus på 14 m², noe som vil gi et tilbygg som er vesentlig større enn grunnflaten på eksisterende uthus og dermed ikke er i tråd med forvaltningsplanens retningslinjer. Sekretariatet tilrår at gis tillatelse til et mindre tilbygg på eksisterende uthus med et areal på inntil 15 m² bruksareal for å dekke lagerfunksjoner for ved, søppel og forsvarlig oppbevaring av gass, samt rom for hund og eiere.

Arkivsaksnummer: 2019/6289-5

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 11.06.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	24/2019	28.06.2019

Sak - Rondane NP - Søknad om riving og oppføring av bu og utedo ved Rauhamran - Dovre fjellstyre

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.06.2019 gitt Dovre fjellstyre avslag på nyoppføring av bu og utedo ved Raudhamran.

Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 punkt 1.1. Tiltaket er vurdert å være i strid med verneformålet om ivaretagelse av villreins leveområder. Vilkår for å gi dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48 alternativ 1 er dermed ikke tilstede og søknaden må avslås.

Styret ber om at søker foretar en vurdering av å flytte bua til en lokalitet nær andre eksisterende inngrep ved Haverdalsseter/Hellbergvegen. I vurderingen skal konsekvensene for villreinen og andre vernehensyn tillegges særlig vekt. Grunneiers (Statskogs) synspunkter på en flytting skal også innhentes. Styret vil behandle saken på nytt når en slik vurdering foreligger.

Vedtaket er gjort med bakgrunn i verneforskrift og naturmangfoldlov. Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Dovre fjellstyre, datert 11.februar.2019
- Uttale fra Villreinnemda for Rondane og Sølnekletten datert 6.mai.2019
- Uttale fra Oppland fylkeskommune datert 4.juni 2019.
- Uttale fra villreinutvalget Rondane Nord, datert 11.juni 2019.

- Tilbakemelding fra Statskog datert 12.02.2019

Saksopplysninger

Søknaden er gjengitt under:

Dovre fjellstyre eier ei bu ved Raudhamran «Raudhammerbua» i Grimsdal statsallmenning. Raudhammerbua ligger i Rondane nasjonalpark 32v 529699 6873382. Raudhammerbua ble trolig oppført i 1938. Dovre fjellstyre overtok bua i 1975. Bua står åpen og brukes i hovedsak av fjelloppsynet i oppsynssammenheng og av villreinjegere som ofte er innom når været i området er dårlig.

Bua begynner å bli i så dårlig forfatning at restaurering av eksisterende vil bli såpass omfattende at det regnes som omtrent håpløst. Raudhammerbua er oppført i reisverk med papp på taket. Utvendig og innvendig kledning, tak, vinduer og gulv har omfattende råte og muggskader. Det søkes derfor om riving av eksisterende bu og oppføring av ny bu med samme størrelse og utførelse som den gamle. Bua står på en mur av naturstein som vil bli brukt ved oppføring av ny bu. Utvendige mål er 5,80 x 3,30 m (19,14 m²), med en mønehøyde på 2,70 m.

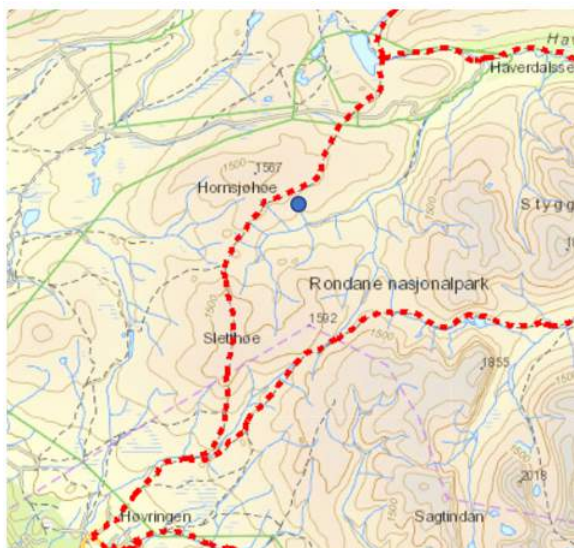
Det er ikke noen utedo/uthus i tilknytning til Raudhammerbu og det søkes samtidig om å sette opp en utedo med plass til lagring av ved. Uthus vil bli oppført i reisverk 1,2 x 2,0 m (2,4 m²). Det har tidligere vært en stall i tilknytning til bua. Denne var plassert helt inn til hammeren like nord for bua og dette kan være en aktuell plassering for et uthus. Plasseringen vil da bli slik at lite av bygget vil vises på litt avstand.

Det er ikke utarbeidet nøyaktige tegninger, noe vi avventer til vi mottar svar på søknaden.

Bilder av bua, kartskisse og erklæring avgiftsfritt feste er vedlagt søknaden.

Dagens bu med foreslått plassering av uthus/do.

Plassering for Raudhammerbua markert med blå prikk. Rød stipla linje er merka foturrute

Saken har vært sendt på høring til villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Villreinutvalget for Rondane Nord og Oppland fylkeskommune:

Uttale fra villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

Raudhammerbua ligger i et viktig sommerområde for villreinen. Det er derfor viktig å unngå økt ferdsel inn i området. Ei ny hytte som står åpen vil kunne føre til økt ferdsel. Ut fra fjellstyrets behov for tilsynsbu vil imidlertid ikke nemnda motsette seg at fjellstyret gis tillatelse til at det bygges opp ei ny bu med samme størrelse og sengeplasser som eksisterende bu. Oppføring av en mindre utedo kan også tillates, gitt at plasseringen blir lite synlig. Villreinnemnda mener imidlertid at det må settes vilkår om at bua skal være låst utenom villreinjakta, og at bua ikke skal lånes/leies ut til andre enn oppsyn utenom denne perioden.

Uttale fra villreinutvalget Rondane Nord:

Raudhammerbua ligger i et viktig sommerområde for villreinen. Det er derfor viktig å unngå økt ferdsel inn i området. Ei ny hytte som står åpen vil kunne føre til økt ferdsel. Ut fra fjellstyrets behov for oppsynsbu ser villreinutvalget positivt på at fjellstyret gis tillatelse til at det bygges opp ei ny bu med samme størrelse og sengeplasser som eksisterende bu. Oppføring av en mindre utedo hører naturlig med til en oppsynsbu. Villreinutvalget mener at det må settes vilkår om at bua skal være låst utenom villreinjakta, og at bua ikke skal lånes/leies ut til andre enn oppsyn/beitetilsyn utenom denne perioden.

Uttale fra Oppland fylkeskommune:

Fylkeskommunen har gitt uttale både med bakgrunn i regional plan (villrein) og kulturarv (bygning). Den omsøkte endringen ligger ihht Regional plan for Rondane – Sølnekletten i sone 1; i nasjonalt villreinområde. Innenfor nasjonalt villreinområde tillates ikke ny fritidsbebyggelse, ny utbygging eller at det gjøres tyngre tekniske inngrep. Tiltak som gjør hytta/ bua blir mer tilbøyelig for besøk, slik som bedre fasiliteter er ikke i tråd med den regionale planen. Dette fordi mer besøk inn i villreinens områder kan være med på å forstyrre og skade villreinstammen. Hytta/bua ligger ikke langt fra opparbeidet sti og det kan

være en mulighet at bedre fasiliteter kan føre til mer besøk. Dette har vi imidlertid ingen tallfesting på – verken hvordan besøket er i dag eller framskrivinger. Utedoen er også tenkt bygget i en svært beskjeden størrelse og på en slik måte at den ligger lite synlig til. Etter vurdering har Regionalenheten konkludert med at en kan godkjenne at hytta/ bua oppgraderes (rives og bygges opp likt som i dag), men arbeidet må utføres i en periode hvor det ikke pågår kalving eller når kalvene er små. I arbeidet inngår også frakt av materiale inn og rivningsgoods ut av området. Videre er det av avgjørende betydning at overnattingskapasiteten ikke øker og at hytta ikke skal gjøres mere tilgjengelig enn i dag. Det betyr at den ikke skal markedsføres på "Inatur", AirBnB, eller andre utleieordninger.

Kulturarvenheten vurderer at en kan tillate riving/demontering og gjenoppbygging av hytta/bua for å tilpasse den til dagens behov, under visse forutsetninger. Gjenoppføring av hytta må gjennomføres ved å gjenbruke så mye som mulig av materialene i eksisterende hytte som mulig. Dette gjelder spesielt vinduer, belistning rundt vinduene og dører. Dersom dette ikke er mulig på grunn av materialenes tilstand skal det benyttes eksakte kopier. Det må benyttes/produseres panel i samme type som eksisterende. Det forutsettes for øvrig at hytta bygges opp igjen med eksakt samme form og størrelse som beskrevet i søknaden.

Retningslinjene åpner for at det kan bygges utedo der dette ikke finnes fra før, og Kulturarvenheten er således positive til dette. Som tidligere nevnt anses det som en fornuftig plassering å bygge utedo inntil berghammeren, der det tidligere har stått en stall, slik at denne blir minst mulig synlig. Det forutsettes for øvrig at uthus/utedo oppføres etter tradisjonelle prinsipper, med tradisjonelle materialer og fargebruk, som underbygger at bygningen skal være minst mulig dominerende i landskapet.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til verneforskriftens § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger. § 3 punkt 1.2 a viser til at bestemmelsene i 1.1 ikke er til hinder for vedlikehold av eksisterende bygninger, men slår fast at vedlikehold ikke omfatter ikke ombygginger eller utvidelser av bygninger.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade, jf. § 3 punkt 1.3 bokstav a. Foreliggende sak dreier seg om søknad om riving og nyoppføring av ei bu uten at det er opplyst annet enn at eksisterende bu har forfalt. Verneforskriften har ingen direkte unntakshjemler for slike tiltak, og søknaden må behandles etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen sier at søknader om nybygg skal behandles strengt, og strengere i nasjonalparkene enn i landskapsvernområdene. Forvaltningsplanen har en særskilt omtale av oppsynsbuer:

«Det vil føres en restriktiv praksis med hensyn til oppføring av nye oppsynsbuer. Fjellstyrene må fortrinnsvis søke å dekke sine behov for husvære under oppsynsvirksomhet gjennom den bygningsmassen som finnes i nasjonalparkene. Mindre husvære vil likevel kunne tillates oppført når behovet er tilstrekkelig dokumentert, og det ikke foreligger alternative muligheter for at fjellopsynet skal kunne utføre sine oppgaver på forsvarlig vis. I utgangspunktet skal slike buer være små, og størrelsen vil også bli vurdert på bakgrunn av plassering i fjellet. Forvaltningsmyndighetene mener at det ut fra den dokumentasjon som foreligger per i dag, ikke er behov for nye oppsynsbuer innenfor nasjonalparkene».

Naturmangfoldloven

I tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan og naturmangfoldloven § 48, må saken også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf § 7.

Presedens

I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene.

Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling. Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt (jfr. nml §8). Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknletten. NINA har også videreført GPS-registreringene av villrein, jfr. kart under. I NINA-rapport 1013 beskrives Sletthøe-Gråhøe som et funksjonelt viktig refugieområde for villreinen sommerstid. Naturbase viser rovfugl lokalitet ca 260 meter i luftlinje fra bua.

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes «dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Dispensasjon må heller ikke gis om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. I foreliggende sak vil verken sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser være relevant og søknaden vurderes etter 1. alternativ.

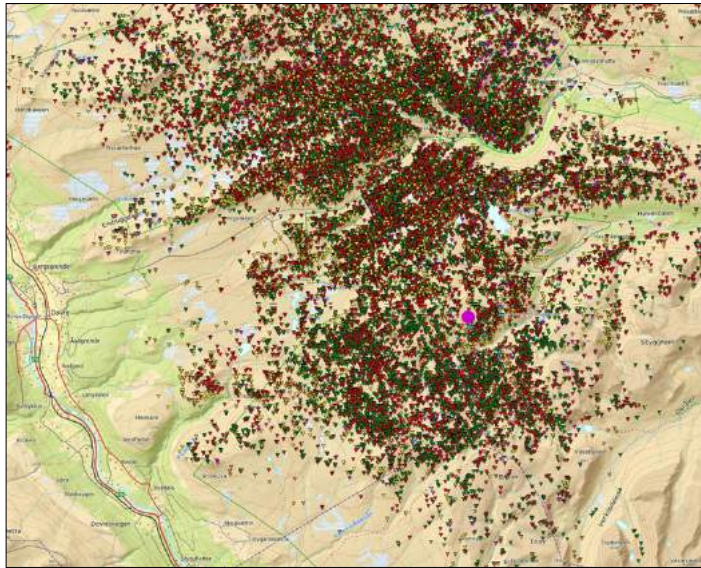
Når det av nml § 48 fremgår at forvaltningsmyndigheten *kan* gjøre unntak fra vernevedtaket, ligger det i dette at tiltakshaver ikke har krav på å få dispensasjon selv om tiltaket ikke er i strid med verneformålet og heller ikke påvirker verneverdiene. Dersom disse vilkårene er oppfylt skal det foretas en skjønnsmessig vurdering av om tiltaket *bør* tillates, der fordelene for tiltakshaver veies opp mot eventuelle ulemper for naturmangfoldet. Utgangspunktet for denne vurderingen er at bestemmelsen er en sikkerhetsventil som i første rekke skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I dette ligger at lista for å gi dispensasjoner fra forbudene i verneforskriften bør ligge høyt.

Raudhammerbua ligger ifølge målinger på kart ca. 330 meter fra T-stien mellom Høvringen og Haverdalsseter/Grimsdalshytta over Sletthøe. I forvaltningsplanen beskrives stien som konfliktfyllt i forhold til villreinens bruk sommerstid. Under arbeidet med forvaltningsplanen ble det vurdert å fjerne t-merkingen på stien. Med liten bruk og siden stien er del av et langtursystem ble det ut fra en helhetsvurdering valgt å beholde merkingen. En forutsetning for dette var at ferdselsvolumet på stien skulle overvåkes, og merkingen skal vurderes på nytt ved revisjon av forvaltningsplanen. Dovre fjellstyre har selv uttalt i 2018 i forbindelse med utsetting av turkasser/trimposter i samme område at stien over Sletthøe er vurdert fjernet av villreinhensyn og at det er lite tilrådelig å sette opp turmål her dersom stien fjernes. En bu/hytte er i motsetning til en trimkasse et varig tiltak som vil bli stående i flere år (jf. at bua som er ønsket å rive og erstatte med ny er fra 1938).

NINA har registrert ferdselsvolumet ut fra Høvringen mot Sletthøe i fem år siden 2009, siste gang i 2017. Registreringene har variert sterkt, men det har ikke vært registrert noen økning i bruken av stien siden 2009.

Forskningsrapporter viser at det er et stort ferdselstrykk i Rondane, noe som ser ut til å ha medført at villreintrekket øst og vest for Rondanemassivet er gått ut av bruk (NINA Rapport 1013). Rondane er også blant de områdene i Norge der det advares mot en ytterligere fragmentering av villreinens leveområder (NINA Temahefte 70). Området bua ligger i er et område som brukes mye av villreinen (jfr. figur under), og som fortsatt har relativt lite ferdsel,

sammenlignet med andre deler av Rondane. Slike områder vil det framover være svært viktig å skjerme.

GPS-posisjoner merka simler 2009-2016 (fra www.old.dyreposisjoner.no). Plassering av hytta vist med lilla prikk.

Dagens bu, med omfattende råte og muggskader, er sannsynligvis en lite attraktiv overnattingsmulighet. Bua ble opprinnelig oppført i samband med gruvedrift i 1938 og Dovre fjellstyre kjøpte bua i 1975. Fjellstyret skriver i sin søknad at hytta i hovedsak brukes av fjelloppsynet og av villreinjegere når været er dårlig. Dagens bruk har derfor sannsynligvis minimale konsekvenser for villreinen. Spørsmålet er om ei ny bu vil kunne tiltrekke nye brukere. Bua ligger nær t-stien mellom Høvringen og Haverdalsseter/ Grimsdalshytta, og vil kunne bli et overnattingsturmål for f.eks. hytteeiere på Høvringen. Dette er også beskrevet i fylkeskommunens uttale. De peker på at det kan være en mulighet at bedre fasiliteter kan føre til mer besøk men at man ikke har tallfesting på hvordan besøket er i dag eller framskrivninger.

Villreinnemnda har tilrådd at ei evt. ny bu skal være låst utenom villreinjakta for annen bruk enn fjelloppsynets egen. Også Oppland fylkeskommune forutsetter at bua ikke skal gjøres mer tilgjengelig enn i dag gjennom markedsføring, eller leies ut. At bua blir et turmål selv om den blir stående låst uten om villreinjakta eller aktivt markedsføres av fjellstyret, vurderer sekretariatet likevel å være sannsynlig. Erfaringsmessig er det vanskelig å styre markedsføringa som gjøres av allmennheten på sosiale medier. Sekretariatet er ikke uenig i at det er en usikkerhet knyttet til tiltakets effekt på ferdsel, men i foreliggende sak har vi tilstrekkelig kunnskap om villreinenens bruk av området og hvordan den menneskelige ferdselen påvirker villreinen. Prinsippet om føre-var (nml§ 9) tilsier derfor at et tiltak av denne art ikke bør oppføres i omsøkt område.

Ved Dørålsvatnet har fjellstyre ei lita steinbu som står åpen. Denne har vært forsøkt holdt låst, men det medførte at folk tok seg til rette og ødela låsen. En slik situasjon er lite heldig, og er relevant å sammenligne med i foreliggende sak. Også fordi dagens bu på Rauhamran står åpen. Selv om en kan gå langt i å sette vilkår som ivaretar verneverdiene, er det er

heftet usikkerhet om en ifølge vilkårslæren i jussen kan sette vilkår om åpning/stening og begrensning av markedsføring av buer/hytter. Lovligheten av et vilkår vil bl.a. bero på hvor inngripende vilkåret er for de som får tillatelse.

Dovre fjellstyre har flere buer som brukes til oppsyn og noen som også som leies ut eller står åpen innenfor Rondane nasjonalpark, blant annet en ved Langtjønna ved foten av Sletthøe. I Grimdsdalen landskapsvernområde har fjellstyre ei bu med naust som ligger ved Storrvatnet og også ei bu ved Einsethøe. Også andre fjellstyrer har buer i Rondane, Sel fjellstyre har blant annet ei bu ved Fremre Illmannhøe. Tabell 9 i forvaltningsplanen (s. 40) viser at det er 26 oppsynsbuer totalt bare i Rondane nasjonalpark. I tillegg er det buer i Dovre nasjonalpark og Grimdsdalen landskapsvernområde. Flere av disse har en plassering som ut fra vernehensyn og ivaretagelse av villreinens arealer kan være utfordrende. Det vurderes som sannsynlig at det vil komme flere, tilsvarende søknader, og sekretariatet er allerede kjent med en tilsvarende sak der det er snakk om riving og nyoppføring. Konsekvensene for verneverdiene ved at andre tilsvarende tiltak som her omsøkt får tillatelse, vurderes å øke presset på villreinen i Rondane.

I forvaltningsplanen står det i omtalen av gjennomføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade at forvaltningsmyndigheten kan sette vilkår om utforming, plassering og lokalisering. Videre at dersom gjennomføring på samme sted er i konflikt med villrein , kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til oppføring på annen lokalitet. Selv om foreliggende sak ikke dreier seg om nyoppføring etter naturskade eller brann, har en ved Raudhammerbua har en nå en situasjon der flytting av bua til et område som er i mindre konflikt med villreinen, for eksempel ved Haverdalseter/Hellbergsveien, er en reell mulighet. Fra Hellbergsveien til dagens bu er det 2,7 km i luftlinje og lett terreng å gå i. Ei flytting av bua vil gi en konsentrasjon av inngrep i området. For oppsynet vil en flytting gi et dårligere alternativ enn dagens plassering, men som nevnt over har fjellstyret både ei bu ved Einsethøe og Storrvatnet. I utgangspunktet er det ikke ønskelig med flere inngrep i området ved Haverdalseter, og vurderingen av ny lokalisering må være grundig. Fordelene med å flytte bua for villreinen vil imidlertid kunne være større enn dagens plassering (Jfr. nml §10).

I tillegg til å skjerme områder med liten ferdsel bør en også se om det er mulig å innføre avbøtende tiltak for villreinen i Rondane. Av villreinhensyn har DNT både gått med på å flytte og legge ned hovedstier (sti gjennom Musvollidalen mellom Mysusæter og Bjørnholla, deler av stien mellom Rondvassbu og Eldåbu, sti fra Fokstua til Grimdsdalshytta og sti fra Rondvassbu til Dørålen gjennom Kaldbekkbotn). Gråhøgdbu er i ferd med å bli flyttet, og tidligere er daværende Breitjønnbu flyttet.

Konklusjon

Sekretariatet vurderer at ei ny bu ved Raudhamran vil kunne føre til økt ferdsel i et viktig område for villreinen, og vil derfor være i strid med verneformålet hva gjelder ivaretagelse av villreinens leveområder. Tiltaket vurderes derfor å ikke oppfylle kravene til å gi dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48, 1.alternativ. At konsekvensene for verneverdiene ved at andre, tilsvarende søknader får dispensasjon er negativ for villreinen er i denne saken også vektlagt.

Det tilrås at nasjonalparkstyret ber søker vurdere om en flytting av bua til området Hellbergsvegen/Haverdalsseter eventuelt annet, mindre sårbart område er mulig, og at nasjonalparkstyret vurderer saken på nytt når en slik vurdering er framlagt. I vurderingen må grunneiers, dvs. Statskogs syn på saken innhentes.

Arkivsaksnummer: 2019/10186-2

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 13.05.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	25/2019	28.06.2019

Grimsdalen LVO - behandling av søknad om beitekultivering på Haverdalseter gbnr. 86/1 fnr. 95 i Dovre kommune - Ingvild Haugom

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gjort følgende vedtak:

Ingvild Haugom, fester at eiendomgbnr 86/1 fnr 95 gis tillatelse til beitekultivering (jf. definisjon i forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane), knyttet til 3 arealer i Haverdalen som beskrevet i søknad datert 30.august 2015 og vist i kartutsnitt i saksvurderingen. Vedtaket er hjemlet i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 bokstav g.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Inntil 35 dekar kan beitekultiveres
- Arealene kan inngjerdes ved bruk av el-gjerde
- Strømtrådene i el-gjerdet skal tas ned/bort etter endt beitesesong. Ev faste gjerdestolper av tre kan bli stående.
- Maks høyde på gjerdetolpene er 2,25 meter og avstanden mellom dem skal minimum være 4 meter
- Strømtråden skal merkes
- Et eventuelt el-gjerde skal ikke settes opp slik at det eldre kjøresporet som går utover dalen kommer innenfor gjerdet.
- Det skal stå igjen en kantsone på 6 meter kantvegetasjon mot henholdsvis Haverdalsåe og Gravbekken.
- Beitekultiveringen av arealene må være igangsatt innen 5 år fra vedtakstidspunkt
- Det skal ikke spres naturgjødning på arealene

Vedtaket er gjort med hjemmel i verneforskrift og naturmangfoldlov. Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokumenter i saken

- Søknad fra Vemund Haugom datert 30.august 2015.
- Uttale fra Oppland fylkeskommune datert 14.12.2015 samt befaringsrapport datert 22.8.2016
- Uttale fra landbrukskontoret Dovre og Lesja datert 9.7.2018
- Møtebok Dovre fjellstyre datert 31.1.2012

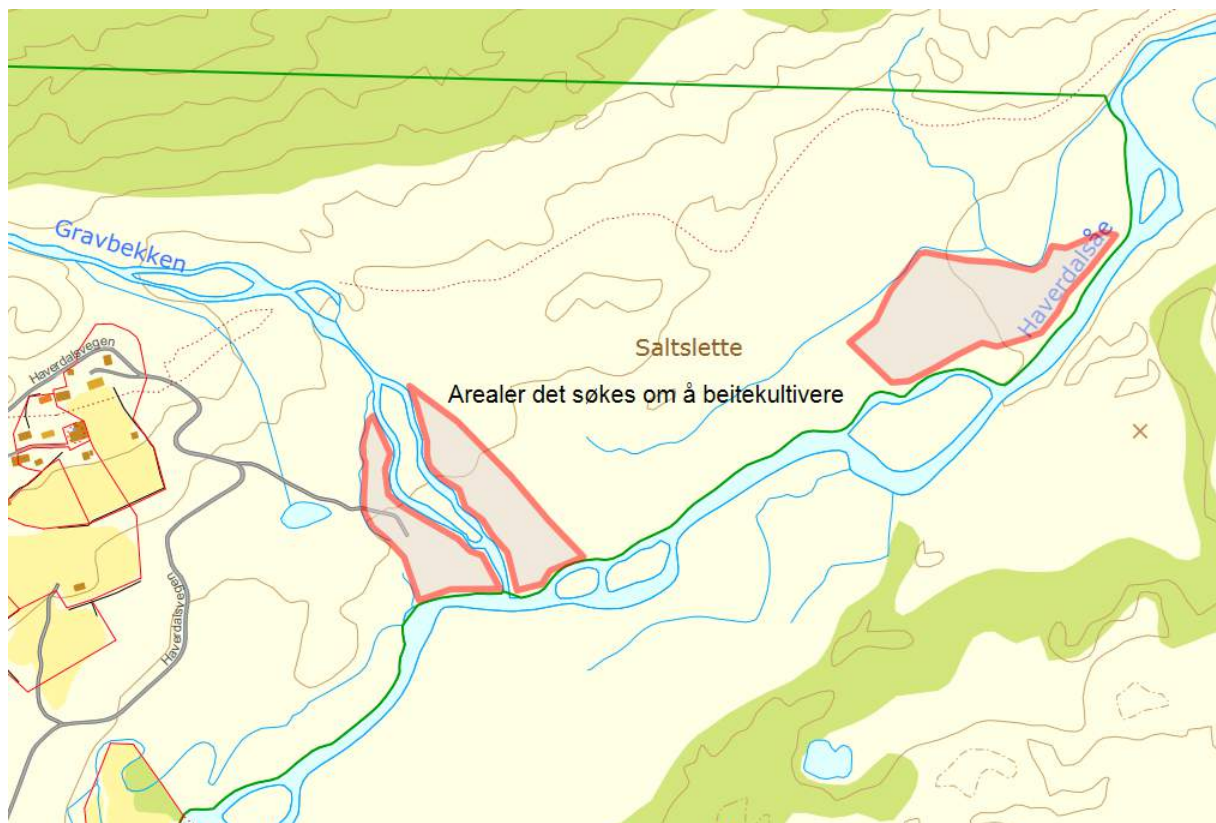
Saksopplysninger

Det er søkt om å beitekultivere 3 arealer som ligger i dalbunnen like øst for Haverdalsseter i Haverdalen, Grimsdalen landskapsvernområde i Dovre kommune. To av arealene ligger på hver side av deltaet til Gravbekken. Det tredje arealet ligger på ei elveslette ved Haverdalsåen litt lenger øst. (jf kartutsnitt under)

I søknaden fra 2015 skriver søker følgende:

«I Haverdalen er det tidlegare utarbeida planer for området som er avmerka. Vi fylgjer den plan som er utarbeida av Hallvard Kvesetberg. Her vert det i hovudsak å frese overflata, og grave ned steinar og større røter. Dette arbeidet er i samanheng med oppstart av mjølkeproduksjon på sætra».

Det er i søknaden beskrevet at ca 35 dekar ønskes overflatedyrket til beite i forbindelse med oppstart av mjølkeproduksjon på Haverdalseterene gnbr 86/1 fnr. 95.

[Kartutsnitt som viser arealer som det søkes å få beitekultivert \(hentet fra uttalen til landbrukskontoret\)](#)

Landbrukskontoret i Dovre og Lesja, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, Dovre fjellstyre og søker var på befarings i Haverdalen i juli 2018 for å se på arealene

Det foreligger uttale fra Oppland fylkeskommune, som også har foretatt en arkeologisk undersøkelse. Landbrukskontoret i Dovre og Lesja har gitt uttale. Arealene ligger på statsalmenningss grunn og Dovre fjellstyre har behandlet søknaden etter seterforskriften om utvisning av tilleggsjord.

Uttale fra landbrukskontoret i Dovre og Lesja

Landbrukskontoret skriver at når det gjelder feltene ved Gravbekken kan det til sammen kultiveres rundt 16 dekar beite i dette området og landbrukskontoret mener disse egner seg til beite men at bør utvises varsomhet med fresing på arealene. Eventuelt bør det kun knuses einer og kratt. På grunn av mye stein bør det unngås graving i jordsmonnet. Fordi Gravbekken renner gjennom området mener rådmannen at det bør tas hensyn til det ved rydding av feltet. Det må settes igjen randsoner på 6 meter mot vassdrag for å beskytte mot erosjon og for å beskytte mot at husdyrgjødsel kommer ut i vannet. Selv om arealet ikke gjerdas inn vil det å sette igjen en urørt kantsone bidra til å skjerme vassdraget

Arealene lengre øst mot Haverdalsåe er en elveslette som ifølge landbrukskontoret egner seg godt til omsøkt bruk. For å få omgjort arealet til egnet beitemark må tuene jevnes og vegetasjonen må endres til grasvegetasjon. Det virker som det er lite stor stein i jordsmonnet og det vil være mulig å nydyrke inntil 17 dekar. Mellom området det er søkt om å beitekultivere og Haverdalsåe er det et område med avsnørte elveløp. Avsnørte elveløp er erfaringsmessig viktig for det biologiske mangfoldet. Derfor bør disse etterlates urørt med ei kantsone på 6 meter.

ROS- analyse av arealene det er søkt om å rydde til beite viser at arealene ligger i aktsomhetsområde for flom. Landbrukskontoret vurderer at dersom det settes igjen tilstrekkelig kantsone mot vassdrag ligger såpass høyt at flom ikke medfører betydelig risiko for arealene.

Landbrukskontoret har også gitt uttale knyttet til fulldyrking av disse arealene, men ettersom det kun er søkt om beitekultivering anses dette som lite relevant knyttet til foreliggende søknad.

Uttale fra Oppland fylkeskommune

Fylkeskommunen viser til rapport om arkeologiske undersøkelser (overflaterregistrering) og skriver at det ikke ble påvist automatisk fredede eller verneverdige kulturminner i eller ved områdene. Fylkeskommunen minner om at dersom det i forbindelse med arbeidet likevel fremkommer automatisk fredede kulturminner som ikke er kjent fra før, skal arbeidet straks stanses og fylkeskommunens arsles, j fr. Kulturminnelovens § 8. Oppland fylkeskommune anser undersøkelsesplikten i kulturminnelovens § 9 som oppfylt, og har ingen ytterligere merknader til søknaden til Haugom.

Dovre fjellstyre

Dovre fjellstyre vil godkjenne en utvisning av tilleggsjord etter seterforskriften for areal som ligger innenfor Grimsdalen landskapsvernområde. De stiller krav til søker at arealet kun tillates kultivert til beite, dvs. at det kan freses lett i overflaten, uten grøfting eller lignende.

Fjellstyret peker på at vegetasjon langs elvekanten skal skånes. Av hensyn til villrein og øvrig vilt, stilles det krav om at arealet kun tillates inngjerdet i perioder de brukes til beite. Det henstilles til å bruke elektrisk gjerde. Videre er det en forutsetning at det utviste arealet er knytta til melkeproduksjon på setra. Seterforskriften slår fast at utvist tilleggsjord må tas i bruk innen fem (5) år. Etter den tid faller den automatisk tilbake til allmenningen dersom den ikke er tatt i bruk. Det tiltenkte areal som skal utvises ligger langs Haverdalsåa, og naturgjødsel må ikke benyttes på arealene

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Grimsdalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Området for omsøkt aktivitet ligger i Grimsdalen landskapsvernområde og verneforskriftens § 2 angir følgende formål for vernet:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane omtaler nydyrking og beitekultivering som følger:

«Opprettholdelse av jordbruksdriften er ønskelig i forhold til formålet med vernet. Søknad om nydyrking skal vurderes konkret i forhold til verneverdiene i hvert enkelt tilfelle. Dersom nydyrking ikke kommer i konflikt med verneverdier, kan en påregne tillatelse. Nydyrking bør

fortrinnsvis skje i tilknytning til annen dyrka mark og setrer.

Nydyrking på tidligere dyrka mark vil bli prioritert foran nydyrking i utmark. Søknader vil bli vurdert etter følgende momenter:

- *virkning for biologisk mangfold*
- *virkning for kulturlandskapet, kulturmiljøer og kulturminner*
- *visuell virkning på landskapet og i forhold til estetikk*
- *søkers behov for tilleggsareal*

Kulturmark som slåttemark (ugjødset slåtteng, urterike slåttenger m.v.) og enkelte typer av beitemark (ugjødset hagemark og einerbakker m.v.) er ikke overflatedyrket mark.

Opparbeiding av slike areal til overflatedyrket eller fulldyrket mark er derfor nydyrking og søknadspliktig.

Med beitekultivering menes fjerning av tuer, busker, kratt og lyng for å få opp arter som beites av husdyr, uten at terrenget gjøres egnet for maskinell høsting. Beitekultivering er søknadspliktig».

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Vurdering

Søknaden fra Nordre-Sætrom gård gbnr 58/1 som fester gbnr 86/1 fnr. 95 gjelder beitekultivering, slik som dette er beskrevet i forvaltningsplanen. Kultivering av eksisterende kulturlandskap og krattrydding, da først og fremst knyttet til seterstulene, er sterkt ønskelig ut fra verneformålet i landskapsvernområdet.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8). Grimsdalen har viktige funksjonsområder for villreinstammen i et helårsperspektiv. De siste årene har villreinen også benyttet områdene sør for Grimsdalsvegen til kalving. I tillegg vil simler som har kalva nord for Grimsdalsvegen bevege seg sørover mot dette området etter kalving da området er viktige beite- og oppholdsområder for fostringsflokker. Veggen inn til Haverdaslseter er stengt mellom 1. desember og 15. juni av hensyn til villrein. Utkastet til skjøtselsplan for Grimsdalen landskapsvernområde begrenser seg til Vegaskillet i Dovre kommune, gjennom Grimsdalen og til kommunegrensa til Folldal

kommune., og omtaler således ikke områdene i Haverdalen. **Naturbase viser ingen andre registrerte arter innenfor de omsøkte arealene.**

Arealene er grundig vurdert i forhold til både kulturminner og egentheten for beitekultivering. Det vises til arkeologisk rapport fra Oppland fylkeskommune og til uttale fra landbrukskontoret. Haverdalseter ligger i et område som utgjør viktige funksjonsarealer for villirenen, og dette må hensyntas.

Det er positivt at det satses på aktiv setring i Grimsdalen. Nasjonalparkstyret har tidligere gitt tillatelse til oppføring av blant annet fjøs for melkeproduksjon på Haverdalseter, gbnr 86/ fnr 95. Det forutsettes at beitearealene som nå søkes kultivert skal knyttes opp til den planlagte melkeproduksjonen på setra og at søker derfor har behov for tilleggsareal til beite. Tilgang på gode beiter er viktig for melkeproduksjon, og for at seterdrifta i størst mulig grad skal bli basert på ressurser fra fjellet.

Når det gjelder inngjerding av arealene bør det ut fra hensynet til både dyrelivet og landskapsbildet at en inngjerding av arealene gjøres ved bruk av el-gjerde der strømtrådene tas ned/bort etter sesongen. Dette gjøres allerede på arealer som brukes til beite i Haverdalen. Eventuelle faste gjerdestopler for å feste eltråden kan bli stående på helårsbasis da disse ikke er vurdert å skape hindre for dyrelivet og ikke påvirker landskapsbildet på en uheldig måte. Det er et eksisterende eldre kjørespor som går fra Haverdalssetrene og østover. I henhold til forvaltningsplanen er dette kjøresporet ikke vist som noen godkjent kjøretrasé, men benyttes bl.a for veduttak som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til i henhold til verneforskriften for Rondane nasjonalpark. I delegert vedtak datert 8.mai 2019 ble det gitt en tillatelse til slikt veduttak med vilkår om at det eldre kjøresporet skulle brukes for å ikke lage nye kjørespor. Det er derfor viktig at et el-gjerde ikke kommer i konflikt med dette eldre kjøresporet.

Ivaretagelse av det biologiske mangfoldet knyttet til elvekanter og avsnørte elveløp bør gjøres ved at det settes igjen kantsoner og det legges til grunn at arealene ikke skal gjødsles med naturgjødsel. Det er i søknaden opplyst at søker har nok sprederareal så det forutsettes at arealene som er omsøkt beitekultivert ikke skal benyttes til dette.

Kunnskapsgrunnlaget er godt når det gjelder både natur – og kulturmiljø i det konkrete området, og føre-var § 9 blir ikke lagt til grunn. Den samlede belastningen nml § 10 også når en tar høyde for eventuelt andre lignende tiltak gitt de samme forutsetninger, anses å være akseptable. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Konklusjon

Etter en samlet vurdering der ulike hensyn er veid mot hverandre tilrår sekretariatet at det gis tillatelse til beitekultivering som omsøkt på arealer i tilknytning til Haverdalseter på gbnr 86/1 fnr.95. Det bør gis vilkår i tillatelsen for å bidra til at hensyn til landskap og plante- og dyreliv ivaretas.

Arkivsaksnummer: 2019/9164-3

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 10.05.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	26/2019	28.06.2019

Rondane NP og Mydingi NR - Motorferdsel og brøyting av vegen påske 2019 - Etterbehandling -Bjørnhollia turisthytte

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni etterbehandlet søknad om brøyting av vegen fra Gammelgarden til Bjørnhollia og i den forbindelse gjort følgende vedtak:

Bjørnhollia turisthytte/DNT Oslo og omegn gis med dette dispensasjon til å brøyte og bruke vegen mellom Gammelgarden og Bjørnhollia innenfor Rondane nasjonalpark for å få gjennomført ordinær drift i påsken 2019 . Dette i forbindelse med at årets snøforhold gjør det utfordrende å bruke de vanlige skutertrasene. Dispensasjonen er hjemlet i naturmangfoldlovens § 48, 1. ledd.

Dispensasjonen er gitt med følgende vilkår (tilsvarende som i delegert vedtak om motorferdsel på snødekt mark datet 21.februar 2018):

- Kjøring i verneområdene skal begrenses til nødvendig transport av varer og personale for drift av hytta påsken 2019.
- Tillatelsen gjelder ikke persontransport av gjester eller hyttefolk.
- Det skal føres kjørebok for all kjøring etter denne dispensasjonen i kjørebok oversendt i forbindelse med vedtak av 21.februar 2018 for transport på snødekt mark. Kopi av kjøreboka skal sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre etter endt sesong, senest innen 1. juni.

Nasjonalparkforvalter gjør oppmerksom på at vedtaket bare gjelder i forhold til verneforskriften for Rondane nasjonalpark og Mydingi naturreservat/naturmangfoldloven.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En ev klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane – Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Bjørnhollia turisthytte datert 2.april 2019
- Midlertidig tillatelse i epost fra sekretariatet etter avklaring med styreleder datert 4.april 2019

Saksopplysninger

Søknaden fra Bjørnhollia turisthytte:

«Søknad om tillatelse til brøyting av vei inn til Bjørnhollia Turisthytte.

Vi søker om tillatelse til å brøyte bilveien fra Gammelgården til Bjørnhollia til sesongstart 5. april 2019.

Det har den siste uken vært veldig mildt vær og våt nedbør som har ødelagt føret langs skutertraséen inn til Bjørnhollia. Det er delvis barmark og mye is som skaper problemer med varetransporten til påske. Vi har likevel valgt å holde åpent som planlagt i tiden fra 5. april til 22. april. Den eneste muligheten vi har for å få inn matvarer osv. er å brøyte veien og få kjørt varene inn med Atv eller traktor.

Det har tidligere vært brøytet vei til påske i 2012 og 2017 av samme årsaker.

Vi har også et sikkerhetsperspektiv rundt dette i forhold til tilgjengelighet for nødetatene dersom det skulle skje ulykker på eller rundt Bjørnhollia.

Vi håper på en rask og positiv behandling av søknaden slik at vi får gjennomført sesongen på en god og sikker måte.»

Tidlegere i påska var sekretariatet i dialog med Statens naturoppsyn (SNO) som opplyste om mye is og dårlige skuterforhold ti Rondane øst.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Rondane nasjonalpark til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Vegen fra riksveg 27 ved Gammelgården til Bjørnhollia går fremst gjennom Mydingi naturreservat, men også noe gjennom Rondane nasjonalpark (ca 300 m).

Etter verneforskriftene er motorisert ferdsel forbudt. Det er i nasjonalparken tatt høyde for å tillate kjøring på snødekt mark langs etablerte traseer for transport av brensel, materialer mv. til buer og hytter (jf. verneforskriftens § 3 pkt. 6.3. c). Bjørnhollia turisthytte har tillatelse for slik kjøring i forbindelse med drift og varetransport i perioden 2018-2021 av 21.2.2018.

Det finnes imidlertid ingen egen hjemmel som gir forvaltningsmyndigheten adgang å tillate bruk av vegen, som da i tilfelle må hjemles i naturmangfoldlovens generelle unntaksbestemmelse, § 48. I Mydingi naturreservat er motorferdselsforbudet ikke til hinder for motorisert ferdsel på veien fra Gammelgården til Bjørnhollia for drift av turisthytten (jf. verneforskriftens § 4 pkt. 3).

Omsøkte aktivitet ligger i Rondane nasjonalpark og Mydingi naturreservat. Formålet med opprettelsen av nasjonalparken er å:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereiggende bjørke- og barskog,*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I verneforskriftens § 3 punkt 6.1. om motorferdsel i Rondane nasjonalpark står det: *Motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken, er forbudt.*

Formålet med fredningen av Mydingi naturreservat er:

- *å bevare et særpreget landskap der kvartærgeologiske formelementer utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.*

I verneforskriftens § 3 punkt 2 står det: «*Motorisert ferdsel er forbudt*».

Det er i verneforskriften hjemlet noen unntak fra dette forbudet. I § 4 punkt 4 står det blant annet at bestemmelsen i § 3 er ikke til hinder for motorisert ferdsel langs veien fra Gammelgården til Bjørnhollia for drift av Bjørnhollia turisthytte.

Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndighetene legger til grunn at veger vist på kartvedlegg 21 er å regne som bilveger i de store verneområdene i Rondane. Kartvedlegg 22 viser skutertraseer.

Forvaltningsplanen omtaler at vegen til Bjørnhollia går gjennom Rondane nasjonalpark:

«I vernebestemmelsen for Rondane nasjonalpark er det ingen bestemmelse for kjøring til Bjørnhollia i forbindelse med drift av turisthytta, noe som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til når det gjelder Rondvassbu og Peer-Gynt hytta sommerstid. Selv om hoveddelen av vegen mellom Gammelgården og Bjørnhollia går i Myldingi naturreservat, går vegen også gjennom Rondane nasjonalpark flere hundre meter. Det er derfor gitt dispensasjon etter den generelle unntaksbestemmelsen (§ 4) for kjøring i forbindelse med drift av Bjørnhollia turisthytte innenfor Rondane nasjonalpark, etter søknad i tråd med forskriften for Myldingi naturreservat. Til Bjørnhollia, Rondvassbu og Peer-Gynt hytta er det veg/trase, der hyttebetjeningen/ eierne må søke om dispensasjon for kjøring av varer, materiale og personell. I forskriftens § 6.3. g er ikke Bjørnhollia nevnt til tross for at vegen går inne i Rondane nasjonalpark flere hundre meter. Bjørnhollia burde derfor tilføyes under § 6.3.g i verneforskriften for Rondane nasjonalpark»

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplan må alle søknader vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Vurdering

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Begge vilkårene i bestemmelsens første ledd må være oppfylt for at dispensasjon skal kunne gis. Selv om vilkårene er oppfylt har en ikke krav på dispensasjon. I en eventuell dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

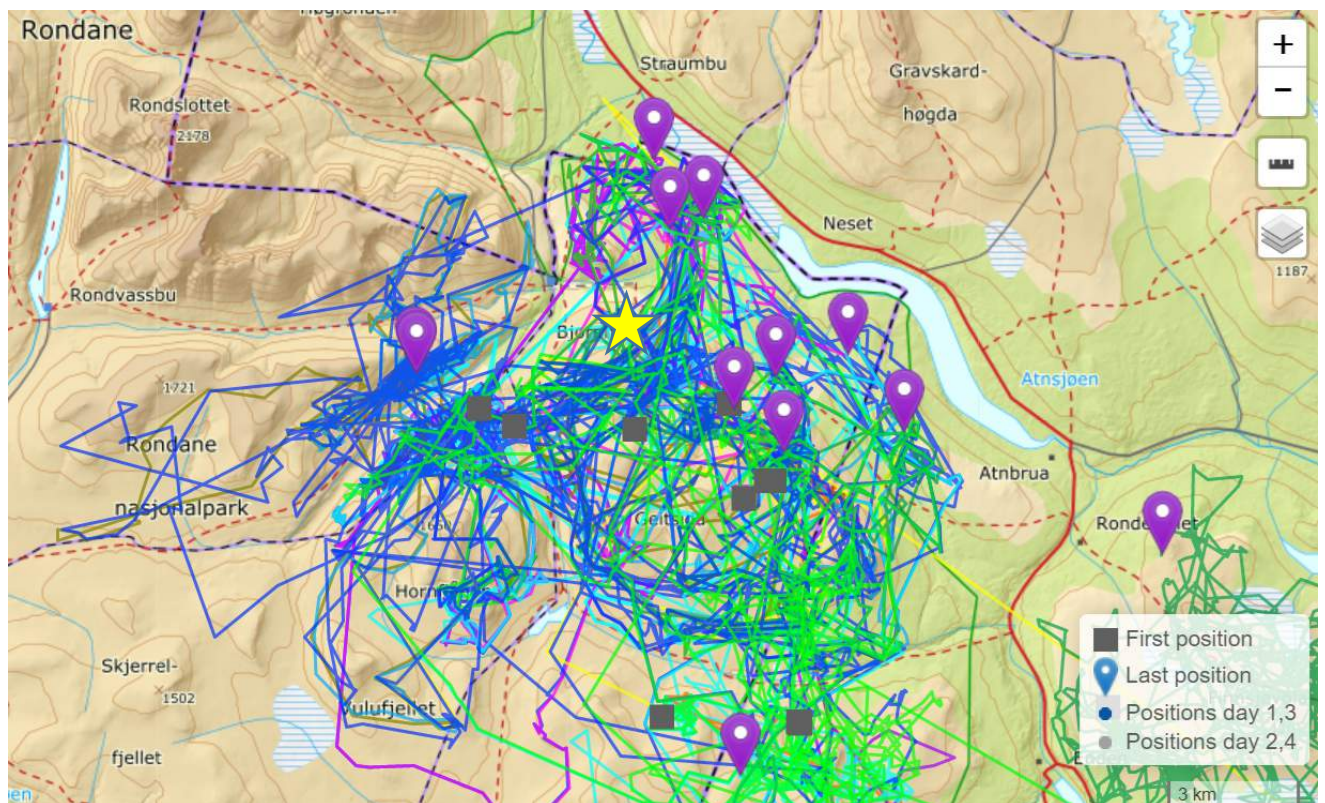
Det er et overordnet mål i verneområder, og i utmark for øvrig, å redusere motorisert ferdsel til et minimum. Derfor begrenses slik ferdsel til det som er strengt nødvendig. Motorferdsel innenfor verneområder er regulert strengere enn det som gjelder ellers i utmark. Strengest regulert er motorferdsel på barmark og innenfor nasjonalparker. Samtidig skal det gis rom for et enkelt friluftsliv, der turistryttdriften bidrar til dette.

Turistforeningen har flerårig tillatelse til motorferdsel på snødekt mark i forbindelse med drift og vedlikehold av Bjørnhollia turisthytte. Med de snøforholdene som har vært i år er det mest fornuftige, og kanskje eneste mulige for å sikre driften i påsken, at årets transport i stedet legges til vegen, som da må brøytes. Nivået av motorferdsel antas likevel å forbli det samme som ved bruk av snøskuter slik den gjeldende dispensasjonen tillater.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i Rondane nasjonalpark er tilfredsstillende. Når det gjelder villreinens bruk av området foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 (2008) som oppsummerer kunnskapsstatus om villreinens leveområde både med tekst og tilhørende arealbrukskart. NINA Rapport 551 (2010) beskriver forholdet mellom villrein og menneskelig ferdsel i blant annet Rondane villreinområde (nml § 8).

Veien mellom Gammelgården og Bjørnhollia ligger i villreinens leveområde, herunder helårsbeiter og trekkveier på østsiden av Rondanemassivet. Rett sør for Bjørnhollia ligger et kalvingsområde.

GPS-merka simler, fra dyreposisjon.no Gul stjerne indikerer ca hvor Bjørnhollia turisthytte ligger.

Gjennom området vest for Bjørnhollia, i og nord for Musvoldalen, går to mulige traseer for skutertransporten til turisthytta. Med forbehold om at de merkede simlene ikke nødvendigvis gjenspeiler hele villreinstammens områdebruk, er disse traseene åpenbart i større konflikt med den kunnskapen vi har om villreinens bruk av området, enn traseen langs vegen fra Gammelgården.

Innvirkningen av varetransporten til Bjørnhollia isolert sett på verneverdiene i området er ikke kjent. Likevel er det gjennom både verne- og forvaltningsplanarbeid lagt til grunn at driften av Bjørnhollia turisthytte skal videreføres, og dermed nødvendig motorferdsel gjennom verneområdene. Den belastning dette vil gi på verneverdier og verneformål er gjennom disse prosessene ansett å ligge innenfor økosystemet sin tåleevne og ikke gi noen uheldig presedens. På bakgrunn av dette og det gode kunnskapsgrunnlaget i området er det derfor ikke behov for å ta i bruk føre-var-prinsippet. Naturmangfoldlovens krav om at kostnader ved

miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt krav om miljøforvarlige teknikker, anses ikke å være relevante i saken.

På bakgrunn av dette vurderer nasjonalparkforvalter at naturmangfoldlovens generelle unntaksbestemmelse kan brukes da tiltaket ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, og at tiltaket ikke strir med formålet i nasjonalparken. Moment som bygger opp under dette er at det i forvaltningsplanen er omtalt som mangelfyllt at forskriften ikke gir adgang til dispensasjon til bruk av veien til Bjørnhollia, og at veien kun går noen hundre meter innenfor nasjonalparken.

Da saken kom inn som en hastesak og ble vurdert som kurant, ble det i samråd mellom styreleder og sekretariatet gitt foreløpig tillatelse til brøyting av og kjøring på vegen i e-post av 4.4.2019 til Bjørnhollia turisthytte.

Arkivsaksnummer: 2019/3917-7

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 25.04.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	27/2019	28.06.2019

Sak - Frydalen LVO - søknad om dispensasjon - byggetiltak gbnr. 343/11 Nord-Fron kommune - Morten Skoglund

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 28.juni 2019 gitt Morten Skoglund tillatelse til å oppføre tilbygg på fritidsbolig som omsøkt i søknad av 27.desember 2018 på gnr 343 bnr. 11 i Nord-Fron kommune i Frydalen landskapsvernområde.

Vedtaket er gitt i medhold av verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 bokstav d.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Tilbygget skal oppføres og ha utforming som vist i plan- og fasadetegninger i søknad datert 27.desember 2018, inkludert vist svalgang. Endring av vindu på gavlvegg kan gjøres i tråd med fylkeskommunens anbefalinger.
- Rivingsmaterialer og overskytende bygningsmaterialer skal bringes ut fra området.
- Tilbygget skal ha et bruksareal (BRA) på 4,9 m² og et bebygd areal (BYA) på 10,9 m² som opplyst i søknaden. Ytre mål på bygningen skal være som opplyst på plantegning E-1 i søknad og mønehøyde skal være som eksisterende fritidsbolig.
- Tiltaket skal ikke medføre terrenginngrep over 0,5 meter, og bygningen skal tilpasses terreng, ikke motsatt.
- Det skal brukes tradisjonelle materialer og tilbygget skal bygges som bindingsverk kledd med stående panel. Eksisterende fargebruk skal videreføres på tilbygg.
- Statens naturoppsyn (SNO) kan utføre kontroll i henhold til vilkårene i tillatelsen.
- Tillataket skal ferdigstilles senest 3 år etter vedtaksdato. Senest 4 uker etter tiltaket er gjennomført skal det sendes bilder av bygningens fasader (alle 4) til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, fminpost@fylkesmannen.no

Vedtaket er gjort i forhold til verneforskrift og naturmangfoldloven. Andre tillatelser som tiltaket krever, for eksempel fra grunneier eller kommune (plan- og bygningslov), må søker selv sørge for. Vedtaket er basert på opplysninger gitt i søknad. Dersom opplysningene i søknaden skulle vise seg å være uriktige, kan det medføre at vedtaket er ugyldig.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

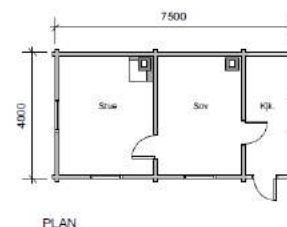
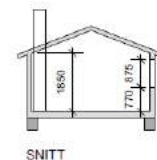
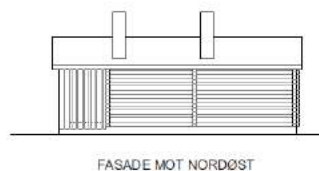
Dokumenter i saken

- Søknad fra Morten Skoglund datert 27.desember 2018 oversendt fra Nord-Fron kommune
- Tileggeopplysninger – bilder av eksisterende fritidsbolig, datert 15.februar 2019
- Uttale fra villreinnemda for Rondane og Sølnekletten epost behandling februar 2019 (vedlagt)
- Uttale fra Oppland fylkeskommune datert 5.mars 2019 (vedlagt).

Saksopplysninger

Søknaden

Tiltakshaver søker om å få oppføre et mindre tilbygg til eksisterende fritidsbolig på eiendom gbnr 343/11 i Nord-Fron kommune. Eiendommen ligger i Frydalen landskapsvernområde, på østsiden av Furusjøen mellom Karelen og Glittervika Det opplyses om at det er 4 bygninger på tomta; en fritidsbolig på 27,2m² BRA, et uthus på 14m² BRA, et båtnaust på 12 m²BRA og en utedo på 1 m² BRA, totalt 54,2m² BRA. Tiltaket går ut på å bygge et tilbygg mot sørøst med et lite soverom og et overbygd inngangsparti (svalgang).

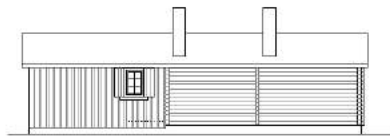

30,0 m² BYA
27,2 m² BRA

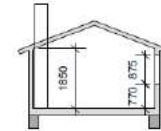
[Plan og fasadetegning for eksisterende fritidsbolig](#)

FASADE MOT SØRØST

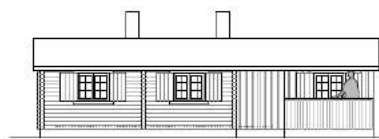
FASADE MOT NORDØST

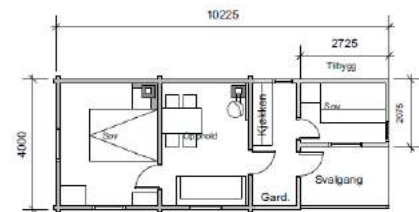
SNITT

FASADE MOT NORDVEST

FASADE MOT SØRVEST

PLAN

40,9 m² BYA
32,1 m² BRA

Plan- og fasadetegning som viser omsøkt tilbygg

Bilder av fritidsboligens plassering i terrenget

Villreinnemnda skriver i sin uttale at fritidsboligen ligger i buffersona i regionalplanen, i et område med allerede stor trafikk, og et stykke fra viktige funksjonsområder for villreinen. Nemda vurderer presedensvirkningen av tiltaket å være begrenset. Ut fra villreinhensyn vil derfor ikke villreinnemnda motsette seg at dispensasjon innvilges.

Oppland fylkeskommune skriver i sin uttale at de vurderer at dispensasjon kan innvilges dersom utbygging skjer i henhold til de tegninger som ligger ved søknaden. Fylkeskommunen uttaler at tilbyggets form harmonerer godt med resten av bygningen men anbefaler at vinduet i tilbyggets gavlvegg side forskyves slik at det blir plass til to skodder istedenfor én, slik som tegningene viser. Alternativt at vinduet fjernes siden soverommet allerede har et vindu fra svalgangen. Fylkeskommunen mener dette i større grad vil harmonere med bygningen. Det forutsettes at det tas i bruk tradisjonelle materialer og at tilbygget bygges som bindingsverk kledd med stående panel. Videre skriver fylkeskommunen at de vurderer at en utvidelse av fritidsboligen ikke vil medføre økt ferdsel av en slik art at det kan være skadelig ihht villreininteresser. da området allerede pr i dag er godt trafikkert. Utbygginga vurderes videre å være av en slik beskjeden art at den ikke vil være til hinder for allmenn ferdsel.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Frydalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77. I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Utvidelsen av Rondane nasjonalpark og opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde ble vedtatt i kongelig resolusjon 24. oktober 2003. Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpregede og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Vernebestemmelsene § 3 punkt 1.1 fastslår at området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som veibygging, oppføring av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

I medhold av § 3 punkt 1.3 bokstav d kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplanen.

Forvaltningsplan

Søknad om ombygginger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at den kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygginger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse
- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges

Forvaltningsmyndigheten vil kunne stille vilkår om eksteriørmessig utforming, farge og materialvalg av ombyggingen/påbygg i samsvar med tradisjonell byggeskikk eller tilpasset bygningen/bygningsmiljøet for øvrig. Vilkår kan også være begrunnet i landskapshensyn.

Det vil normalt kunne gis tillatelse til etablering av utedo og vedplass der det ikke finnes tilfredsstillende løsninger på dette i dag. Generelt for hytteområder og fritidshus gjelder følgende:

- Oppsetting av flaggstenger, skinnende takrenner, store vindusflater har ikke tradisjon i området og skal derfor ikke tillates
- Inngjerding av fritidseiendommer skal ikke tillates.

Når søknad om ombygging/tilbygg skal behandles skal forvaltningsmyndighetene ta utgangspunkt i retningslinjer som er beskrevet i forvaltningsplanen side 43. Følgende retningslinjer synes relevante i foreliggende sak:

- Ta hensyn til den strukturen og målestokken som er på setra/seterområdet eller som bygningen har fra tidligere. Tradisjonen med hensyn til plassering i terreng, form og materialbruk er viktig å videreføre, eksempel panel, takutstikk, tekking og farge. Terrenginngrep må minimaliseres.
- Tilbygg bør underordne seg eksisterende hus, enten ved å videreføre uttrykket eller gjennom å markere at det er nytt. For eksempel kan tilbygg til lafta hus gjerne være i bindingsverk, mens eksisterende hus er utgangspunkt for formen
- Bygningens uttrykk bør primært beholdes. Det bør for eksempel unngås at seterhus eller andre verdifulle bygninger får preg av hytter ved at de oppgraderes til ny standard. Uteplass eller terrasse skal etableres på nivå med terrenget og skal ikke ha rekkverk.

Forvaltningsplanens vedlegg 6 viser at gbnr 343/11 ligger i et område vist som «*Fritidsbolig nære enn 100 m fra varig verna vassdrag*»

Fryavassdraget er et vassdrag varig vernet mot kraftutbygging. Det er innenfor en sone på om lag 100 m ikke tillatt å føre opp nye bygg/tilbygg, jf. kommunedelplanen for Frydalen. I Frydalen landskapsvernområde er det definert ut hytteområder, som ligger utenfor det vassdragsnære beltet med byggeforbud. Hytteområdene utenfor dette beltet har felles retningslinjer for ombygging/tilbygg:

- Maksimalt bruksareal etter bygging av tilbygg er 70 m² (TBRA)

- Arealet på nytt tilbygg skal ikke utgjøre mer enn 30 % av areal på hytta/fritidsboligen på vernetidspunktet.

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Presedens

I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene.

Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling. Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

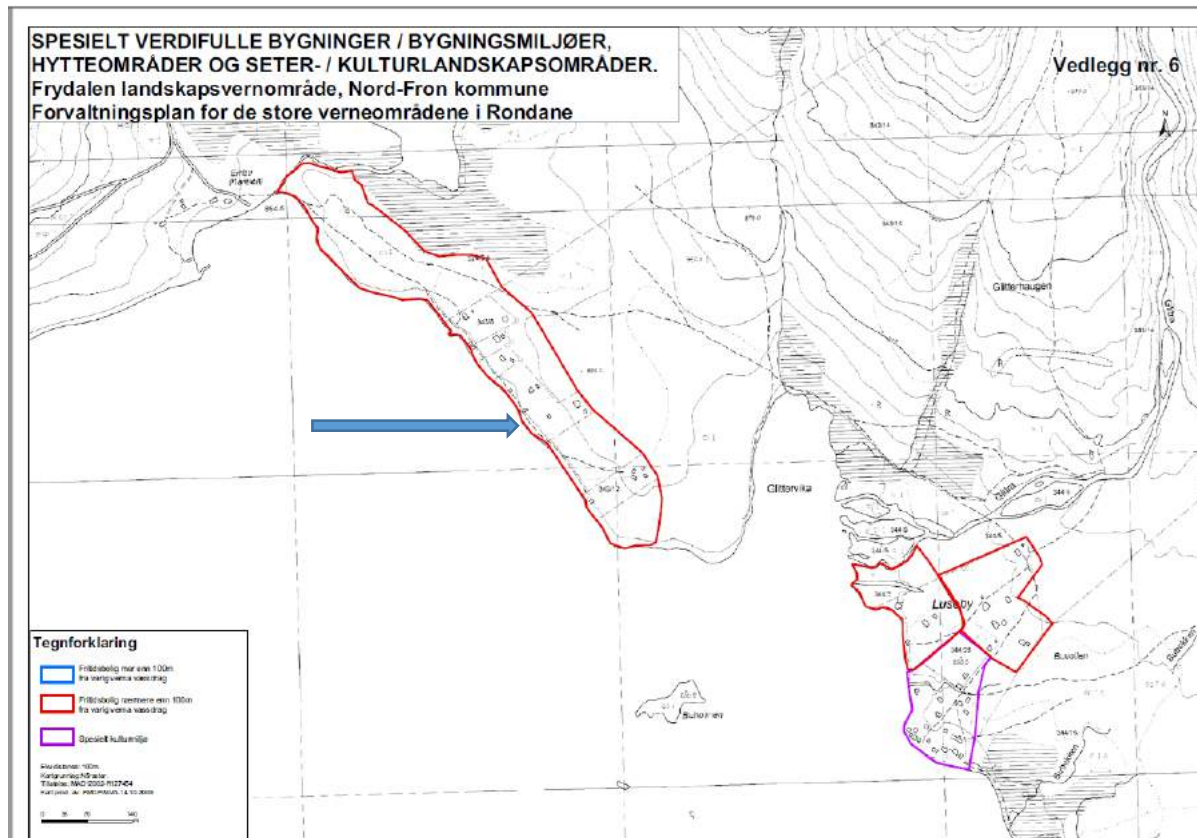
Ombygginger og tilbygg kan etter verneforskriften tillates etter søknad. I landskapsvernområdene skal dette skje i tråd med forvaltningsplanen. Der juridisk bindende bestemmelser i verneforskriften viser direkte til forvaltningsplanen vil dette som regel innebære at forvaltningsplanens bestemmelser er bindende for tiltaket.

Generelt sett er behov som er tilknyttet fritidsbruk blitt vurdert strengere enn behov som eksempelvis er tilknyttet landbruksrelaterte saker i landskapsvernområdene. Utfordringene knyttet til ombygginger og tilbygg er at disse tiltakene kan endre landskapets karakter og dermed verneverdier. Som forvaltningsplanen beskriver kan utvidelser av bygningsmassen også føre til økt bruk og ferdsel inn i villreinsens leveområde. Utfordringer knyttet til bebyggelse ligger spesielt i landskapsvernområdene, der bygningsmassen er størst. Utover de estetiske og kulturhistoriske hensyn har tiltak knyttet til fritidsboliger også blitt vurdert ut fra den effekten tiltaket *kan* ha på ferdselen inn i områder som er viktige for villreinen. I den sammenhengen har søknader som er forankret i et behov for flere soveplasser blitt behandlet strengt. Tidligere forvaltningspraksis i bl.a. Frydalen landskapsvernområde viser dette.

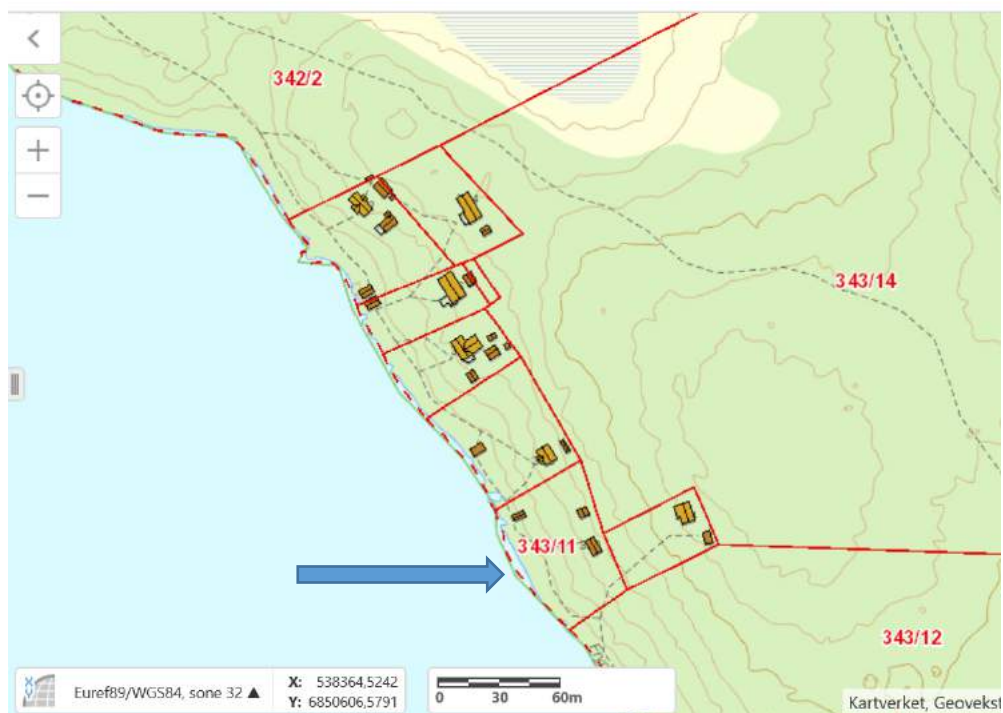
Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).

Søker har fritidsbolig i Frydalen landskapsvernområde mellom Karelen og Glittervika på nordsiden av Furusjøen. Furusjøen tilhører Fryavassdraget som ble varig vernet mot utbygging i 1980, bl.a. for sin urørthet i den øvre delen av vassdraget. I forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane er det definert en sone på om lag 100 meter fra vannkanten der det ikke er tillatt å føre opp nye bygninger eller tilbygg til eksisterende bygninger. Fritidsboligen der det søkes om oppføring av et tilbygg, ligger innenfor denne sonen (se kart nedenfor). I denne byggeforbudssonen er praksis at søknader om tilbygg, ev nybygg vurderes strengere enn tiltak på bygninger som ligger utenfor denne sonen.

Forvaltningsplanens vedlegg 6 som viser området fritidsboligen ligger – nærmere enn 100 meter fra verna vassdrag.

Kartutsnitt viser eiendom gnr 343/11 og nærliggende eiendommer med fritidsbebyggelse.

I henhold til InnlandsGIS viser eiendomsdata at det på eiendommen gbnr 343/11 er 3 bygninger. Eksisterende fritidsbolig med areal på 27 m² BRA, naust på 16 m² BRA og uthus på 14 m² BRA. Til sammen er det bebygde areal på tomta 57 m² BRA. Eksisterende fritidsbolig søkes utvidet med 4,9 m² BRA / 10,9 m² BYA. Tilbygget skal bestå av nytt soverom og svalgang. Utvidelsen medfører at det totale bruksarealet på eiendommen vil være under 70 m² som er grensen for bruksareal for fritidsboliger som ligger utenfor byggeforbudssonen på 100 m fra Fryavassdraget. Tilbygget utgjør ikke mer enn 30% av arealet på eksisterende fritidsbolig.

I Frydalen landskapsvernområde har forvaltningsmyndigheten tidligere tillatt oppføring av både frittstående uthus og tilbygg for å løse behov for funksjoner som ikke kunne løses innenfor eksisterende bygningsmasse. Forliggende søknad viser at søker ønsker soveroms funksjon og svalgang. Tiltaket er derfor ikke et av de konkrete behovene som er fastsatt i retningslinjene. Det legges i denne saken vekt på at både eksisterende fritidsbolig og omsøkt tilbygg er av relativt beskjeden størrelse. Omsøkt tilbygg medfører at bruksarealet på fritidsboligen vil øke fra 27 til 32 m². Det totale bruksarealet (T-BRA) på eiendommen inkludert naust og uthus vil da bli på 62 m². Fritidsboligen ligger ikke i nærheten av viktige funksjonsområder for villreinen og området er mye trafikkert i utgangspunktet. Nasjonalparkforvalter vurderer derfor, i likhet med villreinnemd og fylkeskommune, at mulig uheldig påvirkning av villrein vil være begrenset.

Byggeforbudssoner i forhold til verna vassdrag settes ofte for å hindre privatisering av strandsonen og sikre allmenhetens frie ferdsel. Andre hensyn er ivaretagelse av verdier knyttet til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og biologisk mangfold i vassdragsnære områder. Omsøkte tiltak vil ikke medføre at bygningen kommer nærmere Furusjøen og således ikke endre allmenhetens mulighet for tilgang til strandsonen.

Når det gjelder presedensvirkninger skal disse vurderes etter hvor sannsynlig det er at det kan komme flere søknader om lignende tiltak og konsekvensen av at det blir gitt tillatelse til lignende tiltak. I Frydalen landskapsvernområde er det i henhold til forvaltningsplanen registrert 274 bygninger hvorav 89 av disse er fritidsboliger. Sannsynligheten for at flere kan søke om tillatelse til tilbygg til fritidsbolig er derfor stor. I foreliggende sak vises det til at det er særskilte forhold som gjør seg gjeldende. Eksisterende bygning er liten i fritidsbolig-sammenheng og den ligger ikke i nærheten av viktige funksjonsområder for villreinen. Den ligger nærmere vassdrag enn 100 meter, men tiltaket vil ikke medføre at bygningen kommer nærmere vannet enn i dag og vil heller ikke hindre allmenn ferdsel. Terrenget rundt fritidsboligen er relativt flatt med til dels mye vegetasjon og med andre fritidsboliger i nærheten. Omsøkt tilbygg gjøres i lengderetning og endrer ikke takhøyden på fritidsboligen. Tiltaket vil medføre et totalt bruksareal på eiendommen som er mindre enn 70 m². Etter en samlet vurdering av mulige presedensvirkninger anses tiltaket å potensielt kunne gi små konsekvenser på verneformål gitt de samme omstendighetene som gjør seg gjeldende i foreliggende sak.

Nasjonalparkstyret gav i 2014 avslag på tilbygg til fritidsbolig på gbnr 343/10 hvor tilbygget skulle brukes til soverom. Også i den saken lå fritidsboligen innenfor sonen for verna vassdrag (byggforbudssone). Avslaget i denne saken var begrunnet med at tilbygget her ville medført en overskridelse av T-BRA på 70 m² som gjelder for fritidsboliger utenfor byggeforbudssonen. Saken gikk til Miljødirektoratet for endelig klagebehandling, og direktoratet kommenterte blant annet at en slik type utvidelse også ville kunne skape en uheldig presedens ellers i verneområdet. I foreliggende sak vil T-BRA være under 70m² etter tilbygget (62 m²). De to sakene er derfor vurdert ulikt grunnet det totale bruksarealet på eiendommene, selv om omsøkt romfunksjon er delvis den samme.

Kunnskapsgrunnlaget er godt når det gjelder både natur – og kulturmiljø i det konkrete området, (§ 8) og føre-var § 9 blir ikke lagt til grunn. Den samlede belastningen nml § 10, også når en tar høyde for eventuelt andre lignende tiltak gitt de samme forutsetninger, anses å være akseptable. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Konklusjon

Etter en samlet vurdering tilrår nasjonalparkforvalter at det gis tillatelse med vilkår til omsøkt tiltak.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

PROTOKOLL FRA MØTE 3/2019 - Arbeidsutvalget – mailbehandling februar 2019

Deltakere: Jørund Båtstad, Torstein Storaas, Anne K. Tina Lyslo, Marit Vorkinn (sekretær)

SAK:	
2019/16	NORD-FRON -TILBYGG HYTTE

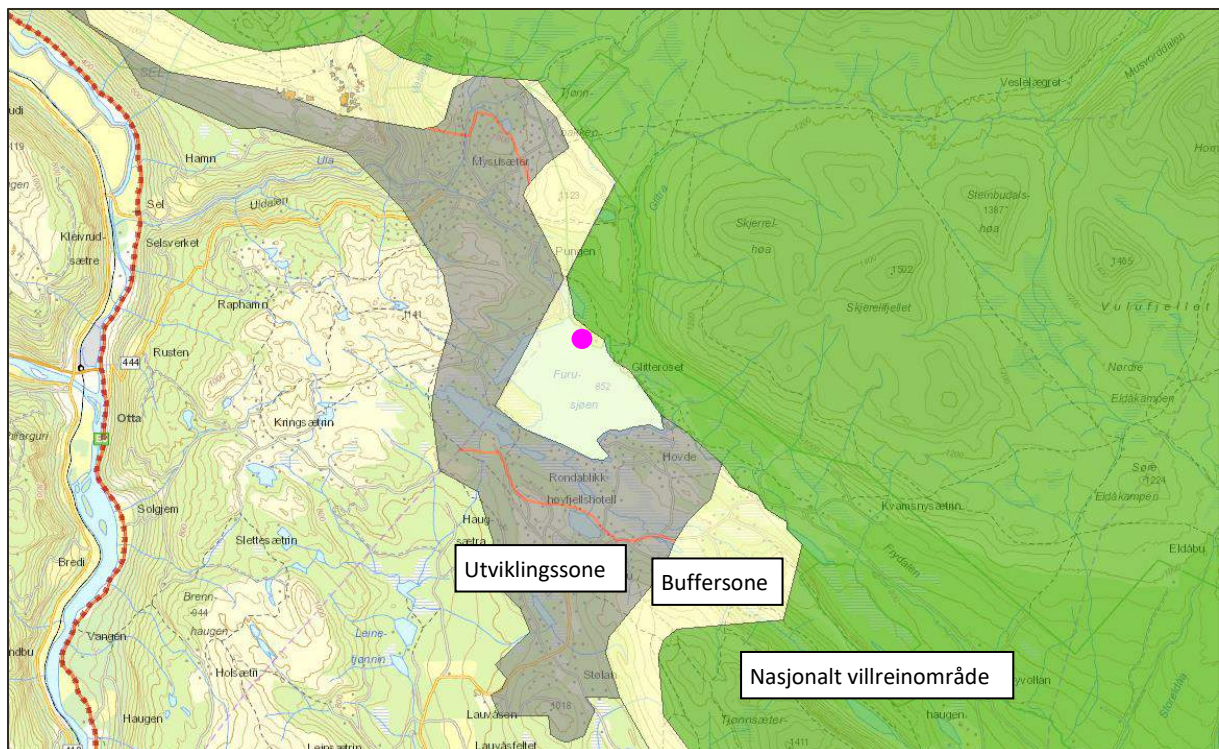
2019/16 NORD-FRON -TILBYGG HYTTE

SAKSOPPLYSNINGER

Nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre har mottatt søknad om å utvide en eksisterende hytte ved Furusjøen. Dagens hytte er på 27,2 m² BRA. Med diverse uthus er bebyggt areal på tomte til sammen 54,2 m² BRA. Eksisterende hytte søkes utvidet med 4,9 m² BRA (10,9 m² BYA). Tilbygget skal bestå av nytt soverom og svalgang.

Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnekletten

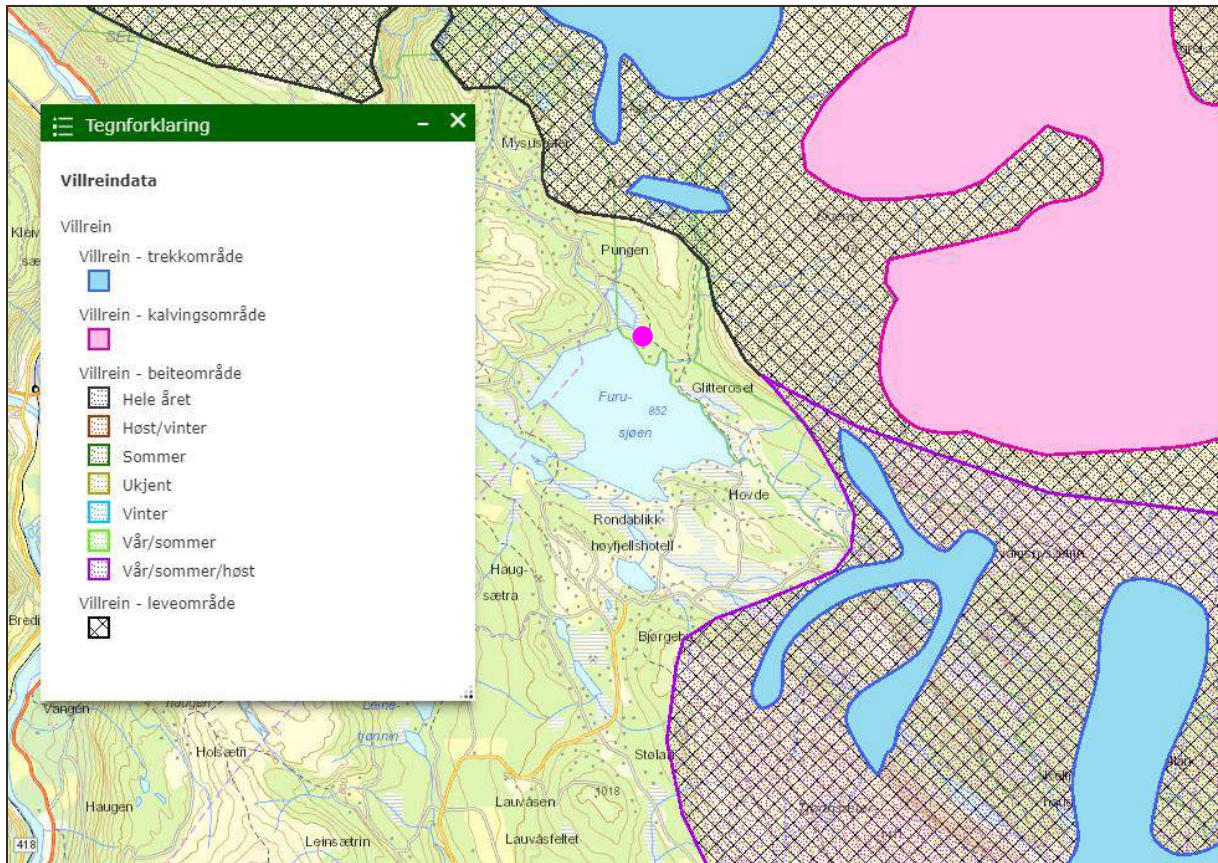
Hytta som ønskes påbygd ligger i buffersona, se kart på neste side. I følge retningslinjene for regionalplanen kan det «gis rom for tilbygg, uthus og anneks på eksisterende godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulert felt innenfor en øvre ramme på 120 m² bruksareal (BRA)».

● Lilla prikk markerer plassering av hytta

Villreins arealbruk

Villreins arealbruk i området er grundig vurdert både i grunnlagsrapporten for regionalplanen og i forskningsprosjektet som ble igangsatt etter at regionalplanen var godkjent, for å få mer kunnskap om villreins arealbruk (se kart og referanse under). Hytta som søkes påbygd ligger noe unna villreins leveområde.

Kart er basert på: Jordhøy, P. 2008 (Red.) Villreinen i Rondane-Sølknletten. Status og leveområde. NINA Rapport 339. <http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2008/339.pdf>

VURDERING

Villreinnemnda har etablert praksis med å frarå økning av overnattingskapasiteten i nasjonalt villreinområde når dette fremmes som en enkeltstående dispensasjonssøknad. Men også hytter i buffersona kan ligge såpass nær villreins leveområder/viktige funksjonsområder at en økning av boarealet på hytta vil kunne medføre økt ferdsel i leveområdet. Selv om regionalplanen åpner for utvidelse inntil 120 m² BRA, er det ingen automatikk i at dispensasjon skal gis. Tvert i mot sier retningslinjene at utvidelser av hytter må gis en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

For å kunne vurdere samla belastning av utvidelser av gamle hytter, anbefaler retningslinjene for regionalplanen at «Lokale rammer for bebyggelsen må konkret vurderes i den enkelte buffersona og fastsettes ut fra hensyn til villrein, bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse. Kommunene anbefales (gjennom revidering av kommuneplanens arealdel) å utarbeide særskilte bestemmelser for buffersonene».

I denne saken er det snakk om en liten utvidelse på ei hytte som i utgangspunktet er liten. Hytta ligger i et område med allerede stor trafikk, og et stykke fra viktige funksjonsområder for villreinen. Presedensvirkningen vil derfor være begrenset. Ut fra *villreinhensyn* vurderes det derfor at dispensasjon kan innvilges.

FORSLAG TIL VEDTAK

Regionalplanen for Rondane-Sølnkletten åpner i buffersona for utvidelser av hytter inntil 120 m² BRA. Retningslinjene for planen sier imidlertid at utvidelser av hytter må vurderes konkret mot andre hensyn, som villrein. Også hytter i buffersona kan ligge såpass nær villreinens leveområder/viktige funksjonsområder at en økning av boarealet på hytta vil kunne medføre økt ferdsel i leveområdet.

Hytta som søkes utvidet er i utgangspunktet svært liten (27,2 m² BRA). Det samme er omsøkt utvidelse (4,9 m² BRA). Hytta ligger i buffersona i regionalplanen, i et område med allerede stor trafikk, og et stykke fra viktige funksjonsområder for villreinen. Presedensvirkningen av tiltaket vurderes derfor å være begrenset. Ut fra villreinhensyn vil derfor ikke villreinnemnda motsette seg at dispensasjon innvilges.

STYRETS BEHANDLING

Ingen merknader.

VEDTAK

Regionalplanen for Rondane-Sølnkletten åpner i buffersona for utvidelser av hytter inntil 120 m² BRA. Retningslinjene for planen sier imidlertid at utvidelser av hytter må vurderes konkret mot andre hensyn, som villrein. Også hytter i buffersona kan ligge såpass nær villreinens leveområder/viktige funksjonsområder at en økning av boarealet på hytta vil kunne medføre økt ferdsel i leveområdet.

Hytta som søkes utvidet er i utgangspunktet svært liten (27,2 m² BRA). Det samme er omsøkt utvidelse (4,9 m² BRA). Hytta ligger i buffersona i regionalplanen, i et område med allerede stor trafikk, og et stykke fra viktige funksjonsområder for villreinen. Presedensvirkningen av tiltaket vurderes derfor å være begrenset. Ut fra villreinhensyn vil derfor ikke villreinnemnda motsette seg at dispensasjon innvilges.

ST 28/2019 Eventuelt